

നിർദ്ദേശങ്ങൾ.

വൈദ്യരത്നം

തൃപ്രങ്ങോട്ട് കി.ഴക്കെല്ലത്തു് പരമേശ്വരൻ മൂസ്സതറ കയ്ക്കു

അയ്യം, വിദ്വാൻ പുനശ്ശേരിനമ്പി നീലകണ്ഠശർമ്മ

അവർകളുടെയും ഉപദേശസഹായത്തോടെ

പരിചയസ്ഥിതി ടി. സി. പരമേശ്വരൻ മുസ്സത്

2. പണ്ഡിത സി. കെ. വി. ശർമ്മ ഇവരെടുത്തിയ

വാചസ്പത്യം

എന്ന ഭാഷാപ്രാപ്താനന്തോദ്യക്ഷിതത്വം.

പ്രസി.ഡയറക്ടർ

ഭാരതവിഭാഗം അച്ചുകൂടം ഉടമസ്ഥൻ. എം. ജെ. മാണു

All Rights Reserved.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

‘ഭാരതവിചാസം’ അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചത്.

വില അണ പത്ത്.

1092 തൃലാമാസം.

പകർപ്പവതാരം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതാകുന്നു.

പരകസംഹിത

നിദാനസ്ഥാനം.

വൈദ്യരത്നം

തൃപ്രങ്ങോട്ട് കിഴക്കെപ്പുല്ലത്ത് പരമേശ്വരൻ മുസ്സത്

നേയും, വിദ്വാൻ പുനശ്ശേരി.നമ്പി നീലകണ്ഠശർമ്മ

അവർകളുടേയും ഉപദേശസഹായത്തോടെ

വചസ്പതി ടി. സി. പരമേശ്വരൻ മുസ്സത്

2. പണ്ഡിത സി. കെ. വി. ശർമ്മ ഇവരെഴുതിയ

വചസ്പത്യം

എന്ന ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടിയത്.

പ്രസിദ്ധകൻ

ഭാരതവിലാസം അച്ചുകൂടം ഉടമസ്ഥൻ. എം. ജെ. മാണു

All Rights Reserved.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

‘ഭാരതവിലാസം’ അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചത്.

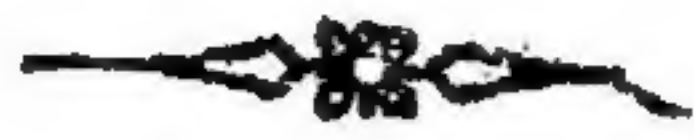
വില അണ പത്ത്.

1092 തുലാമാസം.

പകർപ്പവകാശം പ്രസിദ്ധകനുള്ളതാകുന്നു.

അവതാരിക.

വൈദ്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ വെച്ചു ചരകം ഒരു പ്രധാനഗ്രന്ഥമാണെന്നു സർവ്വസമ്മതമാണ്. ഇതിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെപ്പറ്റി സൂത്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. വാഹടാചാർ (വാഹടാചാർ) തന്റെ അഷ്ടാംഗഹൃദയഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇതിനെ സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ ഹൃദയവചനവും ആ അവതാരികയിൽതന്നെ എടുത്തു കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ നിദാനവിഷയത്തിൽ ചരകഗ്രന്ഥം അപരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നു എന്ന് വാഹടാചാർ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. 'യദി ചരകമധീതേ സ ശ്രവം സൂത്രതാദിപ്രണിഗദിതഗദാനാം നാമമാത്രേപി ബാഹ്യഃ' എന്നു കുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ വചനം. ചരകഗ്രന്ഥം പരിച്ചവൻ സൂത്രതന്മുതലായ വൈദ്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വ്യാധികളുടെ പേരുകളെക്കൂടെ അറിയുവാൻ കഴികയില്ല. കാരണങ്ങൾ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ രൂപങ്ങൾ മുതലായവയെ ഒട്ടും അറിയുവാൻ കഴികയില്ലെന്ന് അത്മാപത്തികൊണ്ടു സിദ്ധമാകുന്നു എന്നാണ് ആ വചനത്തിന്റെ സാരം. സ്വഗ്രന്ഥത്തിന് ഉൽകർഷം സാധിപ്പാനുള്ള മോഹം പ്രായേണ എല്ലാ ഗ്രന്ഥകാരന്മാർക്കും കണ്ടുവരുന്നതാണ്. ഒരുവിധം വിചാരിക്കുമ്പോൾ ആ മോഹം ഉചിതവുമാകുന്നു. ആ മോഹത്തിന്റെ പരിണാമവിശേഷമാകുന്നു ഈ വചനമെന്നു സൂക്ഷ്മാലോചനയിൽ തോന്നിപ്പോകാനിടയുണ്ട്. സർവ്വരോഗനിദാനത്തിൽ എന്നുവേണ്ട പല പേരുകളിലും വാഹടാചാർതന്നെ ചരകഗ്രന്ഥത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണ് പോകുന്നത്. രോഗങ്ങളുടെ നിദാനലക്ഷണാദികളിൽ മാത്രമല്ല ചരകഗ്രന്ഥത്തെ അദ്ദേഹം അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തുന്നുള്ളു. പ്രമാണവചനങ്ങളെക്കൊണ്ടോ ഐതിഹ്യംകൊണ്ടോ അറിയേണ്ടുന്ന മറവിഷയങ്ങളിൽ കൂ

ടി ചരകഗ്രന്ഥത്തെ അനുസരിച്ചുകാണുന്നു. 'ക്രോധോ ഭക്ഷാഭാപ
രദ്ധപംസി രുദ്രാഭപനയനോത്ഭവഃ' എന്നു വാഹടാചാര്യൻ പറ
യുന്നു. ജപരം എന്നു പറയുന്ന വ്യാധി ഭക്ഷയാഗത്തെ നശിപ്പിപ്പാൻ
ആരംഭിക്കുന്നസമയം ഭഗവാൻ പരമേശ്വരന്റെ മൂന്നാംതൃക്കണ്ണിൽ
നിന്നു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ക്രോധത്തിന്റെ പരിണാമമാകുന്നു എന്ന്
അതിന്റെ സാരം. ഈ വചനം 'തസ്മിൻ ഹി ഭക്ഷാഭാപരോദ്ധപം
സേ' എന്നുമുതൽക്കുള്ള ചരകഗ്രന്ഥത്തിലെ 'ജരപന്തു മഹേശ്വരല
ലാടപ്രഭവഃ' എന്ന വചനത്തോടു യോജിച്ചിരിക്കുന്നു.

എന്നുമാത്രമല്ല, ഈ വാഹടാചാര്യരുടെ ഗ്രന്ഥത്തെ രോ
ഗങ്ങളുടെ അന്യോന്യമുള്ള കാര്യകാരണഭാവത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന
വിഷയത്തിലും അതുപോലെ മാരചില വിഷയങ്ങളിലും ചരകഗ്ര
ന്ഥത്തെക്കാൾ നൂറ്റനായിരിക്കുന്നുവോ എന്നും സംശയിക്കുവാനിട
യുണ്ട്. കാര്യകാരണവിചാരംചെയ്യതിൽ ചരകഗ്രന്ഥം കുറച്ചധി
കം മനസ്സിരുത്തിക്കാണുന്നു. എന്നാൽ വാഹടാചാര്യർ ഗ്രന്ഥസം
ക്ഷേപത്തിന് മനസ്സിരുത്തുന്ന ആളാകയാൽ ഇത് വലിയൊരു
സ്മൃതയായി കരുതേണ്ടതില്ല. ചരകഗ്രന്ഥം, നിദാനസ്ഥാനത്തിൽ
എട്ടുപ്രായമായി വിഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിൽ പ്രധാനമായി എ
ട്ടുവ്യാധികളെ മാത്രം കാണിക്കുന്നു. അതുകൾ താഴെ പറയുന്നവയു
മാണ്. ൧. ജപരം, ൨. രക്തപിത്തം, ൩. ഗുന്മൻ, ൪. പ്രമേഹം,
൫. കുഷ്മം, ൬. രാജയക്ഷ്ണാവ്, ൭. ഉന്മാദം, ൮. അപസ്ഥാരം ഇതു
കളാകുന്നു. എന്നാൽ ഈ വ്യാധികളെ മാത്രമേ ചരകഗ്രന്ഥം പ്ര
തിപാദിക്കുന്നുള്ളൂ എന്നു വിചാരിക്കരുത്. മാരവ്യാധികളേയും പ്ര
തിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആയത് സൂത്രസ്ഥാനം ചികിത്സിതസ്ഥാനമുത
ലായ സ്ഥാനങ്ങളിലാകുന്നു. അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്ന സമ്പ്രദായം
എല്ലാ വൈദ്യഗ്രന്ഥങ്ങളിലും സാധാരണമാണ്. വിഷുചിക മുത
ലായ വ്യാധികളെ അഷ്ടാംഗഹൃദയത്തിലും നിദാനസ്ഥാനത്തിലല്ല
വിവരിച്ചുകാണുന്നത്. മേല്പറഞ്ഞ എട്ടു വ്യാധികളെ നിദാനസ്ഥാ
നത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചു പറയുവാൻ ചരകഗ്രന്ഥം ഒരു ന്യായത്തേയും
കാണിക്കുന്നു. ഈ എട്ടു വ്യാധികൾ ഓരോ കാരണങ്ങൾനിമിത്തം

ദേവകൾക്കകൂടി മുന്പുണ്ടായിട്ടുണ്ട് എന്നാകുന്നു ആ കാരണം. ഇ
തുകൾ ഇദംപ്രഥമമായി ദേവകൾക്കാണ് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളത്. ദക്ഷയാഗ
ത്തെ നശിപ്പിച്ചുസമയം ജപരത്തിന്റെ ഉല്പത്തി മുന്പു പാഞ്ഞുവ
ല്ലോ. ആ ജപരത്തിന്റെ സന്താപംനിമിത്തം പലേ ദിക്കുകളിലേ
ക്കും ഓടിപ്പോവുകയാൽ ഉഷ്ണജന്മമായ രക്തപിത്തവും, ശരീരത്തി
ന്ന് അധികം ക്ഷോഭംവരികനിമിത്തം ഗുന്മനം, പരമേശ്വരൻ ഹ
വിഭാഗം കൊടുക്കാതെ ഹവിസ്സു ഭക്ഷിക്കുകനിമിത്തം പ്രമേഹവും ക
ഷുവും, ഭയം ദുഃഖം മുതലായ മനഃക്ഷോഭംകൊണ്ടും അശുഭവസ്തുക്ക
ളെ സ്പർശിക്കുകകൊണ്ടും മനോവികാരജന്മമായ ഉന്മാദവും അപ
സ്ഥാരവും, ദ്വിജരാജനായ ചന്ദ്രൻ അതിസ്രീസേവനിമിത്തം രാജയ
ക്ഷാവും ഉണ്ടായി എന്നു വിവരിക്കുന്നു.

ഇങ്ങിനെ കാരണവശാൽ കാലാന്തരത്തിൽ ഉണ്ടായ വ്യാധിക
ളെ സംബന്ധിച്ച് അനാദി എന്നോ സൃഷ്ടാരംഭപ്രണീതമെന്നോ
വിചാരിച്ചുവരുന്ന ആയുർവ്വേദത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചത് എങ്ങിനെ എ
ന്ന് ഒരു ആക്ഷേപത്തിന് അവകാശമുണ്ട്. ത്രികാലജ്ഞാനമുള്ള ബ്ര
ഹ്മാവിന്റെ കൃതിയായാലോ അനാതിയായാലോ ഇത് അസംഭാവ്യമ
ല്ലെന്നുസൂക്ഷ്മാലോചനയിൽ തെളിയുന്നതാണ്. ഐഹ്ലോപാഖ്യാനം
പുത്രാസുരവധം മുതലായവ പ്രധാനവേദങ്ങളിൽ കാണുന്നതിനെപ
റ്റിയും ഈ സമാധാനംതന്നെ സ്വീകരിക്കേണ്ടിവരും. അതിനാൽ
ഈ എട്ടു വ്യാധികളെമാത്രം നിദാനസ്ഥാനത്തിൽ എടുത്തു കാണി
ച്ചതിന് അനൗച്ചിത്രമില്ലെന്നു സിദ്ധമാകുന്നു. ഈ നിദാനസ്ഥാ
നത്തിൽ പ്രകൃതവശേന ചില ദിക്കിൽ ചികിത്സകളെക്കൂടി പാ
ഞ്ഞുകാണുന്നത് അഞ്ചുവിധമുള്ള രോഗവിജ്ഞായങ്ങളിൽ ഒന്നായ
ഉപശയനത്തിന്റെ വിവരണമെന്നുമാത്രമേ വിചാരിക്കേണ്ടതുള്ളൂ.
വ്യാധികളുടെ സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യവിഭാഗത്തിലും സാദ്ധ്യങ്ങളായ രോ
ഗങ്ങൾതന്നെ അസാദ്ധ്യങ്ങളായിത്തീർന്ന കാര്യത്തിലും അധികം
ശ്രദ്ധിക്കുകയും അതുനിമിത്തം രോഗാരംഭകാലത്തിൽ തന്നെ ചികി
ത്സിക്കേണമെന്ന് ഈ സ്ഥാനം പ്രബലമായി പ്രതിപാദിക്കുകയും

ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇത് എല്ലാവരും പ്രത്യേകം മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാണ്.

ഈ ചരകഗ്രന്ഥത്തെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന കാര്യത്തെ സംബന്ധിച്ച കഴിഞ്ഞ കർമ്മം ഫ്രാൻസ്-സൂത്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ കാണിച്ച സംഗതികളെ വായനക്കാർ ഇവിടെയും ഓർമ്മവെക്കുമെന്നു വിചാരിച്ച് അതുകളെ ഇവിടെ ആവർത്തിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ ഈ മലയാളത്തിൽ ആയുർവൈദ്യസമാജം വകയായും കേരളീയായുർവ്വേദസമാജം വകയായും ആയുർവൈദ്യത്തിന്റെ ഉൽക്കർഷ്ഠത്തിനും പ്രചാരത്തിനും പലേ എപ്പാടുകളും ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളതും ആരംഭിക്കുവാൻ പോകുന്നതും ആയിക്കാണുന്ന ഈ അവസരത്തിൽ ചരകഗ്രന്ഥത്തിൽ, തെയ്യാരാവുന്ന സ്ഥാനങ്ങളെ അപ്പഴപ്പോൾതന്നെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കുമെന്ന് ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നു. സൂത്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ കാണിച്ചതുപോലെതന്നെ ബാക്കി കാര്യങ്ങളെ ബാക്കി സ്ഥാനങ്ങളുടെ അവതാരികയിലേക്കു നിർത്തിക്കൊണ്ട് ഇത്രമാത്രത്തിൽ സമാപിക്കുന്നു.

ഫ്രാൻസ് തുലാം ഫൻ

14-11-1916

പട്ടാമ്പി.

പുന്നശ്ശേരിനമ്പിനീലകണ്ഠശർമ്മാ

സഹായസമുദായവിധേയഃ

ആയുർവൈദ്യപ്രചാരാശംസീ ച.

വിഷയാനുക്രമണിക.

നിദാന സ്ഥാനം.

വിഷയം.	ഭാഗം.	വിഷയം.	ഭാഗം.
അദ്ധ്യായം 1.			
ജപരനിദാനം	1-25	വാതജപരത്തിന്റെ സംപ്രാപ്തി	7
നിദാനത്തിന്റെ പര്യായനാമങ്ങൾ	1	വാതജപരലക്ഷണങ്ങൾ	7
മൂന്നുതരത്തിലുള്ള രോഗകാരണങ്ങൾ	2	പിത്തജപരനിദാനം	10
പ്രജ്ഞാപരായസപഭാവം	2	പിത്തജപരത്തിന്റെ സംപ്രാപ്തി	10
ശരീരാവ്യധിയുടെ മൂന്നു വ്യത്യാസങ്ങൾ	2	പിത്തജപരലക്ഷണങ്ങൾ	11
മാനസവ്യധിയുടെ രണ്ടുതരം വ്യത്യാസങ്ങൾ	2	കഫജപരനിദാനം	12
രോഗത്തിന്റെ പര്യായനാമങ്ങൾ	2	കഫജപരസംപ്രാപ്തി	12
രോഗോപലബ്ധിമാർഗ്ഗങ്ങൾ	2	കഫജപരലക്ഷണങ്ങൾ	13
നിദാനലക്ഷണം	3	സാസക്തസ്ഥിപാതജപരലക്ഷണങ്ങൾ	14
പൂർവ്വരൂപലക്ഷണം	2	അഗന്തുജപരസപഭാവം	15
രോഗസ്വരൂപത്തിന്റെ പര്യായങ്ങളും ലക്ഷണങ്ങളും	2	അഗന്തുജപരത്തിൽ ഏതേതു കരണത്തിനിടത്തു സംഭവിച്ചവയിൽ പ്രത്യേകം ഏതേതുരോഗം കോപിക്കുമെന്നത്	16
ഉപശയലക്ഷണം	2	അഗന്തുജപരത്തിന്റെ വൈശിഷ്ട്യം	17
സംപ്രാപ്തിയുടെ പര്യായങ്ങളും ലക്ഷണങ്ങളും	4	ജപരത്തിന്റെ വിഭാഗങ്ങൾ	17
സംപ്രാപ്തിയുടെ അഞ്ചു ഭേദങ്ങൾ	2	അഗന്തുജപരത്തിന്നു പൂർവ്വരൂപമില്ല	17
അതിലെ വ്യത്യാസങ്ങൾ	5	ജപരത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ	17
വികല്പലക്ഷണം	2	പൂർവ്വരൂപലക്ഷണം രോഷകോപം	18
ബലകാചവിശേഷലക്ഷണം	2	പൂർത്തിയായാലും കാണുമെന്ന്	18
ഈ സ്ഥാനത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതായ എട്ടു രോഗങ്ങളുടെ സ്വഭാവം	6	ജപരത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയും പ്രഭാവവും	19
ജപരത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം	2	ജപരത്തിന്റെനിരക്കി(ശബ്ദം)20	20
ജപരം തുടങ്ങുവാനുള്ള ദുരൂഹണങ്ങൾ	2	ജപരം സകല പ്രാണികളിലുമുണ്ടാകും	21
വാതജപരനിദാനം	2	ജപരോപശയങ്ങൾ	21
		അമജപരത്തിൽ ലംഘനമോ അപചയമോ	22
		തല്പിന്നമോ ശീലിപ്പിക്കണം	22

വിഷയം.	ഭാഗം.
അമാവസ്സയ വിട്ടാൽ കഷായാ	
ദികൾ ശീലിക്കണം	22
ജിണ്ണുപാത്തിൽ ഏതപാനം പ്രശ	
സുമാകുന്നു	22
ഏതപാനംനിമിത്തമുള്ള ഗുണം	22
നെയ്യിന്റെ വിശേഷഗുണങ്ങൾ	23
അദ്ധ്യായവിവരണം	24

അദ്ധ്യായം 2.

രക്തപിത്തനിദാനം	25-36
പിത്തം കോപിക്കുവാനുള്ള കാര	
ണം	25
പിത്തം കോപിക്കുമ്പോൾ രക്തം	
വർദ്ധിക്കും	27
കോപിച്ച പിത്തം വർദ്ധിച്ച രക്ത	
ത്തെ ഭക്ഷിപ്പിക്കും	27
പിത്തത്തിന്നു രക്തമെന്നു പേരു	
ണ്ടാകും	27
രക്തപിത്തത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപ	
ങ്ങൾ	28
ടി ഉപദ്രവങ്ങൾ	29
ടി ആകൃതി	29
ടി സാദ്ധ്യയാപ്യപരിത്യാജ്യ	
വിഭാഗം	30
രക്തപിത്തത്തിന്റെ ഉൽപത്തിപ്ര	
ഭാവങ്ങൾ	31
രക്തപിത്തത്തിന്റെ ഉപരായം	32
ഉർദ്ധ്വഗാദിഭേദമുള്ള ചികിത്സാ	
യുക്തി	32
അസാദ്ധ്യ രക്തപിത്ത ലക്ഷണം	34
അദ്ധ്യായവിവരണം	36

വിഷയം.	ഭാഗം.
--------	-------

അദ്ധ്യായം 3.

ഗുല്മനിദാനം	37-50
ഗുന്മന്റെ വ്യത്യംസങ്ങൾ	37
വാതകോപകാരണം	39
വാതഗുന്മന്റെ സാമ്പ്രാപ്തി	40
ടി ലക്ഷണങ്ങൾ	40
വായുവിനോടുകൂടെ പിത്തം കോ	
പിക്കുവാനുള്ള കാരണങ്ങൾ	41
പിത്തഗുന്മസാമ്പ്രാപ്തി	42
വായുവിനോടുകൂടെ കഫം കോപി	
ക്കുവാനുള്ള കാരണങ്ങൾ	43
കഫഗുന്മന്റെ സമ്പ്രാപ്തി	44
കഫഗുന്മലക്ഷണം	44
സന്നിപാതഗുന്മലക്ഷണം	44
രക്തഗുന്മൻ സ്രീകൾക്കു രാത്രമേ ഉ	
ണ്ടാവുകയുള്ള എന്നതിന്റെ കാ	
രണം	45
രക്തഗുന്മനിദാനം	46
രക്തഗുന്മന്റെ ആകൃതി	46
ടി ലക്ഷണം	47
ഗുന്മരോഗത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപം	47
ഗുന്മന്റെ സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യവിഭാഗം	48
ഗുന്മരോഗചികിത്സാസമ്പ്രദായം	48
വാതകോപം ശമിച്ചാൽ ഗുന്മനും	
ശമിക്കും	49
അദ്ധ്യായവിവരണം	50

അദ്ധ്യായം 4.

പ്രമേഹനിദാനം	50-68
ത്രിദോഷകോപംനിമിത്തം പ്രമേ	
ഹം ഇരിപതുതരമായിരിക്കും	50

വിഷയം.	ഭാഗം.	വിഷയം.	ഭാഗം.
നിദാനദോഷഭൂഷണം നിമിത്തം		അദ്ധ്യായം 5.	
പ്രമേഹങ്ങൾ ഭിന്നഭിന്നങ്ങളാവുന്നു	51	കുഷ്മുനിദാനം	69-82
കഫപ്രമേഹങ്ങൾ ക്ഷണത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടും	52	വാതാദി ഏഴുതട്ടും തകരാറാവുകയും	
കഫപ്രമേഹനിദാനങ്ങൾ	52	ലാഘവം കുഷ്മുണ്ടാവുക	69
കഫമോപസ്പന്ദോചാ	53	ആ വാതാദികളുടെ വിചരണം	70
കഫപ്രമേഹനാമങ്ങൾ	56	സകലകുഷ്മുവും സന്നിപാതജന്തനൈ	70
കഫപ്രമേഹങ്ങൾ സാധ്യങ്ങളെന്നു പറയുന്നതിന്റെ യുക്തി	57	കുഷ്മുത്തിന്റെ മതാന്തരവിഭാഗങ്ങൾ	71
ഉദകമേഹാദി പത്തുതരം കഫപ്രമേഹങ്ങളുടേയും പ്രത്യേക ലക്ഷണങ്ങൾ	57	സന്നിപാതത്തിൽ വാതാദികളുടെ പ്രാധാന്യം നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്ന കുഷ്മുങ്ങളുടെ ഏഴുവിഭാഗങ്ങൾ	71
പിത്തപ്രമേഹനിദാനം	59	കുഷ്മുനിദാനം	72
പിത്തപ്രമേഹസംപ്രാപ്തി	59	കുഷ്മുത്തിന്റെ സംപ്രാപ്തി	73
പിത്തപ്രമേഹങ്ങളുടെ അറവിഭാഗം	60	കുഷ്മുത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ	74
പിത്തപ്രമേഹങ്ങൾ യാപ്യങ്ങളാവാൻ ഉള്ള സംഗതി	60	കപാലകുഷ്മുലക്ഷണം	75
ക്ഷാമമേഹാദി ആറുതരം പിത്തപ്രമേഹങ്ങളുടെ പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങൾ	61	ഉദാമകുഷ്മുലക്ഷണം	76
വാതപ്രമേഹനിദാനം	61	മണ്ഡലകുഷ്മുലക്ഷണം	77
വാതമേഹങ്ങൾ അസാധ്യങ്ങൾ എന്നു	62	ഋഷ്യജിഹ്വകുഷ്മുലക്ഷണം	77
വാതമേഹസംപ്രാപ്തി	62	പുണ്ഡരീകകുഷ്മുലക്ഷണം	78
വാതമേഹങ്ങളുടെ നാലുവിഭാഗം	63	സിന്ധുകുഷ്മുലക്ഷണം	78
വസാമേഹാദി നാലുതരം വാതമേഹങ്ങളുടേയും ലക്ഷണങ്ങൾ	64	കർകണകുഷ്മുലക്ഷണം	79
പ്രമേഹപൂർവ്വരൂപങ്ങൾ	65	കുഷ്മുങ്ങളുടെ സാധ്യം സാധ്യലക്ഷണം	79
പ്രമേഹോപദ്രവങ്ങൾ	66	കുഷ്മുത്തിൽ കൃമിവരുവാനുള്ള കാരണം	80
പ്രമേഹചികിത്സാസംഗ്രഹം	67	കുഷ്മു രോഗോപദ്രവങ്ങൾ	80
പ്രമേഹം ബാധിക്കാതിരിക്കുവാനുള്ള മാർഗ്ഗം	68	കുഷ്മുരോഗിക്കുള്ള ഉപദേശങ്ങൾ	81
അദ്ധ്യായവിവരണം		അദ്ധ്യായവിവരണം	82
		അദ്ധ്യായം 6.	
		ശോഷരോഗനിദാനം	83-99
		രാജയക്ഷ്ണാവ തുടങ്ങുവാനുള്ള സംഹാരാദി നാലു പ്രത്യേകകാരണങ്ങൾ	83

വിഷയം.	ഭാഗം.	വിഷയം.	ഭാഗം.
സാഹസം നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്ന ശോഷത്തിന്റെ പ്രത്യേകലക്ഷ്യ ണങ്ങൾ	83	ഹത്തകാശഗ്രഹത്തിന്റെയും രത്നച്ചാ കാശഗ്രഹങ്ങളുടേയും ലക്ഷണം	112
വേഗസന്ധാരണംനിമിത്തം	86	രത്നകാമനം ഭോക്തൃ കാമനം ചാഗ്ര ഹം ബാധിച്ചാലുള്ള മികിത്സം	113
ശുക്ലാദികൾക്കു നിമിത്തം	88	സംപ്രദായം	114
ശുക്ലകൾക്കു നിമിത്തം	88	ഉന്മാദത്തിലെ അവാന്തരഭേദം	114
വിഷമാരണം നിമിത്തം	91	ഉന്മാദബാധിച്ചാലും ദൈവത്തെ നിമിഷമെഴു	115
ഈ രോഗത്തെ രാജയക്ഷ്ണാവ് എ ന്ന പര്യവാരങ്ങളു കാണാം	92	അവനവന്റെ പ്രവൃത്തിയാണു് സു ഖഭോജനം ചെയ്യുക	116
രാജയക്ഷ്ണാധിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ	95	അദ്ധ്യായവിവരണം	117
ഈ ഏകാഭരണാവരൂപങ്ങൾ	97	—:~:—	
ക്ഷയത്തിലെ സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യവിഭാ ഗങ്ങൾ	97	അദ്ധ്യായം 8.	
അദ്ധ്യായവിവരണം	98	അപസ്താരനിദാനം	117-131
—:~:—		അപസ്താരത്തിലെനാലുവിഭാഗം	117
അദ്ധ്യായം 7.		അപസ്താരം എത്രതരം കാണു്	
ഉന്മാദനിദാനം.	99-117	വേഗത്തിൽ തുടങ്ങുക എന്നു്	118
ഉന്മാദത്തിന്റെ അഞ്ചു വിഭാഗങ്ങൾ	99	അപസ്താരനിദാനം	118
ഉന്മാദം എങ്ങിനെ ഉള്ളവർക്കുണ്ടു്		അപസ്താരശബ്ദാർത്ഥം	119
വേഗത്തിൽ തുടങ്ങുക എന്നു്	100	അപസ്താരപൂർവ്വരൂപം	119
ഉന്മാദവാക്യാർത്ഥം	101	വാചാപസ്താരലക്ഷണം	120
ഭോഷകോപജോന്മാദപൂർവ്വരൂപങ്ങൾ	102	പിത്താപസ്താരലക്ഷണം	121
വാതോന്മാദലക്ഷണം	103	കഫാപസ്താരലക്ഷണം	121
പിത്തോന്മാദലക്ഷണം	104	സന്നിപാതാപസ്താരലക്ഷണം	122
കഫോന്മാദലക്ഷണം	105	ഇതിനാൽ അഗ്നിയായി വേറെ ഒരു രം കൂടിയുണ്ടാകും	123
സന്നിപാതോന്മാദലക്ഷണം	106	അപസ്താരോല്പത്തി	123
ഉന്മാദമികിത്സാസംഗ്രഹം	106	ജ്വരാദിരോഗോല്പത്തി	124
അഗ്നത്തുജോന്മാദലക്ഷണം	106	സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യവിഭാഗം	124
അഗ്നത്തുജോന്മാദം തുടങ്ങുവാനുള്ള കരണം	107	ഒരു രോഗം മറ്റു രോഗങ്ങൾക്കുനി ദാനാർത്ഥകരമായിത്തീരും	125
അഗ്നത്തുജോന്മാദത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപം	108	അതിന്നു് ഉദാഹരണം	125
ഭൂതാവേശസംഭാവം	108	മികിത്സയുടെ പരിശുദ്ധാപരിശുദ്ധ	126
ഭൂതാവേശലക്ഷണം	109	തപനിരൂപണം	126
ഭൂതാവേശസമയം	110	വ്യാധ്യാഭിനിരൂപണം	127
		അദ്ധ്യായവിവരണം	130

പരകസംഹിത നിദാനസ്ഥാനം.

അദ്ധ്യായം 1. ജപരനിദാനം.

അഥാതോ ജപരനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇതി ഹ സ്തംഭഗേവാദോക്തേയഃ.

ഇഹ പലു ഹേതുനിമിത്തമായതനം കർത്താ കാരണം പ്രത്യയഃ സമുത്ഥാനം നിദാനമിത്യനർത്ഥാന്തരം. തന്ത്രിവിധം, അസാ

വൈദ്യരണം തുപ്രണോട്ട് കിഴക്കെപ്പുല്ലത് പരമേശ്വരൻ
മൃഗ്ഗതവർകളുടെയും, വിദാൻ പുനശ്ശേരിനമ്പി
നീലകണ്ഠശർമ്മാവർകളുടെയും ഉപദേശ
സാഹായ്യത്തോടെ എഴുതിയ
വാചസ്പത്യം എന്ന
ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം.

അദ്ധ്യായം 1.

നതഥാ ഗുരൂണാം ചരണാരവിന്ദം

സ്മൃതപാ വചോ മാതൃലസംപ്രയുക്തം

കൃതപാത്തരംഗേ മുനിവൽയാകൃതം

കർത്തും പ്രവൃത്തോസ്തി നിദാനഭാഷ്യം.

ഇനി ജപരനിദാനത്തെ അദ്ധ്യായത്തെ പറയാം:—

1—ഇവിടെ സൂത്രസ്ഥാനാനന്തരം വിവരിക്കുന്നതായ നിദാനത്തെ പറയുന്നേടത് ഹേതു, നിമിത്തം, ആയതനം, കർത്താവ്, കാരണം, പ്രത്യയം, സമുത്ഥാനം, നിദാനം എന്ന ശബ്ദങ്ങളെല്ലാം ഒരു അർത്ഥത്തെ പറയുന്നവകളാകുന്നു—നിദാനം (രോഗകാരണം)

ത്വേന്ദ്രിയാത്മസംയോഗഃ പ്രജ്ഞാപരായഃ പരിണാമശ്ചേതി. അ
തസ്ത്രിവിധവികല്പാ വ്യാധയഃ പ്രാദുർഭവന്ത്യാഗ്നേയസൗമ്യവായവ്യാഃ.
ദ്രിവിധാശ്വാപരേ രാജസാസ്താമസാശ്ച. തത്ര വ്യാധിരാമയോഗ
ദ ആതങ്കോ യക്ഷോ ജപരോ വികാര ഇത്യനന്തമാന്തരം. തസ്യോപല
ബ്ധിന്നിദാനപൂർവ്വരൂപലിംഗോപശയസമ്പ്രാപ്തിശ്ച. തത്ര നിദാ
നം കാരണമിത്യുക്തമഗ്രേ പൂർവ്വരൂപം പ്രാഗല്പത്തിലക്ഷണം വ്യാ

എന്നതിന്റെ പര്യായമാകുന്നു. ആ രോഗകാരണം മൂന്നുതരത്തിലാ
കുന്നു. അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, ശീലിച്ചു പരിചയമില്ലാത്ത എ
ന്തെങ്കിലും പദാത്മത്തെ കാണുകയോ കേൾക്കുകയോ ഭക്ഷിക്കുക
യോ പ്രാണിക്കുകയോ സ്പർശിക്കുകയോ ചെയ്യുക, പ്രജ്ഞാപരായം
ശീലിക്കുക—‘ധീധൃതിസ്മൃതിവിഭ്രഷ്ടഃ കമ് യൽ കുരുതേശ്ശഭം | പ്ര
ജ്ഞാപരായം തം വിദ്യാത്സർവ്വദോഷപ്രകോപനം’=പൂർവ്വാപരങ്ങളെ
ആലോചിക്കാതെയും ഇതിന്റെ ഫലം ഇന്നതായിരിക്കുമെന്നറിയാ
തെയും ധർശാസ്മൃതിഭലമായ ആചാരത്തോടുകൂടെ യാതൊരു ക
ത്സിതകമ്മാണോ ചെയ്യുന്നത് അതാണ് പ്രജ്ഞാപരായം. ഈ
പ്രവൃത്തി സകലദോഷങ്ങളേയും കോപിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്. പരിണാ
മമെന്നത് അവനവൻ ചെയ്യുതായ കമ്ഫലത്തിന്റെ പരിപാകം
തന്നെ. ഇതുകൂടാകുന്നു രോഗകാരണങ്ങൾ. രോഗകാരണം മൂന്നു
പ്രകാരത്തിലാകയാൽ രോഗവും ആഗ്നേയം, സൗമ്യം, വായവ്യം
എന്ന മൂന്നുതരത്തിലാണ് സംഭവിക്കുക. മരചിലരുടെ പക്ഷ
ത്തിൽ വ്യാധി രാജസം, താമസം എന്നു രണ്ടുപ്രകാരത്തിലാണെന്നും
പറയപ്പെടുന്നു. വ്യാധിയെപ്പറയുന്നേടത്ത് വ്യാധി, ആമയം, ഗദം,
ആതങ്കം, യക്ഷാവ്, ജപരം, വികാരം എന്നു ശബ്ദങ്ങളെല്ലാം അ
ന്തമാന്തരമില്ലാത്തവയാകുന്നു—വ്യാധിപര്യായങ്ങളാകുന്നു. ഇതിൽ
യക്ഷാവ് എന്നതു ക്ഷയത്തിന്റെയും ജപരമെന്നത് പനിയുടേയും
പ്രത്യേകനാമങ്ങളായി പറയുമെങ്കിലും ആ പദങ്ങൾ രോഗസാമാ
ന്യവാചികളുമാണ്. ‘ജപരസ്മമോ വികാര ആതങ്കഃ പാച്ഛാ ഗദോ
വ്യാധിരാബാധോ ഭൂചമാമയോ യക്ഷോ രോഗ ഇത്യനന്തമാന്തരം’
എന്നു വാഹടൻ. വ്യാധിയുടെ ഉപലബ്ധി—ഇത് ഇന്നരോഗമാണെ
ന്നുള്ള സമ്യക്ജ്ഞാനം ഉണ്ടാവുക നിദാനം, പൂർവ്വരൂപം, ലിംഗം, ഉ

ധേഃ. പ്രാദുർഭവക്ഷണം പുനല്പിംഗം, തത്ര ലിംഗമാകൃതില്പ്ലക്ഷണം ചിഹ്നം സംസ്ഥാനം വൃജനം രൂപമിത്യനന്തമാന്തരമസ്തിന്നതേം. ഉപശയഃ പുനഃപുനഃപുനഃവിപരീതാനാം വിപരീതാത്മകാരിണാഞ്ചൈവധാഹാരവിഹാരാണാം ഉപയോഗസ്സുചാനുബന്ധഃ. സമ്പ്രാപ്തിജ്ഞാതിരാഗതിരിത്യനന്തമാന്തരം. വ്യാധേഃ സാ സംഖ്യാ പ്രാ

പശയം, സംപ്രാപ്തി ഇതുകളെക്കൊണ്ടാകുന്നു. ‘നിദാനം പൂർവ്വരൂപാണി രൂപാഞ്ചപശയസ്മൽ | സംപ്രാപ്തിശ്ചേതി വിജ്ഞാനം രോഗാണാം പഞ്ചധാ സ്മതം’ എന്നു വാഹടൻ. ഇതിൽ നിദാനമെന്നത് രോഗകാരണമാണെന്നു മുൻപുതന്നെ പറഞ്ഞുവെല്ലാം. ഇനി പൂർവ്വരൂപാദിയെ വിവരിക്കാം: പൂർവ്വരൂപമെന്നത്, ഒരു വ്യാധി പൂർണ്ണവസ്ഥയിലെത്തുന്നതിന്നുമുമ്പെ അതിന്നുള്ള ലക്ഷണമാകുന്നു. അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, മുഖവൈരസ്യം ഗുരുഗാന്തരം മുതലായ ലക്ഷണങ്ങളാൽ ഇവന്നു പനി തുടങ്ങുമെന്നു നിശ്ചയിക്കാം. അതുപോലെ മറ്റുലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മറ്റുള്ള രോഗങ്ങളേയും അനുമാനിക്കാം. അവിടെ ദോഷകോപം അറിയപ്പെടുകയുമില്ല. അതാണ് പൂർവ്വരൂപം. ‘പ്രാഗ്രൂപം യേന ലക്ഷ്യതേ | ഉൽപിതസ്മാരായോ ദോഷവിശേഷേണാനധിഷ്ഠിതഃ’ എന്നു വാഹടൻ. ലിംഗമെന്നത്, അതതുവ്യാധികൾക്കു പറയുന്ന ലക്ഷണം പൂർത്തിയായി കാണുന്നതാകുന്നു. പുനല്പിംഗം—പൂർവ്വരൂപങ്ങളായി പറഞ്ഞ ലക്ഷണങ്ങൾ വിട്ടു പിരിയാതിരിക്കുകയും ദോഷകോപലക്ഷണങ്ങൾ പ്രകാശിക്കുകയും ചെയ്യും. അതാണ് പുനഃ എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ഈ അർത്ഥത്തെ ‘പ്രാക്സന്താപാദപി’ ഇത്യാദിഗ്രന്ഥത്തിൽ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ ലിംഗത്തെ പറയുന്നേടത് ലിംഗം, ആകൃതി, ലക്ഷണം, ചിഹ്നം, സംസ്ഥാനം, വൃജനം, രൂപം എന്നു ശബ്ദങ്ങളെല്ലാം അർത്ഥപ്രത്യാസമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു—പര്യായവാചികളാകുന്നു. ഈ ലിംഗാദിപര്യായങ്ങളിൽ പൂർവ്വശബ്ദംചേർത്തു പൂർവ്വലിംഗം, പൂർവ്വാകൃതി ഇത്യാദിയാക്കി പൂർവ്വരൂപപര്യായമായും പറയാമെന്നാണ് അർത്ഥദത്തൻ പറയുന്നത്. ഉപശയമെന്നത്, ബാഹ്യമായും ആഭ്യന്തരമായുമുള്ള വ്യാധികാരണങ്ങൾക്കും ജ്വരാദിരോഗങ്ങൾക്കും—ഹേതുവ്യാധികൾക്കോ അഥവാ ഹേതുവിന്നോ വ്യാധിക്കോ വിപരീതങ്ങൾ

ധാന്യവിധിവികല്പബലകാലവിശേഷൈർദ്വിത്രതേ. സംഖ്യാ യഥാ
ഘ്നോ ജപരാഃ പഞ്ചഗുന്മാഃ സപ്തകഷ്യാന്യേവമാദി. പ്രാധാന്യം വ
നദ്രാഷാണാം തരതമയോഗേനോപലഭ്യതേ തത്ര ദപയോസ്മരസ്രി
ഷ്ട തമ ഇതി. വിധിനാമ ദിവിധാ വ്യാധയോ നിജാഗന്തുഭേഭേ
ന ത്രിവിധാസ്രിദോഷഭേഭേന ചതുർവിധാസ്സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യമുദദാരു

ളായിട്ടുള്ളവയോ, അല്ലെങ്കിൽ ഹേതുവിപരീതത്തിന്നോ വ്യാധിവിപ
രീതത്തിന്നോ ഹേതുവ്യാധിവിപരീതത്തിന്നോ വിപരീതമായിട്ടുള്ളവ
യോ—നിദാനതുല്യങ്ങളോ (പ്രഭാവംനിമിത്തം രോഗത്തെ നശിപ്പി
ക്കുന്നതുകളോ) ആയ ഹരീതകൃാദി ഔഷധങ്ങളുടേയും ശല്യന്നാദി
ഭക്ഷണപദാർത്ഥത്തിന്റേയും വാക്കുകൊണ്ടും ശരീരംകൊണ്ടും മനസ്സു
കൊണ്ടുമുള്ള പ്രവൃത്തിയുടേയും തൽകാലാവസ്ഥയ്ക്കു സുചകരമായ ഉ
പയോഗം യാതൊന്നോ അതാകുന്നു ഉപശയമെന്നു പറയുന്നത്.
സുഖന്നബന്ധഃ—ഉപയോഗത്തിലുണ്ടാകുന്ന സുഖം അനുവർത്തി
ച്ചുനില്ക്കുന്നു. ചുട്ടനീറലും ദാഹവുമുള്ള ജപരിതന്ന് പച്ചവെള്ളം കു
ടിക്കുന്നതു തൽകാലം കഠാ സുഖമായി തോന്നുമെങ്കിലും അതു രോ
ഗവൃദ്ധികരമാകയാൽ ഒരിക്കലും ഉപശയമാവുകയില്ല. ‘സുഖന്നബ
ന്ധോ യോ ഹേതുവ്യാധ്യാദിവിപരീതകഃ | ദേശാദികശ്ചോപശയോ
ജ്ഞേയോനപശയോന്യഥാ’ എന്നു പറഞ്ഞ സുദാന്തസേനാചാര്യ
ന്റെ അഭിപ്രായം ‘ഔഷധാഹാരവിഹാരാണാം’മെന്നു പറഞ്ഞതു
കൊണ്ടു ദേശകാലങ്ങളേക്കൂടി ഗ്രഹിക്കണമെന്നാകുന്നു. ഔഷധാദിജ
നിതസുഖമാണ് ഉപശയമെന്നു പറയുകയാൽ സ്രുക്ചന്ദനവനി
താദിജനിതസുഖം ഉപശയമാകയില്ല എന്നാണ് മധുങ്കാശകാര
ന്റെ മതം. ഈ ഉപശയത്തെ സാന്ത്വ്യമെന്നും പറയും. ഇനി സം
പ്രാപ്തിയെ വിവരിക്കുന്നു. സംപ്രാപ്തി, ജാതി, ആഗതിയെന്നതുകൾ
പര്യായങ്ങളാകുന്നു. ‘യഥാ ദുഷ്ടേന ദോഷേണ യഥാ ചാനവിസ
ല്പതാ | നിവൃത്തിരാമയസ്യാസൗ സംപ്രാപ്തിജ്ജാതിരാഗതിഃ’ എന്നു
വാഹടൻ സംപ്രാപ്തിലക്ഷണത്തെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യാധിയുടെ
സംപ്രാപ്തി സംഖ്യ, പ്രാധാന്യം, വിധി, വികല്പം, ബലകാലവിശേ
ഷം ഇതുകൊള്ളുകൊണ്ടു പലേപ്രകാരത്തിലായിത്തീരുകയും ചെയ്യും.
ഈ സംഖ്യാദികളെ വിവരിക്കുന്നു: പനി എടുത്തും, ഗുന്മൻ അഞ്ചു

ണ്ടഭേദേന പൃഥക് വികല്പോ നാമ സമവേതാനാം പുനഃദോഷാണാം
 മംശാംശബലവികല്പോന്മീതേ. ബലകാലവിശേഷഃ പുനഃപ്രാ
 ധീനാപ്തമാസാഹോരാത്രാഹാരകാലവിധിനിയതോ ഭവതി ത
 സ്താഭ്യോധീൻ ഭിഷഗ്നപഹതസത്തപബുദ്ധിഹേ തപാദിഭിർഭാവൈ
 ര്ജ്യാവദനുബുദ്ധ്യേത. ഇത്യർത്ഥസംഗ്രഹോ നിദാനസ്ഥാനസ്യോ
 ദ്വിഷ്ടോ ഭവതി തം വിസ്മരണേ ഭൂയഃ പരമതേനോപ്യാച്യാസ്യോമഃ.
 തത്ര പ്രഥമ ഏവ താവദാഭ്യോഭാഭിദ്രോഹകോപപ്രഭവാനഏവ

തരം, കഷ്ടം ഏഴ്തരം ഇത്യാദി വിധിയാകുന്നു സംഖ്യ. പ്രാധാന്യ
 മെന്നത് അതാതുരോഗത്തിൽ കോപിച്ച ദോഷങ്ങളുടെ തരതമ്യവ്യ
 ത്യാസമാകുന്നു. രണ്ടുദോഷങ്ങൾ കോപിച്ചാൽ തരമെന്നും സന്നി
 പാതത്തിൽ തമമെന്നും പായും. വിധിയെന്നത്, നിജം എന്നും ആ
 ഗതവ്യവെന്നുമുള്ള ഭേദേന വ്യാധി രണ്ടുപ്രകാരമാകുന്നു. വാതജം പി
 ത്തജം കഫജമെന്ന ഭേദേന രോഗം മൂന്നുതരമാകുന്നു. സാദ്ധ്യം അ
 സാദ്ധ്യം മൂഴ് ദാരുണം എന്ന ഭേദംനിമിത്തം വ്യാധി വെച്ചേറെ നാ
 ലുതരത്തിലുമായിരിക്കും. ഈവകയാകുന്നു വിധി. വികല്പമെന്നത്,
 ഒരുമിച്ചു കോപിച്ച ദോഷങ്ങൾ നിമിത്തമുണ്ടായ വ്യാധിയിൽ കോ
 പലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആ ദോഷങ്ങളുടെ അംശാംശനിണ്ണയം
 ചെയ്യുന്നതാകുന്നു. രോഗം ഇന്ന ജ്വരവിലും ഇന്ന മാസത്തിലും പ
 കൽ ഇന്നസമയത്തും രാത്രി ഇന്നസമയത്തും ഭക്ഷണംകഴിച്ചാൽ
 അതിന്റെ ഇന്ന അവസ്ഥയിലും തുടങ്ങുകയും വലിക്കുകയും ക്ഷയി
 ക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പതിവു യാതൊന്നാണോ അതാണ് ബലകാല
 വിശേഷം. സൂക്ഷ്മസൂക്ഷ്മങ്ങളായ പ്രകൃതിവ്യത്യാസങ്ങളെക്കൂടെ അ
 റിയുവാൻ തക്ക ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യമുള്ള വൈദ്യൻ ഹേതവാദിഭാവങ്ങ
 ലെ നല്ലപണ്ണം അറിഞ്ഞ് അതുകൊണ്ട് ഈ വ്യാധി ഇന്നതാണെ
 ന്നും ഇന്നപ്രകാരത്തിലുള്ളതാണെന്നും വ്യക്തമായറിയുകയും വേ
 ണം. ഈ പാഞ്ഞുകൾതന്നെയാണ് നിദാനസ്ഥാനത്തിന്റെ ആ
 ന്തരമായ അർത്ഥസംഗ്രഹം—തത്ത്വം. ഈ അർത്ഥത്തെത്തന്നെ ഇ
 നിയുള്ള (നിദാനസ്ഥാനത്തിലെ) ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു ക്രമത്തിൽ വിസ്മ
 രിച്ചുപദേശിക്കുകയും ചെയ്യാം. ഈ നിദാനസ്ഥാനത്തിൽ സകല
 രോഗങ്ങൾക്കും ആദ്യഭൂതങ്ങളും ലോഭം അഭിദ്രോഹം കോപം ഇതു

പ്രാധീൻ നിദാനപൂർവ്വേണ ക്രമേണന്നപ്രാപ്താസ്യാമഃ. തഥാ സൂത്രസംഗ്രഹാത്ഥം ചികിത്സായാഃ. ചികിത്സിതേഷു ചോത്തരകാലം യഥോദ്ദിഷ്ടം വികാരാനന്നപ്രാപ്താസ്യാമഃ. 1

ഇഹ ചലു ജപര ഏവാദേവ വികാരാണാമുപദിശ്യതേ. തൽ പ്രഥമതപാശ്ചാതീരഃണാം. അഥ ചലു അഷ്ടാഭ്യഃ കാരണഭ്യോ ജപരഃ സഞ്ജായതേ മനുഷ്യാണാം. തദ്യഥാ—വതാൽ പിത്താൽ ക

കൾ നിമിത്തമുണ്ടാവുന്നവയുമായ (ജപരം രക്തപിത്തം ഗുന്മൻ പ്രമേഹം കുഷ്ഠം ക്ഷയം ഉന്മാദം അപസ്ഥാരം എന്ന) എട്ടുരോഗങ്ങളെ നിദാനപൂർവ്വരൂപലിംഗാദിക്രമത്തിൽ പറഞ്ഞുതരികയും ചെയ്യാം. ഇങ്ങിനെ പറയുന്നതു ചികിത്സാശാസ്ത്രത്തിന്റെ ക്രമത്തെ അനുസരിച്ചു മാത്രമാകുന്നു. ചികിത്സിതസ്ഥാനത്തിൽ, ഈ സ്ഥാനത്തിൽ പറയുന്ന പ്രാധികളുടെ അവാന്തരലക്ഷണങ്ങളും മാദരോഗങ്ങളുടെ നിദാനങ്ങളും നല്ലവണ്ണം വിസ്മരിച്ചുപറയുകയും ചെയ്യും *

2—ഇപ്രകാരം രോഗസാമാന്യലക്ഷണത്തെ വിവരിച്ചതിനു ശേഷം ശാരീരങ്ങളായ സകല രോഗങ്ങൾക്കും ആദികാരണമാകുന്ന ജപരത്തെത്തന്നെയാണ് ഒന്നാമതായി ഇവിടെ വിവരിക്കുന്നത്. മനുഷ്യക്കുണ്ടാകുന്നപനി ഈ പറയുന്ന എട്ടു കാരണങ്ങൾക്കൊണ്ടുതന്നെയാണുണ്ടാവുക. അതെന്തെല്ലാമെന്നാൽ, വാതം പിത്തം കഫം വാതപിത്തങ്ങൾ പിത്തകഫങ്ങൾ വാതകഫങ്ങൾ വാതപിത്തകഫങ്ങൾ ഇതുകളുടെ കോപം നിമിത്തവും ആഗുതുകാരണത്താലും ജപരമുണ്ടാകും. ജപരത്തിന്റെ നിദാനവും പൂർവ്വരൂപവും ലിംഗവും ഉപശയവും വിശേഷവും—ആ ഗതിയും ഉപദേശിച്ചു തരാം. അതങ്ങിനെയെന്നാൽ, ത്രുഷ്ണയും ലാഘവയും ശീതമായുള്ള ആഹാരവിഹാരങ്ങളെ ശീലിക്കുക കണക്കിലധികം പ്രായാമം ചെയ്യുക വമനവും വിരേചനവും കഷായവസ്തിയും ശിരോവിരേചനവും ശീലിച്ചതിൽ അതിയോഗം സംഭവിച്ചുപോവുക മുത്രാദിവേഗങ്ങളെ വിസൃജിക്കാതെ ധരിക്കുക ശരീരശക്തിയിൽ കവിഞ്ഞു പട്ടിണിക്കിടക്കുക അടി വീഴ്ച മുതലായ കാരണങ്ങളാൽ ച

ഹൃദയപിത്താദ്രവം പിത്തശ്ലേഷ്മാദ്രവം വാതശ്ലേഷ്മാദ്രവം വാതപിത്ത
ശ്ലേഷ്മാദ്രവം ആഗന്തോരക്തമാൽ കാരണാൽ, തന്മൂലം, നിദാനപുഷ്പത്ര
പലിംഗോപശയവിഷയോപദേഹാദി. തദ്യഥാ—രൂക്ഷലക്ഷ
ശീതപ്രായാമവമനവിരോധനാസ്ഥാപനശിരോവിരോധനാതിയോഗ
വേഗസന്ധാരണാനശനാദി ഘാതപ്രവാധോദേഹശോകശോണി

തവുപാദക വേണ്ടതിലധികം സ്രീസേവചെയ്യുക കലശലായി ഭവ
പ്പെടുക ദുഃഖിക്കുക ഞരമ്പുകൾ മുതലായതു ചെയ്തോ വെട്ടാ മു
റിയോ പാദകയാലോ ശരീരത്തിലെ രക്തം കണക്കിലധികം പോ
വുക ഉറക്കമാഴിക്കുക ശരീരം വിഷമസ്ഥിതിയിൽ വെള്ളം ഇവക
ളെ കണക്കിലധികം ശീലിച്ചാൽ വായു കോപിക്കും. ഇതിൽ അ
നശനവും ജാഗരണവും വേഗസന്ധാരണത്തിലും അതിമധുരനം
ഭവഹോദിരണത്തിലും പെട്ടതാകുന്നു. ഇതുകൾ വേഗസന്ധാരണ
മെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു ഗതാത്ഥപ്രായമായിരിക്കുന്നു. മാരവേ
ഗങ്ങളേക്കാൾ ഇതുകൾക്കു ജപരകാരിത്വം അധികമുണ്ടെന്നു താല്പ
ര്യം. മേൽപറഞ്ഞ കാരണങ്ങൾ നിമിത്തം കോപിച്ച വായു ജറ
രാഗിയുടെ സ്ഥാനമായ ആമാശയത്തെ പ്രാപിക്കുകയും അവിടെ
വെച്ചു ജറരാഗിയോടുകൂടെ മിശ്രീഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നശേഷം
ഭക്ഷിച്ച ആഹാരപദാർത്ഥത്തിന്റെ രസം ഒന്നാമതായി പ്രവേശി
ക്കുന്നതായ രസധാതുവിൽ കടന്നുകൂടി രസത്തേയും സ്പേദത്തേയും
ശരീരമാസകലം വ്യാപിപ്പിക്കുന്ന സിരകളുടെ പോരങ്ങളെല്ലാം അ
ടച്ച് (ആ രസസ്പേദങ്ങളേക്കൊണ്ടു) ജറരാഗിയെ കെടുത്തി സ്വ
തെ അതിരുന്നിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽനിന്നു ജറരാഗിയെ പുറത്തെ
ധാതുവിൽ—രസധാതുവിൽ കൊണ്ടുവിട്ടു ആ ഊഷ്മാവിനെ ധരിച്ചു
കൊണ്ടു ശരീരമാസകലം സഞ്ചരിക്കും. ഇങ്ങിനെയാണ് ജപരത്തെ
ഉണ്ടാക്കി തീർക്കുന്നത്. ഇങ്ങിനെയുള്ള വാതകോപജപരത്തിന്നു താ
ഴേപറയുന്ന ലക്ഷണങ്ങൾ കൂടെയുണ്ടാകും. അതുകൾക്കുതല്പാദമ
ന്നാൽ, അതു തുടങ്ങുന്നതിന്നും മാരുന്നതിന്നും സമയനിശ്ചയവുമു
ണ്ടാകയില്ല. ശരീരത്തിൽ തൊട്ടാൽ ചിലസമയം മൂട് അധികം

താതിസേകജാഗരണവിഷമശരീരത്യാസേഭ്യോതിസേവിതേഭ്യോ വാ
യുഃ പ്രകോപമാപദ്യതേ. സ യദാ പ്രകുപിതഃ പ്രവിശ്യാമാശയ
മുഷ്ടിണഃ സ്ഥാനമുഷ്ടിണാ സഹ മിശ്രീഭേ ആദ്യമാഹാരപരിണാമ
ധാതും രസനാമാനമനപവേദ്യ രസസേവദവഹാനി ച സ്രോതാംസി
ച പിധായ അഗ്നിമുപഹത്യ പക്തിസ്ഥാനാഭുഷ്ടാണം ബഹിർനി

യിരിക്കും ചിലപ്പോൾ കുറഞ്ഞുമിരിക്കും. ജപരവേഗം കലശലാ
വുന്നതിനും കുറയുന്നതിനും വ്യവസ്ഥയുണ്ടായിരിക്കയില്ല. എ
ന്നാൽ പനി തുടങ്ങുകയും അതു കലശലാവുകയും പ്രായേണ ഭക്ഷി
ച്ച അന്നം ദഹിക്കുന്ന സമയത്തും ദിവസാന്തത്തിലും പത്തുനാ
ഴിക പകലെ മുതൽക്കും (ഇതു രാത്രിയുടേയും ഉപലക്ഷണവുമാണ്)
ഘർമ്മകാലത്തിന്റെ അവസാനത്തിലുമായിരിക്കും. ജപരിതന്റെ
ഹസ്തപാദനഖങ്ങളും കണ്ണും മുഖമാസകലവും മൂത്രവും മലവും തോ
ലും വിശേഷിച്ചും പരപരപ്പും അരുണവണ്ണവും ഉള്ളതായിരിക്കും.
അതാത് അംഗാവയവങ്ങളിലെല്ലാം പലപ്രകാരത്തിലുള്ളതും ചില
സമയത്തുണ്ടാകുന്നതും ചില സമയത്തില്ലെന്നതോന്നുന്നതുമായ—
അനിയതകാലസ്വഭാവമായ പലേ വേദനയുണ്ടാകും. അതു ച
ലാചലമാണെങ്കിലും ഏതേതവയവത്തിൽ ഏതേതുമാതിരിയായിരി
ക്കുമെന്നും പറയാം: കാലിന്നു തരിപ്പും കൽവണ്ണ ഉരുണ്ടുകേറുക
യും മുട്ടും മററു സന്ധികളും അഴിഞ്ഞു വീഴുന്നതായി തോന്നുകയും
ചെയ്യും. തുടകൾക്കു തളച്ചുയും—ശരീരത്തെ താങ്ങി നില്ക്കുവാനു
ള്ള ശക്തിയില്ലാതാവുകയും അരക്കെട്ട് വാരിഭാഗം പുറം കഴുത്ത് ക
യ്ക്ക് ചുമല് നെഞ്ച് ഇവിടങ്ങളിൽ മുറിയുന്നതുപോലെയും പൊട്ടി
ക്കുംപോലെയും മദ്ദിക്കുംപോലെയും കലക്കുംപോലെയും ഒടിക്കുംപോ
ലെയും പിടിച്ചു ഞക്കുംപോലെയും പിടിച്ചു നീക്കുംപോലെയും തോ
ന്നും. ഹനക്കൾക്കു ശക്തിയില്ലാതാകും—വായ പൊളിക്കുവാനും
കൂട്ടുവാനും പ്രയാസമായിരിക്കും. ചെങ്കിട്ടമുളം ശംഖപ്രദേശത്തിൽ
പിളൻ നോവുണ്ടാകും (തലവേദനയുണ്ടാകും) വായയ്ക്കു ചവപ്പുര
സംതോന്നും യാതൊരു രസത്തിന്റെയും ജ്ഞാനമില്ലാതായിത്തീർന്നു

രസ്യ കേവലം ശരീരമനുപദ്യതേ. തദാ ജപരമഭിനിർവ്വർത്തയതി. ത
സ്യേമാനി ലിംഗാനി ഭവന്തി. തദ്വ്രഥം—വിഷമാരംഭവിസർഗ്ഗിതപ
മൃഷ്ടണോ വൈഷമ്യം തീവ്രതനുഭാവാനവസ്ഥാനാനി ജപരസ്യ ജര
ണാന്തേ ദിവസാന്തേ ഘമാന്തേ വാ ജപരാത്യാഗമനമഭിവൃദ്ധിർവാ
ജപരസ്യ വിശേഷേണ പരജ്ഞാതവസ്തുതം നചനയനവദന
മുത്രപുരീഷതപചാമത്യർത്ഥം ക്ലിപ്തീഭാവശ്ചാനേകവിധോപമാശ്ച
ചലാചലാശ്ച വേദനാസ്പേഷാം തേഷാമജ്ഞാവയവാനാം. തദ്വ്രഥം—
പാദയോഃ സുപ്തതാ പിണ്ഡികയോരുദപേഷ്ഠനം ജനനോഃ കേവലാ
നാഞ്ച സന്ധീനാം വിശ്ലേഷണമുദ്യോസ്സാദഃകടീപാശ്ചപുഷ്പസ്തന്ധ
ബാഹുപം സോരസാഞ്ച ഭഗന്തഗ്ണമുദിതമഥിതചടിതാവപീഡി

എന്നും വരാം. വായിലും അണ്ണാക്കിലും കണ്ണത്തിലും വാൾച്ചയു
ണ്ടാകും. ദാഹവും പുരോഗ്രഹവും തൃഷ്ണയും (കൂടെക്കൂടെ ചര
ട്ടിക്കും ചരട്ടിച്ചാൽ യാതൊന്നും പോവുകയുമില്ല) ഉണ്ടാകും. കാരി
ക്കാരികൾക്കും തുമ്പലും തേട്ടലുമുണ്ടാവുമെങ്കിലും അതുകൾ വേണ്ട
തുപോലെ പുറപ്പെടുകയില്ല. അന്നരസംചേർന്ന് എന്തെങ്കിലും പ
ദാർത്ഥ്യം കഴിക്കുന്നതു വളരെ സങ്കടമായിത്തീരും. വായിൽ വെള്ളം
വരികയും രുചിക്കുറവും ദഹനക്ഷയവും ഉണ്ടാകും. സകലസമയ
ത്തും മനസ്സിന്നു ദുഃഖമായിരിക്കും. കോട്ടവായയിടുകയും ശരീരം കൂ
നുകയും വിറയ്ക്കുകയും തളർക്കുകയും തലതിരിയുകയും പെരുപറയുക
യും എന്തുസമയത്തും ഉറങ്ങാതിരിക്കുകയും രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുകയും
പല്ലുതരിക്കുകയും ശരീരം തൊട്ടുനോക്കിയാൽ (പനിയില്ലാത്ത സമ
യത്തും) ചൂടുണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. വന്ത്രപ്രകോപകാരണങ്ങ
ളായ ആഹാരവിഹാരങ്ങളെ ശീലിച്ചാൽ അനുപശയവും—വ്യാധി
വർദ്ധിക്കുകയും തദപിപരീതങ്ങളായതുകളെ ശീലിച്ചാൽ സുഖം കി
ട്ടുകയും ചെയ്യും. ഈ പറഞ്ഞതുകളാണ് വാതജപരത്തിന്റെ ലക്ഷ
ണങ്ങൾ—ഈ ലക്ഷണങ്ങൾ കണ്ടാൽ അതു വാതകോപംകൊണ്ടു
ണ്ടായ പനിയാണെന്ന് അറിയുകയും വേണം*

താവനന്നതചമിവ ഹനേപാരപ്രസിദ്ധിഃ സ്വനശ്ച കണ്ഠയോഃശംഖ
യോന്നിസ്തോദഃ കഷായാസ്യതചാസ്യവൈരസ്യം വാ മുഖതാലുക
ണ്ഠഃശാഷഃ പിപാസാ ഹൃദയഗ്രഹഃ ശുഷ്കജ്വരഃ ശുഷ്കാസഃ ക്ഷ
വപ്തംഗാരവിൻ. ഗ്രഹോന്നരസചേദഃപ്രസേകാരോചകാവിപാകാഃ
വിഷാഭേ ജ്വഭാവിനാമവേപമു ശ്രമഭ്രമപ്രലാപജാഗരണമോഹ
ഷ്ണേഹാഷാസ്യഭാഷ്ണാഭിപ്രായതാ നിദാനോക്താനാമനുപശ്ചാ
വിപരീതാപശമയേതി വാതജപരലിംഗാനിസ്യുഃ. ഉഷ്ണമൂലവ
ണചാരകടുകാജിണ്ണഭോജനേഭ്യോതി സേവിതേഭ്യസ്യഥാ നിതീക്ണാത

പിത്തജപരനിദാനത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— അത്യുഷ്ണമായും അമൃ
രസമോ ലവണരസമോ ക്ഷാരരസമോ (ഇത് ഒരു രസമല്ലായ്കയാൽ
ക്ഷാരദ്രവ്യം അധികം ചേർന്നതോ) എന്തരസത്തോടുകൂടിയതോ ആ
യ ഭക്ഷണദ്രവ്യങ്ങളെ ശീലിക്കുകയോ ഒരിക്കൽ ഭക്ഷിച്ചതു ഭവിക്ക
ുന്നതിന്നു മുമ്പു പിന്നെയും ഭക്ഷിക്കുകയോ അതിതീക്ഷ്ണങ്ങളായ പദാ
ർത്ഥങ്ങളെ ശീലിക്കുകയോ വെയിൽക്കാളുകയോ തീക്ഷ്ണയുകയോ
തട്ടുകയോ ദോഷ്യപ്പെടുകയോ വിഷമാഹാരം ശീലിക്കുകയോ—
ഇവയെല്ലാം ശരീരപ്രകൃതിയ്ക്കും കാലസ്വഭാവത്തിന്നും വിപരീതമാ
യവിധം വേണ്ടതിലധികം പരിശീലിക്കുകയാൽ പിത്തം കോപി
ക്കും. മേൽപറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ കോപിച്ച പിത്തം ജപരത്തെ
ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. അതിന്റെ സ്വഭാവമെങ്ങിനെയെന്നാൽ, ഈ
കാരണങ്ങൾ നിമിത്തം കോപിച്ച പിത്തം ആമാശയത്തിൽ വെച്ചു
ത്തന്ന ജഠരാഗ്നിയുമായി കൂടിക്കലർന്ന് രസധാതുവനുപായപ്പെട്ട
ന്നതായ ആഹാരദ്രവ്യങ്ങളുടെ പരിണാമരസസ്വരൂപമായ ആദ്ര്യ
ധാതുവിനെ പ്രാപിച്ച് രസസേചങ്ങളെ ദേഹമാസകലം കൊണ്ടു
നടക്കുന്ന ശ്വാതസ്സുകളെ അടച്ച് സ്വതഃ ദ്രവസ്വരൂപമാകയാൽ
ജഠരാഗ്നിയുടെ സ്ഥാനത്തിൽ ചെന്ന് അതിനെ കെട്ടുകയും
ആ ശക്തിയെ അവിടെനിന്നു പുറത്തുകൊണ്ടുവന്നു അവിടെ വെ
ച്ച് അതിനെ ചിന്നിച്ചിതറിച്ച് ദേഹമാസകലം വ്യാപിപ്പിക്കുകയും
അപ്പോൾ ജപരമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെയുണ്ടാ

പാശ്ചിമസന്താപശ്രമക്രോധവിഷമാഹാരഭൂഃ പിത്തം പ്രകോപമാ
പദ്യതേ. തദ്യഥാ—പ്രകൃപിതമാമാശ്വാദേവോഷ്ണാണമുപസംസൃച്ഛാ
ദ്യമാഹാരപരിണാമധാതും രസനാമാനമസ്താവേദ്യ രസസ്വേദവ
ഹാനി ച സ്രോതാംസി പിധായ ദ്രവതപാദഗ്നിമുപഹത്യ പക്തി
സ്ഥാനാദുഷ്ണാണം ബഹിദ്പാരം നിരസ്യ പ്രപീഡയൻ കേവലം ശ
രീരമുപപദ്യതേ യദാ തദാ ജപരമഭിനിർവൃത്തയതി. തസ്യേമാനി ലിം
ഗാനി ഭവന്തി. തദ്യഥാ—യുഗപദേവ കേവലേ ശരീരേ ജപരാദ്യാ
ഗമനമഭിനിർവൃത്തിച്ഛാ. ഭൂതസ്യ വിഭാഹകാലേ മദ്ധ്യന്ദിനേൽരാ

വുന്നതായ പിത്തജപരത്തിന്നു താഴേ പറയുന്ന ലക്ഷണങ്ങളുണ്ടാ
യിരിക്കുകയും ചെയ്യും. അതെന്തെല്ലാമെന്നാൽ, ശരീരത്തിലാസ
കലം (നഖശിഖാണം) ഒരേസമയത്തു പനിയുടങ്ങുകയും വലിക്ക
കയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെ വലിക്കുക വിശേഷിച്ചും ഭക്ഷിച്ച അ
ന്നത്തിന്നു വിഭാഹം വരുന്ന സമയത്തും ദിനമദ്ധ്യത്തിങ്കലും (ഘ
നാഴിക പുലർന്നതിന്നുശേഷം ഘനാഴിക പകൽ വരെ) അൽപരാ
ത്രിയിലും ശരൽക്കാലത്തിലുമായിരിക്കും. പനിയുള്ളവൻ വായ
യ്ക്ക് എരുവും പ്രാണം വായ കണ്ഠം ചുണ്ട് അണ്ണാക്ക് ഇവിടങ്ങ
ളിൽ പഴുപ്പും ദാഹവും തലതിരിച്ചിലും മദാത്മ്യയസ്വഭാവവും മേ
ഹാലസ്യവും മഞ്ഞപ്പിത്തം ചർദ്ദിക്കുകയും അതിസാരവും ഭക്ഷണ
ത്തിൽ വെറുപ്പും തളച്ചയും വിയർക്കുകയും പെരുപറയുകയും രക്ത
വണ്ണങ്ങളായ വട്ടപ്പുണ്ണുണ്ടാവുകയും സംഭവിക്കും. ശരീരത്തിലാസ
കലം പച്ചനിറമോ മഞ്ഞനിറമോ വരും. ഇങ്ങിനെയുള്ള നിറപ്പ
കച്ച നഖം കണ്ണ് വദനം മൂത്രം മലാ തോല് ഇതുകളിൽ പ്രത്യേകി
ച്ചും കാണാം. പനിക്കുന്നസമയത്തെ ചൂട് അതികലശലായിരി
ക്കും. ദേഹമാസകലം ചുട്ടുനീരും. തണുപ്പുള്ള ആഹാരങ്ങളിലും
ശീതോപചാരത്തിലും താല്പര്യമുണ്ടായിരിക്കും. പിത്തകോപത്തി
ന്നു കാരണഭൂതങ്ങളായ ഉഷ്ണാമൂലവണാദികളെ ശീലിച്ചാൽ അന്ന
പശയവും തപിപരീതങ്ങളെ ശീലിച്ചാൽ രോഗശമനവുമുണ്ടാകും.

12

ത്രേ ശരദി വാ വിശേഷേണ കടുകാസ്യതാ പ്രാണമുചകണ്ഠോഷ്യതാ
 ലുപാകസ്താ ഭൂമോ മദോ മുച്ഛാ പിത്തച്ഛിദ്നമതീസാരോന്നഭേ
 ഷഃ സദനം സേഭഃ പ്രലാപോ രക്തകോരാഭിനിർപ്പത്തിഃ ശരീരേ
 ഹരിതഹാരിദ്രതാം നചനയനവദനമൂത്രപുരീഷതപചാമത്യർത്ഥമു
 ജ്ഞാസ്മീവ്രഭാവോ തിമാത്രം ദാഹഃ ശീതാഭിപ്രായതാ നിദാനോക്താ
 നാമനുപശയോ വിപരീതോപശയശ്ചേതി പിത്തജപരലിംഗാനി ഭു
 വന്തി. സ്തിശ്ചമധുരഗുരുശീതപിച്ഛിലാജലവണദിവാസപ്തഹഷ്ടാഃ

ഇതല്ലാമാണ് പിത്തജപരത്തിന്റെ ലക്ഷണം. 'യുഗ്രപദ്യോപി
 രംഗാനാം പ്രലാപഃ കടുവക്ത്രതാ | നാസസ്തേപാകഃ ശീതേമോ ഭൂ
 മോ മുച്ഛാ മദോരതിഃ | വിശ്രംസഃ പിത്തവമനം രക്തഷ്ടീവനമ
 ജ്ജകഃ | രക്തകോരോൽഗമഃ പീതഹരിതതപം തപഗാഭിഷു | സേപ
 ഭോ നിശ്വാസവൈഗന്ധ്യമതിതൃഷ്ണാ ച പിത്തജേ' എന്നു സം
 ഗ്രഹം *

കഫജപരലക്ഷണാത്ത വിവരിക്കുന്നു:— സ്തിശ്ചമധുര
 രസപ്രധാനമായും ഗുരുതമുള്ളതായും ശീതവും കൊഴുപ്പുള്ളതും പൂ
 ജിരസപ്രധാനമോ ലവണരസപ്രധാനമോ ആയതുമായ ഭക്ഷണം
 ദിപദാത്മ്യത്തെയും പകലുറക്കം അതിയായ സന്തോഷം വ്രായാമ
 പരിത്യാഗം ഈവക ചയ്യുകളേയും ഭേദപ്രകൃതിക്കും കാലസ്വഭാവത്തിന്നനുസരിച്ചു വിധത്തിലധികം ശീലിക്കുകനിമിത്തം കഫം
 കോപിക്കും. 'സ്വാഭാജലവണസ്തിശ്ചഗുവുഭിഷന്ദിശീതളൈഃ |
 ആസ്യാസപ്തസുചാജീണ്ണദിവാസപ്താതിബ്ബംഹരണൈഃ | പ്ര
 ച്ഛിദ്നാദ്വയോഃഗന ഭൂതമാത്രവസന്തയോഃ | പൂർവ്വാഹ്ന പൂർവ്വാ
 ത്രേ ച ഏഷ്വ' എന്നു വാഹടൻ. ഇവിടെ 'കപ്യതി' എന്ന് അ
 നുവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യും. മേൽപറഞ്ഞകാരണങ്ങളാൽ കോപി
 ച്ചകഫം ആമാശയത്തിൽ ചെന്നു ജഠരാഗ്നിയോടുകൂടിക്കലരുകയും
 അവിടെനിന്ന് അതേനിലയിൽ ആഹാരപരിണാമധാതുവായ ര
 സപാതാവന്ന ആദ്യധാതുവിനെ പ്രാപിച്ചു് ആ ധാതുവിങ്കുന്നു

പ്രായാമേഭ്യോതിസേവിതേഭ്യോ ഘോഷോ പ്രകോപമാപദ്യതേ. സ യദോ
പ്രകുപിതഃ പ്രവിശ്യാമാശയമുഷ്ടുണാ സഹമിശ്രീഭൂതമാദ്യമാഹാരപ
രിണാമധാതും രസനാമാനമനപചേദ്യ. രസസേവദവഹാനിച സ്രോ
താംസി പിധായാഗ്നിമുപഹത്യ പക്തിസ്ഥാനാദുഷ്ടാണാം വാ ബഹി
ന്നിരസ്യ പ്രപീഡയൻ കേവലം ശരീരമുപപദ്യതേ തദാ ജപരമഭി
നിവൃത്തയതി തസ്യേമാനി ലിംഗാനി ഭവന്തി. തദ്യഥാ—യുഗപ
ദേവ കേവലേ ശരീരേ ജപരാദ്യാഗമനമഭിവൃദ്ധിർവാ ഭൂതമാത്രേ ച

കൊണ്ടു് ഭേഹമാസകലം രസസേവദങ്ങളെ കൊണ്ടുനടത്തുന്നവയാ
യ് സിരകളുടെ മുഖങ്ങളെത്തടച്ച്, വീണ്ടും ജഠരാഗ്നിയെപ്രാപിച്ച്
അതിനെ ബാധിച്ച് അഗ്നിയെ അവിടെ നിന്നു പുറത്തേക്കു (രസ
ധാതുവിലേക്കു) തള്ളി വീണ്ടും രസധാതുവിൽ വന്ന് അഗ്നിയെ ചരി
ന്നുഭിന്നമാക്കി ഭേഹമാസകലം വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതെപ്പോഴാണോ അ
പ്പോൾ ജപരത്തെയുമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. അങ്ങിനെയുള്ള കഫജപര
ത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളെന്തല്ലാമെന്നും വിവരിക്കാം: ശരീരത്തിലാ
സകലം ജപരം ഒരേസമയത്തുതന്നെ തുടങ്ങും. ഈ ജപരം വിശേ
ഷിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞുളടനേയും രാവിലേയും അസ്തമനാനന്തര
വും വസന്തകാലത്തിലുമായിരിക്കും. ഇതുണ്ടായാൽ അംഗങ്ങൾ
ക്കു കനത്തോന്നുകളും ഭക്ഷണത്തിൽ തീരെ ആഗ്രഹമില്ലാതാവുകയും
വായിൽ കൊഴുത്ത (കഫത്തോടുകൂടിയ) വെള്ളംവരികയും വാക്സമധു
രരസംതോന്നുകളും നെഞ്ഞുകലിക്കുകയും പുറേയ്ക്കിൽ എന്തോ
അരച്ചുതേച്ചതുപോലെ തോന്നുകയും നിശ്ചലതപം സംഭവിക്കുകയും
ചെയ്യും. ചർദ്ദിയുണ്ടാകും. ജഠരാഗ്നിക്ക് പചനശക്തി കുറയും. ഉ
റക്കംകലശലായിരിക്കും. ശരീരത്തിന്നു സ്കന്ധം വ്യാപാരങ്ങളിൽ മ
ടി ശ്വാസമുദ്രൽ കുറ പീനസം കുളിർ ഇതുകളുമുണ്ടാകും. കണ്ണു
നഖം മുഖം മൂത്രം മലം തപസ്സുതുകൾക്കു വിശേഷിച്ചും വിളർപ്പുണ്ടാ
കും. അത്യന്തം—സകല അവയവങ്ങളിലും കേശാദികളിൽ കൂടി
യും വിളർപ്പുണ്ടാകും. എന്നാൽ നയനാദികളിൽ വിശേഷിച്ചുമുണ്ടാ

പ്ലാങ്ക് പൂർവ്വരാത്രേ വസന്തകാലേ വാ വിശേഷേണ ഗുരുഗാന്ധർവ്വം
മനന്നാഭിലാഷഃ ശ്ലേഷപ്രസേകോ മുഖസ്യ ച മാധുര്യം പുല്ലാസോ
ഏവേയോപലേപസ്തിമിതത്വം ചർദ്ദിജ്വലഗ്നിതാ നിദ്രായാ ആധിക്യം
സുഷുപ്തം ശ്വാസഃ കാസഃ പ്രതിശ്വാസഃ ശൈത്യം ശൈത്യശ്ച
നയനനഖവദനമുരൂപരീഷിതചാമത്യർത്ഥം ശീതവിടികാ ഭൂമ
ശ്ലേച്ഛ ഉത്തിഷ്ഠന്തി ഉഷ്ണാഭിപ്രായതാ നിദാനോക്താനാമനുപശ
യോ വിപരീതോപശയശ്ചേതി ശ്ലേഷജപരലിംഗാനി ഭവന്തി. വിഷ
മാശനാനേശനാനേസ്യ പരിവർത്തനാദുത്സാഹത്തേഃ അസാത്മ്യ

കുമന്നു സാരം. ശരീരത്തിൽ അവിടവിടെ ചുട്ടുനീറലില്ലാത്തതാ
യ കരുവുണ്ടാകും. ഉഷ്ണസ്വഭാവങ്ങളായ ആഹാരോപചാരങ്ങ
ളിൽ അത്യന്തം താല്പര്യമുണ്ടാകും. കഫകോപത്തിന്നു കാരണഭൂതങ്ങ
ളായ സ്നിഗ്ദ്ധമധുരാദികൾ പ്രയോഗിച്ചാൽ ജ്വരം വർദ്ധിക്കുകയും ത
ദവിപരീതങ്ങളായ ത്രാക്ഷാദികഫഹരദ്രവ്യങ്ങൾ ശീലിച്ചാൽ രോഗ
ശാന്തിയുണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. ഇതല്ലാമാണ് കഫജ്വരത്തിന്റെ ല
ക്ഷണം. *

സംസ്കൃതസന്നിപാതജ്വരലക്ഷണങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു:— വി
ഷമാശനം (അകാലത്തിൽ ഭക്ഷണം കഴിക്കുകയോ കഴിക്കുന്നതു സ്വ
തെ കഴിക്കുന്നതിലും എത്രയോ അധികമായമാത്രയിലോ നന്നെ ക
റച്ചോ ആയിരിക്കുകയോ ചെയ്ത്) ശീലിക്കുകയോ പട്ടിണികിടക്ക
ുകയോ കഴിച്ചുപരിചയമുള്ളതിനെ പൊട്ടുന്നു തീരെ വജ്ജിച്ച ശീലി
ക്കാത്തതിനെ സ്വീകരിക്കുകയോ ജ്വരപ്രാപത്തി (കാലവിപര്യയം)
വരികയോ ആശ്രാണിച്ച ശീലമില്ലാത്തതായ ഗന്ധത്തെ ശ്രാണി
ക്കുകയോ വിഷസംമിശ്രമായ ജലം ഉപയോഗിക്കുകയോ കൈവി
ഷം പരരുകയോ അത്യുന്നതമായ പർവ്വതത്തിൽ കയറുകയോ സ്നേ
ഹപാനമോ സേദനമോ വമനമോ വിരോചനമോ ആസ്ഥാപന
മോ സ്നേഹവസ്തിയോ ശിരോവിരോചനമോ ശീലിച്ചതിൽ മിഥ്യാ
യോഗം വരികയോ സ്രീകൾക്കു പ്രസവവൈഷമ്യം വരികയോ പെ

ഗന്ധോപശ്രോണാ ദിഷോപഹതസ്യാദകസ്യാപയേഹാഭ്ഗരേ
 ഭ്യോ ഗിരീണാമുപശ്ലേഷാൽ സ്തേഹസേഭവമനവിരേചനാസ്ഥാപ
 ന്നവാസനശിരോവിരേചനാനാമയഥാവൽ പ്രയോഗാൽ സ്രീ
 ണാഞ്ച വിഷമപ്രജനനാൽ പ്രജാതാനാഞ്ച മിഥ്യാപചാരാദ്യ
 ലോകതാനാഞ്ച ഹേതുനാം മിശ്രീഭാവാദ്യഥാനിഭാനം ഭവാനാമ
 സ്തൃതമഃ സദ്യേ വാ ത്രയോ ദോഷാ യുഗപൽ പ്രകോപമാപദ്യതേ.
 തേ പ്രകപിതാസ്മദൈവനമൃച്ഛാ ജപരമഭിനിവൃത്തയന്തി. തത്ര
 യഥോക്താനാം ജപരലിംഗാനാം മിശ്രീഭാവവിശേഷദർശനാൽ ഭവ
 ന്നികമസ്തൃതമം ജപരം സാന്നിപാതികം വാ വിദ്യാൽ. അഭിഷേകോ

രുകിടക്കുന്നവളെ വേണ്ടതുപോലെ ശുശ്രൂഷിക്കാതിരിക്കുകയോ
 ചെയ്തയാലും മുമ്പറയപ്പെട്ടതായവാതാദികോപകാരണങ്ങൾ ഇടകല
 രകയാലും വാതപിത്തങ്ങളോ പിത്തശ്ലേഷങ്ങളോ വാതകഫങ്ങളോ
 ആയ സംസ്കൃതദോഷങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലുമോ വാതപിത്തകഫ
 ങ്ങൾ എല്ലാംകൂടിയോ—സന്നിപാതരൂപമായോ ഒന്നിച്ചു കോപി
 ക്കുന്നു. അങ്ങിനെ കോപിച്ച സംസ്കൃതസന്നിപാതരൂപദോഷങ്ങൾ
 ഏതു ദോഷങ്ങളാണോ കോപിക്കുന്നത് അതേമാതിരിയിലുള്ള ജപ
 രത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെയുള്ള ജപരങ്ങളിൽ മുൻ
 വിവരിച്ച വാതപിത്തകഫജപരങ്ങളുടെ മിശ്രലക്ഷണം കാണുന്ന
 തായാൽ അതിലെ വിശേഷം നിമിത്തം അതുകളെ സംസ്കൃതജപര
 മെന്നോ സന്നിപാതജപരമെന്നോ റ്റിണ്ണയിക്കണം. (ഈ സംസ്കൃത
 സന്നിപാതജപരലക്ഷണങ്ങളെയും സന്തതാഭിമുഖജപരവ്യത്യാസ
 ങ്ങളേയും ചികിത്സിതത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതുമാണ്)*

ആഗന്തുജപരത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—ചതവുപാദകയാലും അ
 ഭിഷംഗത്താലും (ഭയപ്പെടുകമുതലായ പരാഭവം) ആഭിചാരംനിമി
 ത്തവും ശാപംനിമത്തവും ജപരമുണ്ടാകും. ഇതാണ് എട്ടാമത്തെ
 ജപരം. ഈ ജപരത്തിൽ ദോഷകോപത്തിനേക്കാൾ മുമ്പുതന്ന പ
 ലപ്രകാരത്തിലുമുള്ള അസഹ്യതകളുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അതാ

ഭിഷഗ്ജാലിചാരാഭിശാപേട്ട് ആഗ്നസ്തപ്തമാപ്തം ജപരോഷ്മോ ഭവതി. സകഞ്ചിൽകാലമാഗ്നസ്തേ കേവലോ ഭൂതോ പശ്ചാദ്ഭാഷണനബദ്ധ്യതേ. അഭിഘാതജോ വായുനാ ഭിഷഗ്ജാലിചാരാഭിശാപേട്ട് ന, അഭിഷഗ്ജാലിചാരാഭിശാപേട്ട് അഭിചാരാഭിശാപേട്ട് തു സന്നിപാതേന ഉപനിബദ്ധ്യതേ സപ്തവിധാജപരാഭിശിഷ്ടലി

ണ് മുൻവിവരിച്ച ഏഴുതരത്തിൽനിന്നും ഇതിനെ വിശേഷിപ്പിച്ചു എട്ടാമത് ഒരു തരമാക്കി തിരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ ആഗ്നസ്തപരം കുറച്ചുഭിവസം ആഗ്നസ്തപലക്ഷണത്തെമാത്രം പ്രകാശപ്പെടുത്തിക്കണ്ടിരിക്കും. പിന്നെ ആഗ്നസ്തകാരണത്തിന്നനുസരിച്ച ഭോഷത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങനെയുള്ള ആഗ്നസ്തകാരണങ്ങളിൽ അഭിഘാതംനിമിത്തമുണ്ടായ ജപരം പിന്നീട് വാതകോപജപരലക്ഷണങ്ങളെയാണ് പ്രകാശിപ്പിക്കുക. അതിന്നുള്ള കാരണം അഭിഘാതംനിമിത്തം രക്തദൃഷ്ട്യം (ചതവു മുതലായത്) സംഭവിക്കുന്നതാകുന്നു. അഭിഷംഗജം വാതപിത്തങ്ങളോടും അഭിചാരംനിമിത്തവും ശാപംനിമിത്തവും ഉണ്ടായ ആഗ്നസ്തപരം സന്നിപാതജപരത്തോടുമാണ് ചേരുക. ഈ ആഗ്നസ്തപരം ആകൃതികൊണ്ടും ചികിത്സകൊണ്ടും നിദാനംകൊണ്ടും മുൻവിവരിച്ച 'വാതകോപജാലി ഏഴുതരം ജപരങ്ങളിൽനിന്നു വിശിഷ്ടമാകയാൽ തന്നെയാണ് ഇതിനെ എട്ടാമത് വേറെ ഒരു തരമാക്കിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് എന്ന്റിയുകയും വേണം. ഇതിന്നുള്ള ചികിത്സ സാധാരണ വിധിയെ അനുസരിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇപ്രകാരം എട്ടുതരം ജപരഭേദങ്ങളെയും വിവരിച്ചു. ശരീരം തൊട്ടുനോക്കിയാൽ ഏതുതരം പനിയിലും ചൂടുണ്ടായിരിക്കും. അപ്പോൾ ശരീരം തൊട്ടുനോക്കിയാൽ ചൂടുള്ളതിനെ പനിയെന്നു പൊതുവിൽ പറയാം. അതിനാൽ പനി ഏകവിധംതന്നെയാകുന്നു. അതിനെ കുറേക്കൂടി ആലോചിച്ചുനോക്കുന്നതായാൽ നിജാഗ്നസ്തഭേദേന രണ്ടുതരത്തിലാണെന്നു മറിയം. അതിൽ നിജമായ ജപരം ഏകദോഷകോപജമെന്നും അനേകദോഷകോപജമെന്നുമുള്ള ഭേദേന രണ്ടുപ്രകാരമെന്നും വാതകോപജം പിത്തകോപജം കഫകോപജമെന്ന

ആപക്വമസമുത്ഥിതപാദിശിഷ്ടോ വേദിതവ്യഃ. കർമ്മണാ സാ
ധാരണേന ചോപക്രമേതി അഷ്ടവിധാ ജപരപ്രകൃതിരക്തം. ജപര
സ്പേഷക ഏവ സന്താപലക്ഷണസ്മേവാഭിപ്രായവിശേഷാൽ ദി
വിധമാലക്ഷണേ നിജാഗതവിശേഷാച്ച. തത്ര നിജം ദിവിധം
ത്രിവിധം ചതുർവിധം സപ്തവിധം ഹൃദ്യന്താദിവികല്പാന്തസ്പേ
മാനി പൂർവ്വരൂപാണി. തദ്യഥാ—മുചയൈവരസ്യം ഗുരുഗുരൂതപമന

വ്യത്യാസത്താൽ മൂന്നുപ്രകാരമെന്നും മൂന്നുതരം ദോഷകോപജപര
ങ്ങൾ എന്നും സംസ്കൃജപരമെന്നുമുള്ള ഭേദേന നാലുതരമെന്നും,
ത്രിദോഷകോപജപരങ്ങൾ മൂന്ന് ഈരണ്ടുദോഷങ്ങൾ കൂടി കോപി
ച്ചുണ്ടാവുന്ന ജപരങ്ങൾ മൂന്ന് സനിപാതജപരം ഒന്ന് എന്നിങ്ങി
നെ ഏഴുതരത്തിലാണെന്നും പറയാം. ഈ വക വ്യത്യാസങ്ങളെ
ല്ലാം സംഭവിക്കുന്നതു വാതാദിദോഷങ്ങളുടെ വികല്പനിമത്തവുമാ
ണ്. ഈ നിജജപരത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങളേയും വിവരിക്കാം. ആ
ഗതജപരത്തിന് പൂർവ്വരൂപം സംഭവിക്കുകയില്ല. അതാണ് 'ത
സ്പേമാനി പൂർവ്വരൂപാണി' എന്നു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.
'നിദാനപൂർവ്വരൂപലിംഗോപശയസം പ്രാപ്തിതഃ' എന്ന് ആദ്യ
ത്തിൽ ദോശജ്ഞാനലക്ഷണങ്ങളെ പറയുകയും അടുത്ത വിവരി
ച്ചതായ ജപരത്തെക്കുറിച്ച് ആ പരിപാടിയെ തൊറിക്കുകയും ചെയ
്താനുള്ള കാരണം 'പ്രാക് സന്താപാദപി ചൈവനം സന്താപാന്ത
മനുബല്ല്യന്തി' എന്നു വിധിക്കുന്നതായ പൂർവ്വരൂപലക്ഷണം ആഗ
തജപരത്തിന്നുകൂടി സംബന്ധിക്കുമെന്നുവെച്ചാകുന്നു.

ജപരപൂർവ്വരൂപങ്ങളെന്തല്ലാമെന്നാൽ, മുചയൈവരസ്യം—മധു
രാദിരസങ്ങളെ തിരിച്ചറിയാതാവുക ശിരസ്സുമുതലായ അംഗങ്ങൾ
ക്കു കനത്തോന്നുക ഭക്ഷണം കഴിക്കുവാനാഗ്രഹം കുറയുക കണ്ണിന്നു
കലക്കവും കണ്ണീരെലിക്കുകയും ചെയ്യുക. ഉറക്കമധികരിക്കുക അ
രതി—ഒരു കായ്ക്കത്തിലും ദൃഢമായി മനസ്സിരുത്തുവാൻ കഴിയാതാവു
ക കോട്ടവായ അധികമാവുക ശരീരം കൂന്നുപോവുക വിറയ്ക്കുക ത
ളച്ചയും തലതിരിച്ചിലുമുണ്ടാവുക പെരുപറയുക ഉറങ്ങേണ്ടതായ
സമയത്ത് ഉറക്കംവരാതിരിക്കുക രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുക എന്നെങ്കിലും

ശബ്ദംകേൾക്കുന്നതും കണ്ണാനന്ദകരമായ പാട്ടുകേൾക്കുന്നതും കാ
രകൊള്ളുന്നതും ചെയ്തിൽകൊള്ളുന്നതും ദൃസ്സഹമായി തോന്നുക ത
ചിയും ദേഹനവും കുറയുക കരചരണാദി അവയവങ്ങൾക്കു ശക്തി
കുറയുക അംഗങ്ങൾ മട്ടിക്കുംപോലെ വേദനതോന്നുക ശക്തിക്കു
യംബരിക പ്രാണബലം കുറയുക എതുകാഴ്ചയും വളരെ കാലതാമ
സത്തോടുകൂടെ ചെയ്യുക ആലസ്യമുണ്ടാവുക (സുശ്രുതാചാര്യൻ
ആലസ്യത്തെ ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. 'സുഖസ്തർപ്രസം
ഗിതപം ദുഃഖദേഹിണലാലതാ ശക്തസ്യ ചാപ്യനുസാഹഃ കർമ്മ
ബ്ധാലസ്യമുച്യതേ') ഫലപ്രാപ്തിയിലിരിക്കുന്ന കർമ്മംകൂടി ചെയ്യാ
തിരിക്കുക ആത്മാത്മങ്ങളായ കാഴ്ചങ്ങളിൽ വെറുപ്പുതോന്നുക. ഗുരു
ജനങ്ങളുടെ ഉപദേശവാക്കുകളിൽ അസൂയതോന്നുക ലാളിഷേണ്ട
ന്നവരായ കുട്ടികളിൽ ദേഹംസംഭവിക്കുക അവനവൻ ചെയ്യേണ്ട
തായ നിത്യകർമ്മാദികളിൽ ശ്രദ്ധയില്ലാതാവുക മലേ കുറിക്കൂട്ട് ഇ
തുകാള ധരിക്കുന്നതും ഭക്ഷണംകഴിക്കുന്നതും വളരെ ക്ലേശമായി
തോന്നുക മധുരപദാർത്ഥങ്ങളിൽ വെറുപ്പും പുളി ഉപ്പ്, എരുവ് ഈ
രസം ചേർന്ന പദാർത്ഥത്തിൽ കൊതി സംഭവിക്കുക ഇതുകൾക
ന്നു ജപരത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ. ഈ പാഞ്ഞ ലക്ഷണങ്ങൾ സ
ന്താപത്തിന് പാശംകൊണ്ട് പജപരലക്ഷണങ്ങൾ പൂർത്തിയാവുന്നതി
ന്നു മുൻപു കണ്ണനും ജപരലക്ഷണം പൂർത്തിയായതിനുശേഷം അ
തു ശക്തിയു നിലകളായും ചെയ്യും. വാതാദിജപരങ്ങൾക്കു പറ്റാത്ത
ലക്ഷണങ്ങൾക്കു പുറമെ എല്ലാ ജപരങ്ങളിലും ഈ ലക്ഷണങ്ങൾ കൂടെ

ഭൂമി ചൈനം സന്താപാത്മനബന്ധനീത്വേതാനി ഏകൈകജപ
രലിംഗാനി വിസ്മരസമാസാഭ്യം ജപരസ്ത വലു മഹേശ്വരകോപ

ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യുമെന്നു സാരം. ഈ പറഞ്ഞ പ്രകാരമാ
ണ് ഓരോജപരങ്ങളുടെ വിസ്മരമായും സമാസമായുമുള്ള ലക്ഷണ
ങ്ങൾ. *

ഇനി ജപരപ്രഭാവത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— ഈ ജപമെന്ന രോ
ഗം ഭക്ഷപ്രജാപതിയുടെ നേരെ കോപിച്ച മഹേശ്വരന്റെ കോപ
ത്തിൽനിന്നുണ്ടായതാകുന്നു. ഈ ഐതിഹ്യത്തെപ്പറ്റിയുള്ള അധി
കവിവരം ചികിത്സിതം 3-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുകയും ചെ
യ്യും. സകല പ്രാണികളുടെയും പ്രാണഹരവും— മരണകാരണവും
ഈ ജപരം തന്നയാകുന്നു. ഇതു ഭേദത്തിന്നാസകലവും ചക്ഷുഃ
ശ്രോത്രാദി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും താപത്തെ—മൃദിനേയും പീഡയേയും
ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നതാകുന്നു. ബുദ്ധി ബലം ശരീരവണ്ണം സന്തോ
ഷം ഉത്സാഹം ഇതുകളെ ഇല്ലാതാക്കുകയും ശരീരപീഡയും ശ്രമ
വും തളച്ചയും മോഹാലസ്യവും ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിന്നു തടയ്മ
വും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യും. ശരീരങ്ങളെ ജപരിപ്പിക്കുന്ന
ത്— പലതരത്തിലുള്ള രോഗങ്ങളോടുകൂടിയതുകൊണ്ടുണ്ടായതാകയാൽ ഇതു സകല രോഗങ്ങൾക്കും കാരണഭൂതമാകയാൽ ഇ
തിനെ ജപരമെന്നു പറയുന്നു. ‘ജപര രോഗേ’ എന്നു ധാതു. മാര
യാതൊരു രോഗവും ഇതുപോലെ ദാരുണമോ ഇത്ര അധികം ഉപ
ദ്രവമോ ചികിത്സിച്ച് മാരവാൻ പ്രയാസമോ ഉള്ളതായിട്ടില്ല. അ
തുനിമിത്തം ജപരം സകല രോഗങ്ങളുടേയും രാജാവുമാണ്. ഇതു
ചരാചരമായ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിന്നാസകലമുണ്ടാകും. എന്നാൽ
ഓരോന്നിലുണ്ടാവുന്ന ജപരത്തിന് ഓരോ പേരു പറയുമെന്നുമാത്ര
മേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. സകല പ്രാണികളും മോഹാലസ്യത്തോടുകൂടിയ
ജപരത്തോടുകൂടെയാണ് ജനിക്കുന്നത്. മരിക്കുന്നസമയത്തും അതു
പോലെ മോഹാലസ്യയുക്തമായ ജപരമുണ്ടായിരിക്കും. ആ കരോര

പ്രഭവഃ സർവ്വപ്രാണിനാം പ്രാണഹരോ ദേഹേന്ദ്രിയമനസ്സാപകരഃ
പ്രജാബല ചണ്ഡഹഷ്ടാത്സാഹസാദനാത്തിശ്രമക്ലമ മോഹാഹാ
രോപരോധസജനനഃ. ജപരയതി ശരീരാണി ഇതി ജപരഃ. നാസ്ത്രേ
വ്യാധയസ്യഥാ ഭാരണാ ബഹുപദ്രവാ ദൃശികിത്യാ യഥായമിതി.
സർവ്വരോഗാധിപതിജ്ജപരോ നാനാതിയുഗ്ഗ്രോനിഷ്ട ബഹുവിധൈ
ശ്ശൈബുരഭിധീയതേ. സർവ്വപ്രാണഭൃതശ്ച സജ്ജപരാ ഏവ ജായ

ജപരം നിമിത്തമാണ് പ്രാണികൾക്കു പൂർവ്വജന്മകർമ്മസ്മരണ നശി
ച്ചുപോകുന്നത്. സകല പ്രാണികളിൽനിന്നും പ്രാണനെ വേറി
ട്ടെടുക്കുന്നത്— സകല പ്രാണികൾക്കും മരണകാരണമായ രോഗം
ജപരം തന്നെയാകുന്നു. ഈ വിഷയത്തിൽ വാഹടാചാർ്യൻ ഇങ്ങി
നെ പറയുന്നു:— ‘ജപരസ്തു സ്ഥാണശാപാൽ പ്രാചേതസതപമുപ
ഗതസ്യ പ്രജാപതേഃ ക്രാന്ത ഭാഗമപരികല്പയതസ്യഭിനാശാത്ഥം
പൂർവ്വജന്മാവമാനിതയാ തദ്രാജ്യാ പ്രേരിതസ്യ പശുപതേദ്ദിവ്യമ
ബുസഹസ്രം പരിരക്ഷിതവതഃ ക്രോധമപ്രതിചിരകലേസംഭതോ
വ്രതാന്തേ രോഷാഗ്നിഃ കിങ്കരത്രപേണ കില പിണ്ഡിതമുത്തിവ്ചീരഭ
ദ്രനാമാ ഭസ്മപ്രഹരണസ്രിശിരോക്ഷിബാഹുപാദഃ പിംഗളലോ
ചനോ ഭംശ്രീ ശങ്കുക്ണ്ഠഃ കൃഷ്ണതന്മരത്തമാംഗാനിശ്ചചാര. സ
ദേവിനിമിത്തയാ സഹ ഭദ്രകാല്യോ പ്രതിരോമകൂപമഭിനിസ്സന്ത
വ്വിവിധവികൃതാകൃതിഭിരനന്തൈന്ദയാനക വാക്യക്രിയാവപുഭിരന്മച
നൈഃ പരിവൃതശ്ചതുർയുഗാന്തകരകാളാംഭോദസഹസ്രനിനദേനേ
നാഭയൻ രോദസി ജപാലാഗഭേണ പരീതഃ കളകളാരാവേണ മ
ഹാഭൃതസംപ്ലവകാരിണാ വിധായ ദാനവവധമശ്വമേധാലാപരവി
ലാപംസനം ച പ്രാഞ്ജലിവിജ്ഞാപയാമാസ ശിവം. ശിവീഭൂതോസി
ദേവദേവ ദേവൈഃ പിതാമഹപ്രഭൃതിഭിജ്ജഗതഃ പിത്രാ ച ധാത്രാ
ഭിഷ്ടയമാനഃ. സംപ്രത്യഹം കിം കരവാണീതി. തം ശുഭീ ക്രോധ
മാഭിദേശ. യസ്മാൽ ത്രിദൈശരപുജയ്യ! മൽക്രോധ! വ്രതവിഷ്ണു
ചികീർഷ്വന്ദേത്യന്തൈസന്ത്യാ ദക്ഷോ ദക്ഷഹവൃഞ്ച തപയാ ജീർണ്ണമ

നേത സജപരാ ഏവ മ്രിയന്തേ സമഹാമോഹാഃ, തേനാഭിഭൂതാഃ പ്രാ
ഗൈശ്വഹികം ദേഹിനഃ കമ് കിഞ്ചിന്ന സ്മരന്തി, സർവ്വപ്രാണിഭൃശ്ച
ജപര ഏവ പ്രാണാനാഭത്തേ. തത്രാസ്യ പൂർവ്വരൂപഭക്തോ ജപരാ
ദൃഢോ വാ ഹിതം. ലഘുപശനമതസ്തം വാ ജപരസ്യാമാശയസമു
ത്ഥതപാൽ. തതഃ കഷായപാനാദ്യംഗസേവപ്രേദേഹപരിഷേകനേ

തോ ജഗതോസ്യ സസ്ഥാവരസ്യ ജപരയിതാ ജപരോ ഭവാനു ഭവതു.
തപം ഹി സർവ്വരോഗാണാം പ്രഥമഃ പ്രവരോ ജനമരണേഷു തമോ
മയതയാ മഹാമോഹഃ പ്രാഗ്ജനനോ വിസ്താപയിതാപചാരാന്ന
രേഷു ചോഷായമാണതപാൽ സന്താപാത്മാ ദ്രവ്യേഷപി ശൃവേ
ജപരോ ഭവതി. സോയമേവമുമാപതിനന്നഗൃഹിതോ നാനാനാമഭിഃ
സർവ്വതോനൂഭവി വിചരതി. തദ്യഥാ—പാകലോ ഗജേഷപഭിതാപോ
വാജിഷപഭക്തഃ ക്ഷുരേഷപിനൃമദോ ജലഃജഷ ജ്യോതിരോഷധീഷു
ചുണ്ണകോ ധാന്യേഷപസ്ത നീലികാ ഭൂമാവുഷരോ മനുഷ്യേഷു ജപര
ഇതി' ജപരോല്പത്തിപ്രകൃതി മുതലായതിനെ പറ്റി ഭാഗവതാദിപു
രാണങ്ങളിൽ വളരെ വിസ്തരിച്ചുപറയുന്നുണ്ട്. ഗ്രന്ഥവിസ്തരത്തെ
ഭയപ്പെട്ട് അതുകൊണ്ട് ഇവിടെ പ്രത്യേകം എടുത്തുപറയുവാൻ തൽ
ക്കാലം ഒരങ്ങുനില്പു. ഇതാണ് ജപരത്തിന്റെ സ്വരൂപം.

ജപരോപശയങ്ങളേയും വിവരിക്കുന്നു:— ജപരത്തിന്റെ പൂർവ്വ
രൂപലക്ഷണങ്ങൾ കണ്ടുതുടങ്ങിയ സമയത്തു തന്നെ, അഥവാ ദോ
ഷകോപജപരലക്ഷണങ്ങൾ കണ്ടുതുടങ്ങിയ ഉടനെയോ— ജപരത്തി
ന്റെ ആമാവസ്ഥയിൽ ലഘുപനമായോ ശമനമായോ ലേശംപോ
ലും തസ്തന്നെത്ത വരുത്താത്തതോ ആയ ചർച്ചകളെ ശീലിക്കണം.
ഇങ്ങിനെയുള്ള ചർച്ചയെ ശീലിക്കേണമെന്നു പറയുവാനുള്ള കാര
ണം ജപരം ആമാശയത്തിൽനിന്ന്— ജഠരാഗ്നിക്കു ബലം കുറഞ്ഞ്
ഉണ്ടാവുന്നതാകയാലാകുന്നു. തസ്തന്നപദാർത്ഥം സഭതേ ഗുരുവായി
രിക്കും. അതു ഭവിക്കുവാൻ ജഠരാഗ്നിക്കു ശക്തിയുണ്ടാവുകയില്ല.
അപ്പോൾ അത് ആമദോഷമായിപ്പരിണമിച്ചു ജപരത്തിന്നു പൂർവ്വം

ലേപനവമനവിരേചനാസ്ഥാപനനവാസനോപശമനനസ്യഃ ക
 മ്യധുപധുമപാനാഞ്ജനക്ഷീരഭോജനവിധത്തം യഥാസ്ഥം യുക്ത്വാ
 ജിണ്ണജപരേഷുസഃവ്വേഷേപവസപ്പിഷ്ടപാനം പ്രശസ്യതേ. യഥാ
 സ്വമൗഷധസിദ്ധസ്യ സപ്പിഹ്നി സ്തേഹാദോതം ശമയതി, സം
 സ്കാരാൽ കഫം, ശൈത്യാൽ പിത്തം ഊഷ്മാണഞ്ച തന്മാജജിണ്ണ
 ജപരേഷു തു സദ്യേഷേപവ സപ്പിഹ്നിതമുകേമിവാഗ്നിപുഷ്ടേഷു ഭവേ
 യ ഇതി.

2

ധികം ശക്തിയുണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. അതാണ് ലംഘനം ശീലിക്കേണ
 മെന്നു പറഞ്ഞത്. സ്വന്ത ലംഘനം ശീലിക്കുവാൻ പാടില്ലാത്ത
 വനാണെങ്കിൽ അപതപ്പണവും ശീലിക്കേണമെന്ന് ആശയം. ഇ
 തിന്നശേഷം— ആമജപരാവസ്ഥയെ തീരെ വിട്ടതിന്നശേഷം അ
 താതുതരം ജപരത്തിന്നു വിധിക്കുന്നതായ കഷായങ്ങളെ പാനംചെ
 യ്യുകയും അദ്വ്യാഗം സോദരം പ്രദോഹം ധാര അനുലേപനം വമനം
 വിരേചനം കഷായവന്ധി സ്തേഹവന്ധി ഉപശമനക്രിയകൾ നസ്യം
 പുകയേ പുക ധുമപാനം അഞ്ജനം പാൽ കഴിക്കുക ഭക്ഷണം ഇ
 തുകളെ ശീലിക്കുകയും വേണം. വാതപിത്തകഫസംസ്കൃതസന്നി
 പാതജപരങ്ങളെല്ലാം ആമാവസ്ഥയെ വിട്ടാൽ അതാതു ദോഷകോ
 പാദികൾക്കനുസരിച്ചു കാച്ചിയ നെയ്യ് വൈദ്യയുക്തിപോലെ
 സേവിപ്പിക്കുന്നതു റഭരെ നല്ലതാകുന്നു. ജപരാദ്വവസ്ഥയ്ക്കു തക്കവ
 ണ്ണമുള്ള കഷായാദികളെ ശീലിച്ചതിന്നശേഷം ഘൃതം ശീലിച്ചാൽ
 അതു സ്നിഗ്ദ്ധതനിമിത്തം വാതത്തെ ശമിപ്പിക്കും. സംസ്കാരവിശേ
 ഷംനിമിത്തം കഫത്തേയും ശൈത്യഗുണംനിമിത്തം പിത്തത്തേയും
 ഊഷ്മാവിനേയും ശമിപ്പിക്കും. ഈ വക ഗുണങ്ങളുള്ളതാകയാൽ ഘൃ
 തം, തീക്കത്തിക്കാളിനില്ക്കുന്ന ഭവ്യങ്ങളിൽ ജലസേകംചെയ്യുന്നതു
 പോലെ ഏല്പാത്തരം ജിണ്ണജപരങ്ങളിലും അത്യന്തം ശുഭകരമായി
 ട്ടുള്ളതാകുന്നു *

ഈ വിഷയത്തിൽ അപ്പോലുള്ളതുകളുടെ ഗ്രഹിക്കുക
 യും വേണം.

ഭവന്തി ചാത്ര.

- യഥാ പ്രജലിതം വേശ്ണ പരിഷിഞ്ചന്തി വാരിണാ
നരാഃ ശാന്തിമഭിപ്രേത്യ തഥാ ജിണ്ണജപരേ ഘൃതം. 3
- സ്നേഹാദപാതം ശമയതി ശൈത്യോൽ പിത്തം നിയച്ഛതി
ഘൃതം തുല്യഗുണം ദോഷം സംസ്കാരാന്തു ജയേൽ കഫം. 4
- നാസ്യഃ സ്നേഹസ്മഥാ കശി സംസ്കാരമനുവർത്തതേ
യഥാ സപിരതഃ സപ്തിസ്സച്ഛ്വസ്നേഹോത്തരം പരം. 5

3— തിക്ഷ്ണതിക്ഷ്ണാഭിരീകുന്ന ഗൃഹത്തിൽ ആ അഗ്നിഞ്യ കെട്ടുകുടവാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർ വെള്ളം കോരി ഒഴിക്കുന്നത് ഏതു പ്രകാരമോ അതുപോലെ ജിണ്ണജപരത്തിൽ ഘൃതപാനം അത്യന്ത ഫലപ്രദമായിരിക്കും. ജപരം ജിണ്ണാവസ്ഥയിലെത്തിയശ്ശെ അത്, മോന്തായത്തോളം കത്തുന്ന തിയ്ക്ക് ഏതുപ്രകാരം ഗൃഹത്തെ ന ശിപ്പിക്കുമോ അതുപോലെ ക്ഷണത്തിൽ ശരീരത്തെ നശിപ്പിക്ക മെന്നും അങ്ങിനെയുള്ള പുരമേൽ വെള്ളം പകരുന്നത് ഏതുപ്രകാ രം ഗുണകരമായിരിക്കുമോ അതുപോലെ ജപരിതന്ന ഘൃതപാനം ഗുണകരമായിരിക്കുമെന്നുമാണ് ഉൽപ്രേക്ഷാഭിപ്രായം * 4— ഘൃ തം സ്നേഹഗുണാകൊണ്ടു വാതത്തെയും ശൈത്യഗുണംനിമിത്തം പിത്തത്തെയും ശമിപ്പിക്കും. തുല്യഗുണമായ വസ്തു അതേമാതിരി യുള്ള ദോഷങ്ങളെ കോപിപ്പിക്കുകയാണ് പതിവ്. ഘൃതം ശീതഗു ണമുള്ളതാകയാൽ കഫത്തിനോടു തുല്യവുമാണ്. എന്നാൽ ഇത് ഏതുതരം സംസ്കാരത്തെയും അനുവർത്തിക്കുന്നതാകയാൽ സംസ്കാര ബലാകൊണ്ടു കഫത്തെയും നശിപ്പിക്കും. 5— വേറായും— കഫ ഗുണത്തിന്നു വിപരീതഗുണങ്ങളായ എത്രയോ സ്നേഹദ്രവ്യങ്ങളു ണ്ട്. അപ്പോൾ സമാനുഗുണമായ ഘൃതത്തെത്തന്നെ സംസ്കാര ത്തിന്നുപയോഗിക്കേണമോ എന്ന ശങ്കയെ പരിഹരിക്കുന്നു: മാത്ര യാതൊരു സ്നേഹവും ഘൃതത്തെപ്പോലെ എല്ലാതരം സംസ്കാരത്തി

൨൪

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

14

ഗദ്യോക്തോ യഃ പുനഃ ശ്ലോകൈരത്ഥം സമനുഗീയതേ
തദ്യുക്തിവ്യവസായാത്ഥം ദ്വിതീയസ്ത ന ഗദ്യതേ.

6

തത്ര ശ്ലോകാഃ.

ത്രിവിധം നാമ പശ്യാന്യേ ഹേതും പഞ്ചവിധാൻ ഗദാൻ
ഗദ്യേഷണപശ്യാന് വ്യാധേഃ പഞ്ചവിധം ഗ്രഹം.

7

ജപരമഷ്ടവിധം തസ്യ പ്രകൃഷ്ടാസനകാരണം
പൂർവ്വരൂപഞ്ച രൂപഞ്ച സംഗ്രഹം ഭേഷജസ്യ ച.

8

ലും ഒരുപോലെ ചേരുകയില്ല. അതിനാൽ ഏതും സകല സ്തേ
ഹങ്ങളിലും വെച്ചു അത്യന്തം ശ്രേഷ്ഠവുമാണ് *6—ഈ മൂന്നു മുതൽ
ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ അർത്ഥം രണ്ടാംഗദ്യത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ള
താണല്ലോ. ഒരിക്കൽ പറഞ്ഞതിനെ പിന്നെയും എടുത്തു പറയു
ന്നതു ചർച്ചിതചർച്ചണമാകയാൽ അതേവിധം ഗ്രന്ഥവിസ്താരം വ
രുത്തുന്നതു വിഹിതമല്ലല്ലോ എന്ന ശങ്കയെ പരിഹരിക്കുന്നു. ഗദ്യം
കൊണ്ടു പറഞ്ഞ കാര്യത്തെ പിന്നെയും ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറ
യുന്നത് ആ അർത്ഥത്തിന്റെ അധികമായ സ്പഷ്ടതയ്ക്കു വേണ്ടിയാ
കുന്നു. ഇങ്ങിനെ പറയുന്നത് ശാസ്ത്രരീതിക്കനുസരിച്ചതാകയാൽ
ഇതിൽ ദ്വിതീയദോഷത്തെ ആരോപിച്ചു നിന്ദിക്കുവാൻ ഒരിക്കലും
പാടുള്ളതുമല്ല *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

7-9— സകല വിഷയത്തിലും സംശയരഹിതനായ ഭത്താത്രേ
യഭഗവാൻ ശുശ്രൂഷവായ അഗ്നിവേശനോട്, നിദാനത്തിന്റെ
ത്രൈവിദ്യത്തേയും പശ്ചാത്തനാമങ്ങളേയും രോഗകാരണങ്ങളേയും
അഞ്ചുതരത്തിലുള്ള വ്യാധിലക്ഷണങ്ങളേയും തൽപശ്ചായങ്ങളേയും
നിദാനാദിപഞ്ചവിധജ്ഞാനലക്ഷണങ്ങളേയും ജപരത്തിന്റെ എട്ടു
വ്യത്യാസങ്ങളും അതുകളുടെ ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ തൽകലകാരണങ്ങ
ളും പൂർവ്വരൂപവും ദോഷകോപജലക്ഷണങ്ങളും ജപരചികിത്സാസം

നിദാനസ്ഥാനം—അദ്ധ്യായം 2.

൨൫
25

വ്യാഖ്യാതവാൻ ജപരസ്യാഗ്രേ നിദാന വിഗതജപരഃ
ഭഗവാനഗ്നിവേശായ പ്രണതായ പുനർവ്വസുഃ.

9

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

ജപരനിദാനോ നാമ പ്രഥമോദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം 2. രക്തപിത്തനിദാനം.

അഥാതോ രക്തപിത്തനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇതി ഹ സ്താഹ ഭഗവാനാത്രേയഃ.

പിത്തം യഥാഭൂതം ലോക്ഷിതപിത്തമിതി സംജ്ഞാം ലഭ്യതേ.
തദ്യഥാനുവ്യാഖ്യാസ്യാമഃ. യദേ യസ്യ ജന്തുർയവകോദ്രാളകോരദൃഷ്ട
കപ്രായാണുനാനി നിത്യം ഭൂഷ്കേ ഭൂശാഷ്ണതീക്ഷ്ണമപി ചാന്യദേ

ഗ്രഹവും ഈ ജപരനിദാനമെന്ന ഒന്നാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ വ
ഴിപോലെ വിസ്തരിച്ചുപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യാനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ പ്രഥമോദ്ധ്യായഃ (1)

അദ്ധ്യായം 2.

ഇനി രക്തപിത്തനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തെ പറയാം.

1—പിത്തം കോപിച്ചാൽ അതിന്നു രക്തപിത്തമെന്ന പേരു
ണ്ടാകും (പിത്തം കോപിച്ചാൽ രക്തപിത്തമുണ്ടാകും). അത് ഏ
തൊരുപ്രകാരത്തിൽ കോപിച്ചാലാണോ രക്തപിത്തമായിത്തീരുക
ആ പ്രകാരത്തെ വിസ്തരിച്ചുപദേശിക്കാം. ഏതുമനുഷ്യനും—വാതാ
ദിപ്രകൃതികളിൽ ഏതുതരക്കാലം ഏതൊരുകാലത്താണോ, യവവും

26

ന്നജാതം നിഷ്ഠാവമാഷകലതമക്ഷാരസുപോപഹിതം ദധിമണ്ഡലാഭ
ശ്ചിതുകടപജകാഞ്ചികോപഹിതം വാരാഹമാഹിഷാവികമത്സ്യഗവ്യ
പിശിതം പിണ്ഡാകം പിണ്ഡാലുകശാകോപഹിതം മൂലകസംസ്ഥല
സുനകരഞ്ജശിശുവണ്ഡയുഷ്ടസ്മണ സുമുഖസുരസകരേരഗണ്ഡി
രകാലാലകപല്പ്താസക്ഷവകരണിജകോപദംശംസുരാസൗവിര
തുഷോഭകരൈരേവമേവകമധുലകകവലമ്പരോമുപ്രായാണപാനം
പിഷ്ടാനോജരഭൂതിശ്ചമുഷ്ണാഭിതപ്ലോതിമാത്രമതിവേലം വാ പയസാ
സമസ്താതി രോഹിണീകാലകപോതമാംസം വാ സംസ്ഥലതലക്ഷാ
രസിലംകലതമാഷപിണ്ഡാജാംബവലികചപരകപണ്ണൈകതി
കൈര്യാസഹ ക്ഷീരമാമതിമാത്രമഥവാ പിണ്ഡതുഷ്ടാഭിതപ്ലസു

കുഴങ്ങിൻപുത്താഴനെയ്യും വരകം അധികരിച്ചതായ അന്നം പതി
വായി ഭക്ഷണത്തിന്നുപയോഗിക്കുകയോ ഷഷ്ടികാദിവിശിഷ്ടധാന്യ
ങ്ങളുടെ അന്നാത്ത ശീലിക്കുകയാണെങ്കിൽതന്നെ അതു ചുട്ടുചുട്ടു
ടോടും തീക്ഷ്ണപദാർത്ഥങ്ങളോടുംകൂടെ ഭക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്യുകയും അ
തിൽ ഉപദംശാദിരൂപമായി അമരയ്ക്കു ഉഴുന്ന് മുതിര ചവൽകാരം
പരിപ്പ് ഇതുകളോ തൈർമണ്ഡാ മോര് മുളക് മുതലായ കടുരസദ്ര
വ്യം പുളി വെളുപ്പാടി ഇതുകളോ ചേർത്ത ശീലിക്കുകയും പന്നിമാം
സം പോത്തിൻമാംസം കുറിയട്ടിൻമാംസം മത്സ്യം പശുമാംസം പി
ണ്ഡം ഇതുകൾ താളിൻകൂട്ടാനും കൂട്ടി കഴിക്കുകയും മൂലേരിക്കിഴ
ിപ്പം മുളക് വെളുപ്പി ഉഷ്ണ മുരിങ്ങ വിളയുപ്പ് യുഷ്ണ പുതണക്കപ്പ
ല്ല് കടലാസ് ചവരത്തുപ്പി പട്ടകരണമാങ്ങനാറി കരത്ത തുള
സിപ്പംകടലാസ് ചവരത്തുപ്പി പെരുപയര് കപ്പുരത്തുളസി ഇതുക
ളോ ചേർത്ത ഉപദംശം ശീലിക്കുകയും അനുപാനാദിരൂപമായ
പാനം വിതയ്ക്കുകയും മറ്റോ മദ്യവും ഉമികളുത്തെ യവംകൊണ്ടുണ്ടാക്കി
യ യവംകൊണ്ടു മദ്യവും മൈരേയമദ്യവും (മൈരേയംധാതകീപ
ഷ്ടംമധധാന്യമുസംഭവം)ചേക്കുന്ന മദ്യം മധുലകമദ്യം ബദര
മദ്യം ലവകകളെകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പുളിച്ചുകാടി ഇതുകളെ ശീലിക്ക
ുകയും പിഷ്ടാനം അധികമായ ഭക്ഷണം ശീലിക്കുകയും അത്യന്തം

സൈവമാചരതഃ പിത്തം പ്രകോപമാം ദൃതേ ലോഹിതഞ്ച സ്വപ്രമാണമതിവർത്തതേ. 1

തസ്മിൻ പ്രമാണാതിപ്രവൃത്തേ പിത്തം പ്രകുചിതം ശരീരമനുസർപ്പദൃതൈവ യകൃൽപ്ലീഹപ്രഭവോണാം ലോഹിതവഹാനാം സ്രോതസാം ലോഹിതാഭിഷ്ഠനഗ്രൂണി മുചാത്യാസാദൃ പ്രതിപദൃതേ തൈവ ലോഹിതം ദൃഷ്യതി. 2

സംസക്താന്തല്ലോഹിതപ്രദൃഷണാല്ലോഹിതഗന്ധവണ്ണാനവിധാനാമു പിത്തം ലോഹിതമിത്യാചക്ഷതേ. 3

ഉഷ്ണിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ കണക്കിലധികവും അധികംപ്രാവശ്യവും ഭക്ഷിക്കുകയും പതുമാംസവും കാലകപേതമാംസവും കഴുകുന്നതിൽ ചവക്കാരംകൂട്ടി പാകംചെയ്ത്, മുതിര ഉഴുന്ന് പിണ്ണാട് ഞാവൽപഴം അയനിച്ചുക്കുപ്പഴം ഇതുകളുംകൂട്ടി പാൽചെട്ട് കഴിക്കുകയും ശരീരമുഷ്ണിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ പച്ചപ്പാൽ കണക്കിലധികം കുടിക്കുകയും ചെയ്താൽ പിത്തം കോപിക്കുകയും രക്തം സ്വപ്രമാണത്തെ അതിക്രമിച്ചു വലിക്കുകയുംചെയ്യും * 2—മേൽപറഞ്ഞ അന്നപാനാദിചയ്ക്കളെ ശീലിക്കുകനിമിത്തം രക്തം അതിന്റെ പ്രമാണത്തിലധികം വലിച്ചുതിന്നശേഷം കോപിച്ചു പിത്തം ശരീരമെല്ലാം വ്യാപിച്ചുകാണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ യകൃത്തിൽനിന്നും പ്ലീഹാവിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്നവയും ശരീരമാസകലം രക്തത്തെ വഹിക്കുന്നവയുമായ സിരകളുടെ, കണക്കിലധികം വലിച്ചു രക്തം സഞ്ചരിക്കുകയാൽ തടിച്ചു മുഖങ്ങളെ ഏതൊരുസമയം പ്രാപിച്ചു ആ രക്തത്തോടുകൂടിക്കലരുമോ അപ്പോൾ രക്തത്തെ ദുഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും ‘ഘർവ്വായാമശോകാലപവ്യവാരായരഹിതം വാർത്തഃ തീക്ഷ്ണാണി ജ്വാലവാരണരളൈഃ കടുഭിരേവ ച | പിത്തം വിദ്രവം സ്വഗുണൈവിദഹത്യാശു ശോണിതം’ എന്നു മാധവാചാര്യൻ * 3—തമ്മിൽ കൂടിച്ചേരുന്നതിന്നിടയിൽ രക്തത്തെ ദുഷിപ്പിക്കുന്നതിനാലും രക്തത്തിന്റെ സമനേമായ ഗന്ധവും വണ്ണവുമുള്ളതാകയാലും പിത്തത്തെ രക്തമെന്നു പറയുന്നു. ‘പിത്തം രക്തസ്യ വികൃതേഃ

തസ്യേമാനി പൂർവ്വരൂപാണി. തദ്യഥാ—അനന്നാഭിലാഷോ ഭു
ക്തസ്യ വിദാഹഃ ഇക്താജ്ജരസഗന്ധസ്പോദ്ഗാർഷ്ട്യേരഭീക്ഷാഗമ
നം ഛർദ്ദിതസ്യ ബീഭത്സതാ സ്വരഭേദോ ഗാത്രാണാം സദനം പരി
ഭാഹശ്ച മുചാജ്ജമാഗമ ഇവ ലോഹലോഹിതമത്യാമഗന്ധിതപമ
പി ചാസ്യസ്യ രക്തഹരിതഹാരിദ്രവതപമജ്ജാവയവശക്തമൃത്രസേച
ഭോലാസിംഹാണകാസ്യകണ്ണമലപിടികാനാമംഗസംവേദനോ ലോ
ഹിതനീലപീതശ്യാവാനാമച്ചിഷ്ടതാഞ്ച രൂപാണാം സ്വപ്നദർശന
മഭീക്ഷ്മിതി ലോഹിതപിത്തപൂർവ്വരൂപാണി. 4

സംസർഗ്ഗാദുഷണാദപി । ഗന്ധവർണ്ണനവൃത്തേശ്ച രക്തേന വ്യപ
ദിശ്യതേ' എന്നു വാഹ്യാചാര്യൻ. ഇങ്ങിനെ കോപിച്ച രക്തത്തെ
ദുഷിപ്പിച്ച പിത്തത്തെയാണ് ലോഹിതപിത്തം—രക്തപിത്തമെ
ന്നു പറയുന്നത് *

4—ആ രക്തപിത്തത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ ഈ പറയുന്ന
വകളായിരിക്കും. അതുകളെന്തെല്ലാമെന്നാൽ, ഭക്ഷണത്തിൽ രുചി
ക്ഷയം ഭക്ഷിച്ചതിന്ന് ഉൾപ്പഴക്കം വരിക ചുരുപ്പിച്ചിട്ടുള്ള സ്വാദു
പോലെയും ഗന്ധംപോലെയുമുള്ള തേളും ഛർദ്ദിയും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു വ
രിക ഛർദ്ദിച്ചതിൽ കലശലായ അറപ്പുതോന്നുക ഒച്ചയടയ്ക്കുക അംഗ
ങ്ങൾ തളയുക ചുട്ടുനീരുക മുചം ചുട്ടുചുകയുക വായയ്ക്ക് ഇരിമ്പി
ന്റെയും ചോരയുടേയും മത്സ്യത്തിന്റെയും ആമദോഷത്തിന്റെയും
ഗന്ധമുണ്ടാവുക ശരീരാവയവങ്ങൾ മലം മൂത്രം സേചം ഏതായാ
മുക്കുനീര് തുപ്പൽ കണ്ണമലം കുരു ഇതുകളെല്ലാം രക്തവർണ്ണമായോ
മഞ്ഞവർണ്ണമായോ ഇരിക്കുക അംഗങ്ങൾക്കു കലശലായ വേദന ഇ
തുകളും ലോഹിതം നീലം പീതം ശ്യാവം എന്ന വർണ്ണങ്ങളേയും പ്ര
കാശമുള്ള സൂര്യചന്ദ്രനക്ഷത്രാദിമണ്ഡലങ്ങൾ ഇതുകളേയും സ്വപ്ന
ത്തിൽ പതിവായി കാണുക ഇതുകളെല്ലാമാകുന്നു രക്തപിത്തത്തി
ന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ. 'ശിരോഗുരുതപമരുചിഃ ശീതേജ്ജാ ധൃമകോമ
കഃ ഛർദ്ദിഃ ഛർദ്ദിതബൈഭത്സ്യം കാസശ്വാസൗ ഭ്രമഃ ക്ലമഃ ലോ
ഹാലാഹിതമത്യാമഗന്ധാസ്യതപം സ്വരക്ഷയഃ । രക്തഹാരിദ്രവ

ഉപദ്രവാന്യുഖലു ദൌബ്ബല്യാരോചകാവിപാകശാസകാസ
ജപരാതിസാരശോഫശോഷപാഘ്നധരോഗസ്ഥരഭേദാഃ. 5

മാതൃപുനരന്യുദൈഃ ഊർദ്ധ്വായാധി. തൽ ബഹുശ്ലേ
ഷ്ണി ശരീരേ ശ്ലേഷ്മസംസ്കാദുർദ്ധം പ്രപദ്യമാനം കണ്ഠനാസികാ
നേത്രാസ്പ്രഭ്യഃ പ്രച്യവതേ. ബഹുവാതേതു ശരീരേ വാതസംസ്
കാദേഃ പ്രപദ്യമാനം മൂത്രപുരീഷമാഗ്നാദാഃ പ്രച്യവതേ. ബഹു
വാതശ്ലേഷ്ണി തു ശരീരേ ശ്ലേഷ്മവാതസംസ്കാദാവപി. മാതൃപു
പ്രപദ്യതഃ തൌമാതൃപ്രപദ്യമാനം സമുദ്യദ്യ ഏവ യഥോക്തേ
ഭ്യഃ ചേഭ്യഃ പ്രച്യവതേശരീരന്യു. 6

രിതവണ്ണതാ നയനാദിഷു । നീലലോഹിതപീതാനാം വണ്ണാനാമ
വിവേചനം । സ്വപ്നേതദ്വണ്ണഭേദം ഭവത്യന്യൂന ഭവിഷ്യതി'എ
ന്നു വാഹടാചാര്യൻ *

5- രക്തപിത്തത്തിന്റെ ഉപദ്രവരോഗങ്ങൾ, ബലക്ഷയം
അരോചകം ദഹനക്ഷയം ശ്വാസം മുട്ടൽ കുറവനി അതിസാരം
നീര് ശോഷം പാഘ്നധരോഗം സ്വരഭേദം ഇതുകളാകുന്നു *

6- രക്തപിത്തത്തിന്റെ ആകൃതിയെ വിവരിക്കുന്നു:- ഇതു മേ
ല്പോട്ടും കീഴ്പോട്ടും പുറപ്പെടുന്നതാകയാൽ ഇതിന്റെ പ്രചൃത്തിമാത്രം
രണ്ടാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ പുറപ്പെടുന്നതിൽ, കഫാധിക്യമുള്ള ശരീര
ത്തിൽ ലോഹിതം കഫത്തോടുകൂടുകയാൽ മേല്പോട്ടുപോന്നു ചെവി
മുക്ക് കണ്ണ് വായ എന്ന ഭാഗങ്ങളിൽകൂടെ പുറത്തുവരുന്നു. വാതാ
ധിക്യമുള്ള ശരീരത്തിലെ രക്തം വാതത്തോടുകൂടുകയാൽ കീഴ്പോട്ടു മൂ
ത്രഭാഗത്തിൽകൂടെയും മലഭാഗത്തിൽകൂടെയും പുറപ്പെടുന്നു. വാത
ശ്ലേഷ്മങ്ങൾ രണ്ടും വർദ്ധിച്ച ശരീരത്തിലാകട്ടെ രക്തം അതോടുകൂടി
കലരുകനിമിത്തം ത്രിദോഷകോപജമായ രക്തപിത്തത്തിലെ ര
ക്തം മുൻപാണെ കണ്ണാദി ഊർദ്ധ്വമാഗ്നങ്ങളിൽകൂടിയും അധോമാഗ്ന
ങ്ങളായ മൂത്രമലഭാഗങ്ങളിൽകൂടിയും പ്രവർത്തിക്കും. അങ്ങിനെ ഉഭ
യായനമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന രക്തപിത്തം ശരീരത്തിലെ മറ്റു
സകല (രോമകൂപാദി)ഭാഗങ്ങളിൽകൂടിയും പുറപ്പെടുകയും ചെയ്യും.

തത്ര യദുൽപഭോഗം തൽ സാദ്ധ്യം വിരേചനോപക്രമണീയ
തപാൽ ബഹൈശ്ചയതപാച്ചു. 7

യദധോഭോഗം തദ്യോഘ്നം വമനോപക്രമണീയതപാദ്യൈശ്ച
തപാച്ചു. 8

യദഭയഭോഗം തദസാദ്ധ്യം വമനവിരേചനായോഗിതപാദനൈ
ഷയതപാച്ചു. 9

7—ഈ പറഞ്ഞ രക്തപിത്തഭേദങ്ങളിൽ ഉൽപഗമായ രക്ത
പിത്തം യാതൊന്നൊ അതു സാദ്ധ്യമാകുന്നു. അതിനുള്ള കാരണം
അതിന്റെ ചികിത്സ വിരേചനവും പ്രയോഗിക്കാവുന്ന ഔഷധം
ധാരാളവുമാകുന്നു—ഉൽപഗത്തിൽ രക്തം കഫത്തോടുകൂടെ മേൽ
പ്പോട്ടു പൊങ്ങുന്നു. അവിടെ വിരേചനവും പിത്തകഫഹരങ്ങ
ളായ ഔഷധങ്ങളും നന്നായിരിക്കും. വിരേകം പിത്തത്തിനുള്ള പ്ര
ധാനചികിത്സയാണ്. ഈ ക്രിയ അനുബന്ധിയായ കഫത്തിന്നു
ശുദ്ധിയെ വരുത്തുന്നതുമാണ്. കഷായതിക്തമധുരരസദ്രവ്യങ്ങൾ
പ്രായേണ പിത്തഹരങ്ങളാണ്. തിക്ഷേതാഷണകഷായങ്ങൾ കഫ
ഹരങ്ങളുമാണ്. പിത്തഹരദ്രവ്യങ്ങളിൽ തിക്തകഷായരസയുക്തദ്ര
വ്യങ്ങളെല്ലാം ഉൽപഗരക്തപിത്തത്തിൽ ഹിതവുമാണ്. ഇതാ
ണ് വിരേചനോപക്രമണീയതപാൽ ബഹൈശ്ചയതപാച്ചുസാദ്ധ്യം
എന്നുപറഞ്ഞതിന്റെ സാരം. 8—അധോമാഗ്ഗപ്രവൃത്തമായ—
വാതസംമിശ്രമായ രക്തപിത്തം വമനം ശീലിപ്പിക്കേണ്ടതാകയാ
ലും വാതത്തിന്നു പിത്തത്തിന്നും കൂടി അനുഗുണമായ ഔഷധം മ
ധുരരസദ്രവ്യം മാത്രമാകയാൽ ചികിത്സാവിഷയം അല്ലെഷ്വധമായി
ത്തീരുകയാലും യാപ്യമാകുന്നു. ‘അധോ യാപ്യം ചലാദൃസ്താത്തൽ
പ്രച്ഛിദ്ദനസാധനം । അല്ലെഷ്വധഞ്ച പിത്തസ്യ വമനം ന വരൈ
ഷധം । അനുബന്ധീ ചലോ യശ്ച ശാന്തയേപി ന തസ്യ തൽ ।
കഷായാശ്ച ഹിതാസ്മസ്യ മധുരാ ഏവ കേവലം’ എന്നു വാക്കടാചാ
യ്ക്കുന് * 9—ഉഭയായനമായ രക്തപിത്തം വമനവും വിരേചനവും

രക്തപിത്തപ്രകോപസ്തു ചലു പുരാ ഭക്ഷയജ്ഞലപാസേ രൂഢ
കോപാമഷാഗ്നിനാ പ്രാണിനാം പരിഗതശരീരപ്രാണാനാമനു ജപ
രമഭവൽ.

10

തസ്യാശ്തുകാരിണോ ദാവാനേരിവാപതിതസ്യാത്യയികസ്യാ
ശു പ്രശാന്തയതിതവ്യം മാത്രം ദേശം കാലഞ്ചാഭിസമീകൃത
സ്തപ്തേനാപതപ്തേന വാ മുദുമധുരഗിശിരതിക്തകഷായൈരഭ്യ

ചെയുരുതാത്തതാകയാലും പിത്തശമനമായ രസങ്ങൾ കഷായതി
ക്തമധുരങ്ങളാകയാൽ ഇതുകളിൽ മധുരരസം കഫത്തേയും കഷായ
തിക്തരസങ്ങൾ വാതത്തേയും കോപിപ്പിക്കുന്നവകളാകയാലും ചി
കിത്സിപ്പാൻ പ്രയാസമുണ്ട്. അതിനാൽ ഉഭയമാഗ്ഗപ്രവൃത്തമായ ര
ക്തപിത്തം അനുഷധമാകയാൽ അസാദ്ധ്യമാകുന്നു *

10— രക്തപിത്തമെന്ന ഈ രോഗം പണ്ട് ഭക്ഷയാഗത്തെ
നശിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ടി സദാശിവൻ്റെ കോപംനിമിത്തം മൂന്നാം
തൃക്കണ്ണിലെ സാഹാരാഗ്നിയിൽനിന്ന്, പാപാചാരം നിമിത്തം പ
രിക്ഷീണായുസ്സുള്ളായ പ്രാണികളെ ഹിംസിക്കുവാൻ വേണ്ടി ഉ
ണ്ടായതായ ജപരത്തിനോടുകൂടെ അപതരിച്ചതാകുന്നു * 11— അ
പ്രകാരമുള്ള പ്രഭാവത്തോടുകൂടിയ ഈ രക്തപിത്തം നാലുഭാഗവും
ഒരുപോലെ കത്തിജ്വലിച്ചുവരുന്ന കാട്ടുതിരുുപോലെ അതിവേഗ
ത്തിൽ ശരീരനാശത്തെ വരുത്തുന്നതാകയാൽ അതു പിടിപെട്ടാൽ
ക്ഷണത്തിൽ തന്നിവൃത്തിക്കായി പ്രയത്ന ചെയ്യുകയും വേണം. ആ
ചികിത്സാസമ്പ്രദായത്തെ വിവരിക്കുന്നു.—മാത്ര ദേശം കാലം ഇതു
കളെ നല്ലവണ്ണം ആലോചിച്ച് അതാതു കൾക്ക് അനുഗുണമായ
വിധം സന്തപ്തമായോ അപതപ്തമായോ— ബ്ലംഹണമായോ
ലംഘനമായോ ഉള്ള വിധത്തിൽ മുദുവായും മധുരരസമായും ശീത
വീര്യമായും തിക്തരസമായും കഷായരസമായുമുള്ളവയുടെ ഭക്ഷ
ണത്തിന്നും അരച്ചു തേക്കുവാനും ധാരകും അവഗാഹത്തിന്നും സം
സ്കൃതത്തിന്നും വമനവിരോധനാദികൾക്കും ഉപയോഗിക്കുകയും ഈ
രോഗത്തിൻ്റെകാലത്തിൽ വളരെ മനസ്സിരുത്തി പ്രവൃത്തിക്കുകയും
വേണം*

വഹ്നായ്ഃ പ്രഹേപരിഷേകാവഗാഹസംസ്തംഭനൈർമനാഭ്യേ
 വ്യാ തത്രാവഹിതേനേതി. 11

ഭവന്തി ചാത്ര.

സാദ്ധ്യം ലോഹിതപിത്തം തദ്യദൃഭ്വം പ്രതിപദ്യതേ
 വിരേചനസ്യ യോഗിതാദീബഹുതപാദൗഷധസ്യ ച. 12

വമനം ന ഹി പിത്തസ്യ ഹരണേ ശ്രേഷ്ഠമുച്യതേ
 യശ്ച തത്രാനുഗോ വായുസ്പഷ്ടാഞ്ഞൗ ചാചരം മതം. 13

സ്പ്രാന്ന യോഗാവഹം തത്ര കഷായം തിക്തകാരി ച
 തസ്മാദ്യാപ്യം സമാപ്താതം യദ്രക്തമനുലോമഗം. 14

രക്തസ്യ യഥോഭോഗം തദ്യാപ്യമിതിനിശ്ചയഃ

ഈ വിഷയത്തിൽ താഴെ പറയുന്നവയെക്കൂടെ ധരിച്ചിരിക്കേ
 ണ്ടതാകുന്നു.

12—കണ്ഠനാസികാനേത്രാസ്യങ്ങളായ ദോരങ്ങളിൽ കൂടി സ്ര
 വിക്കുന്നതായ ഊർദ്ധ്വഗരക്തപിത്തം പിത്തത്തിന്നു സ്വതഃ ഹിത
 മായ വിരേകം ശീലിപ്പിക്കാവുന്നതും പിത്തശമനങ്ങളായ കഷായ
 തിക്തമധുരരസങ്ങളിൽ കഷായതിക്തരസദ്രവ്യങ്ങളായ എല്ലാ ഔ
 ഷധങ്ങളും ധാരാളം പ്രയോഗിക്കാവുന്നതുകൊണ്ട് സാദ്ധ്യമാകു
 ന്നു * 13-15—രക്തപിത്തത്തിലെ രക്തം ഏതുമാഗ്നിയിൽകൂടി പ്ര
 വൃത്തിക്കുന്നുവോ അതിന്റെ വിപരീതഭാഗത്തിൽ ശോധനവരുത്തു
 കയാണ് അതിന്നു പ്രധാനമായ പ്രതിവിധി. അനുലോമഗമായ
 അധോഗമായ രക്തപിത്തത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്നത്, വമനവുമാണ്.
 അതു പിത്തശമനത്തിന്ന് ഒരിക്കലും ശ്രേഷ്ഠമായി ഭവിക്കുകയില്ല.
 വാതാദികൾക്കുള്ള പ്രധാന ചികിത്സ വന്ധിച്ചിരേകോവമനം എ
 ന്നാണ് തീച്ചറുപറ്റത്തിയിരിക്കുന്നത്. അപ്പോൾ വിരേകം ശീലി
 പ്പിച്ചുപചരിക്കേണ്ടതായ പിത്തത്തിന്നു തദവിപരീതമായ വമനം ഒ
 രിക്കലും ഗുണകരമായി ഭവിക്കുകയില്ല എന്നു സാരം. എന്നു മാത്രമ
 ല്ല അധോഗരക്തപിത്തത്തിലെ അനുബന്ധിയായ ദോഷം വാതമാ

- വമനസ്യാല്പഃശിതപാല്പതപാഭേദഃജന്യ ച. 15
- രക്തപിത്താദി യന്മാദാദി ദാവപി പ്രതിപദ്യതേ
അസാദ്ധ്യമപിതൽ ഭേദേന പൂർവ്വാക്താദേപി കാരണാൽ. 16
- ന ഹി സംശോധനം കിഞ്ചിദന്യപ്യസ്യ പ്രതിമാഗ്ഗം
പ്രതിമാഗ്ഗഞ്ച ഹരണം രക്തപിത്തേവിധീയതേ. 17
- ഏവമേവോപശമനം സർവ്വേശാ നാസ്യ വിദ്യതേ
സംസ്തേഷ്ടേഷു ച ദോഷേഷു സർവ്വജിഹ്വ മനഃ മതഃ. 18

കയാൽ ഈ വമനക്രിയ വാതശമനത്തിന്നു കൂടി മതിയാവുന്നതുമല്ല. അത്രയുമല്ല പിത്തഹരങ്ങളായ രസങ്ങളിൽ കഷായതിക്തരസങ്ങൾ—കഷായതിക്തരസാശ്രിതദ്രവ്യങ്ങൾ കൂടിയും വാതശമനങ്ങളാവാകയില്ല. ഇതുകൾ വാതത്തെ കോവിപ്പിക്കുകയാണ് ചെയ്യുക എന്നു താല്പര്യം. ഈ വക കാരണങ്ങളാൽ അധോമാഗ്ഗപ്രവൃത്തിയായ രക്തപിത്തം യാപ്യമാകുന്നു. അല്പമായ വമനം മാത്രമേ ചെയ്യുകൂട്ടു. മധുരമെന്ന ഒരൊറ്റ രസത്തെ ആശ്രയിച്ചു ഔഷധങ്ങൾ മാത്രമേ പ്രയോഗിച്ചുകൂട്ടു എന്നുള്ള കാരണത്താൽ അധോഗരക്തപിത്തം യാപ്യം തന്നെയാണെന്നാണ് പൂർവാചാത്മന്മാരുടെ നിശ്ചയം * 16—ഉദയായനമായ—മേഘോട്ടം കീഴ്ളോട്ടം എന്നുവേണ്ട രോമകൂപങ്ങളിൽകൂടിയും പുറപ്പെടുന്നതായ രക്തപിത്തം വിരേകവമനങ്ങൾ രണ്ടും ശീലിക്കുവാൻ പാടില്ലാത്തതുകൊണ്ട് തീച്ചയായും അസാദ്ധ്യമാണെന്നുതന്നെ അറിയുകയും വേണം. 17—രക്തപിത്തചികിത്സ പ്രതിമാഗ്ഗഹരണമാണ്. ഉദയായനത്തിൽ അതൊന്നും നിവൃത്തിയുമില്ല. വിരേകം ശീലിപ്പിച്ചാൽ കീഴ്ളോട്ടുള്ള ഗതി വലിക്കും; വമനം ശീലിപ്പിച്ചാൽ മേഘോട്ടുള്ള ഗതിയും വലിക്കും. അതാണ് ‘നഹി.സംശോധനം കിഞ്ചിദന്യപ്യസ്യ പ്രതിമാഗ്ഗം’ എന്നു പ്രത്യേകം പറയുവാനുള്ള കാരണം. 18—ഈ വക കാരണങ്ങളാൽ ഈ ഉദയായനത്തിന്നു തക്കതായ പ്രതിവിധി യാതൊന്നും കാണുന്നില്ല. ഇതു തീച്ചയായും അസാദ്ധ്യമെന്നു സാരം * ഇനി ഇ

- ഇത്യുക്തം ത്രിവിധോദേഹം രക്തം മാതൃവിശേഷതഃ
 ഏഭ്യസ്തു ചലം ഹേതുഭ്യഃ കിഞ്ചിത്സാദ്ധ്യം ന സിദ്ധ്യതി. 19
- പ്രേഷ്യോപകരണാഭാവോദോരാത്യാദൈഭ്യദോഷതഃ
 ത്തകർമ്മത്വം സാദ്ധ്യത്വം കശ്ചിദ്ദോഹോതിവർത്തതേ. 20
- തന്ത്രാസാധ്യതമേകം സ്വാൽ സാദ്ധ്യയാപ്യപരിക്രമാൽ
 രക്തവിത്തസ്തവിജനാനമിദം തന്ത്ര്യാപദേക്ഷ്യതേ. 21
- യൽ കൃഷ്ണമഥവാ നീലം യദോ ശക്രധനുഷ്ട്രഭം
 രക്തവിത്തമസാദ്ധ്യം തദോസദസാ രഞ്ജനഞ്ച യൽ. 22

തിൽത്തന്നെ അവാന്തരസംസർഗ്ഗങ്ങളായി കാണുന്ന രക്തവിത്ത
 രോഗങ്ങളിൽ അതാതുക്കളെയെല്ലാം ശമിപ്പിക്കുന്നതായ ചികിത്സ
 യും ചെയ്യണം * 19—20— ഈ രോഗം അധോഗം ഉഭയായന
 മെന്ന മാതൃവിശേഷഗതികൊണ്ടു സാദ്ധ്യയാപ്യപരിത്യാജ്യങ്ങളായ
 രക്തവിത്തഭേദങ്ങളേയും വിവരിച്ചു. ഈ പറഞ്ഞ സാദ്ധ്യാദിവി
 ഭാഗത്തിലെ സാദ്ധ്യമായതുതന്നെ യാപ്യമായോ അഥവാ പ്രത്യാ
 ഘ്യേയം തന്നെയോ ആയിത്തീർന്നു എന്നും വന്നേക്കാം. അങ്ങി
 നെ വരുവാനുള്ള കാരണമെന്തെന്നാൽ, നല്ല പരിചാരകന്മാരും
 വി.ശിഷ്ടങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളുമില്ലായ്മയും ഈ രോഗം സംഭവിക്കു
 ന്നവസ്ഥകളും വൈദ്യന്റെ അജ്ഞതനിമിത്തം വേണ്ടതുപോലെ
 ചികിത്സിക്കാത്തതും തന്നെയാകുന്നു. ഈ പറഞ്ഞ ദോഷങ്ങൾ
 സംഭവിച്ചാൽ ഏതു രോഗവും സാദ്ധ്യത്വത്തെ വിട്ടു യാപ്യപ
 രിത്യാജ്യങ്ങളിൽ ചെന്നു ചാടുകയും ചെയ്യും * 21 — ഈ
 രോഗം സാദ്ധ്യം. അധോഗം യാപ്യം ഉഭയായനം അസാ
 ധ്യം എന്ന മുൻപറഞ്ഞ വിഭാഗപ്രകാരം അസാദ്ധ്യം ഒരുതരം മാ
 ത്രയാകുന്നു. എന്നാൽ സാദ്ധ്യയാപ്യങ്ങളിൽത്തന്നെ ചിലത് അ
 സാദ്ധ്യങ്ങളായിത്തീരും. ആ വക രക്തവിത്തഭേദത്തിന്റെ വി
 ശേഷലക്ഷണങ്ങളേയും ഉപദേശിച്ചതരാം*22— രക്തവിത്തത്തിൽ
 മറ്റുമ്മോ അതിസരിച്ചോ പുറത്തുവരുന്ന രക്തം കറയോ അ

ഭൂശം പുത്യതിമാത്രഞ്ച സർവ്വോപദ്രവവച്ച യൽ
ബലമാംസക്ഷയേ യച്ച തച്ച രക്തമസിദ്ധിമൽ 23
യേന ചോപഹന്തോ രക്തം രക്തപിത്തേന മാനവഃ
പശ്യേൽ ഋശ്യം വിധ്വൈച്ചവ തച്ചാസാദ്ധ്യമസംശയം. 24

ല്ലെങ്കിൽ നീലവർണ്ണമായോ ഇന്ദ്രചാപസദൃശവർണ്ണമായോ ഇരിക്കുകയും അതു വസ്ത്രത്തിൽ പറ്റിയാൽ എത്രതന്നെ തിരുമ്പിയാലും കാലോക്താതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതായാൽ ആ രക്തപിത്തം അസാദ്ധ്യമാകുന്നു* 23— പുറത്തുവരുന്ന രക്തം അതിദുർഗ്ഗന്ധത്തോടുകൂടിയിരിക്കുക, അങ്ങിനെ വരുന്നത് അത്യാധികമായിരിക്കുക (ദിനംപ്രതി അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വേഗം കുഴിഞ്ഞുപിന്നെ വരുന്ന വേഗത്തിൽ മുഖിലുത്തേതിലും അധികരിച്ചിരിക്കുക), രക്തപിത്തത്തിന്നു പാഞ്ഞ ഉപദ്രവങ്ങളെല്ലാം കാണുക, ശരീരബലവും മാംസവും ക്ഷയിച്ചുവന്നുണ്ടാവുക ഈ വക ലക്ഷണങ്ങൾ കണ്ടാൽ അതും അസാദ്ധ്യംതന്നെയാകുന്നു* 24— എത്രതരം രക്തപിത്തമുള്ളവനും താൻ കാണുന്ന ഘടപടാദി സകല പദാർത്ഥവും ആകാശത്തെ കൂടയും രക്തവർണ്ണമായി കാണുന്നുവോ ആ രക്തപിത്തവും അസാദ്ധ്യം തന്നെയാകുന്നു. രക്തപിത്തത്തിന്റെ അസാദ്ധ്യലക്ഷണങ്ങളേയും ഉപദ്രവങ്ങളേയും ഗ്രന്ഥാന്തരങ്ങളിൽ ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു: ‘രക്തപിത്തം ഭൂശം രക്തം കൃഷ്ണമിന്ദ്രധനുഷ്പ്രഭം । താമ്രഹാരിദ്രഹരിതം രൂപം രക്തം പ്രദർശയേൽ । രോമകൂപപ്രവിസൃതം കണ്ഠാസ്ത്രാഘ്രയേ സജൽ । വാസസോ രഞ്ജനം പുതി വേഗവച്ചതിഭൂരി ച । വൃദ്ധം പാണ്ഡുജപരച്ഛദ്ദാകാസശോഫാതിസാരിണം । ദന്തേർമ്മുല്യശാപാൻകാസജപരവമഥമദാഃ പാണ്ഡുതാദാഹമുച്ഛാഃ ഭൂകേത ഘോരോ വിദാഹസ്തപ്രധുതിരപി സദാ ഹൃദ്യതുല്യോ ച പീഡാ । തൃഷ്ണാ കോഷുസ്ത്രഭേദഃ ശിരസി ച തപനം പുതിനിഷ്ഠീവനതപം ഭക്തദോഷാവിപാകൈ വികൃതിരപി ഭവേദ്രക്തപിത്തോപസർഗ്ഗാഃ । മാംസപ്രക്ഷാളനാഭം കപഥിതമിവ ച യൽ കർദ്ദമാംഭോനിഭം വാ മേദഃ പുനാസ്രകല്പം യകൃദി

തത്രാസാദ്ധ്യം പരിത്യാജ്യം യാപ്യം യത്തേന യാപയേൽ
സാദ്ധ്യഞ്ചാവാഹിതഃ സിദ്ധൈർഭേഷ്ജൈഃ സാധയേന്ദിഷക് 25

തത്ര ശ്ലോകൗ

കാരണം നാമ നിവൃത്തിം പൂർവ്വരൂപാണ്യപദ്രവാൻ
മാന്യേ ഭോഷണബന്ധഞ്ച സാദ്ധ്യതം നച ഹേതുമൽ. 26

നിദാനേ രക്തപിത്തസ്യ വ്യാജഹാര പുനർവ്വസഃ
വിതമോഹരജോഭോഷലോഭമാനമഭ്യുഹഃ. 27

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

രക്തപിത്തനിദാനം നാമ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായഃ.

വ യദി വാ പകപജംബൂഹലാഭം | യൽ കൃഷ്ണം യച്ച നീലം ഭൂശമന്തി
കണ്ഠപം യത്ര ചോക്താ വികാരാസുഭജ്ജ്വം രക്തപിത്തം സുരപ
തിധനാഷാ യച്ച തുല്യം വിഭാതി | ലോഹിതം മർദ്ദയേദ്യസ്യ ബഹു
ശോ ലോഹിതേ ചണ്ഡഃ | ലോഹിതേൽഗാരഭംഗീ ച മ്രിയതേ രക്ത
പൈശ്തികഃ* 25—ഈ പറഞ്ഞ സാദ്ധ്യയാപ്യപരിത്യാജ്യരക്ത
പിത്തങ്ങളിൽ അസാദ്ധ്യലക്ഷണമുള്ള രക്തപിത്തത്തെ വൈദ്യൻ
തീരെ വജ്ജിക്കണം. യാപ്യമായതിനെ മനസ്സിരുത്തിചികിത്സിച്ച്
അസാദ്ധ്യനിലയിൽ ചാടാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടണം. സാദ്ധ്യമായതിനെ
കൈകണ്ട മരുന്നുകൾകൊണ്ടു മനസ്സിരുത്തി ചികിത്സിച്ച് മാറുക
യും വേണം. *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

26-27—രക്തപിത്തമുണ്ടാകുവാനുള്ള കാരണം രക്തത്തോടു
കൂടിയ പിത്തത്തെ രക്തമെന്നു പറയുവാനുള്ള കാരണം പൂർവ്വരൂപ
ങ്ങൾ ഉപദ്രവങ്ങൾ രക്തപ്രവൃത്തിമാഗ്നങ്ങൾ അതുകളിലെ ഭോഷാ
നബന്ധം സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യവിഭാഗം അതുകളുടെ ഹേതു ഇതുകളെ
ല്ലാം ഈ രക്തപിത്തനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തിൽ മോഹവും ര
ജോഭോഷവും ലോഭവും മാനവും മദ്യവും സ്വഹയുമില്ലാത്ത ഭത്താ
ത്രേയഭഗവാൻ വിശദമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യാനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായഃ. (2)

അദ്ധ്യായം 3. ഗുല്ഫനിദാനം.

—*—

അഥാതോ ഗുല്ഫനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇതി ഹ സ്മാഹ ഭഗവാൻ അത്രേയഃ.

ഇഹ ചല പഞ്ച ഗുല്ഫാ ഭവന്തി. തദ്യഥാ—വാതഗുല്ഫഃ പി

അദ്ധ്യായം 3.

ഇനി ഗുല്ഫനിദാനത്തെ പായാം:—

1—ഗുഹൻ അഞ്ചുപ്രകാരത്തിലാകുന്നു. അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, വാതഗുഹൻ പിത്തഗുഹൻ കഫഗുഹൻ സന്നിപാതഗുഹൻ രക്തഗുഹൻ ഇങ്ങിനെയാണ് ഗുഹൻ അഞ്ചുവ്യത്യാസം. ഈ വിഷയത്തിൽ വാഹടാചാർയ്യൻ 'ഗുല്ഫോഷ്ടധാ പൃഥശോഷൈഃ സംസൃഷ്ടൈർനിചയം ഗതൈഃ | ആത്മവസ്തു ച ദോഷേണ നാരീണാം ജായതേഷ്ടമഃ' എന്നിങ്ങിനെ ഗുഹൻ എട്ടുപ്രകാരത്തിലാണെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ മാധവാചാർയ്യൻ 'ദുഷ്ടാ വാതാഭയോത്യർത്ഥം മിഥ്യാഹാരവിഹാരതഃ | കർത്തി പഞ്ചധാ ഗുല്ഫം കേഷോന്തഗ്രന്ഥിരൂപിണം | തസ്യ പഞ്ചവിധം സ്ഥാനം പാർവഹന്നഭിവന്ധുയഃ | ഹനാഭ്യോരന്തര ഗ്രന്ഥിഃ സഞ്ചാരി യദി വാചലഃ | വൃത്തശ്ച യോപചയവാൻ സ ഗുല്ഫ ഇതി കീർത്തിതഃ | സ വൃക്കൈസ്സജായതേ ദോഷൈഃ സമന്വൈരപി ചോഷ്ടൂതൈഃ | പുരുഷാണാം, തഥാ സ്ത്രീണാം ഭേദേണ രക്തേന ചാപരഃ' എന്നിങ്ങിനെ മഹർഷിയുടെ മതത്തെത്തന്നെ പ്രതിപാദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ക്ഷാരപാണിമഹർഷി 'സ്ത്രീണാമാത്മവജോ ഗുല്ഫാ ന പുംസാമുപജായതേ | അന്യസ്വസ്വഭാവോ ഗുല്ഫഃ സ്ത്രീണാം പുംസാം ച ജായതേ' എന്നിങ്ങിനെ ധാതുരൂപമായ രക്തംനിമിത്തവും ഭേദം ഗുഹനുണ്ടാകുമെന്നു പറയുന്നു. പക്ഷെ അതു പിത്തഗുഹൻ അവാന്തരഭേദമായിരിക്കും. അതുപോലെ സംസ്കൃതഗുഹൻ സന്നിപാതഗു

അഗ്രല്പം ശ്ലേഷഗുല്ഫം നിചയഗുല്ഫശ്ലോണിതഗുല്ഫ ഇതി. 1

ഏവംവാദിനം ഭഗവന്തമാത്രേയമഗ്നിവേശ ഉവാച. കഥമി
ഹഭഗവൻ പഞ്ചാനാം ഗുല്ഫാനാം വിശേഷമഭിജാനീമഹേ. നഹ്യ
വിശേഷവിശ്രോഹാണാമേഷധവിദേവി ഭിഷക് പ്രശമനസമത്വ
ഇതി. 2

തമുവാച ഭഗവാനാത്രേയഃ. സമുത്ഥാനപൂർവ്വരൂപലിംഗവേദ
നോപശയവിശേഷേഭ്യോ വിശേഷവിജ്ഞാനം ഗുല്ഫാനാം ഭവത്യന്വേ

മന്ദൻ അവാന്തരമാകയാൽ ആ വ്യത്യാസത്തെ ഇവിടെ വേറാവി
വക്ഷിച്ചിട്ടില്ലെന്നു മാത്രമേ ഉള്ളൂ. അവാന്തരഭേദങ്ങളെല്ലാം യുക്തി
കൊണ്ടറിയാവുന്നതുമാണ്*.

2- ഇപ്രകാരം ഉപദേശിച്ച ഭത്താത്രേയഭഗവാനോട് അ
ഗ്നിവേശൻ ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു: അല്ലയോ ഭഗവൻ! ഗുഹൻ അ
ബുപ്രകാരത്തിലാണെന്നുമാത്രം ഉപദേശിച്ചാൽ ഞങ്ങളാൽ ചിലർ
അതിന്റെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമുള്ള ഭേദത്തെ എങ്ങിനെയൊണ് അ
റിയുക? ചികിത്സിക്കുവാൻ പറ്റാത്തപ്പോൾ വൈദ്യൻ ഓരോ രോഗ
ങ്ങൾക്കുമുള്ള സകലവിധ ഔഷധങ്ങളേയും അറിയുന്നവനാണെ
ങ്കിൽകൂടി രോഗവിശേഷജ്ഞാനമില്ലാത്തവനാണെങ്കിൽ അവന്റെ
മരണമൊക്കെ യാതൊരു പ്രയോജനവുമുണ്ടാവുകയില്ല. അവന്നു
ഒരു രോഗത്തേയും മാരവാൻ കഴിയുകയുമില്ല* അതിനാൽ ഗുഹ
ന്റെ പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങളെ വിശദമായി ഉപദേശിച്ചതരണേ എ
ന്നഭിപ്രായം*

3- ഇപ്രകാരം ചോദിച്ച സമയം ഭത്താത്രേയഭഗവാൻ അ
ഗ്നിവേശനോട് ഇങ്ങിനെ മറുപടി പറഞ്ഞു. അല്ലയോ അഗ്നിവേ
ശ! ഗുഹനെന്ന ഈ രോഗത്തിന്റെ എന്നുവേണ്ട മറ്റു സകല
രോഗങ്ങളുടേയും വിശേഷവിജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുന്നത് അതാതു രോ
ഗങ്ങളുടെ സമുത്ഥാനം പൂർവ്വരൂപം രോഗസ്വഭാവം വേദന ഉപശ
യം ഇതുകളുടെ വിശേഷങ്ങളിൽ നിന്നുതന്നെ— സമുത്ഥാനാദിവി

ഘോഷം രോഗാണാമഗ്നിവേഗ! തത്തു ചലു ഗുജ്ജേഷ്ടമ്യമാനം നി
ബോധം. 3

യദാ പുരുഷോ വാതജോ വിശേഷേണ ജഗദവമനവിരോച
നാതിസാരാണാമസ്യതഃമന കർന്നേന കശിതോ വാതജമഹാരമാ
ഹരതി ശീതം വാ വിശേഷേണാതിമാത്രസ്തേഹപൂർവ്വേ വാ വമനവി
രോചന പിബത്യനുദീണ്ണൻ വാതമൂത്രപുരീഷവേഗാൻ നിരണ
ഭ്യത്യശിതോ വാ പിബതി നവോദകമതിമാത്രമതിമാത്രസംക്ഷോ
ഭിണാ വാ യാനേന യാത്രയ് വ്യവായവ്യായാമമദ്യരുചി. വ്യാഭിഘാത
മിച്ഛതി വാ വിഷമാശനശയനസ്നാനചംക്രമണസേവി വാ ഭവതി
അന്യദോ കിഞ്ചിദേവംവിധം വാതിമാത്രം വ്യായാമജാതം വാരഭജ
തസ്യാപചാരാഭതഃ പ്രകോപമാപദ്യത. 4

ശേഷങ്ങളെ നോക്കി അറിയുന്നതിൽനിന്നുതന്നയാകുന്നു. അതി
നാൽ ഗുണനഷ്ടിച്ചുള്ള സമുത്ഥാനാദിഭേദത്തെ ഞാൻ വിസ്തരി
ച്ചു പറഞ്ഞുതരാം. മനസ്സിരുത്തി ധരിക്കുക. *

4— സ്വതഃ വാതപ്രകൃതിയായവൻ ശരീരത്തെ കൾപ്പിക്കു
ന്നതായ ജഗദവമനം വിരോചം അതിസാരം ഇതിൽ ഏതെങ്കിലും
ഒന്നുകൊണ്ടു വിശേഷേണ കർന്നം വരികയും പിന്നെയും വാതജ
ങ്ങളായ ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങളെത്തന്നെ ഭക്ഷിക്കുകയോ അതിശീ
തമായ അന്നപാനാദികളെ ശീലിക്കുകയോ സ്തേഹാതിയോഗം വ
ന്നസമയം വമനവിരോചനങ്ങളെ ശീലിക്കുകയോ അപ്രവൃത്തങ്ങ
ളായ അധോവാതമൂത്രപുരീഷവേഗങ്ങളെ പുറപ്പെടിക്കുകയോ പ്ര
വൃത്തങ്ങളായ മേൽപറഞ്ഞ വേഗങ്ങളെ ധരിക്കുകയോ അതിമാത്ര
മായ ഭക്ഷണം കഴിച്ചതിനുശേഷം പുതുവെള്ളം കുണക്കിലധികം
കുടിക്കുകയോ കലശലായി കുലുക്കമുള്ള യാഗങ്ങളിൽകൂടി സഞ്ചരി
ക്കുകയോ അവയവങ്ങളെ യഥാസ്ഥാനത്തു വെക്കാതെ ഭക്ഷണംക
ഴിക്കുക കിടക്കുക ഇരിക്കുക സഞ്ചരിക്കുക ഇതുകളെ ശീലിക്കുക
യോ ചെയ്യുകയും ഇതേവിധം വാതകോപനങ്ങളായ മറ്റു വ്യായാ
മങ്ങളേയും അവനവന്റെ ശക്തിയിൽ കവിഞ്ഞവിധം പ്രവൃത്തി

സ പ്രകുപിതോ മഹാസ്രോതഃസമ്പ്രവിശ്വ റൌക്ഷ്യാൽ കുറി നീകൃത്യാപ്തവ്യ പിണ്ഡിതാവസ്ഥാനം കരോതി. ഹൃദി വരന്യൗ പാശ്ചയോന്നാദ്യം വാ സ ശുലഭമുപജനയതി. സ വാതജന്ത്വാൻ നേകവിധാൻ വേദനാവിശേഷാൻ ജനയതി ഗ്രന്ഥീശ്ചാനേകവി ധാൻ. പിണ്ഡിതശ്ചാവതിഷ്ഠതേ. സ പിണ്ഡിതത്വാൽ ഗുല്മ ഇത്യു പചയ്തേ.

സ മുഹൂരാധോതി മുഹൂരല്പതപമാപദ്യേതേ അനിയതവേദനോ മൂലതപാദപായോഃ. പിപീലികാസംപ്രകീർണ്ണ ഇവ തോഭസ്സുരണാ യാമസങ്കോചഹഷ്പ്രളയോദയബഹുലസുഭാതുരശ്ച സൂച്യേവ

കുടവാൻ തുടങ്ങുകയും ചെയ്യാൽ ആ വക അപചാരനിമിത്തം അവന്റെ ശരീരചരനായ വായു കോപിക്കുകയും ചെയ്യും * 5— അങ്ങിനെ കോപിച്ച വായു ജഠരത്തെ പ്രാപിക്കുകയും റൌക്ഷ്യം നിമിത്തം തന്നെത്താൻ കുറിക്കുന്നതിനായിത്തീർന്ന്, ഹൃദയത്തിലോ വ സ്ട്രിപ്രദേശത്തോ വാരിഭാഗങ്ങളിലോ നാഭിയിങ്കലോ ഉള്ളിലിറങ്ങി യിരുന്നുവെങ്കിൽ പിണ്ഡാകൃതിയായിരിക്കുകയും ശുലഭവേദനയെ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും. അത് വാതകോപനിമിത്തമുണ്ടാകുമെന്നു സൂത്രസ്ഥാനത്തിൽ വിവരിച്ചതായ അനേകതരം വേദനകളേയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. മുഴച്ചുനടക്കുന്ന മുഴകൾ പലപ്രകാരത്തിലായി കാണാം. എപ്പോഴും പിണ്ഡാകൃതിയായിത്തന്നെയിരിക്കും. വായു സഭതേ അമൃതമായിട്ടുള്ളതാണെങ്കിലും അതു പിണ്ഡാകൃതിയായി കാണപ്പെടുന്നതിനാൽ അതിനെ ഗുന്മനെന്ന പ്രത്യേകനാമംകൊണ്ടു പായപ്പെടുകയും ചെയ്യും * 6— ആ വാതഗുന്മൻ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു വീക്കുകയും ചിലപ്പോൾ ചെറുതായി കാണുകയും ചെയ്യും. വായു സഭതേ ചലനാകയാൽ വേദനയ്ക്കു യാതൊരു വ്യവസ്ഥയുമുണ്ടാവുകയില്ല. ഗുന്മനുള്ള ദിക്കിൽ ഉറപ്പു പൊതിഞ്ഞതായി തോന്നും. കുത്തിനോവുകയും പിളർന്നോവുകയും ആയാമവും കോച്ചലും തരിപ്പും തടൻറടക്കേട്ടും കലശലായിരിക്കും. രോഗിയുടെ ദേഹമാസകലം സൂചികൊണ്ടോ കുറികൊണ്ടോ കലശലായിത്തറയ്ക്കുംപോ

ശങ്കരേവ ചാതിവിഭാഗമാനന്തം മന്യതേപി ച ദിവസാന്തേ ജഗദ്യ
തേ ശുഷ്കിതി ചാസ്യാസ്യാമുച്ഛാപസശ്ചോപതദ്യതേ ഹൃഷ്യാന്തി രോ
മാണി വേദനായാഃ പ്രാദുർഭാവേ പ്ലീഹാഭോപാന്ത്രകുജാവിപാകോ
ഭാവതന്മാസ്തമദ്യംശിരശ്ശംഖശുലവൃദ്ധിരോഗാശ്ചൈനമുപദ്രവന്തി
കൃഷ്ണാരുണപരുഷത പങ്ക്തചനയനവദനമൂത്രപുരീഷശ്ച ഭവന്തി.
നിദാനോക്താനി ചാസ്ത്ര നോപശേരതേ വിചരീതാനി ചോപശേ
രത ഇതി വാതഗുണം.

തെരവ തു കർത്താക്കൾ കർത്തവ്യപരിപാടി കഴിഞ്ഞാൽ
 തിരുത്തലുകൾ വരുത്തുന്നതിനായി വിഭാഗീയമായി

ലെ തോന്നുകയും ചെയ്യും. ദിവസാന്തത്തിങ്കൽ (ഇതു രാത്രി ഭക്ഷണ കാലം മുതലായതിന്റേയും ഉപലക്ഷണമാകുന്നു) പനിക്കുകയും വായ വാളുകയും ശ്വാസോച്ഛ്വാസങ്ങൾ തടയുകയും വേദന വരുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. ഇതുളളവന്ന് ഏറ്റവും ഹരോഗം ഏതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്നുവോ ദഹനക്ഷയം ഉദാർഭാഗം അംഗമുക്തം മന്ത്യാസംഭം തലവദന ശംഖരൂപം വൃദ്ധിരോഗം ഈ ഉപദ്രവരോഗങ്ങൾകൂടെ ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. തലക്ക് നാലു മുഖം മൂത്രം മലം ഇതുകൾ കൃഷ്ണവർണ്ണങ്ങളായോ അരുണവർണ്ണങ്ങളായോ വരികയും പര്യായങ്ങളായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. വാതഗുണകാരണങ്ങളായിപ്പറഞ്ഞ (4ാം ഗദ്യത്തിൽ പറഞ്ഞ) യാതൊന്നും ശീലിച്ചാലും ഭേദം കിട്ടാതിരിക്കുകയും അതിന്നു വിപരീതങ്ങളായതുകൾ ശീലിച്ചാൽ ഗുണം കിട്ടുകയും ചെയ്യും. ഇതാണ് വാതഗുണമന്ദം ലക്ഷണം *

7—പിത്തഗുണലക്ഷണത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—മുൻപാണു വാ
തകോപകാരണങ്ങളാൽ കർന്നംവന്നവൻ അല്ലലവണകടുകുക്കാര
രസങ്ങളേയും ഉണ്ണങ്ങളും തീക്ഷ്ണങ്ങളും ശുഷ്കങ്ങളുമായ പദാർത്ഥങ്ങ
ളും കേടുവന്ന മദ്യവും പച്ചക്കറിസാധനങ്ങളും മരപ്പുളിയും ഉൾപ്പു
ഴക്കത്ത ഉണ്ടാക്കുന്നവയായ ശാകങ്ങളും മാംസങ്ങളും ശീലിക്കുകയും
അജീർണ്മാശനവും അദ്ധ്വശനവും ചെയ്യുകയും നിമിത്തം ആമാശയ

A1

ശാകമാംസാനാമുപയോഗാദജീണ്ണാഭ്യുശന്നാദ്രൗക്ഷ്യാനുഗതേ ചാ
മാശയേ വമനവിരേചനമതിവേലസന്ധാരണം വതോതപൗചാ
തിസേവമാനസ്യ പിത്തം സഹ മാരുതേന പ്രകോപമാപദ്യതേ. 7

തൽ പ്രകുപിതം മാരുത ആമാശയൈകദേശേ സംവത്സ്യ താ
നേവ വേദനാപ്രകാരാനുപജനയതി യ ഉക്താ വാതഗുദ്യേ. പിത്തം
തേന വിദഹതി ക്ഷൌഢ ഏഭ്യരസി കണ്ഠേ വാസ വിഭ്രമ്യമാനഃ
സധൃമമിവോൽഗാരമുൽഗിരത്യല്ലാനപിതം. ഗുന്മാവകാശശ്വാസ്യ ഭ
ഹ്യതേ ദൂയതേ ധൃപ്യതേ ഊഷ്മായതേ സപിദ്യതി ക്ലിദ്യതിമുദുശ്ചി
ഖ ഇവ ചാസ്സർവാസഹോല്പരോമാഞ്ചോ ഭവതി. ജഘരമേവേഥ
പിപാസാഗളവദനതാമ്യശോഷപ്രമോഹവിർഭഭോശ്ച ഭവന്തി. ഹ
രിതഹാരിദ്രതപങ്ക്തവനയനവദനമൃത്രപുരീഷശ്ച ഭവതി നിദാനോ

ത്തിൽ രൂക്ഷതവരികയും അങ്ങിനെ രൗക്ഷ്യംവന്നിരിക്കുമ്പോൾ വ
മനവിരേകങ്ങൾ ശീലിക്കുകയും അധോവാതാദിവേഗങ്ങളെ അതി
യായി ധരിക്കുകയും കാരം വൈലും വേണ്ടതിലധികം കൊള്ളുക
യും ചെയ്യാൽ വായുവിനോടുകൂടെ പിത്തവും കോപിക്കും * 8—പി
ത്തത്തോടുകൂടെ കോപിച്ചതായ വാതം ആ കോപിച്ച പിത്തത്തെ
ആമാശയത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തു നിർത്തുകയും വാതഗുന്മാനു പാ
ഞ്ഞ എല്ലാത്തൽ വേദനാഭേദങ്ങളെ പുറപ്പെടിക്കുകയും ചെയ്യും. സ്വ
തപ്രകോപത്തെ പ്രാപിച്ചതാണങ്കിലും കുപിതമായ വാതത്താ
ൽ ആമാശയൈകദേശത്തിൽനിന്നു പുറത്തിറങ്ങുവാൻ പാടില്ലാ
ത്തവിധം നിരോധിക്കപ്പെട്ട പിത്തം അവിടെ ഇൽക്കുന്നുകൊണ്ട് കു
ഷ്ഠിഹൃദയം ഉരസ്സ് കണ്ഠം എന്ന സ്ഥാനങ്ങളിൽ ചുട്ടുനീരിനെ
യും പുകഞ്ഞുതേട്ടലിനേയും പുളിച്ചുതേട്ടലിനേയുമുണ്ടാക്കും. ഗുന്മാൻ
ഇരിക്കുന്ന സ്ഥാനം പൊള്ളുകയും വേദനപ്പെടുകയും പുകയുകയും
നീരുകയും വിയർക്കുകയും നനയുകയും ചെയ്യും. ഗുന്മാൻ അത്യന്തം
മുദുവായും ശിഥിലമായുമിരിക്കും. ആ സ്ഥാനം തൊടുന്നതു വളരെ
സങ്കടമായിരിക്കും. ഇതിന്റെ വേദനാപ്രാദുർഭാവത്തിൽ രോമാഞ്ചം

കുതാസി ചാസ്യ നോപശേരതേ വിപരീതാസി ചാസ്യ ചോപശേര
ത ഇതി പിതഗുലഃ. 8

തൈരേവ തു കർണനഃ കർഷിതസ്യാത്യശനന്തേ സ്തിശ്ചഗുര
മധുരശീതാശനാൽ പിഷ്ടേഷ്ടക്ഷീരമാഷ്വത് ലഗുസവികൃതിസേവ
നാനമൃപാനാലരിതകന്തിപ്രണയനാദാന്താപൗദകഗ്രാമ്യമാംസാ
തിഭക്ഷണാൽ സന്ധാരണാദതിസുഷിതസ്യാചാതിപ്രഗാഡമുദക
പാനാൽ സംക്ഷോഭണാദോ ശരീരസ്യ ഏഷ്ടാ സഹ മാരുതേന പ്ര
കോപമാപദ്യതേ. 9

തം പ്രകുപിതം മാരുത ആമാശയൈകദേശേ സംവർത്ത്യ താ
നേവ വേദനാപ്രകാരാനുപജനയതി യ ഉക്താ വാതഗുലഃ. ഏഷ്ടാ

വളരെ കുറച്ചുമാത്രമേ ഉണ്ടാവുകയുള്ളൂ. ഇതുളളവന്ന് പനിയും തല
തിരിച്ചിലും ചുട്ടനീറലും ദാഹവും തൊണ്ടയിലും വായയിലും താലു
പ്രദേശത്തും വാർദ്ധ്യയും മോഹാലസ്യവും അതിസാരവും ഉണ്ടാ
കും. തപക്നഖം നയനം വദനം മൂത്രം മലം ഇതുകൾ പച്ചനിറമാ
യോ മഞ്ഞനിറമായോ ഭവിക്കും. ഈ പറഞ്ഞ പിത്തഗുന്മന്നം കു
രണഭൂതങ്ങളായ ആഹാരവിഹാരങ്ങൾ ശീലിച്ചാൽ അതു വീണ്ടും
വലിക്കും. തദപിപരീതങ്ങളായതുകൾ ശീലിച്ചാൽ ഇതിന്നു സുഖം
കിട്ടുകയും ചെയ്യും. ഇതാണ് പിത്തഗുന്മലക്ഷണം *

9—കഫഗുന്മനിദാനത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—വാതഗുന്മനാണ്ടാക
വാൻ പറഞ്ഞ കർണങ്ങളെ ശീലിക്കുകനിമിത്തം കർണവന്നവൻ
അത്യശനം ശീലിക്കുകയും സ്തിശ്ചങ്ങളും ഗുരുതപമുള്ളവയും മധുരര
സങ്ങളും ശീതവീര്യങ്ങളുമായ പദാർത്ഥങ്ങളെ ശീലിക്കുകയും അരി
പ്പിട്ട് കരിമ്പ് പാല് ഉഴുന്ന് എള്ള് ശർക്കര ഇതുകൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കി
യ പലഹാരങ്ങളെ ശീലിക്കുകയും മദ്യപാനംചെയ്യുകയും ഹരിതപ
ദാർത്ഥം അതിയായി കഴിക്കുകയും ആന്തപങ്ങളും ഔദകങ്ങളും ഗ്രാ
മ്യങ്ങളുമായ മാംസങ്ങൾ അതിയായി ശീലിക്കുകയും വേഗസന്ധാര
ണം ചെയ്യുകയും അത്യന്തം സുഖിച്ചിരിക്കുന്നവൻ അതിയായി
വെള്ളംകുടിക്കുകയും ശരീരത്തിന്നു വേണ്ടതിലധികം സംക്ഷോഭണം

4A

തപസ്വ ശീതജപരാജോചകാവിപാകാംഗമദ്വന്ദ്വോഗമരട്ടിനി
ദ്രുലസ്യദൈന്യമിത്യാഗൗരവ ശിരോഭിതാപനേപജനയതി. 10

അപി ച ഗുല്മസ്യ സ്തൈര്യഗൗരവകാരിത്യാവഗാധസുപ്ത
താസ്യഥാ കാസശ്വാസപ്രതിശ്ഠായാൻ രാജയക്ഷ്മാണഞ്ചാതിപ്രവൃ
ദ്ധഃ ശൈലത്വം തപങ്നഖനയനവദനമൃത്രപുരീഷേഽപ്യുപജനയതി
നിദാനോക്താനി ചാസ്യ നോപശേരതേ തദപിപരീതാനി ചോ
പശേരത ഇതി ഷ്ലേഷ്മഗുന്മഃ. 11

ത്രിദോഷഹതുലിംഗസന്നിപാതാത്ത സാന്നിപാതികം ഗുന്മ

വരുത്തുകയും ചെയ്യാൽ കഫം വാതത്തോടുകൂടെ കോപിക്കും* 10—
മേൽപ്രകാരം കഫത്തോടുകൂടെ കോപിച്ച വായു ആ കോപിച്ച ക
ഫത്തെ സ്വസ്ഥാനത്തുനിന്നെടുത്ത് ആമാശയത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗ
ത്തു കൊണ്ടുവരുകയും വാതഗുന്മന്നു പറഞ്ഞ വേദനാപ്രകാരങ്ങ
ളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ വായുവിനാൽ ആമാ
ശയത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ട കോപിച്ച കഫം ഈ ഗുന്മരോഗിക്ക്
വിറച്ചു പനി അധിക്കുയം ഹേനക്ഷയം അംഗമദ്വം രോമാഞ്ചം ഹൃ
ദ്രോഗം മരട്ടി ഉറക്കം അലസ്യം ദൈന്യമിത്വം ശരീരത്തിന്നു കനം
തലവേദന ഇതുകൊള്ള ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. 11—അത്രയുമല്ല ഗുന്മന്നു
നല്ല കട്ടിയും കനവുമുണ്ടായിരിക്കും. അതു വളരെ അകത്തായിരി
ക്കും. അതുളളഭിക്കിൽ തരിപ്പുമുണ്ടാകും. അതു വലിച്ചാൽ (മുൻപറ
ഞ്ഞ ശീതജപരാദികളുടേയും പുറമെ) കുര ശ്വാസമുട്ടൽ പിനസം
ക്ഷയം ഇതുകൊള്ളകൂടെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. ഇതുണ്ടായാൽ തപങ് ന
ഖം നയനം വദനം മൂത്രം മലം ഇതുകൾ വിളത്തിരിക്കും. കഫഗു
ന്മഹേതുകളായതുകൊള്ള ശീലിച്ചാൽ സുഖം കിട്ടുകയില്ല; തദപിപരീ
തങ്ങളായതുകൊള്ള ശീലിച്ചാൽ സുഖം കിട്ടുകയും ചെയ്യും. ഇതാണ്
കഫഗുന്മന്റെ ലക്ഷണം *

12—സന്നിപാതഗുന്മലക്ഷണത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—മുൻപറ
ഞ്ഞ മൂന്നുതരം ഹേതുക്കളും കൂടിക്കലരുകനിമിത്തം വാതാദിഗുന്മല
ക്ഷണങ്ങളെല്ലാം കൂടിച്ചേർന്ന് കാണുന്നതു സന്നിപാതഗുന്മനാകു
ന്നു. ഈ സന്നിപാതഗുന്മൻ പ്രതിഷിദ്ധോപക്രമത്വമുള്ളതാക

മുപഭിശന്തി കുശലാഃ. സ പ്രതിഷ്ഠിതോപക്രമതപാദസാദ്ധ്യോ നി
ചയഗുരുഃ. 12

ശോണിതഗുരുസ്തു ചലു സ്ത്രിയാ ഏവ ഭവതി ന പുരുഷസ്തു.
ഗർഭകോഷ്ഠാത്ത്വാഗമനൈവശേഷ്യാൽ. 13

യാൽ—വാതത്തിനുള്ള മധുരാജ്വലവണരസങ്ങളെ ശീലിക്കുമ്പോൾ
കുടുംകോപിക്കും, കുടുംകമനത്തിന്നു തികഞ്ഞാലണകഷായങ്ങൾ
ശീലിച്ചാൽ വായുകോപം വലുതാകും; പിത്തശമനമായ മധുരരസം
കുടുംകത്തെയും കഷായത്തിനെയും വായുവിനെയും കോപിപ്പിക്കും.
ഈ തകരാറുള്ളതാകയാൽ അസാദ്ധ്യമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഹോഷ
നതായാൽ എല്ലാത്തരം സന്നിപാതയും അസാദ്ധ്യമായിത്തന്നെ
വരും. അപ്പോൾ ഇവിടെ വിരുദ്ധോപക്രമതപതഃ എന്നു പ്രത്യേകം
വീഡിച്ചത് എന്തിനാകുന്നു? എന്തതരം ഗുണവും വാതകോപനിമി
ത്തം സംഭവിക്കുന്നതും വാതകോപലക്ഷണം പ്രധാനമായി കാണു
ന്നതുമായിരിക്കും. അപ്പോൾ സന്നിപാതത്തിലും വാതം പ്രധാനമാ
യിരിക്കും. അതിന്റെ ചികിത്സ പിന്തുടർന്നു സാമാന്യമായും കു
ടുംകത്തിന്നു തീരെയും വിരോധമായിരിക്കും. അതുകൊണ്ട് ചികിത്സി
ച്ചാൽ വാതവും കോപിക്കും. അതാണ് ഇവിടെ പ്രത്യേകം പറ
യുവാനുള്ള കാരണം. പ്രായേണ മാനുസന്നിപാതങ്ങളിൽ ഭോഷ
ങ്ങൾക്കു പ്രാധാന്യം സമമായിരിക്കും. അവിടെ ഭാരോണിനെയോ
യി (മാർത്തിനെ കോപിപ്പിക്കാതെ) ശമിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യാം.
'മഹാജംഭാം ദാഹപരീതമശുവൽ ഘടനാനന്തം ശീശ്രവിഭാഹി ദാ
രുണം । മനശ്ശരീരാഗ്നിബലാപഹാരിണം ത്രിദോഷജം ഗുരുമസാ
ദ്ധ്യമാദിശേൽ' എന്നു മായവാചാർത്ഥം *

13—ശോണിതഗുരുനെ വിവരിക്കുന്നു:—രക്തഗുരുൻ സ്ത്രീ
കൾക്കുമാത്രമേ ഉണ്ടാവുകയുള്ളൂ. പുരുഷനുണ്ടാവുകയില്ല. ഗർഭകോ
ഷ്ഠാത്ത്വത്തിന്റെ ആഗമനവിശേഷം നിമിത്തമാണ് ഈ രോഗമു
ണ്ടാവുക. അതാണ് ഇതു പുരുഷന്മാർക്കുണ്ടാവുകയില്ല എന്നു പറ
ഞ്ഞതിന്റെ സാരം * 14—സപതന്ത്രമില്ലായ്മയും കൃത്യാകൃത്യജ്ഞാ
നത്തിന്നു കാര്യം ഉപചാരനിരോധവും സ്ത്രീകൾക്കു സാമാന്യേന.

പാരതന്ത്യാദൈവശാരദ്രാസ്തതമുപചാരാനരോധാഭേഗേ
നദീണ്ണനേപരന്ധന്ത്യാ ആമഗഭേദ് വാപ്യചിരാൽ പതിതേ തഥാപ്യ
ചിരപ്രജാതായാജന്തവാ വാതപ്രകോപനാന്ത്യാസേവമാനായാ വാ
തഃ പ്രകോപമാപദ്യതേ. സ പ്രകുചിതോ യോന്ത്യാ മുഖമനുപ്രവിശ്യാ
ന്തവമുപഭൂണഭി മാസി മാസിതദാന്തവമുപഭൂമാനഃ കക്ഷിമഭി
വല്യതി.

14

തസ്യാഃ ശുദ്ധകാസാതീസാരച്ഛർദ്ദരോചകാവിപാകാജമദ്നിദ്രാ
ലസ്യകഫപ്രസേകാഃ സമുപജായന്തേ. സ്മനയോശ്വ സ്മന്യമോഷ്ട
യോസ്മനമണ്ഡലയോശ്വ കാഷ്ടം ഗ്ലാനിശ്വക്ഷുഷോമ്ബുഷ്ണം ഹൃല്ലാ
സോ ദോഹഭഃ ശപയമഃ പാദയോരിഷച്ഛോദ്ഗമോ രോമരാജ്യാ യോ

വരാവുന്നവയാണ്. അങ്ങിനെയുള്ളവർ പ്രവൃത്തമാനങ്ങളായ വേ
ഗങ്ങളെ ധരിക്കുകയോ ഗർഭം തികയുന്നതിനുമുമ്പെ അലസ്യകയോ
പ്രസവിച്ചു ഉടനെയോ ജ്വതകാലത്തിലോ വന്തകോപനങ്ങളായ
ആഹാരവിഹാരങ്ങളെ ശീലിക്കുകയോ ചെയ്താൽ വാതം കോപി
ക്കും. അങ്ങിനെ കോപിച്ചു വായു യോനിമുഖത്തെ പ്രാപിച്ചു രക്ത
ത്തെ പുറത്തുവിടാതെ അവിടെ തടഞ്ഞുനില്ക്കും. മാസംതോറും ജ
തുകാലങ്ങളിൽ പുറത്തുവരുന്നു. ആത്മവരകതത്തെ ആദ്യം സ്നാനമാ
യ രക്തത്തോടുകൂടെ ചേർത്ത് അതുകൊണ്ടു കക്ഷിയെ വല്പിപ്പിക്കും.

15—ആ രക്തഗുന്മൻനിമിത്തം ശുദ്ധവേദന കുര അതിസാരം ചർദ്ദി
രചിക്ഷയം ഭഹനക്ഷയം അംഗമദ്ഗ്നം ഉറക്കം ആലസ്യം കഫപ്രസേ
കം (വായിൽ കറുപ്പായിരുക) ഇതുകളുണ്ടാകും. മൂലയിൽ ഗർഭകാല
ത്തുണ്ടാകുന്ന സമ്പ്രദായത്തിൽ മൂലപ്പാലുണ്ടാകും. ചുണ്ടും മൂലക്ക
ണ്ണം കുറക്കും. കണ്ണിന്നു തളച്ചുയുണ്ടാകും. ചർദ്ദിയും നെഞ്ഞുകലി
പ്പും സംഭവിക്കുകയും ഗർഭലക്ഷണം കുറേക്കൂടി കണ്ടുതുടങ്ങുകയും ഗർ
ഭകാലത്തെപ്പോലെ അല്ലാദിപദാർത്ഥങ്ങളിൽ അഭിലാഷം ജനിക്കുക
യും 'ദോഹദം ഗർഭലക്ഷണം! അഭിലാഷേ തഥാഗഭേ' എന്നു ഹൈ
മൻ. കാലിന്മേൽ നീരുണ്ടാവുകയും രോമാവലി അല്പം പ്രകാശിക്ക
ുകയും യോനി വികസിക്കാതാവുകയും യോനിക്കു കലശലായ ദുഗ്ഗ്

സ്ത്രീശ്വരജനനതപമപി ച യേശ്വര ഭരതേന്ദ്രസ്യമേന്ദ്രരേന്ദ്രമേജാ
യതേ. 15

കേവലശ്വാസ്യം ഗുരുഃ സുന്ദരതേതാമഗർഭം ഗർഭിണീമിത്യഹ
മ്ബുധഃ. 16

ഏഷാസ്തു ചല പഞ്ചാനനം ഗുല്ബാനം പ്രംഗഭിനിർവ്വഞ്ചേരി
മാനി പൂർവ്വരൂപണി. തദ്യഥാ—അനന്നാഭിലക്ഷണമരോച
കാവിപാകാവഗ്നിവൈഷമ്യം വിദാഹോ ഭൂതസ്യ പാകകാലേ ചാ
യുക്ത്വാ ക്ഷുദ്രിതത്ഗാരോ വതേമുത്രപുരീഷവേഗാണാമപ്രാദുർഭവഃ
പ്രാദുർഭൂതാനാഞ്ചാപ്രവൃത്തിസ്സംഗ ഇഷഭോഗമനം വാ വതശ്ചലാ

സ്ഥം വരികയും യോനിദാശത്തിൽനിന്നു ഭൂഷജലം സ്രവിക്കുകയും
ചെയ്യും * 16—രക്തഗുന്മനമുള്ള പള്ളുടെ വയറിൽ ഇരിക്കുമുണ്ടാകും
പക്ഷെ അതു ഗർഭാലത്തുണ്ടാകുന്നതുപോലെ ഓരോ അവയവങ്ങ
ളായിട്ടല്ല, ഗുന്മൻ ആസകലംകൂടിയാണ് ഇരിക്കുക. . ഗർഭത്തിന്റെ
ഏതാണ്ടു ചില ലക്ഷണങ്ങൾകൂടിയുണ്ടാവുകയാൽ, ഗുന്മലക്ഷണ
ത്തെ അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത മൂഢന്മാർ ഇവർക്കു ഗർഭമാണെന്നും പറ
യും. 'നവപ്രസൂതാഹിതഃഭാജനം യാ. യാ ചാമഗർഭം വിസൃജേദന്ത്യേ
വാ വായുഹി തസ്യാഃ പരിഗൃഹ്യ രക്തം കരേന്തി ഗുല്ബം സങ്കജം
സദാഹം | വൈത്തസ്യ ലിംഗേന സമാനമിജ്ജം വിശേഷണഞ്ച
പ്രപരം നിബോധ | യഃ സുന്ദരേ പിണ്ഡിത ഏവ ന്നൈജ്ജശ്ചി
രാൽ സശുലഃ സമഗർഭിജ്ജഃ | സ രൌധിരഃ സ്രീഭവ ഏവ ഗുല്ബോ
മാസേ വൃതീതേ ഭൂമേ ചികിത്സ്യഃ' എന്നു മാധവാചാര്യൻ*

17—ഗുന്മന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു:— ഈ പറ
ഞ്ഞ അഞ്ചുതരം ഗുന്മനും അതാതിന്റെ ലക്ഷണം പൂർത്തിയാവു
ന്നതിന്റെ മുമ്പെയുള്ള പൂർവ്വരൂപം ഈ പറയുന്നവയാകുന്നു. അ
തെന്നെല്ലാമെന്നാൽ, ഭക്ഷണത്തിൽ ആഗ്രഹം കുറയുക അധിയി
ല്ലാതാവുക ദഹനക്ഷയം വിഷമാഗ്നിതപ്തം സംഭവിക്കുക ഭക്ഷിച്ച അ
ന്നം ദഹിക്കേണ്ടതായ സമയത്ത് അതിന്നു വിദാഹം വരിക യാ

രവ്യ

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

48

ഭോം ശരത്രക്തജനപരിഹർഷണാഭിവൃത്തപുരിഷിതാ അഞ്ചുഭക്ഷാ ഭേദ

ബ്ജപ്തം സൗഹൃത്യസ്യ ചാസഹതപിതി ഗുല്മപൂർവ്വരൂപാണി. 17

സദ്യേഷപി ച ഗുല്മേഷു ന കശിഭാതാദൃതേ സംഭവതി ഗു
ന്മന്യേഷാം സന്നിപാതജമസാദ്ധ്യം ജ്ഞാതാ നോപക്രാമേൽ. എ
കദോഷജേ തു യഥാസ്വപമാരംഭം പ്രണയേൽ. സംസ്യാഹ്തം സാ
ധാരണേന കർമ്മണോപചരേൽ. 18

യദോന്യപ്രവൃത്തിഭാസം മന്യേത തദവചാരയേദിഭജ്യ ഗു
ലാംശ്ചരമുപദ്രവണാം. സമീക്യ ഗുരൂപദ്രവാംസ്യ രമാണശ്ചി
ന്ത്യേജ്ജഹന്യമിതരാംസ്യ രമാണസ്യ വിശേഷമുപലഭ്യ ഗുന്മേഷാ

തൊരു കാരണവും കൂടാതെ ചെറിയുണ്ടാവുക തേട്ടുണ്ടാവുക അ
ധോവന്തവും മൂത്രവും മലവും വേണ്ട സമയത്തു പുറപ്പെടാതിരിക്കു
ക പുറപ്പെട്ടാൽത്തന്നെ അതുകൾക്കു തടവുവരികയോ ഒഴിഞ്ഞുപോ
വാതിരിക്കുകയോ ചെയ്യുക വാതശൂലവും വയറിൽ പൊട്ടലും കട
ലൊരയ്ക്കുകയും രോഗബാധയും ലേബന്ധവും സംഭവിക്കുക ഭക്ഷണം
കഴിക്കേണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹംകുറയുക ശരീരബലംകുറയുക വയറു
നിറച്ച ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതു വളരെ ദുസ്സഹമായിത്തീരുക ഇതുക
ളെല്ലാമാണ് ഗുന്മന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ *

18- ഈ ചരത്തെ അഞ്ചുതരം ഗുന്മരോഗങ്ങളിൽ ഒന്നു
പോലും പാതകാപംകൂടാതെ ഒരിക്കലും സംഭവിക്കുകയില്ല. സ
ന്നിപാതഗുന്മൻ തീരെ അസാദ്ധ്യമാണ്. അതിനാൽ ഈ രോഗം
സന്നിപാതഗുന്മനാണെന്നറിഞ്ഞാൽ ഒരിക്കലും അതിന്നു ചികി
ത്സിക്കുവാൻ പറ്റാത്തത്. ഏകദോഷമായ ഗുന്മന്ത് അതാതു
കുടുംബായ കാരണത്തെ അറിഞ്ഞു തദ്വിപരീതമായ വിധത്തിൽ ചി
കിത്സിക്കണം. സംസർഗ്ഗങ്ങളായ ഗുന്മരോഗങ്ങളിൽ അതാതു ദോ
ഷങ്ങൾക്കു ഹിതമായ ചികിത്സയും ചെയ്യണം* 19-ഗുന്മരോഗ
ത്തിലെ ഉപദ്രവങ്ങളുടെ ഗുരുലാംബവങ്ങളെ ആലോചിച്ചറിഞ്ഞ്
അതുകൾക്ക് ഗുന്മന്നു വിരോധംവരാത്ത വിധമുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യ

ത്വയികേ കർമ്മണി വാതചികിത്സിതം പ്രണയേൽ.

19

സ്നേഹസ്വേപദൗ വാതഹരൌ സ്നേഹോപസംഹിതഞ്ച മുദു
വിരേചനം വസ്തിനമ്ലലവണമധുരാംശ്വ രസാൻ യുക്തിതോവചാ
രയേന്മാരുതേ ഹൃപശാന്തേ സ്വപ്നേനാപി പ്രയത്നേന ശക്യമഗ്നോ
പി ദോഷോ നിയന്ത്രം ഗുണേഷ്വിതി.

20

ഭവതി ചാത്ര.

ഗുണിനാമനിലശാന്തിരൂപായൈഃ
സർവ്വശോ വിധിവദാചരിതവ്യാ
മാരുതേ ഹൃവജിതേന്ദ്രമുദീണ്ണം
ദോഷമല്ലമപി കർമ്മ നിഹന്ത്യേൽ.

21

തത്ര ശ്ലോകഃ.

സംഖ്യാനിമിത്തരൂപാണി പൂർവ്വരൂപമഥാപി ച

ണം. ഉപദ്രവത്തിന്നാണ് അധികം ശക്തിയെന്നു കണ്ടാൽ ഷ
ണത്തിൽ അതിന്നു ചികിത്സിക്കണം. ആ ഉപദ്രവനിവൃത്തിവന്നാൽ
പിന്നെ ഒട്ടും അമാന്തിക്കാതെ വ്യാധിക്കും ചികിത്സിക്കണം. ഗുണൻ
വളരെ കലശലായാൽ അതിന്നു വാതവ്യാധിക്കു പറയുന്ന ചികി
ത്സയും ചെയ്യാം* 20— അങ്ങിനെ ചെയ്യേണ്ടതായ ചികിത്സയെ
വിവരിക്കുന്നു: വാതഹരങ്ങളായ സ്നേഹസ്വേപങ്ങളും സ്നിഗ്ദ്ധമായ
മുദുവിരേചനം വസ്തി അമ്ലലവണമധുരരസങ്ങൾ ഇതുകൂടെ യുക്തി
പോലെ ശീലിപ്പിക്കണം. ഈ വക ചികിത്സകൾചെയ്ത് ഗുണരോ
ഗത്തിലെ വാതകോപം ശമിപ്പിച്ചാൽ കോപിച്ച മറ്റു ദോഷങ്ങളെ
ഉള്ള പിന്നെ എളുപ്പത്തിൽ ഭേദപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യാം*

ഈ വിഷയത്തിൽ ഇതുകൂടെ ധരിച്ചിരിക്കുകയുംവേണം.

21—ഗുണരോഗമുള്ളവർക്ക് എത്രതരം ചികിത്സചെയ്യും ആദ്യ
മായി വരുത്തേണ്ടതു വാതശമനംതന്നെയാണ്. ഗുണരോഗിക്കുള്ള
വാതകോപം ശമിച്ചാൽ കോപിച്ച മറ്റു ദോഷങ്ങളെ സ്വപ്നമായ
ചികിത്സകൊണ്ടു ഭേദപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യാം*

അദ്ധ്യായവിവരണം.

22—ഗുണനിദാനമെന്ന ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഗുണൻ ഇത്ര

ദൃഷ്ടം നിദാനേ ഗുണാനാമുപദേശശ്ച കർമ്മണം.

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

ഗുണനിദാനോ നാമ തൃതീയോദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം 4. പ്രമേഹനിദാനം.

അഥേതേഃ പ്രമേഹനിദാനം വ്യാഖ്യേഷ്യമാഃ.

ഇതി ഹ സ്താഹ ഭാവാനാത്രേയഃ

ത്രിദോഷകോപനിമിത്താ വിംശതിഃ പ്രമേഹവികാരാഃ. അ
പരേ ചാപരീസംഖ്യേയാഃ. തത്ര യഥാ ത്രിദോഷപ്രകോപഃ പ്രമേ

പ്രകാരത്തിലാണെന്നും അതുണ്ടാകുവാനുള്ള കാരണങ്ങളും ഓരോ
തരം ഗുണന്റെ സ്വരൂപവും എല്ലാറ്റിന്നുമുള്ള പൂർവ്വരൂപവും ഗുണ
ചികിത്സയുടെ സമഷ്ടിയായ ഉപദേശവും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യേനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ തൃതീയോദ്ധ്യായഃ (3)

അദ്ധ്യായം 4.

ഇനി പ്രമേഹനിദാനത്തെ പറയാം:—

1---ത്രിദോഷകോപനിമിത്തം ഇരിപതുതരം പ്രമേഹങ്ങളു
ണ്ടാകും. വാതാദികളുടെ അഃസ്ത്യാന്യസംയോഗം അതിലെ തരതമ
ഭേദം മുതലായ വ്യത്യാസങ്ങൾനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതായ പ്രമേ
ഹരോഗം ഇത്രുതരത്തിലായിത്തീരുന്നത് ആരാര്യം കണക്കാക്കു
വാൻകൂടി സാധിക്കുകയില്ല. ത്രിദോഷങ്ങളുടെ കോപം നിമിത്തം
എന്തെല്ലാം തരത്തിലുള്ള പ്രമേഹങ്ങളാണോ സംഭവിക്കുക അതുക

ഹാനഭിനിവൃത്തയതി തഥാനുവ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇഹ ചലു നിദാനഭോഷദൃഷ്ടവിശേഷഭ്യോ വികാരാണാം
വിചാരഭാവാഭാവപ്രതിവിശേഷാ ഭവന്തി. 2

യദാ ഘ്യേതേ ത്രയോ നിദാനാഭിവിശേഷാഃ പരസ്परം
നാനബല്ല്യന്തി, അയഥാപ്രകാശാഭേദീയാംസോ വാനബല്ല്യന്തി
ന തദാ വികാരാഭിനിവൃത്തിഃ. ചിരാദോപ്യഭിനിവൃത്തന്തേ തന

ഈ ക്രമത്തിൽ വിവരിച്ചുപദേശിച്ചു തരികയും ചെയ്യാം* 2--രോഗ
ങ്ങൾ ഉണ്ടാവാതിരിക്കുക, ഉണ്ടാവുക, അവ പലതരത്തിലായിത്തീ
രുക എന്നുവെച്ചാൽ ജപരം രക്തപിത്തം ഗുരുൻ പ്രമേഹം ഇത്യാ
ദി പലതരം രോഗങ്ങളായിത്തീരിയുകയും, അതിൽതന്നെ ഉദമേ
ഹം ഇക്ഷുമേഹം ഇത്യാദിയായി ഒരു ദോഷംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന
രോഗംതന്നെ, അല്ലെങ്കിൽ ഒരു രോഗംതന്നെ അനേകതരമായിത്തീ
രുക എന്നത് നിദാനം ദോഷം ദൃഷ്ട്യം ഇതുക്കൂടെ വിശേഷങ്ങളിൽ
നിന്നാണ് സംഭവിക്കുന്നത്. ദോഷങ്ങൾ കോപിക്കുവാനുള്ള കാരണ
ങ്ങൾ അസംഖ്യങ്ങളാണ്. അവയിൽ ഓരോന്നുകൊണ്ടും കോപിക്കു
ന്ന ദോഷം ഓരോതരം രോഗങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഇനി കുപിതമായ
ദോഷംതന്നെ ഏതുകാരണത്താൽ ഏതൊരു ദൃഷ്ടാന്ത ആശ്രയി
ച്ചിട്ടാണ് കോപിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്നും നോക്കേണ്ടതാണ്. ഈ ദൃഷ്ട്യ
ഭേദംകൊണ്ടും രോഗങ്ങൾ ഭിന്നഭിന്നങ്ങളായിത്തീരിഞ്ഞു പോകുന്നു
ണ്ട്. ഇവയെല്ലാം ശാസ്ത്രപരിചയംകൊണ്ടും ലോകപരിചയംകൊണ്ടും
വൈദ്യൻ മനസ്സിൽത്തി അറിഞ്ഞുകൊള്ളേണ്ടതാണെന്നു താല്പര്യം *
3--മേൽപറഞ്ഞ നിദാനം മുതലായ മൂന്നു വിശേഷങ്ങൾ(നിദാനം,
ദോഷം, ദൃഷ്ട്യം) എപ്പോൾ അന്യോന്യം യോജിപ്പില്ലാതെ വരുന്നു,
അല്ലെങ്കിൽ അവയിൽ ഓരോന്നിന്നുമുള്ള ബലം തുല്യമല്ലാതിരിന്നു
വോ, അപ്പോൾ രോഗോൽപത്തി സംഭവിക്കുന്നതല്ല. അല്ലെങ്കിൽ
വളരെ കാലതാമസംകൊണ്ടു രോഗമുണ്ടായി എന്നും വരാം. അഥ
വാ ആ രോഗം നിസ്സാരമായി ഉണ്ടായിട്ടു എന്നോ അതിന്റെ മുഴു

വോ വാ ഭവന്ത്ഥവാപ്യയഥോക്തസർവ്വലിംഗാ വിപര്യയേണ വി
പരീതാ ഇതി സർവ്വവികാരവിഷ്വാതഭാവാവപ്രതിവിശേഷാഭിനിവൃ
ത്തിർഹേതുകാരഃ. 3

തത്ര ഇമേ നിദാനാഭിവിശേഷാഃ ഏഷ്ടനിമിത്താനാം പ്രമേഹാ
ണാമാശ്ചഭിനിവൃത്തികരാഃ. തദ്യഥാ—ഹായനകയവചീനകോളാ
ളകനൈഷധോൽ കടമുകുന്ദകമഹാബ്രീഹിപ്രമോദകസുഗന്ധകാനാം
നവാനാനാമതിവേലമതിപ്രമാണേനോപയോഗഃ. തഥാ സപ്തി
ഷ്ഠതാം നവഹരേണമാഷ്ടസൂപാനാം ഗ്രാമ്യാന്തപൗകോനാം മം
സാനാം ശാകതിലപലലപിഷ്ഠാനപായസകൃസരവിലേപീക്ഷുവി

വൻ ലക്ഷണങ്ങൾതികയാതെ ഏതാനുംചില ലക്ഷണത്തോടുകൂടെ
കാണപ്പെട്ടു എന്നാവരാം. നേരെ മറിച്ച് നിദാനവും ദോഷവും
ദൃഷ്ട്യവും അന്യോന്യം അനുഗുണമായും തുല്യബലമായും സംഭവിക്കു
ന്നേടത്ത് മേൽപാഞ്ഞ വിധങ്ങൾക്കെല്ലാം വിപരീതമായി രോഗം
പരിപൂർണ്ണലക്ഷണത്തോടെ കാലതാമസംകൂടാതെ സംഭവിക്കുന്നതു
മാകുന്നു. ഇങ്ങിനെയാണ് സകലദരാഗങ്ങളുടേയും വിഷാതഭാവവും
വിഷാതാഭാവവും പ്രതിവിശേഷങ്ങളാമെന്നും ഇപയ്ക്കുള്ള കാരണം
മേൽവിവരിച്ചപ്രകാരം നിദാനദോഷദൃഷ്ട്യങ്ങൾക്കു സംഭവിക്കുന്ന
അന്യോന്യവൈഗുണ്യവും ആനുഗുണ്യവുമാണെന്നും അറിഞ്ഞുകൊ
ള്ളേണ്ടതാകുന്നു* 4—ഈ പാഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ ഈ പറയുന്ന
നിദാനാഭിവിശേഷങ്ങൾ കഥം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന പ്രമേഹങ്ങളെ
ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നു. അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, മോടൻനെല്ല് യ
വം തിന കഴുങ്ങിൻപൂത്താഴനെല്ല് വേഴച്ചെനെല്ല് ചുവന്ന കരി
മ്പ് വെളുത്ത സബോള പെരുനെല്ല് പ്രമോദകമെന്ന നെല്ല് കട
ല ഇതുകൾക്കു പഴക്കംവരുന്നതിന്നുമുമ്പെ പതിവായും ധാരാളവും
ശീലിക്കുകയും ധാരാളം നൈ ചേർത്ത പുതിയ ഹരേണുകൊണ്ടും
ഉഴുന്നിൻപരിപ്പുകൊണ്ടുമുണ്ടാക്കിയ പലഹാരങ്ങളും ഗ്രാമ്യങ്ങളും
ആന്തപങ്ങളും ഭോദകങ്ങളുമായ മാംസങ്ങളും ഇലക്കറികളും എളുപ്പം

കാരാണാം ക്ഷീരമന്ദകദ്രിദ്രവമധുരതന്മണപ്രായാണാമുപദയാഗോ
മുജാപ്രായാമവജ്ജനസപ്തശയനാസനപ്രസംഗോ യശ്ചകശ്ചിദ്രി
ധിരന്യോപി ഏഷ്ടമേദോമൃത്രസഞ്ജനസ്സച്ഛസ്സ നിദാനവിശേഷഃ.

ബഹുദ്രവഃ ഏഷ്ടാ ദോഷവിശേഷോ ബഹു ബലം മേദോ
മാംസഞ്ച ശരീരക്ലേഭം ശുക്ലം ശോണിതഞ്ച വസാ മജ്ജാ ലസികാ
രസശ്ചൗജഃ സംപ്രാതാ ഇതി ദൃഷ്ടവിശേഷഃ 5

ത്രയാണാമേഷാം നിദാനാദിവിശേഷാണാം സന്നിപാതേക്ഷി
പ്രം ഏഷ്ടാ പ്രകാപമാപദ്യതേ പ്രാഗതിഭൂതസ്യ പൽ. സ പ്രകപി
തഃ ക്ഷിപ്രമവ ശരീരേ വിസൃപ്തം ലഭതേ. ശരീരശൈഥില്യാത്സ.

എള്ളുകുട്ടിക്കലൻ എള്ളുണ്ടുതലായവയും ('പലലംതിലമിത്രേ
സ്വാൽ പലലം പിശിതേപി ച' എന്നു ശാശ്വതൻ) പിഷ്ടാനവും
പായസവും (പാൽചോറും) എറുചോറും കൊഴുത്ത കഞ്ഞിയും ക.
രുമ്പിൻ നീര് ശക്കര പഞ്ചസാര മുതലായ കരിമ്പിൻവികാരങ്ങളും
മധുരമുള്ളതും പുതിയതുമായ പാല് കട്ടയുടച്ച തെര് തെര് വള്ളം
ഇതുകളും ഉപയാഗിക്കുകയും, മേൽതേക്കുകയും വ്യാധാമവും ചെ
യ്യാതിരിക്കുകയും, സുഖമായ ഉറക്കവും കിടപ്പും ഇരിപ്പും ശീലിക്ക
കയും, ഇതേവിധം കഫത്തേയും മേദസ്സിനേയും മൃത്രത്തേയും വേ.
ണ്ടതിലധികം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതായ പലവിധചായ്കളും ശീലിക്കുക
യും ചെയ്യുന്നതു പ്രമേഹത്തിന്റെ നിദാനങ്ങളാകുന്നു * 5—മേൽ
പറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ കണക്കിലധികം വർദ്ധിച്ചതും അനേകോ
പദ്രവകാരിയുമായ കഫമെന്ന ദോഷം, മേദസ്സ് മാംസം ശരീരക്ലേ
ഭം ശുക്ലം രക്തം വസ മജ്ജ ലസിക രസം ഓജസ്സ് എന്ന പത്തി
നേയും ദൃഷ്ടിപ്പിക്കും* 6—മേൽപറഞ്ഞ നിദാനാദിവിശേഷങ്ങളാൽ
വാതപിത്തകഫങ്ങളായ ദോഷങ്ങൾ മൂന്നും കോപിക്കുമെങ്കിലും ശ
രീരത്തിൽ മാന്ദ്യദോഷങ്ങളെക്കാൾ അധികമുള്ളതു കഫമാകയാൽ
വേഗത്തിൽ (ആദ്യം) പ്രകോപചിഹ്നങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തുക ക

വിസപ്പൻശരീരേ മേദോസവാദിതോ മിശ്രീഭാവം ഗച്ഛതി. മേദോസോശ്ച വാതം ബഹുബലതാമേദസശ്ച ഗുണാനാം ഗുണൈസ്സമാനഗുണഭൂതിഷ്ഠതാൽ സ മേദസാ മിശ്രീഭാവം ഗച്ഛൻ ദുഷ്ഠയത്വേ തദപിക്രതതാൽ വികൃതോ ദുഷ്ടേന മേദസോപഹിതഃ ശരീരക്ലേദമാംസാഭ്യോം സംസർഗ്ഗം ഗച്ഛതി. ക്ലേദമാംസയോരതിപ്രമാണാഭിവൃദ്ധതാത്സ മാംസേ മാംസപ്രദോഷാൽ പൂതിമാംസവിടികാഃ ശരാവികാകച്ഛപികാഭ്യോഃ സഞ്ജനയതി. അപ്രകൃതിഭൂതപാച്ഛരീരക്ലേദോ പുനർദുഷ്ഠയൻ മൂത്രരൂപേണ പരിണമയതി. മൂത്രവഹാണാം സ്ത്രോതസാം വംശണവന്ധിപ്രഭവോണാം മേദഃക്ലേദോ പഹിതാനി ഗുരൂണി

ഫലമായിരിക്കും. (അതിനാൽ കർഷകോപജമേഹങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെ ആദ്യമായി വിവരിക്കുന്നു.) നിദാനവിശേഷങ്ങളിൽ കോപിച്ച കർഷകർ മേദോസകലം വ്യാപിക്കും. ശരീരത്തിന്നു ശൈഥില്യം വന്നതോടുകൂടി മേദോസകലം സഞ്ചരിക്കുന്നതായ കർഷകർ ഒന്നാമതായി മേദസ്സിൽ കടന്നു കൂടി അതിൽ മിശ്രീഭാവത്തെ—കൂടിക്കലച്ചായപ്രാപിക്കും. അങ്ങിനെ കൂടിക്കലർന്നവനുള്ള കാരണം, ശരീരത്തിൽ മേദസ്സു മാത്രം ധാതുക്കളെക്കാൾ അധികം ബന്ധിച്ചു നില്ക്കുന്നതും മേദസ്സും കർഷകവും (പിത്തവും രക്തവും എന്ന പോലെ) ഏതാണ്ടു സാമ്യമുള്ളതും മേദസ്സിനുള്ള സ്ഥാനത്വം ഏകാന്ത മുതലായ ഗുണങ്ങളെല്ലാം കർഷകത്തിനുമുള്ളതുതന്നെയാകുന്നു. ആ കർഷക മേദസ്സിനോടുകൂടിക്കലർന്നതിനുശേഷം സ്വതഃ ദുഷിച്ചു ആ കർഷകൻ ചെന്നു കൂടിയതായ മേദസ്സിനേയും ദുഷിപ്പിക്കും. പിന്നെ ദുഷിച്ച മേദസ്സിനോടുകൂടെ ശരീരക്ലേദത്തിലും മാംസത്തിലും കടന്നുകൂടും. സ്വതഃ നവാനഭിഭക്ഷണം നിമിത്തം ശരീരക്ലേദവും മാംസവും ക്രമത്തിലധികം വർദ്ധിച്ചിരിക്കും. ആ സമയത്താണ് ദുഷിച്ച കർഷക മേദസ്സോടുകൂടെ അതുകളിൽ പ്രവേശിക്കുക. അങ്ങിനെ പ്രവേശിച്ച കർഷക മാംസത്തിലെത്തുമ്പോൾ അതിനെ ദുഷിപ്പിച്ച്,

മുഖാന്തരം സാധ്യ പ്രതിരൂപ്യത. തന്മയം സാധ്യതാം വാ ജനയതി. പ്രകൃതിവികൃതിഭൂതപാൽ. 6

ശരീരക്ലേശസ്തു ഏഷ്ടമേദോമിശ്രം പ്രവിശൻ മൂത്രാശയേ മൂത്രമാപദ്യമാനഃ ഷാഷ്ഠീനൈകരേദിദൃശഭിർഗ്ഗണനപസൃജ്യതേ വൈഷമ്യഹാനിവൃദ്ധിയുക്തൈഃ. . തദ്വ്യഥാ-ശോഭതരീതമുത്തവിഷ്ണുലാ

പ്രതിമാംസത്തെയും ശരാവിക കഷ്ടപിക എന്നു മുതലായി സൂത്രസ്ഥാനത്തിൽ വിവരിച്ചതായ ഏഴുതരം കുരുക്കളെയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. സ്വന്തെ അപ്രകൃതിഭൂതമാകയാൽ-ദുഷിച്ചതാകയാൽ ശരീരക്ലേശത്തിൽ ചെന്ന് അതിനെ ദുഷിപ്പിച്ച സ്വസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നിളക്കിത്തീർക്കുകയും അതിനെ മൂത്രരൂപം പരിണമിപ്പിക്കുകയും-മൂത്രരൂപത്തിൽ കൂടി പുറത്തുവിടുകയും ചെയ്യും. സ്വന്തെ മൂത്രത്തെ വഹിക്കുന്നവയും ഒട്ടിപ്രദേശത്തുനിന്നും വസ്തിയിൽ നിന്നും പുറപ്പെടുന്നവയുമായ സ്രോതസ്സുകളുടെ, മേദസ്സും ക്ലേശവും ചെന്നു ചേരുക നിമിത്തം ഗുരുതമുള്ളതായിത്തീർന്നു മുഖങ്ങളെ-മൂത്രം സ്രവിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങളെ പ്രാപിച്ച് അതിൽ കൂടി ധാരധാരയായി വരുന്ന മൂത്രരൂപഭോഷണത്തെ തടയുകയും ചെയ്യും. അതുനിമിത്തം അതിന്നു സ്ഥിരത-ആശുക്കാരിയല്ലാതാവുക സംഭവിക്കും. ഈ പ്രമേഹമുണ്ടാവുന്നതു സ്വന്തെയുള്ള പ്രകൃതിക്കു വികാരംവന്ന കഫനിമിത്തമാകയാൽ സാധ്യവുമാണ്. പ്രമേഹമെന്നത് അധോമാഗ്ഗപ്രവൃത്തമായ രോഗമാണ്. അതിന്നു വമനമാണ് പ്രതിവിധി. ഇവിടെ കോപിച്ച ദോഷം കഫമാണ് 'വസ്തിവ്ജിരേകോ വമനം' എന്ന വിധിപ്രകാരം കഫത്തിന്നു വമനം പ്രധാനചികിത്സയുമാണ്. ദോഷത്തിന്നും രോഗത്തിന്നും പ്രതിവിധി ഒന്നാകയാൽ തന്നെയാണ് കഫപ്രമേഹം സാധ്യമെന്നു പറഞ്ഞതെന്നു സാരം * 7-മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം കഫത്താൽ സ്വസ്ഥാനത്തുനിന്നിളക്കി മൂത്രരൂപമാക്കിത്തീർക്കുകയും മൂത്രരൂപത്തിൽ മേദസ്സോടുകൂടിയ കഫത്താൽ തട്ട

ഒന്നു
56

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

ഋഷിശ്ച ഗുരുമധുരസാന്ദ്രപ്രസാദഗന്ധസുര്യയേന ഗുണൈരനേ
കേനാനേകേന വാഭ്യേന്ദുരമൃപസൃജ്യതേ തത്സമാച്യം ഗൌണം നാ
മവിശേഷം പ്രാപ്നോതി. 7

തേ തു വലു ഇമേ ദശ പ്രമേഹാ നാമവിശേഷേണ ഭവന്തി:
തദഥാദകമേഹശ്ചക്ഷുമേഹശ്ച സാന്ദ്രമേഹശ്ച സാന്ദ്രപ്രസാദമേ
ഹശ്ച ശുക്ല (സിത) മേഹശ്ച ശുക്ലമേഹശ്ച ശീതമേഹശ്ച സികതാ
മേഹശ്ച ശന്നൈമേഹശ്ച ലാലാമേഹശ്ചേതി. 8

തേ ദശ പ്രമേഹാസ്സാഖ്യാഃ സമാനഗുണമേദഃസ്ഥാനതപാൽ
കഫസ്യ പ്രാധാന്യസമാനക്രിയതപാച്ഛ. 9

ക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യു ക്കേദം ആ കഫമേദസ്സുകളോടുകൂടെ മൂത്രായശ
ത്തെ പ്രാപിച്ചു അവിടെവെച്ചുസാക്ഷാൽ മൂത്രരൂപമായിത്തീരുക
യും വൈഷമ്യഹാനി വൃദ്ധിയുക്തങ്ങളായ കഫത്തിന്റെ ഈ പറയു
ന്ന പത്തുഗുണങ്ങളോടുകൂടെ ചേരുകയും ചെയ്യും. ആ ഗുണങ്ങളെ
ത്തെല്ലാമെന്നാൽ, വെളുപ്പ് തണുപ്പ് മൂർത്തതം കൊഴുപ്പ് അച്ഛതം
സ്തിശ്ലതം ഗുരുതം മധുരരസതം സാന്ദ്രപ്രസാദതം സുഗന്ധ
തം എന്നതുകളാകുന്നു. ഈ പറഞ്ഞ ഗുണങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും
ഒന്നോ അധികമോ പ്രമേഹങ്ങളിൽ കാണും. അപ്പോൾ അതതു
മേഹങ്ങൾക്കു ശേഷമഹാദിനാമവിശേഷങ്ങളും സംഭവിക്കും *
8—ഈ പറഞ്ഞതുകളെ (ലക്ഷണചികിത്സാദികഥനസൗകര്യത്തി
നുവേണ്ടി) ഈ പറയുന്ന പത്തു വിശേഷനാമങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറ
യുകയും ചെയ്യും. അതെന്തെല്ലാമെന്നാൽ, ൧. ഉദകമേഹം, ൨. ഇ
ക്ഷുമേഹം, ൩. സാന്ദ്രമേഹം, ൪. സാന്ദ്രപ്രസാദമേഹം, ൫. ശുക്ല
(സിത) മേഹം, ൬. ശുക്ല (ക്ര) മേഹം, ൭. ശീതമേഹം, ൮. സിക
താമേഹം, ൯. ശന്നൈമേഹം, ൧൦. ലാലാമേഹം എന്നിങ്ങിനെ
യാകുന്നു വ്യവഹാരനാമങ്ങൾ * 9—ഈ പറഞ്ഞ പത്തുതരം പ്രമേ
ഹങ്ങളും ദുഷിച്ചു കഫം അതിനോടു സമാനഗുണമായ മേദസ്സിൽ
ചെന്നുകൂടുകനിമിത്തമാണ് പ്രധാനമായും സംഭവിക്കുക; ഇതുകൾ
ക്കുള്ള ചികിത്സ കഫത്തിന്നും മേദസ്സിന്നും ഭേദത്തിന്നും ഒരുപോ

ഭവന്തി ചാത്ര ഋഷ്യപ്രമേഹവിജ്ഞാനാത്മാഃ.

അച്ഛം ബഹുസിതം ശീതം നിശ്ശ്വസമുദകോപമം
ഋഷ്യകാപാന്നഃശാ മൃത്രമുദമേഹീ പ്രമേഹതി. 10

അത്യർത്ഥധൂരം ശീതമീഷൽപിച്ഛിലമാവിലം
കാഷേധക്ഷരസസങ്കാശം ഋഷ്യകാപാൽ പ്രമേഹതി. 11

യസ്യ പശ്യഷിതം മൃത്രം സാന്ത്രിഭവതി ഭാജനേ
പുര്യഷം കഫകോപേന തമാഹഃ സാന്ത്രമേഹിണം. 12

യസ്യ സംഹന്യത മൃത്രം കിഞ്ചിൽ കിഞ്ചിൽ പ്രസിദതി
സാന്ത്രപ്രസാദമേഹീതി തമാഹഃ ഋഷ്യകാപതഃ. 13

ലെ അനുഗുണമായവിധത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുകയും ചെയ്യാം. ഈ
വക കാരണങ്ങളാൽ സാധ്യങ്ങളായിട്ടുള്ളവയുമാകുന്നു *

ഈ പത്തുതരം കഫപ്രമേഹങ്ങളുടേയും ലക്ഷണങ്ങളെ വിവ
രിക്കുന്നതായ താഴെപറയുന്നവകളുടെ ഗ്രഹിക്കുകയും വേണം.

10—കഫകോപനിമിത്തമുണ്ടാകുന്നതായ ഉദകമേഹമുള്ളവ
ന്റെ മൃത്രം തെളിഞ്ഞും കണക്കിലധികരിച്ചും വെളുത്തും തണുത്തും
സ്വന്തമൃത്രത്തിനുള്ള ഗന്ധംകൂടിയില്ലാതെയും വെറും ജലസദൃശ
മായുമിരിക്കും. എന്നാൽ വാഹടാചാർയ്വൻ ‘കിഞ്ചിച്ഛിലപിച്ഛി
ലം’ എന്ന്കൂടെ ലക്ഷണംപറയുന്നു * 11—ഇക്ഷുമേഹമുള്ളവന്റെ മൃ
ത്രം നല്ലവണ്ണം മധുരരസമുള്ളതും തണുത്തതും കുറഞ്ഞൊന്നു കൊഴു
ത്തും കലങ്ങിയും വെള്ളക്കരിമ്പിന്റെ നീരുപോലെയുമിരിക്കും* 12—
ആരുടേമൃത്രം ഒരു പാത്രത്തിലാക്കി ഒരുദിവസം സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചു പി
റ്റേദിവസം നോക്കിയാൽ അതു കൊഴുത്തുകാണുന്നുവോ അവനെ
സാന്ത്രമേഹിയാണെന്നു പറയണം. സാന്ത്രമേഹിയുടെ മൃത്രം പാത്ര
ത്തിലാക്കിവെച്ചാൽ കൊഴുക്കുമെന്നുസാരം* 13—ആരുടെ മൃത്രം പാ
ത്രത്തിലെടുത്തുവെച്ചാൽ കട്ടപ്പിടിക്കുകയും ആ പാത്രത്തിന്റെ ചി
ല അരികിൽ കുറേക്കൂടെ തെളിഞ്ഞുനില്ക്കുകയും ചെയ്യുമോ അവനെ
സാന്ത്രപ്രസാദമേഹിയാണെന്നു പറയുന്നു. വാഹടാചാർയ്വൻ ഈ
സ്ഥാനത്ത് ‘സുരാമേഹീ സുരാതല്യമപശ്യപ്യഥേഹം ഘനം’ എന്നു

- ശുക്ലം പിഷ്ടനിഭം മൃത്രമഭീഷ്ണം യഃ പ്രമേഹതി
 പുര്യഷം കഫകോപേന തമാഹുഃ ശുക്ലമേഹിനം. 14
 ശുക്ലഭം ശുക്ലമിശ്രം വാമുഹുഃമേഹതി യോ നരഃ
 ശുക്ലമേഹിണമവാഹുഃ പുര്യഷം ശ്ലേഷ്മകോപതഃ. 15
 അത്യർത്ഥശീതമധുരം മൃത്രം ഷരതി യോ ഭുശം
 ശീതമേഹിനമാഹുസ്യം പുര്യഷം ശ്ലേഷ്മകോപതഃ. 16
 മൃത്താമൃത്രഗതാൻ ദോഷാനന്തൻ മേഹതി യോ നരഃ
 സികതാമേഹിനം വിദ്വാന്നരം തം ശ്ലേഷ്മകോപതഃ. 17
 മന്ദം മന്ദമവേഗതു കൃഷ്ണം യോ മൃത്രയേഷ്ഠനൈഃ
 ശന്നൈമേഹിനമാഹുസ്യം പുര്യഷം ശ്ലേഷ്മകോപതഃ. 18
 തുരുബലമിവാലാലം പിച്ഛിലം യഃ പ്രമേഹതി

സുരാമേഹസംഭവയെയാണ് പറയുന്നത് * 14—കഫകോപംനിമി
 ത്തമുണ്ടായ ശുക്ല (സി.ത) മേഹമുള്ളവന്റെ മൃത്രം വെളുത്തും അ
 റി അരച്ചുകലക്കിയതുപോലെയും എല്ലായ്പ്പോഴും പുറപ്പെടുന്നതുമായി
 രിക്കും. ‘സംഹൃഷ്ടരോമാ പിഷ്ടേന പിഷ്ടവൽ ബഹുലം സി.തം’ എ
 ന്നു വാഹടൻ * 15—ശുക്ലംപോലെയോ ശുക്ലം കൂടിക്കലന്നോ കൂട
 കൂടെ മൃത്രംവീഴുന്നതായാൽ അതു കഫകോപംനിമിത്തമുള്ള ശുക്ല
 മേഹമാണെന്നായിരിക്കും വേണം * 16—അതികലശലായ തണു
 പോടും മധുരസത്തോടുകൂടെ ധാരാളം മൃത്രംവീഴുന്നതായാൽ അ
 തു കഫകോപംനിമിത്തമുള്ള ശീതമേഹമാണെന്നും പറയണം * 17—
 മൃത്രത്തിൽ നോക്കിയൽ കാണുന്നവയും കൈകൊണ്ടു വേറിട്ടെടു
 ക്കാവുന്നവയുമായ ചെറുതരികൾകൂടെ കാണുന്നതായാൽ അവനു
 ള്ള രോഗം കഫകോപംനിമിത്തമുള്ള സികതാമേഹമാണെന്നും പാ
 യാം. ഇതിലെ ദോഷചണ്ഡങ്ങൾ മണൽതരിയോളം വലിപ്പമേ ഉ
 ണ്ടാവുകയുള്ളൂ എന്നാണ് വാഹടാചാര്യൻ പറയുന്നത് * 18—മൃ
 ത്രവേഗംകൂടാതെ പതുക്കെപ്പതുക്കെ കുശ്ശക്കുശ്ശയായി പ്രയാസ
 പ്പെട്ട മൃത്രംവീഴുന്നതു ശന്നൈമേഹവുമാകുന്നു * 19—അലുള്ളതുപോ
 ലെ ഇഴഞ്ഞും കൊഴുത്തും മൃത്രം പോകുന്നതായാൽ അവനെ കഫ
 കോപംനിമിത്തമുള്ള ആലാലമഹാ—ലാലാമേഹമുള്ളവനാണെന്നും

ആലാലമഹിനം വിദ്യാതാം നരം കവകോപതഃ.

ഇത്യേത ദശ പ്രമേഹാഃ ശ്ലേഷ്മപ്രഃ കാപനിമിത്തം വ്യാച്യാതാഃ.

ഉഷ്ണാജലവണക്ഷാരകടുകാജിണ്ണഭോജനോ. ദശവിനസ്യഥാതി
തീക്ഷ്ണതപാഗ്നിസന്താപശ്രമക്രോധവിഷമാഹാരോ ദശവിനശ്ച
തഥാത്മകശരീരദാസ്യച ക്ഷിപ്രം പിത്തം പ്രകാപമാപദ്യത. 21

തൽ പ്രകപിതം താമ്രവാനുപൂർവ്വം പ്രമേഹാനിമാൻ ഷഡ്
ക്ഷിപ്രമഭിനീവ്യാത്ത്വയതി. 22

തേഷാമപി ച പിത്തഗുണവിശേഷേണ നാമവിശേഷാഃ. ത
ദ്യഥാ—ക്ഷാരപ്രമേഹശ്ച കാളമേഹശ്ച നീലമേഹശ്ച ലോഹിതമേ

ഹരിയണം. ഈ ശീതമഹലാലാമേഹങ്ങൾക്കുപകരം സുശ്രുതാചാ
ര്യൻ ലഘുലക്ഷണമേഹമെന്നും ഹേമനമേഹമെന്നുമാണ് പറയുന്നത്. ച
ക്ഷ അദ്ദേഹം 'വിശദം ലഘുലക്ഷണമേഹം സ്പോകംസ്പോ
കം സഹേനം ഹേമനമേഹം' എന്നിങ്ങിനെ അതുകളുടെ ലക്ഷണങ്ങ
ളേയും പറയുന്നു. വാഹടാചാര്യനും മാധവാചാര്യനും ഈ മതത്തെ
സ്വീകരിച്ചതായും കാണുന്നില്ല * 20—ഇതാണ് മുൻപറഞ്ഞ കവ
കോപനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന പത്തുതരം പ്രമേഹങ്ങളുടേയും ലക്ഷണം

21—പിത്തമേഹങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു:—മൃദം പുളിയം ഉപ്പും
കാരവും എരുവും അധികരിച്ചതും അജിണ്ണത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്ക
ുന്നതുമായ ഭക്ഷണത്തെ ശീലിക്കുകയും അത്യുഗ്രമായ വെയിൽക്കാ
ളുകളും തീക്കൊളളുകളും ഭുജിക്കുകയും തളരുകയും ദ്രോണാപ്പട
കയും വിഷമാശനം ശീലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവനും പിത്തപ്രകൃതിയു
മായവനും പിത്തം ക്ഷണത്തിൽ കോപിക്കും * 22—അങ്ങിനെ കോ
പിച്ച പിത്തം ക്രമത്തിൽ—ഒന്നുകഴിഞ്ഞാൽ മറ്റൊന്ന് എന്ന് ക്ര
മത്തിൽ ഇനി പറയുന്ന ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയ ആറുതരം പ്രമേഹ
ങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും * 23—ഈ പറഞ്ഞ പിത്തജപ്രമേഹങ്ങൾ
ക്കും (കവപ്രമേഹങ്ങൾപോലെതന്നെ) പിത്തഗുണങ്ങളുടെ വിശേ
ഷനിമിത്തം നാമവ്യത്യാസങ്ങളും സംഭവിക്കും. അതുകൊണ്ടെല്ലാ
മെന്നാൽ, ൧. ക്ഷാരമേഹം ൨. കാളമേഹം ൩. നീലമേഹം ൪. ലോ
ഹിതമേഹം ൫. മഞ്ജിഷ്ഠാമേഹം ൬. ഹരിദ്രാമേഹം എന്നിതുകൂടാക

ഹസ്ത മഞ്ജിഷ്ഠാമേഹസ്ത ഹരിദ്രാമേഹശ്ലേതി തേ ഷർഭിരേവ ക്ഷാരാമൃലവണകടുകവിശ്രോശ്ണാഃ പിത്തഗുണൈഃ ചൂർ്വ്വവൽ സമനപിതാഃ സർവ്വ ഏവ തേ യാപ്യാ വിഷമഗുണമേദസ്സാനതപാദപിതലോപക്രമതപാച്ഛേതി. 23

ഭവന്തി ചാത്ര പിത്തപ്രമേഹവിജ്ഞാനാത്മാഃ.

ഗന്ധവർണ്ണരസസ്വാദശരൂപാ ക്ഷാരസുഭാഗ്നേകം

പിത്തകോപാനരോ മൂത്രം ക്ഷാരമേഹീ പ്രമേഹതി 24

മഷീവർണ്ണമജസ്രം യോ മൂത്രമുഷ്ണം പ്രമേഹതി

പിത്തസ്യ പരികോപേന തം വിദ്വാൽ കാളമേഹിനം. 25

ചാഷപക്ഷുനിഭം മൂത്രമല്ലം മേഹതി യോ നരഃ

പിത്തസ്യ പരികോപേണ തം വിദ്വാന്നീലമേഹിനം. 26

ന്നു പിത്തമേഹങ്ങൾ. ഇതുകളും ക്ഷാരതപം അമൃതതപം ലവണതപം കടുകതപം വിസ്രുതപം ഉഷ്ണതപമെന്ന ആറു പിത്തഗുണങ്ങളോട്, മുൻപറഞ്ഞ കഫമേഹങ്ങളിൽ കഫഗുണങ്ങളെന്നപോലെ (യഥാ സംഖ്യം) ചേർന്നുവായിരിക്കും. പിത്തം അതിന്റെ ഗുണങ്ങളോടു വിപരീതഗുണയുക്തമായ മേദസ്സിൽചെന്ന് ആ മേദസ്സിനെ ദുഷിപ്പിക്കുകനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നവയും മേഹത്തിന്നു ഗുണകരമായ ചികിത്സ സ്വതഃ പിത്തത്തിന്നു വിരോധിയാകയാലും ഈ പിത്തമേഹങ്ങളെല്ലാം യാപ്യങ്ങളാകുന്നു *

പിത്തമേഹലക്ഷണങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നവയായ ഇതുകളെക്കൂടെ ഗ്രഹിക്കുകയും വേണം.

24— പിത്തകോപം നിമിത്തം സംഭവിച്ചതായ ക്ഷാരമേഹമുള്ളവന്റെ മൂത്രം ഗന്ധംകൊണ്ടും വർണ്ണംകൊണ്ടും സാദൃശ്യംകൊണ്ടും തൊട്ടാലും ക്ഷാരംപോലെ— ക്ഷാരം കലരിയ വെള്ളംപോലെയിരിക്കും * 25— പിത്തകോപംനിമിത്തം കാളമേഹം സംഭവിച്ചവന്റെ മൂത്രം മഷീപോലെ കറുത്തും അത്യന്തം ചൂടുള്ളതായിരിക്കും. കാളമേഹി എപ്പോഴും മൂത്രം വീഴ്ത്തിക്കണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും * 26 - നീലമേഹമുള്ളവന്റെ മൂത്രം കാട്ടുകാടയുടെ ചിറകിന്റെ

- വിസ്രം ലവണമുഷ്ണ രക്തം മേഹതി യോ നരഃ
പിത്തസ്വ പരികോപേണ തം വിദ്വാദ്രക്തമേഹിനം. 27
- മഞ്ജിഷ്ഠാരുപി യോജസ്രം ഭൂശം വിസ്രം പ്രമേഹതി
പിത്തസ്വ പരികോപാത്തം വിദ്വാന്മാഞ്ജിഷ്ഠമേഹിനം. 28
- ഹരിദ്രാദകസങ്കാശം കടുകം യഃ പ്രമേഹതി
പിത്തസ്വ പരികോപാത്ത വിദ്വാദ്ധാരിദ്രമേഹിണം: 29
- ഇതി ഷ്ഠം പ്രമേഹാഃ പിത്തപ്രകോപനിമിത്താ വ്യം
ഖ്യാതാഃ. 30

കടുകുകഷായതി ക്തരൂക്ഷലാഘൂശീതവ്യവായവ്യായാമമന
വിരേചനാ സ്ഥാപനശിരോവിരേചനാതിയോഗവേഗസന്ധാരണാ
നശനാഭിഘാതാതപോദേശ ശോകശോണിതാതിഷേക ജാഗരണ

നിറമായിരിക്കും. അതിന്നു പുളിരസവുമുണ്ടാകും. * 27— രക്തമേ
ഹിയുടെ മൂത്രം വിസ്രഗന്ധമായും ദുഗ്ഗന്ധമുള്ളതായും ലവണരസ
മായും ചുട്ടുള്ളതായും രക്തവസ്സ്തമായുമിരിക്കും * 28— മഞ്ജിഷ്ഠാമേ
ഹമുള്ളവന്റെ മൂത്രം മഞ്ചട്ടിപ്പെടി അരച്ചുകല കിയതുപോലെ ഇ
രിക്കും. ഇത് എല്ലാഷ്ഠാഴം സ്രവിക്കും. കലശലായ ദുഗ്ഗന്ധവുമുണ്ടാ
കും * 29— പിത്തകോപനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതായ ഹരിദ്രാ
മേഹം ബാധിച്ചവന്റെ മൂത്രം മഞ്ഞൾ കലക്കിയ ചെള്ളുംപോലെ
യിരിക്കും. അതിന്ന് എരുവുരസവുമുണ്ടാകും. ‘ഹാരിദ്രമേഹി കടു
കം ഹരിദ്രാസന്നിഭം ഭഹൽ’ എന്നു വാഹടാചാര്യാൻ * 30— ഇ
ങ്ങിനെയാണ് പിത്തകോപനിമിത്തം ക്ഷാരമേഹാദി ആരതരം
പ്രമേഹങ്ങളുണ്ടാകുമെന്നു പാഞ്ഞതിന്റെ വിവരണം *

31— വാതപ്രമേഹത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— എരുവുള്ളതും ച
വപ്പുള്ളതും കയ്പുള്ളതും രൂക്ഷവും ലഘുവും ശീതവീര്യവുമായ ആ
ഹാരങ്ങളും സ്ട്രീസേവ വ്യായാമം വമനം വിരേചനം കഷായവസ്തി
ശിരോവിരേചനം ഇതുകൊട്ടു കണ നിലധികം ശീലിക്കുകയും വേഗ
ധാരണം ചെയ്യുകയും പട്ടിണി കിടക്കുകയും അഭിഘാതം പാദക

62

വിഷമശരീരത്വം സാമ്പസേവമാനസ്യ തഥാത്മകശരീരസ്യ വ
ഷ്ടിപ്രം വായുഃ പ്രകോപമാപദ്യതേ. സ പ്രകുപിതസ്തഥാത്മകേ
ശരീരേ വിസപ്പൻ യദാ വസാമാദായ മൂത്രവഹാണി ശ്വാതാംസി
പ്രതിപദ്യതേ തദാ വസാമേഹമഭിനിവൃത്തയതി. 31

യദാ പുനർജാനം മൂത്രവസ്താവകഷ്ടയതി തദാ മജ്ജമേ
ഹമഭിനിവൃത്തയതി. 32

യദാ ലസികാം മൂത്രാശയേഭി.വഹൻ മൂത്രമനുബദ്ധം ശ്വാത
യതി ലസികാതിബാഹുതാദിക്ഷേപണാമ്യ. വായോഃ ഖലപസ്യോ
തിമൂത്രപ്രവൃത്തിസജ്ജം കരോതി. തദാ സ മത്ത ഇവ ഗജഃ ക്ഷരത്യ
ജസ്രാ മൂത്രമവേഗം താ ഹന്ധിമോഹിനമാചക്ഷതേ. 33

യും വെയിൽ കൊള്ളുകയും ഭയപ്പെടുകയും ഭുഷിക്കുകയും അതി
യായി രക്തം കളയുകയും ഉറക്കമൊഴിയ്ക്കുകയും അംഗങ്ങളെ തക
രാറായ നിലയിൽ വെക്കുകയും ചെയ്താൽ കഫപിത്തമേഹങ്ങൾ
സംഭവിച്ചുവന്നു ക്ഷണത്തിൽ വായുകോപം സംഭവിക്കും. അങ്ങി
നെ കോപിച്ച വായു കഫപിത്തമേഹങ്ങൾ സംഭവിച്ച ധാതുഷ
യം വന്നവന്റെ ശരീരത്തിലാസകലം വ്യാപിക്കുകയും ക്ഷയിച്ചു
പോയതു കഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള വസയെ അതിന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ
നിന്നെടുത്തു മൂത്രവഹകളായ സിരകളിൽ കൊണ്ടുചെന്ന് മൂത്രത്ര
പേണ പുറത്തുവിടും. അപ്പോൾ വസാമേഹമുണ്ടാകും * 32— ഇ
ങ്ങിനെ വസയെല്ലാം ക്ഷയിച്ചാൽ മേൽപ്രകാരം മജ്ജയേയും മൂത്രാ
ശയത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു മജ്ജമേഹത്തെ ഉണ്ടാകും * 33— വസ
യും മജ്ജയും അവസാനിച്ചാൽ ശരീരത്തിലുള്ള ലസികയെ മൂത്രാ
ശയത്തിൽ കൊണ്ടുവരും. അതോടുകൂടിയ മൂത്രത്തെ കുറേക്കുറേക്കു
യായി എല്ലാപ്പോഴും പുറത്തുവിടും. വായുവിന്നു വിക്ഷേപം വരിക
യാലും ലസിക ധാരാളമുണ്ടാവുകയാലും മൂത്രം അധികം പ്രാവശ്യം
പോവുകയും അത് ഒഴിഞ്ഞുപോകാതെ തടവുവരികയും ചെയ്യും.
ഈവക സംഗതികളാൽ അവൻ യാതൊരു സമയഭേദവുമില്ലാ

ഓജഃ പുനർമധുരസപഭാവം തദ്യദാ രൌക്യദോഷഃ കഷായതേ. നാഭിസംസ്തജ്യ മൂത്രശയേഭി വഹതി തദാ മധുമേഹിനം കരോതി. 34

താനിമാംശതുലേ പ്രമേഹൻ വാതജാനസാദ്ധ്യാനാചക്ഷേതേ. മഹാത്വയികതപദിപ്രതിഷിലോപക്രമതപാഞ്ചേഷാമപി ച പൂർവ്വവൽ ഗുണവിശേഷേണ നാമവിശേഷാഃ. 35

തദ്യഥാ— വസാമേഹശ്ച മജ്ജമേഹശ്ച ഹസ്തിമേഹശ്ച മധുമേഹശ്ചേതി. 36

ഭവന്തി ചാത്ര വാതപ്രമഹവിശേഷവിജ്ഞാനാത്മാഃ. വസാമിശ്രം വസാഭഞ്ച മൂത്രം മേഹതി യോ നരഃ വസാമേഹിനമാഹുസ്തസാദ്ധ്യാ വാതകാപതഃ. 37

തെ, മദം പൊട്ടിയ ആനയപ്പോലെ സകല സമയത്തും മൂത്രം വിശ്ലിത്തുടങ്ങും. ഈ രോഗമുള്ളവനെ ഹസ്തിമേഹി എന്നാണ് പറയുക— ഈ രോഗത്തിന്റെ പേര് ഹസ്തിമേഹമെന്നാണ് * 34— ഇങ്ങിനെ ലസികയും അവസാനിച്ചാൽ വായു ഓജസ്സിൽ ചെന്നു കൂടും. ഓജസ്സ് സ്വതഃ മധുരരസമായിട്ടുള്ളതാണ്. രൂക്ഷനായ വായു അതിനെ കഷായരസമാക്കിത്തീർത്ത് അതിന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു മൂത്രാശയത്തിൽ കൊണ്ടുവരും. അപ്പോൾ മധുമഹാഞ്ചയമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കും * 35— ഈ പറഞ്ഞ നാലുതരം വാതപ്രമഹങ്ങളും അസാദ്ധ്യങ്ങൾ തന്നെയാണെന്നാണ് പൂർവ്വാചാര്യന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്. അതെന്താണെന്നാൽ, ഇതുകൾ സ്വതഃ അത്വന്തം കഷ്ടതരങ്ങളും ചികിത്സിക്കുവാൻ വളരെ പ്രയാസമുള്ളവയുമാണ്. ഇതുകൾക്കും മുൻപറഞ്ഞ കഫപിത്തമേഹങ്ങളെപ്പോലെതന്നെ വാതഗുണംനിമിത്തം നാമഭേദങ്ങളുമുണ്ട് * 36— അതുകൊണ്ടുതന്നെല്ലാമെന്നാൽ: ൧. വസാമേഹം. ൨. മജ്ജമേഹം. ൩. ഹസ്തിമേഹം. ൪. മധുമേഹം എന്നിതുകളാകുന്നു *

ഈ പറഞ്ഞ വസാമേഹാദികളുടെ ലക്ഷണത്തേക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നവയായ ഇതുകൊള്ളൂടെ ഗ്രഹിക്കുകയുംവേണം.

37—വാതകാപംനിമിത്തം വസയോടുകൂടിയോ വസാതുല്യ

6A.

മജ്ജാനം സഹ മൂത്രേണ മുഹുമേഹതി യോ നരഃ
മജ്ജമേഹിനമാഹസ്മസാദ്ധ്യം വാതകോപതഃ.

38

ഹസ്തി മത്ത ഇവാജസ്രം മൂത്രം ക്ഷരതി യോ ഭൂശം
ഹസ്തിമേഹിനമാഹസ്മസാദ്ധ്യം വാതകോപതഃ

39

കഷായമധൂരം പാണ്ഡു ശുഷ്കം മേഹതി യോ നരഃ

വാതകോപാദസാദ്ധ്യം തം പ്രതീയാനമധുമേഹിനം.

40

ഇതി ചതപരഃ പ്രമേഹാ വാതപ്രകോപനിമിത്താഃ.

41

മായോ മൂത്രം വീഴുന്നതായാൽ അവനെ വസാമേഹി എന്നു പറയും. ഈ വസാമേഹം അസാദ്ധ്യവുമാണ് * 38— വാതകോപനിമിത്തം മൂത്രത്തിൽകൂടി സകല സമയത്തും മജ്ജ സ്രവിക്കുന്നതായാൽ അതു മജ്ജമേഹമാകുന്നു. ഇത് അസാദ്ധ്യംതന്നെ* 39— വാതകോപനിമിത്തം ഹസ്തിമേഹം വന്നവൻ മരണപാട്ടിയ ആനയെപ്പോലെ മൂത്രം ഒലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. ഈ ഹസ്തിമേഹം സാദ്ധ്യവുമല്ല. 'ഹസ്തി മത്ത ഇവാജസ്രം മൂത്രം വേഗവിവർജിതം | സലസീകം വിബദ്ധഞ്ച ഹസ്തിമേഹീ പ്രമേഹതി' എന്നു വാഹടാചാർ്യൻ * 40—കഷായമധൂരസങ്ങളോടുകൂടിയും വെളുത്തും ശുഷ്കമായും ആരാണോ മേഹനം ചെയ്യുന്നത് അവൻ മധുമേഹിയാണെന്നും ആ മധുമേഹരോഗം വാതകോപജമാണെന്നും അത് അസാദ്ധ്യമാണെന്നുമറിയണം* 41— ഈ പറഞ്ഞതുകൂടിയാണ് വാതകോപനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതുകൂടിയ നാലുതരം പ്രമേഹങ്ങൾ. ഈ വിഷയത്തിൽ വാഹടാചാർ്യൻ മുതലായ ചില ആചാർ്യന്മാർ ഉദകമേഹം മുതൽ തുടങ്ങുകയും മധുമേഹത്തിൽ അപസാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ അവർ ഇടയ്ക്കുള്ള മേഹങ്ങളുടെ പ്രമതെ ഭൂല്യം മാറുന്നുമുണ്ട് എങ്കിലും വ്യത്യസ്താനുകൂലത്തിലും ഈ ലക്ഷണങ്ങളിൽനിന്നു തീരെ മാറുന്നില്ല. സൂത്രരചാർ്യൻ ഉദകമേഹം മുതൽ തുടങ്ങി ഹസ്തിമേഹത്തിലവസാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിന്നിടയ്ക്കു പല വ്യത്യാസങ്ങളും പറയുന്നതുമുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്നും പ്രമേഹം ഇരുപതുതരം തന്നെയുമാണ്. എന്നാൽ ഇവ

ത ഏവം ത്രിദോഷപ്രകോപനിമിത്താ വിംശതിപ്രമേഹാ
വ്യാപ്താഃ ത്രയസ്ത ദോഷാഃ പ്രകപിതാഃ പ്രമേഹാനഭിനിവൃത്ത
യിഷ്യന്ത ഇമാനി പൂവ്വരൂപാണി ദശയന്തി. 42

തദ്വത്ഥാ—ജടിലീഭാവം കേശേഷു മാധുർയ്വമാസ്യ കരപാദയോഃ
സുപ്താം ദാഹം മുഖതാലുകണ്ഠശോഷം പിപാസാമാലസ്യം മല
ഞ്ച കായേ കായമരിദ്രേഷുപദേഹം പരിദാഹം സുപ്താമശ്ലേഷു

രല്ലാം ഇതല്ലാം അനുക്രമേണ വരുന്നതാണെന്നും പറയാതിരി
ക്കുന്നില്ല. ഈ വിഷയത്തിൽ ഓരോരുത്തരും പറയുന്ന യുക്തിക
ളെ മനസ്സിൽ അറിയുകയും വേണം എന്നുമാത്രമേ തൽക്കാ
ലം ഇവിടെ പറയുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ * 42—ഇങ്ങിനെയാണ്
ത്രിദോഷകോപനിമിത്തം ഇരിപതുതരം പ്രമേഹങ്ങളുണ്ടാകുമെന്നു
പറഞ്ഞതിന്റെ ലക്ഷണം. അതു വഴിപോലെ വിവരിക്കുകയും ചെയ
യ്ക്കുക. കഫപിത്തവാതങ്ങളായ ദോഷങ്ങൾനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്ന
തുകൂടായ പ്രമേഹങ്ങൾക്ക് ഈ പറയുന്ന പൂവ്വരൂപങ്ങളുണ്ടാവുക
യും ചെയ്യും *

43—അതുകൂടെഇതല്ലാമെന്നാൽ, തലമുടി ജടപ്പിടിക്കുക വാ
യയ്ക്കു മധുരസം കയ്യും കാലും തരിയ്ക്കുക ചുട്ടുനീറൽ വായയും അ
ണ്ണാക്കും തൊണ്ടയും വാളുക ദാഹം തളച്ച ശരീരത്തിൽ അഴുക്കു കാ
ണുക ശരീരത്തിലെ രോമകൂപാദിചിദ്രങ്ങളിൽ ഉപദേഹപ്രതീതി
തോന്നുക ചുട്ടുനീറൽ അറ്റങ്ങൾക്കു തരിപ്പ് വണ്ടും (ഇതും) ഉര
മ്പും ശരീരത്തിലും മൂത്രത്തിലും വന്നരിക്കുക അതാതുതരം പ്രമേഹ
ങ്ങളുണ്ടാകുന്ന സമയം ശരീരത്തിന്നുണ്ടാകുന്ന ഗന്ധം മൂത്രത്തിലും
സംഭവിക്കുക കലശലായ ഉറക്കം സകലകായ്ക്കുതലിലും മടി ഇതുകൂടാ
കുന്ന പൂവ്വരൂപങ്ങൾ. 'സേപദോംഗഗന്ധഃ ശിഥിലതപമശ്ലേഷ്യോ
സനസ്തപ്തസുഖാഭിഷിജ്ജഃ | ഹൃന്നേത്രജീഹ്വാശ്രവണോപദേഹോ
ഘനാംഗതാ കേശനചാതിവൃദ്ധിഃ | ശീതപ്രിയതപം ഗുളതാലുശോ
ഷോ മാധുർയ്വമാസ്യേ കരപാദദാഹഃ | ഭവിഷ്യതോ മേഹഗണസ്യ

എന്ന
66

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

ഷഡപദേപിപീലികാഭിഃ ശരീരമൃത്രാഭിസരണം മൂത്രേ ച മൂത്രഭോ
ഷാനപിതം ശരീരഗന്ധം നിദ്രാം തന്ത്രാഞ്ച സർവ്വകാലമിതി. 43

ഉപദ്രവാസ്തു ചല പ്രമേഹിണാം തൃഷ്ണാതീസാരജഃപദാഹ
ദൌർബ്ബല്യാരോചകാവിപാകാഃ പൃതിമാംസപിടികാ അലജീവിദ്ര
ല്യാദയശ്ച തത്പ്രസംഗാൽ ഭവന്തി. 44

രൂപം മൂത്രേഭിധാവന്തി പിപീലികാശ്ച' എന്നു വാഹടാചാർയ്വൻ.
'ദന്താദിനാം മലാസ്ത്രതപം പ്രാശ്ശൃപം പാണിപാദയോഃ । ദാഹശ്ചി
ക്ഷണതാ' ദേഹേ തുൾ സ്വാദോസ്യം ച ജായതേ' എന്നു മാധവാ
ചാർയ്വൻ. സുശ്രുതാചാർയ്വന്റെ മതം 'തേഷാസ്തു പൂർവ്വരൂപാണിഹ
സുപാതേലദാഹഃ സ്തിഷ്ഠപിച്ഛിലഗുരുതാ ഗാത്രാണാം മധുരശുക്ല
മൂത്രതാ തന്ത്രാ സാഭേ പിപാസാ ദുർഗ്ഗന്ധഃ ശ്വാസശ്ച താലുഗളജി
ഹദാദന്തേഷു മലോല്പത്തിജ്ജടിലീഭാവഃ കേശാനാം വൃദ്ധിശ്ച നഖാ
നാം' എന്നുമാണ് *

44—പ്രമേഹോപദ്രവങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു:—പ്രമേഹരോഗി
ക്കുണ്ടാകുന്ന ഉപദ്രവരോഗങ്ങൾ, ദാഹം അതിസാരം പനി ചുട്ടനീ
രിൽ കരചാണാദി അവയവങ്ങൾക്കു ബലക്ഷയം രചിക്ഷയം ദഹ
നക്ഷയം ചീഞ്ഞ മാംസത്തോടുകൂടിയ കരു ആ കൂട്ടത്തിൽ മുൻവിവ
രിച്ച അലജി വിദ്രധി മുതലായ പിടികകൾ ഇതുള്ളല്ലാം സംഭവി
ക്കും. വാഹടാചാർയ്വൻ കഫപ്രമേഹത്തിനും പിത്തപ്രമേഹത്തിനും
വാതപ്രമേഹത്തിനും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമുണ്ടാവുന്ന ഉപദ്രവങ്ങളെ
ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു: 'അവിപാകോരുചിഃ ഛർദ്ദിർനിദ്രാ കാ
സഃ സപീനസഃ । ഉപദ്രവാഃ പ്രജായന്തേ മേഹാനാം കഫജന്മ
നാം, വന്ധിമേഹനയോന്യോഭോ മുഷ്ണാവദരണം ജഃരഃ ദാഹസ്തൃണ
ജ്ജ്വലം മൂഷ്ണം വിരഭഭഭഃ പിത്തജന്മനാം, വാതികാനാമുദാവർത്തകണ്ഠ
ഹൃൽഗ്രഹലോലതാഃ । ശുലമുനിദ്രതാശോഷഃ കാസഃ ശ്വാസശ്ച
ജായതേ' *

തത്ര സാദ്ധ്യൻ പ്രമേഹൻ സംശോധനോപശമനൈശ്ച
ഹമുപപാദയേച്ചികിഞ്ചേ. 45

ഭവന്തി ചാത്ര.

ശുദ്ധമദ്യവഹാശ്ചൈവ സ്നാനചംക്രമണദിഷം
പ്രമേഹഃ ക്ഷിപ്രമദ്യേതി നീചദ്രുമമിവാഞ്ച. 46

മന്ദോത്സാഹമതിസ്ഫുലമതിസ്സിദ്ധം മഹാശനം
മൃത്യുഃ പ്രമേഹരൂപേണ ക്ഷിപ്രമാദായ ശങ്കതി. 47
യസ്യപാഹാരം ശരീരസ്യ ധാതുസാമ്യകരം നരഃ

45—ഈ പറഞ്ഞ പ്രമേഹങ്ങളിൽ സാദ്ധ്യങ്ങളായതുകളെ അതുകൾക്കനുസരിച്ചവിധം സംശോധനോപശമനങ്ങൾ വരുത്തി ചികിത്സിക്കുകയും വേണം *

ഈ വിഷയത്തിൽ താഴെപറയുന്നതുകളെ കൂടെ ഗ്രഹിക്കുകയും വേണം.

46—ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങളിൽ അത്യാഗ്രഹിയും സ്നാനവും ചംക്രമണവും സ്വന്തം ഇഷ്ടമല്ലാത്തവനുമായ ശരീരിയെ പ്രമേഹരോഗം, ഒരു ദിക്കിൽ സുഖമായിരുന്നു വിശ്രമിക്കുവാൻ വിചാരിക്കുന്ന പക്ഷി നീചദ്രുമത്തെ എന്നപോലെ ആശ്രയിക്കുകയും ചെയ്യും *

47—യാതൊരു കാര്യത്തിലും ഉത്സാഹമില്ലാത്തവനും അതിസ്ഫുലനും അതിയായി സിദ്ധതവരുത്തിക്കണ്ടിരിക്കുന്നവനും കണക്കിലധികം ഭക്ഷിക്കുന്നവനുമായ മനുഷ്യനെ അന്തകൻ പ്രമേഹരൂപം ധരിച്ചവൻ അവന്റെ ആയുസ്സോലം പൂർത്തിയാക്കുന്നതിന്നുമുമ്പെ അവനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുകയും ചെയ്യും. മന്ദോത്സാഹാദി ഗുണയുക്തനായവൻ അതിഭാരണമായ പ്രമേഹം ബാധിക്കുമെന്നു സാരം. * 48—ശരീരധാതുക്കൾക്കു സാമ്യത്തെ ചെയ്യുന്നതായ ആഹാരത്തെ ശീലിക്കുകയും അതേവിധമുള്ള ശരീരങ്ങളും മാനസികങ്ങളുമായ പലേതരം പ്രവൃത്തികളെ ശീലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണോ

൯൮
൫൪

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

സേവതേ വിവിധാശ്വാന്യാശ്വേഷാഃ സ സുഖമശ്നതേ. 48

തത്ര ശ്ലോകാഃ.

ഹേതുവ്യാധിവിശേഷേണാം പ്രമേഹാണാഞ്ച കാരണം
ദോഷധാതുസമായോഗോ രൂപം വിവിധമേവ ച. 49

ദശ ശ്ലേഷകൃതാ യസ്മാൽ പ്രമേഹാഃ ഷഡ് ച പിത്തജാഃ
യഥാ കരോതി വായുശ്ച പ്രമേഹാംശ്ചതുരോ ബലി. 50

സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യവിശേഷാശ്ച പൂർവ്വരൂപാണ്യപദവാഃ
പ്രമേഹാണാം നിദാനേന്ദ്രിൻ ക്രിയാസൂത്രഞ്ച ഭാഷിതം. 51

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

പ്രമേഹനിദാനം നാമ ചതുർത്ഥാദ്ധ്യായഃ.

അവൻ സുഖത്തു പ്രാപിക്കും. അവന്നു പ്രമേഹരോഗമുണ്ടാവുകയില്ല *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

49—51—ഈ പ്രമേഹനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തിൽ ഹേതുവ്യാധികളുടെ വിശേഷവും പ്രമേഹങ്ങളുടെ കാരണവും ദോഷധാതുക്കളുടെ യോഗംനിമിത്തം പലപ്രകാരത്തിലായിത്തീരുന്ന പ്രമേഹങ്ങളുടെ വിവരവും കഫകോപംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന പത്തുതരം പ്രമേഹങ്ങളുടേയും പിത്തകോപംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ആറുതരം പ്രമേഹങ്ങളുടേയും വായുവിന്റെ കോപംനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതായ നാലുതരം പ്രമേഹങ്ങളുടേയും ലക്ഷണങ്ങളും അതുകളുടെ സാദ്ധ്യതാപരിത്യാജ്യവിഭാഗവും പ്രമേഹപൂർവ്വരൂപങ്ങളും ഉപദ്രവവ്യാധികളും പ്രമേഹത്തിന്നു ചികിത്സിക്കേണ്ടുന്ന സ്വഭാവവും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യാനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ ചതുർത്ഥാദ്ധ്യായഃ. (4)

അദ്ധ്യായം 5. കുഷ്ഠനിദാനം.

—*—

അഥാതഃ കുഷ്ഠനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇതി ഹ സ്മാഹ ഭഗവാനാര്യേഃ.

സപ്തദ്രവാണി കുഷ്ഠാനാം പ്രകൃതിവ്യക്തിമാപന്നാനി ഭവ-
ന്തി. തദ്വഥാ—ത്രയോ ദോഷാ വാതപിത്തശ്ലേഷാണഃ പ്രകോപണ
വികൃതാ ദൃഷ്ട്വാശ്ച ശരീരധാതവസ്പഷ്ടാംസശോണിതലസീകാശ്ച.

അദ്ധ്യായം 5.

ഇനി കുഷ്ഠനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തെ പറയാം:—

1— വികാരത്തെ പ്രാപിച്ചതുകൂടായ അടുത്ത വിവരിക്കുന്ന
വാതാദി ഏഴു കൂട്ടമാകുന്നു കുഷ്ഠരോഗമുണ്ടാകുവാനുള്ള കാരണം.
ആ കുഷ്ഠകാരണങ്ങളെല്ലാമെന്നാൽ, അതാതുകൾ കോപിക്കു
വാനുള്ള കാരണങ്ങൾനിമിത്തം കോപിച്ച വാതപിത്തകഫങ്ങളും
അതുകൂടാൽ ദുഷിപ്പിക്കപ്പെടുകനിമിത്തം തകരായിത്തീർന്ന തോ
ല് മാംസം രക്തം ലസിക ഇതുകളുമാകുന്നു. ഈ ഏഴു കൂട്ടവുമാ
ണ് കുഷ്ഠത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുക. ഇപ്രകാരം ദുഷിച്ച ഈ വാതാ
ദിലസികാന്തങ്ങളായ ഏഴും ഒന്നിച്ചു ചേർന്ന ശരീരത്തിലെ രസാ
ദി ഏഴുധാതുക്കളെയും വ്യാപിച്ച് ഏഴുതരം കുഷ്ഠത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.
ഈ കാരണം നിമിത്തം ഏതവയവത്തിലേകിലും കുഷ്ഠരോഗമുണ്ടാ
യാൽ അതു ശരീരമാസകലം ഉപതപിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ
ഏഴുതരം കുഷ്ഠത്തിൽ ഒന്നും വാതാദികളിൽ ഒന്നു മാത്രം കോപിച്ചു
ണ്ടാകുന്നതായി ഭവിക്കുകയുമില്ല. കുഷ്ഠമെല്ലാം സന്നിപാതകോ
പം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്നതാകുന്നു. അതിൽ വാതജാദിവിഭാഗം ചെ
യ്ക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു താരതമ്യത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചായിരിക്ക
മെന്നു സാരം. 'വീരോധീന്ത്യന്നപാനാനി ദ്രവസ്തിശ്ചേതത്രണി ച |

൧൦

തുലാം ദോഷോപഘാതവികൃതാ ഇതി. ഏതസ്സപ്താനാം സപ്തധാതു കമേവംഗതമാജനനം കഷ്ടാനാമതഃ പ്രഭവാണുഭിനിവൃത്തമാനാ നി കേവലം ശരീരമുപതപന്തി. ന ച കിഞ്ചിദസ്മി കഷ്ടമേകദോഷ പ്രകോപനിമിത്തം. 1

അസ്മി തു ഖലു സമാനപ്രകൃതീനാമപി സപ്താനാം കഷ്ടാനാം ദോഷാംശബലവികല്പാനുബന്ധസ്ഥാനവിഭാഗേന വേദനാവ ണ്ണസംസ്ഥാനപ്രഭാവനാമചികിത്സിതവിശേഷഃ. 2

സ സപ്തവിധോഷാദശവിധോപരിസംച്ഛേദവിധോ വാ. 3

ഭജതാമാഗതാം ഛദ്ദിം വേഗാംശ്ചാന്ത്യാൻ പ്രതിഷ്ഠതാം । വ്യാധാമമ തിസന്താപമതി ഭൂതപാ നിഷേവിണാം । ഛമംശ്രമയോത്താനാം ഭൂ തം ശീതാംബുദസവിനാം । അജീണ്ണാശ്വശിനാം ചൈവ പഞ്ചക മ്മാപചാരിണാം । നവാനദധിമത്ത്യാതിലവണാജ്ഞിഷേവിണാം । മാഷമുലകപിഷ്ഠാനതിലക്ഷീരഗുഡാശിനാം । വ്യവായം ചാപ്യജീ ണ്ണേണ നിദ്രാഞ്ച ഭജതാം ദിവാ । വിപ്രാൻ ഗുരൂൻ ധഷ്ടയതാം പാപം കമ്മ ച കുർവ്വതാം । വാതാദയസ്രൂയോ ദുഷ്ടാസ്തപഗ്രകതം മാം സമംബു ച । ഭൂഷയന്തി സ കഷ്ടാനാം സപ്തകോ ദ്രവ്യസംഗ്രഹഃ' എന്നും 'തപചഃ കുർവ്വന്തി വൈവർണ്യം ദുഷ്ടാഃ കഷ്ടമുശന്തി തം । കാ ലേദനാപേക്ഷിതം യസ്താൽ സർവ്വം കണ്ണാതി തപേപുഃ' എന്നും ഗ്ര ന്ഥാന്തരം* 2— ഈ വിവരിക്കുന്നതായ കപാലകുഷ്ഠമുതൽ ഏഴുത രം കഷ്ടവും ഭൂഷിച്ചു വാതപിത്തകഫങ്ങൾ തപഗാദികളെ ഭൂഷിപ്പി ച്ച രസാദിധാതുക്കളെ പ്രാപിച്ചുണ്ടാവുന്നവകൾ തന്നെയാണെങ്കി ലും ഭൂഷിച്ചു ദോഷങ്ങളിലെ താരതമ്യവികല്പവും അതുകളോടു കൂടി ചേൺ തപഗാദികളുടെ വ്യത്യാസവും അതുകളെല്ലാം ചെന്നാശ്രയി ച്ച ധാതുഭേദവും നിമിത്തം അതാതു കഷ്ടങ്ങളുടെ വേദന നിറം സംസ്ഥാനം—ആകൃതി പ്രഭാവം പേര് ചികിത്സ ഇതുകൾക്കെല്ലാം വ്യത്യാസവും ഭവിക്കും* 3— ഈ കഷ്ടരോഗം ഏഴുപ്രകാരം എ

ദോഷാ ഹി വികല്പനൈവ്വികല്പമാനാ വികല്പയന്തി വികാരാ
നസംഖ്യാനസാദ്ധ്യഭാവാൻ. തേഷാം വികല്പവികാരസംഖ്യാനേതി
പ്രസംഗമഭിസമീക്ഷ്യ സപ്തവിധമേവ കഷ്ടവിശേഷമുപദേശ്യമാമഃ.

ഇഹ വാതാദിഷു ത്രിഷു പ്രകുപിതേഷു ത ഗാഭീംശ്ചതുരഃ പ്രഭു
ഷയസ്യ വാതേധികതരേ കപാലകഷ്ടമഭിനിർവ്വർത്തതേ. പിത്തേ
തൈഃ ദംബരം ഘോഷ്ണി മണ്ഡലകഷ്ടം.

5

ന്നം (കഷ്ണാനി സപ്തധാ ദോഷേഷഃ പൃഥ്വിശ്ചൈശ്വരഃ സമാഗതേഷ്
എന്ന പ്രമാണപ്രകാരം ഏഴു പ്രകാരമെന്നും) മാരചിലർ പതി
നെട്ടു വിധമെന്നും-വാതകോപംകൊണ്ട് ൧. പിത്തകോപംനിമി
ത്തം ൧. കഫംനിമിത്തം ൨. വാതപിത്തം നിമിത്തം ൧. വാതകഫ
കോപം നിമിത്തം ൩. കഫപിത്തകോപം നിമിത്തം ൩. സന്നിപാ
തകോപംനിമിത്തം ൧. ഇങ്ങിനെ പതിനെട്ടുവിധം എന്നും പറയു
ന്നു. ദോഷാംശവികല്പംനിമിത്തം കഷ്ടം അപരിസംഖ്യയവിധ
മാണെന്നും പറയാം. പതിനെട്ടു തരമെന്നുപറഞ്ഞതിൽ ഏഴു മ
ഹാകഷ്ടങ്ങളും പതിനൊന്നു ക്ഷുദ്രകഷ്ടങ്ങളുതാണ്. ഏഴ് എന്നു
പറഞ്ഞത് മഹാകഷ്ടങ്ങൾ മാത്രവുമാണ്. ക്ഷുദ്രകഷ്ടങ്ങൾ മഹാ
കഷ്ടങ്ങളുടെ അവാനുരവ്യത്യാസങ്ങൾ മാത്രമാകയാൽ അതുകൊള്ള
ഇവിടെ തൽക്കാലം വിവരിക്കുന്നതുമില്ല. 4-വാതാദിദോഷങ്ങളു
ടെ സംയോഗവിയോഗങ്ങളും അതുകൂടിച്ചെ തരതമവ്യത്യാസങ്ങളും
നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്ന രോഗങ്ങൾ ആരായ്ക്കെ കലേവും പറ
ഞ്ഞവസാനിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കാത്തവിധം സംഖ്യാതീതങ്ങളാ
യിരിക്കും. അതിനാൽ കഷ്ടകാരികളായ വാതാദിദോഷങ്ങളുടെ
വികല്പംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന രോഗങ്ങളെ കണക്കാക്കി പറയുക എ
ന്നു വെച്ചാൽ അതു വളരെ വിസ്മരിക്കേണ്ടി വരുന്നതെന്നു കരുതി ഏ
ഴുതരം കഷ്ടത്തെ മാത്രമേ തൽക്കാലം ഉപദേശിക്കുന്നള്ളൂ. ഇതു
കൊണ്ടു മാരകങ്ങളുടെ ജ്ഞാനവും സാധിക്കാമെന്നു സാരം.

5-7-ആ വക കഷ്ടങ്ങളുടെ ദോഷകോപങ്ങളും സംജ്ഞക

വാതപിത്തയോര്യുഷ്ജിഹ്വം, പിത്തശ്ലേഷ്മണഃ പുണ്ഡരീകം, ശ്ലേഷ്മമാൺതയോഃ സിദ്ധുകുഷ്ഠം, സർവ്വദോഷാതിവൃദ്ധൌ കാകണകമഭിനിവൃത്തതേ. ഇത്യേവമേഷ സപ്തവിധഃ കുഷ്ഠവിശേഷോഭവതി.

6

സ ചൈവ ഭൂയേന്തഃ പ്രകൃതിവികല്പനയാ ഭൂയസിം വികാരസംപ്രാമാപദ്യതേ.

7

തത്രേവ സർവ്വകുഷ്ഠനിദാനം പുനസ്സമാസേനോപദേക്ഷ്യമാമഃ. ശീതോഷ്ണവ്യത്യാസമലാനാനപുഷ്പോപസേവമാനസ്യ തഥാ സന്തപ്പ്ണാപതപ്പ്ണാഭ്യവഹായ്വ്യത്യാസം ച മധുഹാണിതമസ്യമൂലകകാകമാചീഃ സതതമതിമാത്രമപ്യജീണ്ണ സമസ്തതശ്ചിലിചിമഞ്ച

ഛം വിവരിക്കുന്നു: അതാതുകൾ കോപിക്കുവാനുള്ള കാരണങ്ങൾനിമിത്തം കോപിച്ച വാതാദികൾ തപ്താംസരക്കലസികകളെ ദുഷിപ്പിച്ച കുഷ്ഠത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതിൽ, വാതകോപാധിക്യം നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതു കപാലകുഷ്ഠമായിരിക്കും. പിത്താധിക്യംനിമിത്തം ഔദംബരകുഷ്ഠവും, കഫകോപാധിക്യത്തൽ മണ്ഡലകുഷ്ഠവും സംഭവിക്കും. വാതപിത്തംനിമിത്തം ഋഷ്യജിഹ്വകുഷ്ഠവും, പിത്തകഫങ്ങൾനിമിത്തം പുണ്ഡരീക കുഷ്ഠവും, കഫവതങ്ങൾനിമിത്തം സിദ്ധുകുഷ്ഠവും, സംഭവിക്കും. സന്നിഹതകോപം പൂർത്തിയായുണ്ടാകുന്ന കുഷ്ഠം കാകണകുഷ്ഠമായിരിക്കും. ഇതുകൊണ്ട് മുൻവിവരിച്ചതായ ഏഴു കുഷ്ഠവിശേഷങ്ങൾ* ഈ ഏഴുതരംതന്നെ പിന്നെ ഇതിൽനിന്നു അല്പംപലായ പ്രകൃതിവികല്പനനിമിത്തം വളരെ വിധത്തിലായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ആ കുഷ്ഠകുഷ്ഠങ്ങൾ മഹാകുഷ്ഠങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചുവയായിരിക്കുമെന്നു സാരം *

8— ഇനി എല്ലാതരം കുഷ്ഠങ്ങളുടേയും നിദാനത്തെ ചുരുക്കത്തിൽ ഉപദേശിക്കാം. കാലസ്വഭാവംനിമിത്തം കോപിക്കുന്നദോഷങ്ങൾക്കു വിപരീതമായവിധം ശീതോഷ്ണങ്ങളേയും സന്തപ്പ്ണാപതപ്പ്ണങ്ങളേയും ആഹാരവ്യത്യാസത്തേയും ശീലിക്കുകയും തേനും നീർകണ്ടിശ്ശകരയും മത്സ്യവും മൂലേരിക്കിടങ്ങും കാകമാചിയും

പയസാ ഹായനകയവകചീനകോട്ടാളകകോരദൃഷ്ടപ്രായാണി ചാ
 നാനി ക്ഷീരദധിതക്രകോലകലതമമാഷാതസീയുഷകസുന്ദസ്സേ
 ഹവന്ത്യൈതശ്ചാപി സുഹിതസ്യ വ്യവായവ്യായാമസന്താപാന
 പ്പുപസേവമാനസ്യ ഭയശ്രമസന്താപോപഹതസ്യ സഹസാ ശീ
 തോദകമവതരതോ വിദ്രവ്യാമാഹാരമനുല്ലിഖ്യവിദാഹീന്ത്യഭ്യവഹരത
 മർദ്ദിഞ്ച പ്രതിഷ്ഠതഃ സ്നേഹാംശ്ചാഭിചരതോ യുഗപൽ ത്രയോദോ
 ഷാഃ പ്രകോപമാപദ്യന്തേ. തപഗാഭയശ്ചതപാരശ്ശമില്യമാപദ്യ
 ന്തേ. തേഷു ശിമിലേഷു ദോഷാഃ പ്രകുപിതാഃ സ്ഥാനമഭിഗമ്യ

എല്ലാക്കാലത്തും പതിവായും കണക്കിലധികവും ഭവിക്കുന്നതിന്നു
 മുന്പേയും കഴിഞ്ഞുകയും ചെയ്തിൻ പാൽകൂട്ടി ശീലിക്കുകയും മോടൻ
 തിന്ന കഴുങ്ങിൻപുത്താഴനെല്ലു വരക് ഇതുകൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ
 അന്നം അധികരിച്ചു ശീലിക്കുകയും അതിൽ പാല് തൈര് മോര്
 ലത്തക്കുരുപ്പുരിപ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ചാവ് മുതിരച്ചാവ് ഉഴുന്നിൻചാവ്
 ൾ അഗശിച്ചാവ് ഇതുകളും ചപ്പുണ്ണത്തിന്റെ എണ്ണയും കൂട്ടിച്ചേ
 ത്തു ശീലിക്കുകയും ഈ ഭക്ഷണം കഴിച്ചതു ഭവിക്കുന്നതിന്നു മുന്പേ
 സ്രീസേവയും വ്യായാമവും ദുഃഖവും ശീലിക്കുകയും ഭയപ്പെടുകയും
 അത്യദ്ധാനം ചെയ്യുകയും വൈലോ തിയോകൊണ്ടു ശരീരം ഉണ്ണി
 ക്കുകയും ചെയ്യുവൻ പെട്ടെന്നു തണുത്തവെള്ളത്തിൽ ചെന്നിറങ്ങു
 കയും വിദാഹംവന്ന ആഹാരത്തെ വമനം ശീലിച്ചു പുറത്തുകളയാ
 തെ ഉൾപുഴക്കുണ്ടാക്കുന്ന ആഹാരങ്ങളെ ഭക്ഷിക്കുകയും പ്രവർത്ത
 മാനമായ മർദ്ദിയെ പുറത്തുവിടാതിരിക്കുകയും സ്നേഹപാനം ശീലി
 ക്കുന്നസമയം അതിന്റെ വിധികളെ തൊറിക്കുകയും ചെയ്യുന്ത
 വാതാദിദോഷങ്ങളെല്ലാം ഒരുമിച്ചു കോപിക്കും. അതുനിമിത്തം
 തപശ്ചാസരധിരലസീകകൾ നാലും ശിമിലമായിത്തീരുകയും ചെ
 യ്യും. അതുകൾക്കു ശൈലിലും വന്നാൽ സ്വതഃ കോപിച്ച ദോ
 ഷങ്ങൾ പിന്നെയും കോപാധികൃതനെ പ്രാപിച്ചു തങ്ങൾതങ്ങൾക്കു

൭൪
74

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

സന്തിഷ്ഠമാനാസ്യാനേവ തപശാദീൻ ഭുഷയനുഃ കുഷ്ഠാന്യഭിനിവൃത്ത
യതി. 8

തത്രോമാനി പൂവ്വരൂപാണി. തദ്യഥാ—അസ്പദനമതിസ്പേ
ദനം പാതച്യമത്ശ്ലക്ഷ്ണതാ വൈവർണ്ണം കണ്യൂന്റിന്യോദഃ സുപ്ത
താ പരിഭാഹഃ പരിഹഃഷാലോമഹഃഃ ചരതപമുഷ്ഠായണം ഗൌ
രവം ശപഥ്യവിസപ്പാഗമനമഭീക്ഷ്ണം കായമരിദ്രേഷുപദാഹഃ പക്വ
ഭശ്ലേഷ്ണതോപസ്ഖലിതേഷ്വപതിമാത്രം വേദനാ സ്വപ്നാനാമ

ജ്ജ സമാനങ്ങളിൽചെന്നു നിന്നു ശിഥിലങ്ങളായ തപശാദികളെ ഭു
ഷിപ്പിച്ചു കുഷ്ഠരോഗങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. *

9—കുഷ്ഠത്തിന്റെ പൂവ്വരൂപത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— അതുക
ളെന്തെല്ലാമെന്നാൽ,വിയപ്പിച്ചാലും വിയക്കാതിരിക്കുക കാരണംകൂ
ടാതെ കലശലായിവിയക്കുക ശരീരരക്തദേശത്തിൽ പരപരപ്പ് മ
റ്റു ചിലദിക്കിൽ അതിയായ മിനുപ്പ് നിറപ്പുകച്ചു ചൊരിച്ചിൽ ക
ത്തിനോവ് തരിപ്പ് ചുട്ടുനീറൽ ചിലേടത്തുമാത്രം രോമാഞ്ചം മേലാ
സകലം രോമാഞ്ചം ചരതപം ചുട്ടുപുകച്ചിൽ ശരീരത്തിന്നു കനം നീ
ർ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു വിസപ്പ്പവന്നുകൊണ്ടിരിക്കുക ശരീരമരിദ്രങ്ങളിൽ
(രോമകൂപാദികളിൽ) ഉപദേഹപ്രതീതി കുരു ചിരങ്ങ് മുതലായതു
ണ്ടായി ശരീരത്തിലെവിടെയെങ്കിലും പഴുക്കുകയോ തീപ്പൊള്ളുക
യോ ഉറുമ്പുമുതലായ എന്തെങ്കിലും കടിക്കുകയോ മുറിയോ ചതവോ
പററുകയോ തച്ചുകത്തുകയോ ചെയ്യൽ അതുകൾക്കുണ്ടാകാവുന്ന
തിൽ കവി.ഞ്ഞവേദന സ്വപ്നമായ വ്രണങ്ങൾകൂടെ ഭുഷിക്കുക (കു
ന്തംപുണ്ണാവുക) വളരെക്കാലത്തേക്ക് ഉണങ്ങാതിരിക്കുക ഇതുകൂടാ
കുന്നു കുഷ്ഠത്തിന്റെ പൂവ്വരൂപങ്ങൾ. ഈ വക ലക്ഷണങ്ങൾ ക
ണ്ടതിന്നു ശേഷം കുഷ്ഠരോഗങ്ങൾ— അതാതുലക്ഷണപൂർത്തിയുള്ള
കുഷ്ഠരോഗം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയും ചെയ്യും. അതിശ്ലക്ഷ്ണചരസ്സർസ്പേ
ദാസ്പദവിവർണ്ണതാഃ | ദാഹഃ കണ്യൂസുപചി സ്വാപന്യോദഃ കോ
രോന്നതിഃ ശ്രമഃ | വ്രണാനാമധികം ശുദ്ധം ശീശ്മ്രോൽപത്തിശ്ചിര

പി ച വ്രണാനാം ദുഷ്ടിരസംരോഹണമേതി. തേജോനന്ദരം കഷ്ടാനി ജായന്തേ. 9

തേഷാമിദം വേദനാവർണ്ണസംസ്ഥാനപ്രഭാവനാമവിശേഷവിജ്ഞാനം. തദ്യഥാ—രൂക്ഷാഭവപര്യയാണി വിഷമവിസൃതാനി ചരപയുത്താനി തന്ത്രാപ്യുഷ്ണബഹിസ്കന്തനി സുപ്തസുപ്താനി ഹൃഷിതലോമാനപിതാനി നിസ്സോബേഹലാനി അല്പകണ്ഡുദാഹപുയലസികാന്ത്യാശുഗതിസമൃത്ഥാനാന്ത്യാശുഭേദിനി ജന്തുമന്തി കൃഷ്ണാഭവകപാലവർണ്ണാനി കപാലകഷ്ടാനീതി വിദ്വാൽ. 10

സ്ഥിതിഃ । രൂഢാനാമപി രൂക്ഷതാം നിമിത്തേല്യേപി കോപനം । രോമഹർഷാസൃജഃ കാഷ്ഠ്യം കഷ്ടലക്ഷണമഗ്രജം' എന്നു വാഹടാചാര്യൻ *

10—മുൻവിവരിച്ച കപാലകഷ്ടാദി ഏഴുതരം കഷ്ടങ്ങളുടേയും വേദന വർണ്ണം ആകൃതി പ്രഭാവം നാമവിശേഷം— അതാതു നാമങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറയുവാനുള്ള കാരണം ഇതുകളേയും വിവരിക്കാം. അതുകളെന്തെല്ലാമെന്നാൽ,

മ. കപാലകഷ്ടം, രൂക്ഷമായും അരുണവർണ്ണമായും പര്യായമുദിരിക്കും. വ്രണങ്ങൾ ശരിയായ വൃത്തത്തിലല്ലാതെയും വിസ്താരംകൂടിയുദിരിക്കും. പരപരത്തും കനം കുറഞ്ഞുദിരിക്കും. ബഹിർഭാഗം ഉദ്വേഗത്തായും—പൊന്തിയും തനുവായും അത്യന്തം തരിപ്പുള്ളതായും രോമാഞ്ചത്തോടുകൂടിയുദിരിക്കും. കലശലായ കുത്തിനോവുണ്ടാകും. ചൊരിച്ചിലും ചുട്ടുനീരലും, ചലവും വെള്ളവും ഒലിക്കുകയും വളരെ കുറച്ചുമാത്രമേ ഉണ്ടാവുകയുള്ളൂ. ക്ഷണത്തിൽ ഉണ്ടാവുകയും ഗതികൾ— ഒരു വ്രണത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരു വ്രണത്തിലേക്ക് ഉള്ളിൽ കൂടി പഴുത്തമാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടാവുകയും വേഗത്തിൽ വിളളുകയും ക്രിമിയുണ്ടാവുകയും കരത്തതോ അരുണവർണ്ണമോ ആയ കലോട്ടിന്റെ നിറം വരികയും ചെയ്യാൽ ഈ കഷ്ടം കപാലകഷ്ടമാണെന്നറിയണം *

൯൭
16

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

താമ്രാണി താമ്രരോമരാജീഭീരവനലാണി ബഹുലാണി ബഹു
ബഹുരക്തപൂയലസികാണി കണ്യുക്ലേദകോഽഹപാകവന്ത്
സുഗതിസമുത്ഥാനഭേദീനി സസന്താപക്രിമീണ്യുദംബരവലപക
വണ്ണാന്യുദംബരകഷ്ണാനീതി വിദ്വാൻ. 11

സ്തിശ്ലാണി ഗുരൂണ്യുണ്യേധവന്തി ഋഷ്ണസ്ഥിരപീനപയ്യാന്താ
നി ശുക്ലരക്താവഭാസാണി ബഹുബഹുശുക്ലപിച്ഛിലസ്രാവീണി
ശുക്ലരോമരാജീസന്താനാണി ബഹുകണ്യുക്രിമീണി സകതഗതിസ.

11—൨. ഉദംബരകഷ്ണം, താമ്രവണ്ണമായും വ്രണത്തിനുള്ളിൽ
ചെമ്പിച്ച രോമം നിറഞ്ഞും വളരെ വലുതായും ഇരിക്കും. രക്ത
വും ചലവും കൊഴുത്തനീരും വളരെ കലശലായി പഴുത്താലിക്കും.
ചൊരിച്ചിലും നനവും ചിച്ചിലും ചുട്ടനീരും പഴുപ്പുമുണ്ടാകും. ക്ഷ
ണത്തിൽ ഗതികൾ സംഭവിക്കുകയും അതു ചെന്ന ദിക്കിലെല്ലാം
വേഗത്തിൽ വ്രണങ്ങളുണ്ടാവുകയും അതുകൊണ്ടല്ലാം വിളളുകയും ക
ലശലായി ചുളുചുളുക്കുന്നതുകയും കൃമിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇതിന്റെ
നിറം പഴുത്ത അത്തിപ്പഴത്തിന്റെ നിറംപോലെയിരിക്കുകയും ചെ
യ്യും. ഈ ലക്ഷണങ്ങളുള്ള കഷ്ണത്തിന്ന് ഉദംബരകഷ്ണമെന്നാണ്
പേരെന്നറിയുകയും വേണം *

12—൩. മണ്ഡലകഷ്ണം—സ്തിശ്ലവ്യം കട്ടിയുള്ളതും അതുണ്ടാ
യ അവയവത്തിനെക്കാൾ അധികം പൊക്കമുള്ളതുമായിരിക്കും. ആ
വ്രണത്തിന്റെ വക്ക് അത്യന്തം മിനുത്തും കട്ടിയായും തടിച്ചുമിരി
ക്കും. വ്രണം വെളുക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ചുവന്നിരിക്കും. വിസ്കാരം
കൂടിയിരിക്കും. വെളുത്ത നിറത്തിൽ (അരി അരച്ചുകലക്കിയതുപോ
ലെ) കൊഴുത്തവെള്ളം കലശലായി സ്രവിക്കും. വെളുത്ത രോമം,
ധാരാളം മുളയ്ക്കും. ചൊരിച്ചിലും ക്രിമിയും കലശലായിരിക്കും. ഗ
തിയുണ്ടാവുകയും വേറെ വ്രണങ്ങളുണ്ടാവുകയും വിളളുകയും സാവ
ധാനത്തിലെ ഉണ്ടാവുകയുള്ളു. വ്രണം ശരിയായ വൃത്താകാരത്തി

മുതലാനുഭവീനി പരിമണ്ഡലാനി മണ്ഡലകുഷ്ഠാനീതി വിദ്വാൽ. 12

പര്യായാബ്ധൗരണവണ്ണാനി ബഹിരന്തഃ ശ്വാവാനി നീലപീത
താമ്രാവഭാസാന്യാനുഗതിസമുത്ഥാനാന്യല്പകണ്ഡുക്ലേദക്രിമീണി ഭാ
ഹഭേദേന്ദ്രോദോപാകബഹുലാനി ശുക്ലോപഹതോപമാനവേദനോ
ന്യുത്സന്നമദ്ധ്യാനി തന്മപയ്ത്താനി കർശപിടികാചിതാനി ദീപ്ത
പരിമണ്ഡലാനി ഋഷ്യജിഹ്വകൃതിനി ഋഷ്യജിഹ്വാനീതി വിദ്വാൽ.

ശുക്ലരക്താവഭാസാനി രക്തപയ്ത്താനി രക്തസിരാരാജീസന്ത
താന്യുത്സേധവന്തി ബഹുബഹുരക്തപൂയലസീകാനി കണ്ഡുക്രിമി

ലായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ പാഞ്ഞ ലക്ഷണങ്ങളുള്ള കുഷ്ഠം മ
ണ്ഡലകുഷ്ഠമാണെന്നു മറിയണം *

13-൪. ഋഷ്യജിഹ്വകുഷ്ഠം, പര്യായം പുറമെ അരുണ
വണ്ണമായും ഉള്ളിൽ കരുവാളിച്ചുനിറമായും വ്രണത്തിൽ അവിടവി
ടെ നീലനിറവും പീതനിറവും ചെമ്പിൻനിറവും ഉള്ളതായും ക്ഷ
ണത്തിൽ ഗതികളും മാറുവ്രണങ്ങളും സംഭവിക്കുന്നതായും ചൊരി
ച്ചിലും നനവും ക്രിമിയും കറയുന്നതായും ചുട്ടുനീറലും വിള്ളിച്ചയും
കുത്തിനോവലും പഴുപ്പും കലശലായും നെല്ലിന്റെ ഓവുനിറമുള്ള
പോലെ വേദനയുള്ളതായും നട്ടുപൊന്തിയും വക്കു താണും ചുരംക
ർശങ്ങളായ കരു നിറഞ്ഞും മരമാനിന്റെ നാവിന്റെ ആകൃതി
യിൽ ദീപ്തപരിമണ്ഡലമായുമിരിക്കുന്ന കുഷ്ഠം ഋഷ്യ(ശ്വ)ജിഹ്വകുഷ്ഠ
മാണെന്നു മറിയണം *

14-൫. പുണ്ഡരീകകുഷ്ഠം, ശുക്ലരക്തനിറങ്ങളുള്ളതും വക്കുചു
മന്നതും ചുമന്ന ഞരമ്പുകൾ കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞുകിടക്കുന്നതും പൊക്കമു
ള്ളതും ചോരയും ചലവും കൊഴുത്തവെള്ളവും വളരെ കലശലായൊ
ലിക്കുന്നതും ചൊരിച്ചിലും ക്രിമിയുമുള്ളതും ചുട്ടുനീറലും പാകവുമുള്ള
തും ക്ഷണത്തിൽ ഗതിയും സമുത്ഥാനവും വിള്ളിച്ചയും വരുന്നതും

ഭാഹ്യാകവന്യാനുഗതിസമുത്ഥാനഭേദീനി പുണ്ഡരീകപലാശസ്യ
കാശാനി പുണ്ഡരീകാണീതി വിദ്വാൽ. 14

പര്യായാഭിജ്ഞാനവിശിഷ്ടാഭിജ്ഞാനസ്മിശ്ചാനി ശുക്ലം
കതാപഭാസാനി ബഹുവൃദ്ധവേദനാനൃപ്യകണ്ഡുഭാഹപുയലസീകാ
നി ലാലുസമുത്ഥാനാനൃപ്യമേദേകമീണ്ഡലാബുപുഷ്പസകാശാനി സി
ദ്ധകഷ്ടാദീതി വിദ്വാൽ. 15

കാകണത്തികാവണ്ണാന്യായേ പശ്യാൽ സർവ്വകഷ്ടവിംഗസമ

താമരപ്പൂവിന്റെ ഇതളുപോലെയുള്ള ആകൃതിയോടുകൂടിയതുമായ കു
ഷ്മം പുണ്ഡരീകകഷ്ടമാണെന്നു മറിയണം *

15-ന. സിദ്ധകഷ്ടം, വക്ക് പര്യായമായും അർത്ഥവണ്ണ
മായും വിശിഷ്ടമായും—പൊട്ടിപ്പൊളിഞ്ഞു മത്സ്യശകലങ്ങൾപോ
ലെയുള്ള ശകലങ്ങൾ കൊഴിയുന്നതായും കനം കുറഞ്ഞും ഉള്ളിൽ സ്നി
ഗ്ധമായും ചെളിപ്പോ ചുവപ്പോ ഉള്ളതായും ബഹുവായും (ഉണ്ടാവു
ന്നതു വളരെ വലുതായും, വളരെ സ്ഥലത്തുള്ളതായും) വേദന ചൊ
രിച്ചിൽ ചുട്ടുനീന്തൽ ചലം ലസിക ഇതുകൾ വളരെ കുറഞ്ഞതായും
സമുത്ഥാനം വളരെ ലാലുവായും മേദസ്സും ക്രമിയും വളരെ കുറഞ്ഞ
തായും പുരയുടെ പുപ്പിന്റെ ആകൃതിയിലിരിക്കുന്നതുമായ കുഷ്മം സി
ദ്ധകഷ്ടമാണെന്നു മറിയണം *

16-ഭ. കാകണകഷ്ടം, തുടങ്ങുമ്പോൾ ചുവന്ന കുന്നിക്കു
രുവിന്റെ നിറമായിരിക്കും. പിന്നെ മുൻവിവരിച്ചതായ ആരതരം
കുഷ്മങ്ങളുടെ ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം കാണുകയും ചെയ്യും. സർവ്വകഷ്ട
വിംഗമാവുകനിമിത്തം ഇതിന്നു പലേ നിറങ്ങളുമുണ്ടാകും. ഇതു മ
ഹാപാപികൾക്കുണ്ടാവുന്നതായ കാകണകഷ്ടമാണെന്നു മറിയണം.
ഇങ്ങിനെയാണ് മുൻവിവരിച്ച ഏഴുതരം കുഷ്മങ്ങളുടെയും ലക്ഷണ
ങ്ങൾ. ക്ഷുദ്രകഷ്ടലക്ഷണങ്ങളും മറ്റും ചികിത്സിതം 7-ാം അ
ദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതാകയാൽ ആ വിഷയത്തിലുള്ള ഗ്രന്ഥം

നീതിതാനി പാപീയസാം സർവ്വകഷ്ടലിംഗസംഭവോനാകവണ്ണാനി
കാകണകാദീതി വിദ്വൽ. 16

താന്യസാദ്ധ്യാനി സാദ്ധ്യാനി പുനരിതരാണി. തത്ര യദസാ
ദ്ധ്യം തദസാദ്ധ്യതാം നാതിവർത്തതേ. സാദ്ധ്യം പുനഃ കിഞ്ചിത് സാ
ദ്ധ്യതാമതിവർത്തതേ കദാചിദപചാരാൽ. 17

സാദ്ധ്യാനീഹ ഷഡ് കാകണകവജ്ജാന്യചികിത്സ്യമാനാന്യപ
ചാരതോ വാ ദോഷൈരഭിഷ്യാനമാനാന്യസാദ്ധ്യതാമുപയാന്തി. 18

ന്തരമതങ്ങളെ ഇവിടെ എടുത്തുവിവരിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ധാതപാ
ശ്രയങ്ങളായ കഷ്ടങ്ങളുടെ ലക്ഷണങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വാഹടമത
ത്തെ മാത്രം ഇവിടെ വിവരിക്കുകയുണ്ടായതും. 'തത്ര തപചി സ്ഥിതേ
കഷ്ടേ തോദൈവവണ്ണത്രക്ഷതാഃ । സേപസേവാപശ്ചയഥവഃഃശാ
ണ്തേ, പിശിതേ പുനഃ । പാണിപാദശ്രിതാഃ സ്തോടാഃ ക്ലേദഃ സ
ന്ധിഷ്ട ചാധികം । കൌണ്യം ഗതിക്ഷയോംഗാനാം ലേബം സ്വ്യാച്ച മേ
ദസി । നാസാഭജ്ഞാസ്ഥിമജ്ജസ്ഥേ നേത്രരാഗഃ സ്വരക്ഷയഃ । ക്ഷതേ
ച കൃമയഃ, ശുഷ്കേ സ്വരോപത്യബാധനം । യഥാപൂർവ്വഞ്ച സർവ്വാ
ണി സ്പൃഗ്ലിംഗാന്യസൃഗാദിഷു' *

17-കാകണകകഷ്ടം തീര അസാദ്ധ്യമാകുന്നു. മറ്റു കഷ്ട
ങ്ങൾ സാദ്ധ്യങ്ങളാണ്. 'സർവ്വദോഷേൽബണം ത്രജേൽ । റി
ഷ്ടോക്തം യച്ച യച്ചാസ്ഥിമജ്ജശുക്ലസമാശ്രയം । യാപ്യം മേദഭോഗ
തം, കൃഷ്ണം പിത്തപന്ദപാശ്രമാംസഗം । അകൃഷ്ണം കഫവാതാവൃം
തപക്സ്ഥമേകമലഞ്ചയൽ' എന്ന് അഷ്ടാംഗഹൃദയം. അസാദ്ധ്യമാ
യ കഷ്ടം ഒരിക്കലും അസാദ്ധ്യമല്ലാതായിത്തീരുകയില്ല. സാദ്ധ്യമാ
യ കഷ്ടം വേണ്ടതുപോലെ ചികിത്സിക്കാതിരുന്നാൽ ചിലപ്പോൾ അ
സാദ്ധ്യമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും * 18-കാകണകത്തെ ഒഴിച്ചു ബാ
ക്കിയുള്ള സാദ്ധ്യങ്ങളായ ആറുതരം കഷ്ടങ്ങളും ചികിത്സിക്കാതിരിക്ക
ുകയോ തകരാറായിച്ചികിത്സിക്കുകയോ മറ്റു ദോഷങ്ങൾ കൂടിച്ചേരുക

പുറം
൯൦

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

സാദ്ധ്യാനാമപി ഹൃദയേക്ഷമാണാനാമേഷാം ത ഞാസശോ
ണിതലസികാകോമക്ലേശേസംസ്ഥേദജാഃ ക്രിമയോഭിമുച്ഛന്തി. തേ
ഭക്ഷയന്തസ്യ ഗാഭീൻ ദോഷാൻ പുനർദ്വഷയന്ത ഇമന്തേപദ്രവൻ
പൃഥക് പൃഥഗുല്പാദയന്തി. 19

തതോ വാതഃ ശ്വാവാരുണപര്യവർണ്ണതാമപി ച ഞൈഷ്യ
ശുലശോഫതോഭവേപഥുഹർഷസംകോചായാ സന്ധ്യംഭസൃഷ്ടിഭേദോ
ഗാൻ. പിത്തം പുനർദ്വാഹസേദക്ലേശകോമകണ്യസ്രാവപാകരാ
ഗാൻ. ശ്ലേഷ്മാ തപസ്യ ശൈത്യശൈത്യശൈത്യകണ്യശൈത്യവേ

യോ (അസ്ത്യാഭിധാതുകളെ പ്രാപിക്കുകയോ) ചെയ്യൽ അസാ
ദ്ധ്യങ്ങളായിത്തീരും* 19—സാദ്ധ്യങ്ങളായ കുഷ്ടങ്ങളും വേണ്ടതു പോ
ലെ ചികിത്സിക്കാതിരുന്നാൽ തപഃമാംസശോണിതലസികകൾക്കു
ചീച്ചിലും നനവും സ്തേദവും സംഭവിക്കുകയും അതിൽനിന്നു ക്രി
മികളുണ്ടാവുകയും അവ ചീഞ്ഞ തപഗാദികളെ ഭക്ഷിച്ചു വലുതാവുക
യും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ വലിച്ചു ക്രിമികൾ ഭുജിക്കാതെയുള്ള ശ
രീരാവയവങ്ങളിലെ തപഗാദികളെക്കൂടെ ഭക്ഷിക്കുകയും വാതാദിദോ
ഷങ്ങളെ പിന്നെയും ഭുജിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ ഭുജി
ച്ച ദോഷങ്ങൾനിമിത്തം ഈ പറയുന്ന പ്രത്യേകോപദ്രവങ്ങളെ ഉ
ണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും*

20—വാതം നിമിത്തം ശ്വാവമായും അരുണമായും പര്യവർ
യമുള്ള വർണ്ണങ്ങളും പരപരപ്പ് കത്തിനോവ് നീര് ചുളുചുളുക്കത്ത്
വിറയൽ തരിപ്പ് അംഗങ്ങൾക്കു സംകോചം ആയാസം സന്ധി
സൃഷ്ടി വിളിച്ചു മുറിച്ചിൽ ഇതുകളും, പിത്തം നിമിത്തം ചുട്ടുനീര്
ൽ വിയപ്പ് നനവ് ചീച്ചൽ ചൊരിച്ചിൽ സ്രാവം (ചീഞ്ഞാലി
ക്കുക) പഴുപ്പ് ചുവപ്പ് ഇതുകളും, കഫം നിമിത്തം വെളുപ്പ് തണു
പ്പ് ഉറപ്പ് ചൊരിച്ചിൽ കനം പൊക്കം ഇവയും സ്നേഹം പുരട്ടിയ
തുഃപാലെയും എന്തെങ്കിലും അരച്ചുതേച്ചതുപോലെയും (പൊററൻ

സേധാപസ്തേഹോപലേപൻ. ക്രിമയസ്യ ഗാഭീംശ്ചതുരഃ സിരാഃ
സ്നായുന്യസ്ഥീന്ത്വപി ച തരുണാനി ചാദന്തി. 20

അസ്ത്യാമവസ്ഥായാമുപദ്രവാഃ കഷ്ടിനം പ്ലശന്തി, തദ്യഥാപ്ര
സ്രവണമംഗഭേദേ പതനാസ്തജ്ജാവയവാനാം തുഷ്ണാജപരാതീസാരദാ
ഹാരോബ്ജപ്യാരോചകാവിപാകാശ്ച തദപിധമസാദ്ധ്യം വിദ്വാദിതി.
ഭവന്തി ചാത്ര.

സാദ്ധ്യായമിതി യഃ പൂർവ്വം നരോ രോഗമുപേക്ഷതേ
സ കിഞ്ചിൽ കാലമാസാദൃ മുത ഏവാവബുദ്ധ്യതേ. 22

യസ്യ പ്രാഗേവ രോഗേഭ്യോ രോഗേഷു തരുണേഷു വാ
ഭേഷജം കരുതേ സമൃക് സ ചിരം സുഖമസ്തേ. 23
യഥാ സ്വപ്നേന യത്തേന ചരിത്രതേ തരുണസുരുഃ

കെട്ടിയതായും) കാണുക ഇതുകളും സംഭവിക്കും. ക്രമികൾ തപശ്രക്ത
മാംസലസീകകളേയും സിരകളേയും സ്നായുക്കളേയും ചെറിയ അ
സ്ഥികളേയും കടിച്ചുതിന്നുകയും ചെയ്യും * 21—അസാദ്ധ്യാവസ്ഥ
യിലും കഷ്ടരോഗിക്ക് ഉപദ്രവങ്ങളുണ്ടാകും. അതുകളെന്തെല്ലാമെ
ന്നാൽ, വ്രണങ്ങളിൽനിന്ന് എല്ലാസമയവും ഒരുപോലെ പഴുത്തൊ
ലിക്കുക അംഗങ്ങൾ പിളരുക വിരൽ മുക്ക് മുതലായ അംഗാവയവ
ങ്ങൾ മുറിഞ്ഞുവീഴുക ദാഹം പനി അതിസാരം ചുട്ടുനീറൽ ബലക്ഷ
യം രുചിക്കുറവ് ഭവനക്ഷയം ഇതുകളായിരിക്കും. ഈ ഉപദ്രവങ്ങൾ
കാണുന്ന എന്തുതരം കഷ്ടവും അസാദ്ധ്യമാണെന്നറിയുകയും വേണം.
ഈ വിഷയത്തിൽ താഴെ പറയുന്നതുകളെക്കൂടെ ഗ്രഹിക്കുകയും
വേണം.

22—കഷ്ടരോഗം സംഭവിച്ചാൽ ഈ രോഗം സാരമില്ലെന്നു
വെച്ച് ആർ ഉപേക്ഷിക്കുന്നുവോ അവൻ അങ്ങിനെ കരാടാലം ക
ഴിച്ചുകൂട്ടിയാൽ പിന്നെ മരണതുല്യമായ വേദന സംഭവിക്കുമ്പോൾ
മാത്രമേ ഇത് ഈ നിലയിലുള്ളതാണ് എന്ന് അറിയുകയുള്ളൂ *
23—രോഗങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നതിന്നു മുൻപുതന്നെയോ രോഗം സം
ഭവിച്ച ഉടനെയാ വേണ്ടതുപോലെയുള്ള ഭേഷജത്തെ ശ്രീലിക്കുന്ന
തായാൽ അവൻ വളരെക്കാലം സുഖിയായിരിക്കുകയും ചെയ്യും *
24—ഈ പറഞ്ഞതുകളുടെ ഏകാന്തത വിവരിക്കുന്നു: ഒരു വൃക്ഷം

പുറ
52

ചരകസംഹാര (വാചസ്പത്യം)

സ ഏവാതിപ്രവൃദ്ധസ്തു ന സുഹൃദ്യുതമോ ഭവേൽ. 24

ഏവമേവ വികാരോപി തരുണഃ സാദ്ധ്യതേ സുഖം
വ.വൃദ്ധഃ സാദ്ധ്യതേ കൃഷ്ടോ സോദ്ധ്യോ വാപി ജായതേ. 25

തത്ര ശ്ലോകഃ.

സംഖ്യാ ഭൂവ്യാണി ദോഷാശ്ച ഹേതവഃ പൂർവ്വലക്ഷണം
ത്രപാഞ്ചുപദ്രവാശ്ചോക്താഃ കഷ്ടാനാം കൌഷ്ഠികേ പൃഥക്. 26

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

കഷ്ടനിദാനം നാമ പഞ്ചമോദ്ധ്യായഃ.

—o—o—o—

മുളച്ചുപൊന്തിയ ഉടനയാണെങ്കിൽ എളുപ്പത്തിൽ മുറിക്കുവാൻ കഴിയും. ആ വൃക്ഷംതന്നെ മുറുത്തു ചുട്ടുശോധോപശോധകളോടുകൂടി വലിച്ചാൽ എളുപ്പത്തിലൊന്നും മുറിക്കുവാൻ കഴിയുകയുമില്ല. 'നഖാഗ്ര ലാവ്യസുരൂരകരാത്മാ പരശഡസ്ത്യാപി ഭവത്യഭൂമിഃ'* 25—ഇതേവിധംതന്നെ രോഗാരംഭത്തിൽ ചികിത്സിക്കുന്നതായാൽ എത്രരോഗത്തേയും എളുപ്പത്തിൽ മാറാം. എത്രതന്നെ സുഖസാദ്ധ്യലക്ഷണത്തോടുകൂടെ തുടങ്ങിയ രോഗവും വലിച്ചു പുണ്ണാവസ്ഥയിലെത്തിയാൽ കൃഷ്ട സാദ്ധ്യമായോ അഥവാ അസാദ്ധ്യതെന്നായാ പരിണമിക്കും *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

26—കഷ്ടനിദാനമെന്ന ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കഷ്ടങ്ങൾ ഇത്രതരത്തിലുണ്ടെന്നും അതുകൾ ഇന്നിന്ന കാരണംനിമിത്തമുണ്ടാകുമെന്നും അതുകളിലെ ദോഷകോപഭേദങ്ങളും നിദാനവും പൂർവ്വരൂപവും ലക്ഷണവും ഉപദ്രവങ്ങളും വഴിപോലെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യാനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ പഞ്ചമോദ്ധ്യായഃ (5)

—o—o—o—

അദ്ധ്യായം 6. ശോഷരോഗനിദാനം.

അഥാതഃശോഷനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.

ഇതി ഹ സാഹ ഭഗവാനാത്രേയഃ.

ഇഹ ചലു ചതപാരി ശോഷസ്യായതനാനി. തദ്യഥാ—സാഹ
സം സന്ധാരണം ക്ഷയോ വിഷമാശനമിതി. 1

തത്ര യദുക്തം സാഹസം ശോഷസ്യായതനമിതി തദനുവ്യാ
ഖ്യാസ്യാമഃ. യദോ പുരുഷോ ഭുഞ്ജലോ ഹി സാൻ ബലവതാ സഹ
വിഗൃഹ്ണാത്യതിമഹതാ വാ ധർഷാ വ്യായച്ഛതി ജല്പതി വാതിമാത്രമ
തിമാത്രം വാ ഭാരമുപേഹത്യപ്സു വാപ്സപതേ ചാതിഭൂരമുത്സാദനപദോ
ഘാതനേ വാതി പ്രഗാഢമാസേവതേതി പ്രകൃഷ്ടം വാഭോധാനം ദൃതമ
ഭിസരത്യഭിഹന്ത്യന്തേ വാസ്ത്രഭോ കിഞ്ചിദേവംവിധം വിഷമമതിമാത്രം

അദ്ധ്യായം 6.

ഇനി ശോഷനിദാനത്തെ പറയാം:—

1—രാജയക്ഷ്യാവ് എന്ന രോഗമുണ്ടാകുവാനുള്ള കാരണം നാ
ലുക്തമാകുന്നു. അതെന്തല്ലാമെന്നാൽ—സാഹസം, വേഗസന്ധാര
ണം, ധാതുക്കൾ ഓജസ്സു മുതലായതുകളുടെ ക്ഷയം, വിഷമാശനം എ
ന്നിതുകളാകുന്നു. ‘സാഹസം വേഗസംരോധശ്ശുക്ലൗജഃസ്സേഹസം
ക്ഷയഃ’ പറയുന്നയാൾദാനിയമശ്ചത മരസ്യസ്യ ഹേതവഃ’ എന്നു സു
ഖസാധകം *

ഇനി സാഹസാദികൾനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ക്ഷയവ്യത്യാസങ്ങ
ളെ വെച്ചുവെന്ന് വിവരിക്കുന്നു: 2—സാഹസം ശോഷകാരണമാണെന്നു
പറഞ്ഞുവല്ലോ. ആ സാഹസസ്വഭാവങ്ങളേയും അതുനിമിത്തം
സംഭവിക്കുന്ന ശോഷലക്ഷണങ്ങളേയും വിസ്തരിച്ചുപദേശിക്കാം. ഭു
ഞ്ജലനായവൻ തന്നെക്കൂടെ ബലവാനായവനോടുകൂടെ ഭോജനം
ലോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക; തന്നാൽ ദുസ്സാദ്ധ്യമായ വില്ലുകൾക്കുക; കണ്ണിലിരി
കം പ്രസംഗിക്കുക; എടുക്കുവാൻവയ്യാത്ത ചുമടുകൾക്കുക; വെള്ള
ത്തിൽ ചാടുകയും വളരെദൂരം നീന്തുകയും ചെയ്യുക; പിടിച്ചുവലിക്കു

വാ പ്രായാമജാതമാരഭതേ തസ്യാതിമാത്രേണ കർമ്മണാ ഉരഃ ക്ഷണ്ണു
തേ തസ്യാരഭഃ കൃതമുപപ്ലവതേ വായുഃ. സ തത്രാവസ്ഥിതഃ ശ്ലേഷ്മാ
ണമുരസ്ഥമുപസംഗൃഹ്യ ശോഷയൻ വിഹരത്യർദ്ധമധസ്തി യ്ജ്വൽ ച

യോഃശസ്തസ്യ ശരീരസന്ധീനാവിശതി തേന ജ്വലാംഗമദ്യോ
ജപരശ്ചോപജായതേ. യസ്യ പാമാശയമുദാപതി തേന രോഗാ ഭവന്ത്യു
രസ്യരോചകശ്ച. യഃ കണ്ഠം പ്രപദ്യതേ കണ്ഠസ്ഥനമുദ്ധംസതേ
സ്ഥരശ്ചാവസീഭതി. യഃ പ്രാണവഹാനി ശ്വാതാംസ്യേതി തേന
ശ്വാസഃ പ്രതിശ്ചായശ്ചോപജായതേ. യഃ ശിരസ്ത്വചതിഷ്ഠതേ ശിര
സ്തേനോപഹന്ത്യതേ. 3

തതഃ ക്ഷണനാമൈവോരസോ വിഷമഗതിത മാപ്ത വായോഃ
കണ്ഠസ്ത്വാദ്ധംസനാൽ കാസസ്തഞ്ജായതേ. കാസപ്രസംഗാദുരസി
ക്ഷേതസ ശോണിതം ഷ്ഠീവതി. ശോണിതംഗമാച്ഛാസ്യ ദാഹശ്ച

കയും കാൽകൊണ്ടിടുകയും വലിയ ശക്തിപ്രയോഗിച്ചുചെയ്യുക;
വളരെ ദൂരമുള്ള—ഒരുദിവസം നടന്നാൽകൂടി എത്തുവാൻ പ്രയാസ
മായ വഴി ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു നടന്നെത്തുക; അഭിപ്രായംപറയുക
ഇതുകൂടിയും ഇത്തരഗിടത്തന്നെ മാറസാഹസങ്ങളേയും വിഷമാവ
സ്ഥയിൽ തുടങ്ങുകയും ചെയ്താൽ അതിനായ സാഹസകർമ്മനിമി
ത്തം അവന്റെ ഉരസ്സിൽ പ്രണല്പാദകയും അവിടെ വായുകോപി
ക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ കോപിച്ച വായു ആ പ്രണത്തിലിരുന്ന
നൊക്കണ്ട് ഉരസ്സിലിരിക്കുന്ന അവലംബകമെന്ന കഥതെന്ത ഉണ
ക്കി അതിനെ മേല്പോട്ടും കീഴ്പോട്ടും വിലങ്ങത്തിലും—ദേഹമാംസക
ലം കൊണ്ടുനടക്കും * 3—വരളിയ കഥത്തോടുകൂടിയ വായു ശരീര
സന്ധികളെ പ്രാപിച്ചാൽ കോട്ടുപായ അംഗമ്തം പനി ഇതുകുള
ണ്ടാകും. ആമാശയത്തെ പ്രാപിച്ചാൽ നെഞ്ഞത്തു വേദനയും ര
ചിക്ഷയവും സംഭവിക്കും. കണ്ഠത്തെ പ്രാപിച്ച വായുവിനാൽ ക
ണ്ഠോദ്ധംസവും ഒച്ചയടപ്പുമുണ്ടാകും. പ്രാണവായു സഞ്ചരിക്കുന്ന
ശിരകളിൽ ചെന്നുകൂടുകയാൽ ഏഴും പീനസവും സംഭവിക്കും.
ശിരസ്സിൽ ചെന്നുനിന്നാൽ തലവേദനയുമുണ്ടാകും * 4—ഈ രോഗം
ശരീരത്തെയും മനസ്സിനേയും തദ്വ്യാപാരങ്ങളേയും ക്ഷയിപ്പിക്കുന്ന
തും ഇതിൽ കോപിച്ച പ്രധാനദോഷമായ വായു വിഷമഗതിയു

മുപജായതേ. ഏവമേതേ സാഹസപ്രഭവോസ്സാഹസികമുപദ്രവഃ
സ്പശന്തി. 4

തതഃസ്സാപ്തപശോഷണൈരതരൂപദ്രവൈരപദൃതഃ ശ
നൈശ്ശരണൈരപതൃഷ്യാതി. തസ്മാൽ പുരുഷാ മതിമാൻ ബലമാത്മ
നഃ സമീക്ഷ്യ തദനുരൂപാണി കർമാണ്യാരഭേത കത്തും. ബലസമാ
ധാനം ഹി ശരീരം ശരീരമുപശ്ച പുരുഷ ഇതി. 5

ഭവന്തി ചാത്ര.

സാഹസം വജ്ജയേൽ കർമ്മ രക്ഷൻ ജീവിതമത്ഥനഃ
ജീവൻ ഹി പുരുഷസ്തദിഷ്ടം കർമ്മണഃ ഫലമശ്നുത. 6

ഇതാകയാലും കണ്ണത്തിന്ന് ഉഭയം— അത് വരികയാലും കു
രയുണ്ടാകും. കുര കലശലായാൽ സ്വന്തയുള്ള ഏതെങ്കിലും വലു
താവുകയും അതിൽനിന്നു രക്തപ്രവാഹമുണ്ടാകുകയും ചെയ്യും. അപ്പോൾ
കുറച്ചുതുപ്പുന്നതിൽ ചോര ധാരാളമായി കണ്ടുതുടങ്ങും. രക്തം പു
പ്പെടുകനിമിത്തം കലശലായ ദുർഗന്ധവുമുണ്ടാകും. ഇതാകയാണു്
സാഹസനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ക്ഷയത്തിന്നുള്ള ഉപദ്രവങ്ങൾ * 5—
ഈ ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം കണ്ടുതുടങ്ങിയൽ, ശരീരത്തെ ശോഷിപ്പി
ക്കുന്നതായ ഈ ഉപദ്രവങ്ങൾനിമിത്തം ആ രോഗി ക്രമത്തിൽ കല
ശലായി മെലിയുകയും ചെയ്യും. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ തടൻറട
മുള്ളവൻ അവനവന്റെ ശരീരബലത്തെ അറിയുകയും അതിന്നനു
രൂപമായവിധത്തിലുള്ള കർമ്മങ്ങളെ മാത്രം ആരംഭിക്കുകയും വേണം.
ബലം നിലനില്ക്കുമ്പോഴേ ശരീരം അരോഗദൃഢമായിരിക്കുകയുള്ളൂ.
ശരീരം സ്ഥിരമായിരിക്കുമ്പോൾ ആയുസ്സിന്നും ഭംഗം വരികയില്ല *

ഈ വിഷയത്തിൽ ഇതുതന്നെ ധരിക്കുകയും വേണം.

6—അവനവന്റെ ജീവനെ രക്ഷിക്കുവാൻ വിചാരിക്കുന്നവൻ
സാഹസപ്രവൃത്തിയെ തീരെ വജ്ജിക്കണം. സാഹസപ്രവൃത്തിയെ
യ്ക്കാൽ ജീവഹാനി വന്നുപോകുമെന്നു സാരം. ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവനു
മാത്രമേ അവനവൻ മോഹിച്ചുതുടങ്ങിയ പ്രവൃത്തിയുടെ ഫലം അ
നുഭവിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ *

സന്ധാരണം ശോഷസ്യായതനമിതി യദുകതം തദനുവ്യാഖ്യാ
സ്യാമഃ. യദാ പുരുഷോ രാജസമീപേ ഭന്തുസമീപേ വാ ഗുരോർവ്യാ
പാദ്യേലേ ഭൃതസഭം സഭാജയൻ സ്രീമദ്ധ്യം വാനപ്രവിശ്യ യാനൈ
വ്യാപ്യാച്ചാവാചഗ്ഗച്ഛൻ ഭയാൽ പ്രസംഗാൽ ഹ്രീമതപൽ ഘൃണി
തപാദോ നിരണദ്ധ്യാഗതാനി വാതമൂത്രപുരീഷാണി തന്വ സന്ധാ
രണാദോയഃ പ്രകോപമാപദ്യതേ. 7

സ പ്രകുപിതഃ പിത്തശ്ലേഷ്മാണൗ സമുദീയ്യാൽപമധസ്തീയ്
ക് ച വിഹരതി. തതശ്ചാംശവിശേഷേണ പൂർവ്വച്ഛരീരാവയവവി
ശേഷം പ്രവിശ്യ ശൂലം ജനയതി. ഭിന്നത്തി പുരിഷമുച്ഛ്വാഷയ്തി വാ.
പാശ്ചാ ചാഭിരുജ്ജതി ശുക്ലാന്ത്യംസൗ കണ്ഠമുരശ്ചാവധമതി ശിര
ശ്ചോപഹന്തി. കാസം ശ്വാസം ജപരം സ്വരഭേദം പ്രതിശ്യായഞ്ചോ
പജനയതി. 8

7— സന്ധാരണം ശോഷകാരണമാണെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ.
അതിന്റെ സ്വഭാവോപദ്രവങ്ങളേയും വിസ്മരിച്ചുപദേശിക്കാം. ഒരു
വൻ രാജാവിന്റെ മുഖിലോ തന്റെ പ്രഭുവിന്റെ മുഖിലോ ഗുരു
സമീപത്തിലോ നില്ക്കുകയോ പലതുംകൂടി ചുതുകളിക്കുന്ന ദിക്കി
ലോ അധികം സ്രീകൾ കൂടിയിരിക്കുന്ന ദിക്കിലോ പൂജ്യനായിരിക്കു
കയോ അനേകപ്രകാരത്തിലുള്ള യാനങ്ങളിൽകൂടി സഞ്ചരിക്കുക
യോ ചെയ്യുമ്പോൾ ഭയംനിമിത്തമോ സംഗതിവശാലോ ലജ്ജനിമി
ത്തമോ ഘൃണനിമിത്തമോ ('ഘൃണാ ജഗൃഹ്ണാകൃപയോഃ' എന്നു വി
ശം) പ്രവൃത്തമാനങ്ങളായ വാതമൂത്രപുരീഷവേഗങ്ങളെ (ഇതു മ
റ്റു വേഗങ്ങളുടേയും ഉപലക്ഷണമാണ്. പക്ഷെ ഇതുകൾക്കു ബ
ലാധികൃതമുണ്ട്) നിരോധിക്കുന്നതായാൽ വായു കോപിപ്പിക്കുകയും
ചെയ്യും * 8— അങ്ങിനെ കോപിച്ചു വായു പിത്തകഫങ്ങളെ അ
തുകളുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നെടുത്തു ശരീരത്തിങ്കൽ മേലും കീഴും
വിലങ്ങത്തിലും കൊണ്ടുനടക്കുകയും സാഹസജശോഷത്തിൽ പാ
ഞ്ഞപ്രകാരം അംശവിശേഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആമാശയം, കണ്ഠം,
പ്രാണായതനസ്രോതസ്സുകൾ, ശിരസ്സ് എന്നു ശരീരാവയവങ്ങളെ
പ്രാപിച്ച ശൂലവേദനയേയും മലത്തെ ഇളക്കുകയോ വരട്ടുകയോ
ചെയ്യുകയും വാരിഭാഗങ്ങളിൽ വേദനയും ചുമലിൽ പിടിച്ചുവലി

തതസ്തേന ച പശോഷണേണൈതരപഭ്രവേന ഭൂതഃ ശ
 നൈശ്ശന്നൈരപശൃഷ്ടി. തസ്മാൽ പുരുഷോ മതിമാനാത്മനശ്ശരീ
 രേഷേപവ യോഗക്ഷേമകരേഷു പ്രയതേത വിശേഷേണ ശരീരം ഹൃ
 സ്വ മൂലം ശരീരമൂലശ്ച പുരുഷ ഇതി. 9

ഭവതി ചാത്ര.

സർവ്വമന്യൽ പരിത്യജ്യ ശരീരമനുപാലായൽ

തദഭാവേ ഹി ഭാവാനാം. സർവാഭാവഃ ശരീരിണാം. 10

ക്ഷയശ്ലോഷസ്ത്വായതനമിതി യദുകതം തദനുവ്യാഖ്യാസ്യാമഃ.
 യദാ പുരുഷാതിമാത്രം ശോകചിന്താപരിതഹൃദയോ ഭവതി. ഈ
 ഷ്വേന്ദ്രാൽകണ്ഠായക്രോധാദിഭിർവ്യാസമാവിശൃതേ, കൃശോവാ ഭവൻ
 രൂക്ഷാനപാനസേവീ ഭവതി, ദുർബ്ബലപ്രകൃതിരനാഹാരോല്പാഹാ
 രോ വാ ആഃസ്യ തദാ തസ്യ ഹൃദയേന്ധ്രമായി രസഃ ക്ഷയമുഭവതി.

കുടുകയും കഴുത്തും നെഞ്ചും (ശ്വാസം നോക്കി പോവാത്തുനിമിത്തം)
 വീർക്കുകയും തലവദനയും സംഭവിക്കും. ഇതുജ്ജവന്നു കുരയും ശ്വാ
 സംമുട്ടലും പനിയും മൂത്രയുടപ്പും പിന്നസവുമുണ്ടാകും * 9—ശരീരോ
 പശോഷണങ്ങളായ ഈ ഉപദ്രവങ്ങളാൽ ഉപദ്രവിക്കപ്പെട്ടവനാ
 യ ഈ രോഗി ക്രമേണ കലശലായി മെലിയുകയും ചെയ്യും. അതി
 നാൽ ബുദ്ധിമാനായവൻ അവനവന്റെ മനസ്സിന്നും ശരീരത്തി
 ന്നും യോഗക്ഷേമത്തെ വരുത്തുന്നതുകൊള്ളത്തന്നെ ശിലിക്കണം.
 ഭയാദികൾ നിമിത്തം വേഗധാരണംചെയ്തു വെറുതെ ശരീരത്തെ
 ക്ഷയിപ്പിക്കരുതെന്നു സാരം. രാജസഭാ പ്രവേശം മുതലായതിനെ
 പ്ലാം കാരണം രോഗമില്ലാത്ത ശരീരമാകുന്നു. ആയുസ്സിന്റെ നില
 നില്പിന്നും ശരീരം തന്നെയാണ് കാരണം *

ഈ വിഷയത്തിൽ ഇതുകൂടെ ധരിക്കേണ്ടതാണ്.

10—മറ്റൊല്ലാം (രാജസേവാദിസകലവൃത്തികളേയും) ഉപേ
 ക്ഷിച്ചും അവനവന്റെ ശരീരത്തെ രക്ഷിക്കണം. മനുഷ്യന്റെ ശരീര

സ തത്ത്വോപക്ഷയം സംശോധം പ്രാപ്തോത്പ്രതീകാരാമുനേബ്
ഭൃതേ യക്ഷണാ യഥോപദേക്ഷ്യമാണരൂപേണ. 11

യദാ പുരുഷോതിഹർഷാൽ പ്രസക്തഭാവഃ സ്രീഷ്ഠതിപ്രസം
ഗമാദഭതേ തത്ത്വോതിപ്രസംഗാദഭതഃ ക്ഷയമുദൈതി ക്ഷയമപി
ചോപഗച്ഛതി രേതസി യദി മനഃ സ്രീഭ്യോ നൈവസ്വ നിവർത്ത
തേതിപ്രവർത്ത ഏവ തത്ത്വോതിപ്രണീതസങ്കല്പസ്വ മൈമുനമു
പദ്രമാനസ്വ ശുക്ലം ന പ്രവർത്തതേതിമാത്രോപക്ഷീണതപേ. അ

സുഖമില്ലെങ്കിൽ മറ്റു യാതൊരു സുഖവും അനുഭവിക്കുവാൻ സാ
ധിക്കുകയുമില്ല *

11—ക്ഷയം—ശുക്ലാദിക്ഷയം ശോഷത്തിന്നു കാരണമാണെന്നു
പറഞ്ഞതിന്റെ സ്വഭാവോപദ്രവങ്ങളേയും വിശദമായുപദേശി
ക്കും. എപ്പോൾ ഒരുവൻ കലശലായി ദുഃഖിക്കുകയോ അസാദ്ധ്യ
മായ മനോരാജ്യം വിചാരിക്കുകയോ മനസ്സിൽ ഈർപ്പം അത്യാഗ്ര
ഹം ഭയം ദേവ്യം മുതലായതുകൾ കടന്നുകൂടുകയോ കാർഷ്യം സംഭ
വിച്ചിരിക്കുന്ന സമയം ത്രുഷ്ണയായ അന്നപാനങ്ങളെ ശീലിക്ക
യോ സ്വന്തം പട്ടിണിക്കിടക്കുവാൻ ശേഷിയില്ലാത്തവൻ വലിയ ഉ
പവാസങ്ങൾ തുടങ്ങുകയോ ജരോഗിയുടെ പചനശക്തിക്കു തക്ക
ശക്തിയില്ലാത്ത ആഹാരം ശീലിക്കുകയോ—ഹീനമാത്രയിൽ ആ
ഹാരം ശീലിക്കുകയോ ചെയ്താൽ അവന്റെ ഹൃദയത്തിലുള്ള ര
സം—രാജസ്സാരം ക്ഷയിക്കും. ഓജസ്സാരക്ഷയം വന്നാൽ അവന്റെ
ശരീരപുഷ്ടി തീരെ നശിക്കുകയും അസാദ്ധ്യരൂപവും അടുത്തു വിവ
രിക്കുന്നതുമായ രാജയക്ഷ്ണാദു ബാധിക്കുകയും ചെയ്യും *

12—അതിയായ പ്രഹർഷംനിമിത്തം സ്രീകളിൽ അത്യാഗ്രഹം
ജനിക്കുകയും അതിനൊരുമുറം ശീലിക്കുകയും തുടങ്ങുന്നതായാൽ അ
പ്പോൾ അതിപ്രസംഗംനിമിത്തം അവന്റെ ശുക്ലധാതു തീരെ ക്ഷ
യിക്കും. ഇങ്ങിനെ ശുക്ലം ക്ഷയിച്ചതിന്നുശേഷവും അജ്ഞാനംനിമി
ത്തം സ്രീസേചയിൽനിന്നു മനസ്സു നിവൃത്തിക്കാതെ യാതൊരു വി

മാന്ദ്യ വായുവായുഷ്മാനസ്യവ ധമനീരനപവിശ്ര ശോണിത
 ഖാഹിനീസാഭ്യഃ ശോണിതംപ്രചുവയതി തത്ത്വജ്ഞയഃ ക്ലേശമാ
 ഗ്നേണ ശോണിതം പ്രവർത്തതേ വാതാനസൃതലിംഗം. 12

അമാന്ദ്യ ശുക്ലജ്വരോഷോണിതപ്രവർത്തനാച്ച സന്ധയശ്ചി
 മിലീഭവന്തി, രൗക്ഷ്യമുപജായതേ. ഭൂയശ്ശരീരേ ദോഷ്വല്പമാവിശ
 തി. വായുഃ പ്രകോപമാപദ്യതേ. സ പ്രകുപിതോവശകം ശരീരമ
 നസ്പ്പൻ പരിശോഷയതി. മാംസശോണിതേ പ്രചുവയതി ഛേ
 ഷ്ടപിത്തേ സംതജതി പാശേ ചാവഗൃഹ്ണാത്യാസൗ കണ്ഠമുലംസ
 യതി ശിരഃ ഛേച്ഛാണമുപക്ലിശ്യ പ്രതിപൂരതി ഛേച്ഛണാ സന്ധിം

യമവും കൂടാതെ അത്യാഗ്രഹത്തോടുകൂടെ മൈഥുനവർമ്മത്തെത്ത
 നെ ധാരാളം ശീലിക്കുന്നതായാൽ ശുക്ലധതു ക്ഷയിച്ചിരിക്കുക
 യാൽ സുരതത്തിൽ ശുക്ലം സ്രവിക്കുകയേ ഇല്ല. ശുക്ലധതു ക്ഷയി
 ച്ചസമയത്തിലും അതിമൈഥുനം ശീലിക്കുകനിമിത്തം കോപിച്ചു
 വായു, ശരീരമാസകലം രക്തത്തെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്ന ധമ
 നികളെ പ്രാപിച്ച് ആ രക്തത്തെ ശുക്ലജ്വരനിമിത്തം ഒഴിഞ്ഞുകി
 ടക്കുന്ന ശുക്ലവാഹിനികളിൽ കൊണ്ടുവന്ന് അതിനെ സുരതാന്ത
 ത്തിൽ സ്രവിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെ സ്രവിക്കുന്ന രക്തം
 വായുനിമിത്തം ദുഷിച്ചു—‘വാതാൽ ശ്വാവാഭണം ത്രക്ഷം വേഗസ്രാ
 വ്യാച്ഛേമേനിലം’ ഇത്യാദി വാതാനസൃതലക്ഷണമുള്ളതായിരിക്കുകയും
 ചെയ്യും * 12—മേൽവിവരിച്ചപ്രകാരം ശുക്ലം ക്ഷയിക്കുകയും ശുക്ല
 ത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു രക്തം സ്രവിക്കുകയും ചെയ്യുകനിമിത്തം സ
 ന്ധികൾക്കു ശൈഥില്യം സംഭവിക്കുകയും—തളുരുകയും ശരീരത്തി
 നു ത്രക്ഷത്വവരികയും—എത്രതന്നെ സ്തിശ്ലോപചാരചെയ്യാലും
 ശരിയായ സ്തിശ്ലുതവരാതിരിക്കുകയും വീണ്ടും ശരീരത്തിന്നു കലശ
 ലായ ദോഷ്വല്പം സംഭവിക്കുകയും വായു കോപിക്കുകയും ചെയ്യും.
 അങ്ങിനെ കോപിച്ചു വായു, സ്വതഃ അവശമായ—ക്ഷീണിച്ചു ശ
 രീരമാസകലം സഞ്ചരിച്ചു ശരീരത്തെ ശോഷിപ്പിക്കും. മാംസത്തേ

൯൦
90

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

ശ്വപ്രദീപയൻ കരോത്യസ്തമദ്യമരോചകാവിപാകൌ ച പിത്ത
ശ്ലേഷ്മാൽക്ഷേശൽ പ്രതിലോമഗതപാച വായുജ്ജരം കാസം സ്വ
രഭഭം പ്രതിശ്ചയഞ്ചോപജനയതി. 31

തതഃ സോപ്തപശോഷണരേതൈരപഭ്രവവൈരപഭ്രതഃ
ശനൈസ്തനൈരപശുഷ്യതി. തസ്മാൽ പുരുഷോ മതിമാനാത്മനശ്ശ
രീരമനരക്ഷൻ ശുക്ലമനരക്ഷേൽ. പരാ ഘ്രേഷാ ഫലനിർവൃത്തിരാ
ഹാരസ്യേതി. 14

ഭവതി ചാത്ര.

ആഹാരസ്യ പരം ധാമ ശുക്ലം തദ്രക്ഷ്യമാത്മനഃ

യം രക്തശേതയം സ്വസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നു തള്ളിക്കളയുകയും ക
ഫപിത്തങ്ങളെ ദുഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. വാരിഭാഗങ്ങളിൽ വേദ
ന ചുമലുകളിൽ കീഴോട്ടു വലിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുക കണ്ഠം വീ
ക്കുക കഫം തലയിൽ നിറയുക ഇതുകളേയും കഫത്തെ ശരീരസ
ന്ധികളിലെല്ലാം വ്യാപിപ്പിച്ചു പീഡിപ്പിക്കുകനിമിത്തം അംഗമദ്യം
അരോചകം ഹേനക്ഷയം ഇതുകളേയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. പിത്ത
കഫങ്ങൾ ഉൽക്ഷേശം വരികനിമിത്തം വായു പ്രതിലോമമായി
സഞ്ചരിക്കുകയാൽ പനി കുറ ചെടുപ്പ് പീനസം ഈ ഉപദ്രവങ്ങ
ളേയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. * 14—ഈവകകളെല്ലാം സംഭവിച്ചാൽ
മേൽപറഞ്ഞ ക്ഷയകാരണങ്ങളാൽ ഉപദ്രുതനായവൻ ക്രമേണ ശോ
ഷിക്കുകയും—മലിയുകയും ചെയ്യും. തന്റെ ശരീരത്തെ രോഗാർ
ഹിതമായി നിലനിർത്തിയതുകൊള്ളാമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്ന ബുദ്ധിമാ
നായ പുരുഷൻ ശുക്ലത്തെ രക്ഷിക്കുകയും—അതിവിസ്തൃതിഭോഷം
സംഭവിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കുകയും വേണം. ആഹാരംനിമിത്തം സംഭ
വിക്കുന്നതായ ഉൽകൃഷ്ടബലം ഈ ശുക്ലധാതുവാണെന്നറിയുകയും
വേണം *

ഈ വിഷയത്തിൽ ഇതുകൂടെ ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.
15—ശുക്ലമെന്നത് ആഹാരത്തിന്റെ ഉൽകൃഷ്ടമായ സാരം

ക്ഷയേ ഹ്യസ്യ ബഹുദൻ രോഗാൻ മരണം വാൻയച്ഛതി. 15
വിഷമാശനം ശോഷസ്യായതനമിതി യദിക്തം തദനുവ്യാച്യം
സ്യാമഃ. യദോ പുരുഷഃ പാനാശനഭക്ഷ്യലേഹ്യോപയോഗാൻ പ്ര
കൃതികരണസംയോഗരാശിദേശകാലോപയോഗസംസ്ഥാപശയവി
ഷമാനാസേവതേ തദോ തസ്യ വാതപിത്തശ്ലേഷ്മാണോ വൈഷമ്യമാ
പദ്യന്തേ. തേ വിഷമാശ്ശരീരമനുപസ്യത്യ യദോ ശ്വാതസാം മുഖാദി
പ്രതിവാർത്യാവതിഷ്ഠന്തേ തദോ ജന്തുഭാഹാരജാതമാഹരതി തദസ്യ
മൂത്രപുരീഷമുപോപചീയതേ ഭൂമിഷ്ടം നാസ്യസ്യഥാ ശരീരധാതുഃ
സ പുരീഷോപാഷ്ടംഭാപേന്തയതി. 16

ശമാകുന്നു. ശരീരസ്ഥിതിക്കുവേണ്ടി അതിനെ വഴിപോലെ രക്ഷിക്കുകയും വേണം. ഇതു ക്ഷയിച്ചപ്പോൾ പലപ്രകാരത്തിലുള്ള രോഗങ്ങളോ മരണത്തിന്നോയോ സംഭവിച്ചപ്പോൾ *.

16—വിഷമാശനം ശോഷകാരണങ്ങളിൽ ഒന്നാണെന്ന് പറഞ്ഞുവല്ലോ. അതിന്റെ സ്വഭാവോപദ്രവങ്ങളേയും വിവരിച്ചുപദേശിക്കാം. പ്രകൃതിവിരുദ്ധങ്ങളായും വേണ്ടതുപോലെ ഉണ്ടാകാത്തതും അതാതിലെ സംയോഗം തൊറിയതും ദേശം കാലം ഉപയോഗസംസ്ഥാപശയം ഇതുകൾക്കു വിപരീതങ്ങളുമായ പാനാശനഭക്ഷ്യലേഹ്യങ്ങളായ ചതുർവിധഭക്ഷണസാധനങ്ങളെ ശീലിച്ചാൽ വാതപിത്തകഫങ്ങൾ വിഷമങ്ങളായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ വിഷമങ്ങളായിത്തീർന്ന ദോഷങ്ങൾ ശരീരമാസകലം വ്യാപിക്കുകയും ജഠരാഗ്നിയിൽ പചിച്ച ആഹാരത്തിന്റെ രസത്തെ രസധാതുവിൽ കൊണ്ടുചെല്ലുന്ന സിരകളുടെ മുഖങ്ങളെ തീരെ തടയുകയും ചെയ്യും. അപ്പോൾ അവൻ ഏതുതരം ആഹാരം ഭക്ഷിച്ചാലും അതു മിക്കതും മൂത്രപുരീഷരൂപങ്ങളായിത്തന്നെ പരിണമിക്കും. രസാദിധാതുക്കളായിപ്പരിണമിക്കുകയില്ല. അവന്റെ ശരീരം നിലനിലുക്കുകേവലം പുരീഷബലംകൊണ്ടു മാത്രവുമായിരിക്കും. ധാതുക്കൾക്കു പോഷകദ്രവ്യമായ ആഹാരരസം കിട്ടാത്തതാൽ ധാതുക്കൾ തീരെ ക്ഷയിച്ചിരിക്കുമെന്നു സാരം. 'ബലം തസ്യ ഹി വിരൂപം'

തസ്മാച്ഛിഷ്യതോ വിശേഷേണ പുരീഷമനുരക്ത്യം. തഥാ സ
വ്യേഷാമത്യർത്ഥക്യുശഭിഞ്ചലാനാം. തസ്മാനാപ്യായുമാനസ്യ വിഷമാ
ശനോപചിതാ ദോഷാഃ പൃഥക് പൃഥഗുപദ്രവൈര്യുഞ്ജതോ ഭൂയഃ
ശരീരമുപശോഷയന്തി. 17

തത്ര വാതഃ ശുദ്ധമണ്ഡ്യം കണ്ഠോദ്ധംസനം പശുപസംരോജ
നമംസാവമദനം സപരദേദം പ്രതിശ്രായഞ്ചോപജനയന്തി. പിത്തം
പുനർജ്ജ്വരമതീസാരം സാന്ത്വാഹഞ്ച. ഏഷാ പ്രതിശ്രായം ശിര
സോ ഗുരുതം കാസമരോചകഞ്ച. 18

സ കാസപ്രസംഗാദുരസി ക്ഷതേ ശോണിതം ഷ്ഠീവതി. ശോ
ണിതഗമനാച്ചാസ്യ ഔഷ്ജ്വലമുപജായതേ. ഏവമേതേ വിഷമാ
ശനോപചിതാ ദോഷാ രാജയക്ഷ്ണാണമഭിനിവൃത്തയന്തി. 19

എന്നു വാഹടൻ * 17—ഈവക കാരണങ്ങളിൽ ക്ഷയരോഗിയുടെ
പുരീഷം പുറത്തുപോകാതെ വിശേഷിച്ചും സൂക്ഷിക്കണം. ക്ഷയരോ
ഗിക്കുള്ള ഒരിക്കലും വിരേകിപ്പിച്ചുപോകരുതെന്നു സാരം. ഇതുപോ
ലെതന്നെ അത്യന്തം കൃശനാകും ഭിഞ്ചലനാകുമായവരുടെ ചികിത്സ
യിലും മലഃശാധന വർജ്ജിക്കേണ്ടതുതന്നെയാകുന്നു. വിഷമാശനം
ശീലിക്കുകനിമിത്തം ക്ഷയരോഗം ബാധിച്ചവനെ വേണ്ടതുപോലെ
ചികിത്സിക്കാതിരുന്നാൽ വിഷമാശനനിമിത്തം കോപിച്ച വാതാ
ദികൾ അവരവർക്കുള്ള പ്രത്യേകകോപചിഹ്നങ്ങളെ (ഈ പറഞ്ഞതു
കൾക്കു പുറമെ) പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ശരീരത്തെ അത്യന്തം ശോഷി
പ്പിക്കുകയും ചെയ്യും * 18—ആ ദോഷങ്ങളുടെ ഉപദ്രവങ്ങളെ വി
വരിക്കുന്നു:—വായു, ശുദ്ധവേദന അംഗമദം കണ്ഠോദ്ധംസം വാരി
ഭോഗത്തു വേദന ചുമലിൽ മട്ടിക്കുംപോലെതോന്നുക ഒച്ചയടപ്പ് പീ
നസം ഇതുകളേയും, പിത്തമാകട്ടെ പനി അതിസാരം ഉള്ളിൽ ചു
ട്ടനീറൽ ഇതുകളേയും, കഫം പീനസം തലയ്ക്കുകനം കുര രചിക്കു
യും ഇതുകളേയും ഉണ്ടാക്കും * 19—ഈവക ഉപദ്രവം പൂർത്തിയാ
വാൻ കലശലായി കുരയ്ക്കുകനിമിത്തം നെഞ്ഞത്തു വ്രണമുണ്ടാവുക
യും അതിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ചോര തുള്പുകയും ചെയ്യും. ചോര

സ തൈരപശോഷണൈരപദ്രവൈരപദ്രുതശ്ശന്നൈശ്ശന്നൈരപശുഷ്യതി. തസ്മാൽ പുരുഷോ മതിമാൻ പ്രകൃതികരണസംയോഗശാശിദേശകാലോപയോഗ സംസ്ഥാപശയാവിഷമാഹാരമാഹരേദിതി.

20.

ഭവതി ചാത്ര.

ഹിതാശീ സ്യാമിതാശീ സ്യാൽ കാലഭോജീ ജിതേന്ദ്രിയഃ പശ്യൻ രോഗാൻ ബഹുൻ കഷ്ടാൻ ബുദ്ധിമാൻ വിഷമാശനാൽ.

ഏതൈശ്ചതുർഭിഃ ശോഷസ്യായതന്നൈരഭ്യപസേവിതൈർവ്യാതപിത്തശ്ലേഷ്കാണ ഏവ പ്രകോപമാപദ്യന്തേ. തേ പ്രകപിതാ നാ.

പോവുകനിമിത്തം ശരീരബലം തീരെ ക്ഷയിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെയല്ലാമാണ് വിഷമാശനംനിമിത്തം കോപിച്ച വാതാദിഭോഷങ്ങൾ രാജയക്ഷ്യാവിനെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുക * 20—വിഷമാശനംനിമിത്തം ക്ഷയരോഗം ബാധിച്ചവൻ മേൽപാഞ്ഞ ഉപദ്രവങ്ങൾ ബാധിക്കുകയാൽ ക്രമേണ മെലിയുകയും ചെയ്യും. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ ബുദ്ധിമാനായവൻ ശരീരപ്രകൃതിക്കും നിർമാണത്തിനും സംയോഗത്തിനും കണിനും ദേശകാലസപ്താവസ്ഥകളും ഉപയോഗസമ്പ്രദായത്തിനും രോഗസപ്താവസ്ഥത്തിനും സമങ്ങളായ ആഹാരങ്ങളെ മാത്രമേ ഭക്ഷിക്കാവൂ *

ഇവിടെ ഇതുകൂടെ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

21— വിഷമാശനം ശീലിക്കുന്നതായാൽ അത്യന്തം കഷ്ടതമങ്ങളായ അനേകം രോഗങ്ങൾ സംഭവിക്കും. ഈ തത്ത്വത്തെ അറിയുന്നവൻ ശരീരപ്രകൃതി മുതലായതുകൾക്കു ഹിതമായ പദാർത്ഥത്തെ ജംരാഗ്നിബലത്തിന്നുതക്കവണ്ണം മാത്രം സമയത്തു ജിതേന്ദ്രിയനായിട്ടു ഭക്ഷിക്കുകയും വേണം *

22— ഈ പറഞ്ഞ സാഹസം സന്ധാരണം ക്ഷയം വിഷമാശനമെന്ന നാലുതരം ശോഷായതനങ്ങളെ ശീലിക്കുന്നതായാൽ വാതപിത്തകഫങ്ങൾ കോപിക്കും. അങ്ങിനെ കോപിച്ച ഭോഷങ്ങൾ

നാവിധൈര്യപദവൈവശ്ശരീരമുപശോഷയന്തി. തം സർവ്വരോഗാ
ണാം കഷ്ടതമം മതോ രാജയക്ഷ്ണാണമാചക്ഷതേ ഭിഷജഃ. യസ്മാ
ദോ പുർവ്വാമാസിത്ഭഗവതഃ സോമസ്ത്യാധുരാജസ്യ തസ്മാദോ രാജ
യക്ഷേത്.

22

പലപ്രകാരത്തിലുള്ള (മുൻവിവരിച്ച) ഉപദ്രവങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശരീര
ത്തെ ശോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ രോഗം മൊറ്റൊരു രോഗങ്ങളെക്കാളും കഷ്ടതമമാണെന്നറിയുകനിമിത്തം പുർവാചായ്നാർ ഇതിനെ രാജയക്ഷ്ണാവ് (അന്നകം രോഗങ്ങൾ അകമ്പടിക്കാതെ സേവകന്മാരുമെന്നപോലെ മുമ്പാ പിന്മുറുളളതാകയാൽ രാജസദൃശമായ രോഗം. രാജാ ചാസന്യ യക്ഷ്ണാ ച രാജയക്ഷ്ണാ എന്നു വിഗ്രഹം.) എന്നു പറയുന്നു. അപ്പേക്ഷിൽ ഈ രോഗം ആദ്യമായിട്ടുണ്ടായത് നക്ഷത്രരാജനായ ചന്ദ്രനാണ്. അതുനിമിത്തവും ഇതിനെ രാജയക്ഷ്ണാവ് എന്നു പറയും. ആ അർത്ഥത്തിൽ 'രാജേന്ദോ യക്ഷ്ണാ രാജയക്ഷ്ണാ' എന്നു വിഗ്രഹിക്കണം. സൃഷ്ടിക്കുവാൻ ബ്രഹ്മാവിനാൽ നിയുക്തനായ ഭക്ഷപ്രജാപതി ധർമ്മപതിയിൽ ജനിപ്പിച്ച പുത്രന്മാരെ സന്തതൃത്വം തപസ്സുചെയ്യുവാനയച്ചു. വഴിക്കു നാരദമഹർഷി ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്ത് അവരെ ജ്ഞാനസമ്പന്നന്മാരും ഈ ഭൂപരേതസ്സുകളുമാക്കിയെടുത്തു. തന്റെ മനോരഥം നിഷ്പലമായതുമിമിത്തം മനസ്സാപപ്പെട്ട ഭക്ഷപ്രജാപതി പിന്നെയും ബ്രഹ്മാവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം അർചതു പുത്രിമാരെ ജനിപ്പിച്ചു. അവരെ അനുരൂപന്മാരായ വാന്മാക്കു വിവാഹം ചെയ്യുകൊടുത്തു. അതിൽ കൃത്തികാദി ഇരുപത്തേഴു മഹജ്ജരെ ചന്ദ്രനാണ് കൊടുത്തത്. അദ്ദേഹം അവരിൽവെച്ചു രോഹിണിയിൽ അധികം സ്നേഹമുള്ളവനായിത്തീർന്നു. ഈ വിവരം മറ്റു പുത്രിമാർ ഭക്ഷനോടു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം ചന്ദ്രനെ ക്ഷയമുള്ളവനായിപ്പോക എന്നു ശപിച്ചു. ഭർത്താവിനെപ്പറ്റി ദുഷ്ട്രം പറയുകനിമിത്തം അവർക്കും സന്തതിയുമുണ്ടായില്ല. 'കൃത്തികാദീനി നക്ഷത്രാണീന്ദോഃ പത്ന്യസു ഭാരത । ഭ

തത്സ്യമാന്വി പുച്ഛരൂപാണി.

തദ്വഥാ— പ്രതിശ്ഠായഃ ക്ഷവഹരഭീഷ്ണം ശ്ലേഷ്പ്രസേകോ മു
ഖമാധുർജനനാഭഃലാഘോന്നകാലേ ചായാസോ ദോഷഭഗ്നമഭോ
ഷേഷപല്പദോഷാഷു വാഭാവേഷു പാത്രോദകാന്നസൂപാപുപോപ
രംശപരിവേഷകേഷു ഭിക്ഷവതോ പുല്ലാസസുഗ്മോല്ലേഖനമഹാര
സ്പ്രാന്തരാന്തരാ മുഖപാദസ്യ ശോഷഃ പാണ്യോരവേഷണമത്യർത്ഥ

ക്ഷശാപാൽ സോനപത്രിസ്താസു യക്ഷഗ്രഹാദിതഃ । പുനഃ പ്രസാ
ദ്യ തം സോമഃ കലാ ലേഭേ ക്ഷയൈധിതാഃ' എന്നു ഭാഗവതം. ഈ
കഥ ഭാഗവതാദിപുരാണങ്ങളിൽ വിശദമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ
വിഷയത്തിൽ വാഹടാചാര്യൻ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു:— 'അനേക
രോഗാനുഗതോ ബഹുരോഗപുരോഗമഃ । രാജയക്ഷ്ണാ ക്ഷയശ്ലോ
ഷോ രോഗരാധിതി ച സ്മൃതഃ । നക്ഷത്രാണാം ഭിജാനാം ച രാ
ജ്ഞോഭൂദ്യദയം പുരാ । യച്ച രാജാ ച യക്ഷ്ണാ ച രാജയക്ഷ്ണാ തതോ
മതഃ । ദേഹൗഷധക്ഷയകൃതേഃ ക്ഷയസുസ്ഥംഭവാച്ച സഃ । രസാ
ദിശോഷണാച്ഛോഷോ രോഗരാധി തേഷു രാജനാൽ' *

23— രാജയക്ഷ്ണാവിന്റെ പുച്ഛരൂപങ്ങൾ ഈ പറയുന്നവക
ളാകുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു്, മൂക്കിൽനിന്നു വെള്ളംവരി
ക കലശലായ തുമ്മൽ കഫം കട്ടകട്ടയായി തുപ്പുക വായ്ക്കു മധുരര
സം ഭക്ഷിക്കേണ്ടുന്ന സമയത്തു ഭക്ഷിക്കുവാനാഗ്രഹം തോന്നാത്ത
കാരണംകൂടാതെ ക്ഷീണം തോന്നുക പാത്രം ജലം അന്നം പരിച്ഛി
തപുപം ഉപദംശം വിളമ്പുന്നവൻ ഇതുകൊണ്ടു് വളരെ ശുചി
യായിട്ടുള്ളതുകളോ അഥവാ അത്രുല്പമായ വല്ല ദോഷമുള്ളതുകളോ
ആണെങ്കിൽകൂടി വളരെ ചീത്തയാണെന്നു തോന്നുക ഭക്ഷിച്ച ഉട
നെ നെഞ്ഞുകലിപ്പുണ്ടാവുക ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു ഭക്ഷിച്ച ഉടനെ ഹൃദിയു
ണ്ടാവുക വായ കാൽ മുഖം ഇവിടങ്ങളിൽ വർദ്ധിച്ചവരിക എല്ലാ
ശ്ലോഷം കയ്യിന്മേൽ നോക്കുക കണ്ണു കലശലായി വിളക്കുക തന്റെ
കയ്യി നീളവും വണ്ണവും പുച്ഛസ്ഥിതിയിൽതന്നെ ഉണ്ടോ എന്നു് അ

മരണോഃ ശേഷതതാ ബാഹേപാഃ പ്രമാണജിജ്ഞാസാ സ്രീകാമതാതി
ഘൃണിതം ബീഭത്സദർശനതാ ച കായേ, സ്വപ്നേ ഹൃദീക്ഷ്ണം ദർശന
മനകോനാ മുദകസ്ഥാനാം ശൂന്യാനാഞ്ച ഗ്രാമനഗരനിഗമജനപ
ഭാനാം ശൂഷ്കദശഭഗാനാഞ്ച വനാനാം കൃകലാസമയൂരവാനരശൂ
ഢസപ്തകാകോലുകാദിഭിഃ സംസ്തർശനമധിരോഹണം വാ അശേഷാ
ശ്ച ചരവരാഹൈയ്യാനഞ്ച കേശാസ്ഥിഭസ്മതൃഷ്ണാംഗാരരാശീനാഞ്ചാ
ധിരോഹണമിതി ശോഷപൂർവ്വരൂപാണി ഭവന്തി. 23

ഉന്നു നോക്കുക സ്രീസേവയിൽ അത്യാഗ്രഹം കൃപ കലശലാവുക (ല
ജ കലശലാവുക എന്നു പക്ഷാന്തരം) 'ഘൃണാ ജഗൃഹ്യാകൃപയോഃ'
എന്നഭിധാനം ശരീരം എത്രതന്നെ നിർലഭമായിരുന്നാലും അവിട
വിടെ അഴക്കു പററിയതായി തോന്നുക ഇതുകളെല്ലാം ജാഗ്രാവസ്ഥ
യിൽ സംഭവിക്കുന്നതാകുന്നു. സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സംഭവിക്കുന്നതു
കളെ വിവരിക്കുന്നു:— സ്വപ്നേ വെള്ളം നിറഞ്ഞുനിന്നിരുന്ന തടാ
കം സരസ്സ് മുതലായവ പററിക്കൊണ്ടുക ഗ്രാമം നഗരം അങ്ങാടി
രാജ്യം ഇതുകളെല്ലാം ജനശൂന്യങ്ങളായി കാണുക വലിയ കാടുകൾ
നിശ്ശേഷം ഉണങ്ങിയതായോ കാട്തീപ്പിടിച്ച് കത്തിയതായോ വെ
ട്ടിത്തളിച്ച് പാഴുപറമ്പാക്കിയതായോ കാണുക ഓത്ത് മയില് വാ
നരൻ തത്ത പാമ്പ് കാക്ക കൂമൻ മുതലായ ജന്തു തൊട്ടതായോ
മേൽ കേറിയതായോ തോന്നുക കുതിരപ്പറത്തും ഒട്ടകപ്പറത്തും കഴ
തപ്പറത്തും പന്നിപ്പറത്തും കയറി സവാരിചെയ്യുതായും തലനാർ
കെട്ട് എപ്പിൻകൂട്ടം ചെണ്ണിച്ച് ഉമി ഇതുകളെല്ലാം കൂട്ടിയ ദിക്കിൽ
ചെന്നു കയറിയതായും തോന്നുക ഇതുകളെല്ലാമാകുന്നു രാജയക്ഷാ
വിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ. ഈ വിഷയത്തിൽ വാഹടാചർയ്വൻ ഈ
പറഞ്ഞതുകൾക്കുപുറമെ ജാഗ്രാവസ്ഥയിൽ ഭവനക്ഷയവും അ
ന്നപാനദ്രവ്യങ്ങൾ കഴിക്കുവാൻ ഭാവിക്കുമ്പോഴേക്കും അതിൽ ഈച്ച
പുൽക്കൊടി തലനാർ മുതലായതു വീഴുകയും കൈകളിലും മുചത്തും
നിരണ്ടാവുകയും മദ്യപാനത്തിലും മാംസം ഭക്ഷിക്കുന്നതിലും അ
ത്യാഗ്രഹവും തലയിൽ വസ്ത്രാദികൾ തെട്ടുന്നതിൽ ശ്രദ്ധയും ഉ

അത ഉപഭോഗമേകാദശ രൂപാണി ചോപദേക്ഷ്യമേ. തദ്വ
മാ—ശിരസഃ പ്രതിപൂരണം കാസഃ ശ്വാസഃ സ്വരഭേദേ ഏഷ്ട
ണഃ ചർദ്ദനം ശോണിതച്ഛീവനം പാർപ്പസംരോജനമംസാവമദ്യോ
ജപരോതിസാരസ്യമാരോചക ഇതി. 24

തത്രാപരിക്ഷീണമാംസശോണിതോ ബലവാനജാതാരിഷ്ടഃ
സഞ്ചിരപി ശോഷലിംഗൈരപദൃതഃ സാദ്ധ്യോ ജ്ഞേയഃ. 25

ബലവന്തോപചയോപചിതോ ഹി സഹിഷ്ണുതാദൃപ്രാപ്യേ
ഷധബലസ്യ കാമം ബഹുലിംഗോപ്യപ്ലവിജ്ഠ ഏവ മന്തവ്യഃ. 26

ണ്ടാകുമെന്നും നഖങ്ങളും തലമുടിയും ക്രമത്തിലധികം വലിക്കുക
യും, ഉറക്കത്തിൽ തെറ്റിത്തെറിക്കുകയും, സ്വപ്നത്തിൽ പ്രകാശമുള്ള
ഗ്രഹനക്ഷത്രങ്ങൾ താഴ്ന്നു വീഴുന്നതായും പവ്വതങ്ങൾ ഇടിഞ്ഞു
പൊളിഞ്ഞുവീഴുന്നതായും വൃക്ഷങ്ങൾ കത്തുന്നതായും കാണുകയും
ചെയ്യുമെന്നുള്ളതെ പറയുന്നു. *

24—ഇനി എല്ലാതരം രാജയക്ഷ്ണാവില്യം ഒരുപോലെ ബാധി
ക്കുന്നതായ പതിനൊന്നു യക്ഷരൂപങ്ങളേയും ഉപദേശ ക്ഷേപം
ഇക്കളത്തെല്ലാമെന്നാൽ, തലയിൽ കരംനിറഞ്ഞ തലയ്ക്കുകനം
(തലയ്ക്കുകനം) കര ശ്വാസമുട്ടൽ ദമ്യയടപ്പ് ശരം മുട്ടിക്കുരു പ
രതുപ്പുക ധാരിഭാഗത്തു വേദന ചുമലിൽ മട്ട് കടംകുരുവെഴുതുക
ന പനി അതിസാരം അരോചകം ഇതുകളാകുന്നു. ഇതിനെ പ
സകാസാംസമൃദ്ധ്വസ്വരജ്ജാതപിഃ ഉപഭം വിരോധംകാലം
വധഃ ചർദ്ദിശ്ച കോഷ്ഠഗോതിയ്ക്കസ്ഥേ പാർപ്പസംരോജനം സന്ധി
ഗേ ഭവതി ജപരഃ | രൂപാണ്യകാദേശതാനി ജായന്തേരാജയക്ഷ്ണി
ണഃ' എന്നാണ് വാഹടമതം *

25—ഈപറഞ്ഞ നാലുതരം ക്ഷയരോഗം ബാധിച്ചവരിൽ
മാംസവും രക്തവും ക്ഷയിക്കാത്തവനും ശരീരബലം കുറയാത്തവ
നും മരണലക്ഷണമില്ലാത്തവനുമായ രോഗി. ഈ പറഞ്ഞ എട്ടു
ദശരൂപവും പൂർത്തിയായിട്ടുണ്ടെങ്കിൽകൂടി അവന്റെ രാജയക്ഷ്ണാവി
സാദ്ധ്യമാണെന്നറിയണം. * 26—ഈ പറഞ്ഞതിന്റെ യുക്തമായ

നവ
98

ചരകസംഹിത (വാചസ്പത്യം)

ദുർബ്ബലസ്ഥിതിക്ഷീണമാംസശോണിതമല്ലലിംഗമപ്യജന്തോരി
ഷ്ടമപി ബഹുലിംഗമേവ വിദ്യസേഹതപാദ്യോഽയ്യേഷധബലസ്വ
തം പരിവർജ്ജയേൽ. 27

ക്ഷണേന ഹി പ്രാദുർബന്ധ്യരിഷ്ടാനി. അന്യനിമിത്തശ്ചാരി
ഷ്ടപ്രാദുർഭാവ ഇതി. 28

തത്ര ശ്ലോകഃ.

സമുത്ഥാനഞ്ച ലിംഗഞ്ച യഃ ശോഷസ്ത്വാവബുദ്ധ്യതേ.

പറയുന്നു:—ശരീരബലവും വണ്ണപ്രസാദവും പുഷ്ടിയും ധാരാളമു
ണ്ടെങ്കിൽ വ്യാധിപീഡയും ഔഷധവീര്യവും സഹിക്കുവാൻ പ്രയാ
സമുണ്ടാവുകയില്ല. ഏതുതരം ചികിത്സയും ചെയ്യുവാൻ സാധിക്ക
മെന്നു സാരം. അതുനിമിത്തം സകലലക്ഷണങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിൽകൂടി
അവന്റെ രോഗം സാരമില്ലെന്നു വിചാരിക്കാം * 27—ദുർബ്ബലനും
മാംസരക്തങ്ങൾ അതിയായി ക്ഷയിച്ചവനുമായവൻ വ്യാധിബല
ത്തേയും ഔഷധവീര്യത്തേയും സഹിക്കുവാൻ ശക്തനാവുകയില്ല. അ
തിനാൽ അവന്റെ രോഗം ലക്ഷണപരിപൂർത്തിയില്ലാത്തതും റിഷ്ട
ലക്ഷണമില്ലാത്തതുമാണെങ്കിൽ കൂടി പരിപൂർണ്ണലക്ഷണമാണെന്നറി
യുകയും അവനെ വർജ്ജിക്കുകയും വേണം. ‘ലിംഗോഷപല്ലേഷപി
ക്ഷീണം വ്യാഘ്രേഷധബലാക്ഷമം വർജ്ജയേൽ, സാധാരണേവ സ
ദ്യേഷപി തതോന്യഥാ’ എന്നു വാഹടൻ * 28—ശരീരബലാഭി
കൾ ക്ഷയിച്ചവനു ക്ഷണത്തിൽ റിഷ്ടലക്ഷണങ്ങൾ പ്രകാശിക്കും.
അരിഷ്ടോല്പത്തിലക്ഷണം മുൻവിവരിച്ച ഏകാദശലിംഗങ്ങളിൽനി
ന്നു വ്യതിരിക്തങ്ങളായിരിക്കുകയും ചെയ്യും *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

29—ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചതായ രാജയക്ഷ്ണാവിന്റെ

പൂർവ്വരൂപഞ്ച തത്തേപനസ രാജാഃ കതു്തമഹതി.

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ

ശോഷനിദാനം നാമ ഷഷ്ഠാദ്ധ്യായ.

—o—o—o—

അദ്ധ്യായം 7. ഉന്മാദനിദാനം.

—

അഥാത ഉന്മാദനിദാനം വ്യാഖ്യാസ്യമാഃ.

ഇതി ഹ സ്താഹ ഭഗവാനാത്രേയഃ.

ഇഹ ചലു പഞ്ച ഉന്മാദാ ഭവന്തി. തദ്യഥാ—വതേപിത്തക

സമുത്ഥാനം സ്വരൂപം പൂർവ്വരൂപം ഇതുകുളെ വ്യക്തമായി ആരീ
യുനാവോ അവൻ രാജാഹനായ വൈദ്യനായിത്തീരും *

ഇതി ചരകസംഹിതാവ്യാഖ്യാനേ

വാചസ്പത്യേ

നിദാനസ്ഥാനേ ഷഷ്ഠാദ്ധ്യായഃ. (6)

—o—o—o—

അദ്ധ്യായം 7.

—

ഇതി ഉന്മാദനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തെ പറയാം:—

ഇതേവരെ പറഞ്ഞതുകളെല്ലാം ശാരീരപ്രധാനങ്ങളായ രോഗങ്ങളാകുന്നു. ഇനിമേൽ വിവരിക്കുന്നതായ ഉന്മാദവും അപസ്തംഭവും മനോഭോഷപ്രധാനങ്ങളും മനസ്സിനെ തകരാറാക്കുന്നവയുമാണ്. അതിനാൽ അതുകുളെ പ്രത്യേകം വിവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. 1—ഉന്മാദം—ഭ്രാന്ത് (ഉത്-മദീ ഹഷ്ട-ഘണ്) മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നത് അഞ്ചുപ്രകാരമാകുന്നു. അതുകുളെ ഉന്മാദം മെങ്ങിനെയെന്നാൽ, വതേജം പിത്തേജം കഫേജം എന്നിവ ഉന്മാദം മെങ്ങിനെ ത്രിദോഷകോപനിമിത്തം നാലുതരം. ആഗത്തുജമായ ഹേ

തുനിമിത്തം ഒരുതരം ഇങ്ങിനെയാണ് അഞ്ചുതരമെന്നു പറഞ്ഞത്*
2—അടുത്തുവിവരിക്കുന്ന തരക്കാകാണ് ഉന്മാദരോഗം ക്ഷണത്തിൽ പ്രകാശിച്ചുകാണുക. ക്ഷിപ്രം—വക്ഷ്യമാണേതരന്മാർക്കും ഈ രോഗം ബാധിക്കും. എന്നാൽ അവർക്ക് അത്രവേഗം ഇതു പ്രകാശിക്കുകയില്ല എന്നു സാരം. ആ വക്ഷ്യമാണന്മാരാറെല്ലാമെന്നാൽ, ഭീരുക്കൾ—ഭയപ്പെടുവാനുള്ള കാരണങ്ങൾ പരിപൂർണ്ണങ്ങളല്ലാതിരിക്കുമ്പോഴും ഭയപ്പെടുന്നവർ ശരീരബലം ക്ഷയിച്ചവർ ത്രിദോഷങ്ങൾ കോപിച്ചവർ ഇവരും, അഴുക്കോടുകൂടിയതും അശുചിയും അക്ഷേപ്യമായ ചതുർവിധഭക്ഷണസാധനം വേണ്ടതുപോലെയാത്തവിധം ഉപയോഗിക്കുന്നവർ ഇന്നിന്നകാലങ്ങളിൽ ഇന്നിന്നചയ്കളെ ശീലിക്കണമെന്നുള്ള തന്ത്രവിധികൾ വിചാരിതമായി ചരിക്കുന്നവർ മരം പല ഭുജിക്കുകയും ശീലിക്കുന്നവർ ശരീരം അത്യന്തം തളർന്നവർ, ഏതെങ്കിലും ഒരു വ്യാധി അതിവേഗത്തിൽ തുടങ്ങിയവർ ഏതെങ്കിലും വസ്തുവിൽ അത്യാഗ്രഹം കലശലായഭേദവും ലോഭം തന്നെത്താനറിയാതെ സന്തോഷിക്കുക കലശലായിപ്പോയിക്കുക മാത്രമായി ചിലവിളിക്കുക തനിക്ക് അവിതർക്കിതമായി സംഭവിച്ചു വല്ല ആപത്തിനേയും വെറുതെയിരുന്നു വിചാരിച്ചു ഭുജിക്കുക രജ്ജുവിസ്തപ്തദ്രോണി മുതലായ വിസ്താരകാൽത്തിൽകൂടി പോയിച്ചു ഞെട്ടുക ഇത്യാദി സംഗതികളാൽ മനസ്സു തകരാരായവർ പതനചലനാദിരൂപമായ വിചാരിക്കാത്ത അഭിപ്രായം പാറിയവർ ഇവർക്കെല്ലാം കർത്തവ്യ കർത്തവ്യങ്ങളെ ആലോചിച്ചു നിശ്ചയിക്കുവാനുള്ള മനസ്സുകൾക്കു

മക്രോധലോഭഹർഷഭയശേഷകചിന്തോപേഗാദിഭിഃ പുനരഭിപ്രായം
 ഭ്രാഹ്മതാനാം വാ മനസ്സുപഹതേ ബുദ്ധൗ ച പ്രചലിതായാമത്യു
 ഭീഷ്ണാ ദോഷാഃ പ്രകചിതാ ഹൃദയമുപസൃത്യ മനോവഹാനി സ്രോ
 താംസ്യാവൃത്യ ജനയത്യന്മാരേ. ഉന്മാദേ പുനർമനോബുദ്ധിസംജ്ഞാ
 ജ്ഞാനസ്മൃതിഭക്തിശീലഃ പഷ്ടാചാരവിഭ്രമം വിദ്വ്രാജം. 2.

തസ്മൈമാനി പൂർവ്വരൂപാണി

തദ്യഥാ— ശിരസഃ ശൂന്യഭാവശ്ചക്ഷുഃപോരാകുലതാ സ്വപനഃ.

കേടുതടുകയും ഗ്രാഹ്യത്വജ്യാപദാർത്ഥങ്ങളെ തിരിച്ചറിയുന്നതായ ബു
 ദ്ധി ചലിക്കുകയും ചെയ്യുകയാൽ ചായത്ത പ്രാപിച്ച വാതാദികൾ
 കോപിച്ച ഹൃദയത്തിൽ വന്നുകൂടുകയും മനശ്ശക്തിയെ ചക്ഷുരാദി
 ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലെല്ലാം വേണ്ടതുപോലെ കൊണ്ടുനടക്കുന്നവയും ഹൃദ
 യാശ്രിതകളുമായ സിരകളുടെ മനോഗതിമാറ്റങ്ങളെ തടഞ്ഞ് ഉ
 ന്മാദരോഗത്തെ ഉണ്ടാക്കി തീർക്കുകയും ചെയ്യും. മനസ്സ് ബുദ്ധി
 സംജ്ഞ (ബുദ്ധിവികാസം) ജ്ഞാനം—മോക്ഷേച്ഛ (ഇഷ്ടപരവി ശപാ
 സം) സ്മരണശക്തി ഇതേ ഇഷ്ടപരൻ മുതലായവരിലുള്ള ഭക്തി നാ
 സ്വഭാവം കർത്തവ്യാകർത്തവ്യങ്ങളെ തിരിച്ചറിയുകയും കർമ്മവൃത്ത
 ത്തെ ആചരിക്കുകയും ചെയ്യുവാനുള്ള ശക്തി സദാചാരം ഇഹലോക
 ല്ലാം നശിച്ചു (തകരാറായി) കാണുന്നതുതന്നെയാണ് ഉന്മാദരോഗ
 മെന്നറിയുകയും വേണം. ‘മദയന്ത്യൽഗതാ ദോഷാ യസ്തേദുന്മാദ്
 മാഗതാഃ | മാനസോയമതോ വ്യാധിരന്മാദേ ഇതി കീർത്തതഃ | 69
 കൈകശസ്സവ്വശശ്ച ദോഷൈരത്യർത്ഥമുച്ഛിതൈഃ മാനസേന ച ഭൂഃ
 ചേന സ ച പഞ്ചവിയേം മതഃ | വിഷാൽ ഭവതി വിഷ്വശ്ച യഥാ
 സ്വപ്നം തത്ര ഭേഷജം | സ ചാപ്രവൃദ്ധസ്മൃതേണോ മദസംഹാരം ബിഭേ
 ത്തി ച | എന്നു മാധവാചാര്യൻ *

ഉന്മാദപൂർവ്വരൂപങ്ങളെന്തല്ലാത്തതും വിവരിക്കാം: 3— ശിര
 സ്സിന്ന ശൂന്യരൂപം ദൃഷ്ടി ഒരു ദിക്കിൽ ഉറപ്പിച്ചുനോക്കുവാൻ വയ്യാ
 യ്ത ചെയ്കിട്ടുമുളക ഉച്ഛ്വാസം—പുറത്തേയ്ക്കുവിടുന്ന ശ്വാസം അധിക
 മാവുക വായിൽനിന്നു വെള്ളമെലിക്കുക ഭക്ഷണത്തിൽ ആഗ്രഹം

കണ്ഠയോരോക്ഷപാസസ്യാധിക്യമാസ്യ സംസ്രവണമനന്നാഭിലാഷോ
രോചകാവിപാകൗ ഹൃദയഗ്രഹോ ധ്യാനായാസസമ്മോഹോഭേദ
ഗാത്യാസ്ഥാനേ സതതം ലോമഹഷോ ജപരത്യാഭീക്ഷ്ണമുന്മത്തചിത്ത
തമുദ്രിതതപമദ്രിതാകൃതികരണഞ്ച വ്യാധേഃ. സ്വപ്നേ ച ഭർന്ന
മഭീക്ഷ്ണോന്മാദലിതാവസ്ഥിതാവസ്ഥിതാനാഞ്ച രൂപാണാമപ്ര
ശസ്യാനാഞ്ച തിലപീഡകചക്രാധിരോഹണം വാതകുണ്ഡലികാഭി
ശ്യാന്മാനം നിമജ്ജനം കലുഷാണാമഭസാമാവത്തേഷു ചക്ഷു
ഷോത്യാപസപ്തമിതി ഭോഷനിമിത്താനാമുന്മാദാനാം പൂർവ്വത്ര
പാണി.

3

കറയുക അരോചകം ഹേനക്ഷയം നെഞ്ഞത്തു തടവ് കാരണംകൂ
ടാതെ മനോരാജ്യം വിചാരിക്കുകയും ആയാസം വരികയും മറവി
സംഭവിക്കുകയും ചെയ്യുക മോഹാലസ്യപ്പെടുക ഞെട്ടുക എല്ലാ
യ്ക്കോഴം രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുക ഇടവിടാതെ പനിക്കുക മനസ്സ് ഇള
കിക്കൊണ്ടിരിക്കുക ഉദ്രം (മുണ്ടിവീക്കാ) സംഭവിക്കുക അദ്രിതം സം
ഭവിച്ചുവെന്നപ്പോലെ മുഖംകൊണ്ടു കൊഞ്ഞനം കാട്ടുക ഇതുകൊള്ള
ല്ലാം ഉന്മാദരോഗത്തിന്റെ ജാഗ്രവേസ്ഥയിലുള്ള പൂർവ്വരൂപങ്ങളാ
കുന്നു. സ്വപ്നാവസ്ഥയിലുണ്ടാകുന്നതുകലേയും വിവരിക്കാം: വ
ട്ടത്തിൽ തിരിയുന്നവയും ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവയും ഉറച്ചുനില്ക്കു
ന്നവയും ഒരിടത്തും നില്ക്കാത്തവയുമായ വികൃതവേഷങ്ങളെ കാണു
കയും എള്ളാട്ടുന്ന ചക്കിന്റെ പലകമേൽ കയറിയിരുന്നതായും കാ
റിൻചുഴലിയിൽപെട്ടു വീണുരുണ്ടതായും കലങ്ങിമറിഞ്ഞു വലിയ
ഒഴുക്കുള്ള വെള്ളത്തിലെ ചുഴിയിൽപെട്ടു മുങ്ങിപ്പോയതായും കുണ്ഠ
മൂന്നുതട്ടത്തായും സ്വപ്നം കാണുക, ഇതുകൊള്ളല്ലാം ത്രിഭോഷകോ
പം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന നാലുതരം ഉന്മാദങ്ങളുടെ പൂർവ്വരൂപങ്ങളാ
കുന്നു. ആഗ്രഹങ്ങളുടെ പൂർവ്വരൂപം അടുത്തു വിവരിക്കുകയും
ചെയ്യും*

തത്ത്വാനന്തരമുമാഭിനിവൃത്തിസ്കത്രേമുമാഭവിജ്ഞാനം ഭവ
തി. തദ്യഥാ— പരിസപ്തമക്ഷിപ്തവാമേഷാംസഹസഹസൃപാദേ
വിഷ്ണുപണമകസ്താദനിയതാനാഞ്ച സതതം ശിരാമുത്സർഗ്ഗേ ഘേനാ
ഗമനമാസ്പൃൽ സ്മിതഹസിതനൃത്യശീതവാദിത്രാദിപ്രയോഗാശ്ചാ
സ്ഥാനേ വീണാവംശശംഖശമ്യാതാളശബ്ദനുകരണമസാക്താ. യാ
നമയാനൈരലങ്കരണമനലങ്കാരി കൈദ്രാവ്യല്ലോഭോഭൂവഹായ്ജ്ഞേ

4— ഈ പറഞ്ഞ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ കണ്ടതിന്നുശേഷം ഭോവി
കോപജലക്ഷണം പൂർത്തിയായി കാണുകയും ചെയ്യും.

അതങ്ങിനെയെന്നാൽ, കണ്ണുതട്ടുക പുരികം വിറപ്പിക്കുക ചുണ്ട് ചുമല് കവിള് കയ്ക്ക് കാല് ഈ അവസ്ഥകളെ കാരണം കൂടാതെ വിഷ്ണുപണം ചെയ്യുക കണ് പല്ലാതെയും വേണ്ടാത്തതുമായ സംസാരവും വായിൽനിന്നു നര ചാടുകയും ചെയ്യുക അസ്ഥാനത്തിങ്കൽ മന്ദസ്ഥിതം ചെയ്യുക ചിരിക്കുക നൃത്തം വെക്കുക പാട്ടു പാടുക താളംപിടിക്കുക മുതലായതുകളെ ചെയ്യുക. വീണ ഓടക്കുഴൽ ശംഖ് ശമ്യാ ഇലത്താളം ഇതുകളുടെ ശബ്ദങ്ങളെപ്പോലുള്ള ശബ്ദമാണെന്നു പറഞ്ഞു ചില ശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുക. പക്ഷെ അതു കേൾക്കുന്നവർക്കു രുചികരമായിരിക്കുകയുമില്ല. വൃഷ്ടം പാറ മുതലായ സ്ഥാവരവസ്തുക്കളിൽ കയറി നില്ക്കുകയും താൻ ഇപ്പോൾ നില്ക്കുന്നത് ഭയയാനരതിന്മേലാണെന്നു നടിക്കുകയും അതുകളെ ദൃതഗതിക്കായി ശാസിക്കുകയും ചെയ്യുക അലങ്കരിക്കുവാൻ കൊള്ളരുതാത്ത കീറത്തുണി കണ്ണൻചിരട്ട മുതലായതുകൾകൊണ്ടു ഭേഹമാസകലം അണിയുക കിട്ടുവാൻ പ്രയാസമായ ഭക്ഷണദ്രവ്യത്തിൽ അത്യാഗ്രഹം നടിക്കുകയും അത് ഒരു സമയം കിട്ടിയാൽ വെറുപ്പു നടിക്കുകയും ചെയ്യുക സകല ബന്ധുജനങ്ങളോടും കലശലായ മാത്സര്യം നടിക്കുക ശരീരത്തിന്നു കാശ്ചാ സംഭവിക്കുക പരവരപ്പണ്ടാവുക ഹസ്തപാദാദികളിൽ ഉരുണ്ടുകയറുക കണ്ണ് അരുണവണ്ണമാവുക വാതത്തിന്ന് ഉപശയങ്ങളല്ലാത്ത ചയ്കൾകൊണ്ടു വലിക്കുക ഇതെല്ലാമാകുന്നു വാതോന്മാദത്തിൽ സംഭവിക്കുന്ന ലക്ഷ

4

5

5. വിതരണാവലംബനത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— കാരണംകൂടാതെ പരസ്യങ്ങളെ സഹിക്കുവാൻ വായ്യാതാവുകയും ഭേദപ്പെട്ടതുകയും ശുശ്രൂഷകളും ചെയ്യുകയും താൻറെ ബന്ധുക്കളുടെനേരെയും മാന്യന്മാരുടെ പോലെയും ആയുധമോ കലോടോ (കല്ലോ കട്ടിയോ) കയ്യിലെടുത്തോ ഇതിന്നൊന്നിന്നും തരം കിട്ടാത്തപക്ഷം ചെറു ചുട്ടിപ്പിടിച്ച് പ്രഹരിക്കുവാനോടിയുടക്കുകയും നിഴലുള്ള ഭീക്കിപ്പിക്കുവാനും തണുത്ത വെള്ളം കുടിക്കുവാനും ആദിയാദ്യങ്ങളെ ഭക്ഷിക്കുവാനും ആഗ്രഹം ജനിക്കുകയും ചുട്ടുനീരിൽ കലശലായിരിക്കുകയും കണ്ണ് ചെമ്പിച്ച നിറമോ പച്ച നിറമോ മഞ്ഞ നിറമോ ആയിരിക്കുകയും ഭേദപ്പെട്ട ഭാവത്തിലിരിക്കുകയും പിത്തത്തിന്ന് ഉപശയങ്ങളായതുകൾക്കു വിപരീതങ്ങളായ ചർമ്മങ്ങളെ ശീലിച്ചാൽ ഉപശയം വരാതിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ പാഞ്ച ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം പിത്തകോപം നിമിത്തം സംഭവിച്ചതായ ഉന്മാദത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളാണെന്ന് അറിയുകയും വേണം*

സ്ഥാനമേകദേശേ തുഷ്ണീഭാവോല്പാദനശ്ചക്രമണം ലാലാസിം
ഘാണകപ്രസ്രവണമനന്നാഭിലാഷോ രഹസ്യാമതാ നീഭസതം
ശൗചദോഷഃ സപ്തനിദ്രതാ ശയധൂരാനനേ ശുക്ലസ്മിതമലോ
പദിശ്ചാക്ഷതാ ഘ്രോഷോപശയവ്വപ്താസാദനപശയിതാ ചേതി
ഘ്രോഷോന്മാലേംഗാനി ഭവന്തി. 6

ത്രിദോഷലിംഗസന്നിപാതേ തു സാന്നിപാതികം വിദ്വാൽ.
തമസാദ്ധ്യമിത്യാചക്ഷതേ കുശലാഃ. 7

സാദ്ധ്യാനാസ്തു ത്രയാണാം സാധനാനി ഭവന്തി. തദ്യഥാ—
സ്നേഹം സേവ്യമനവിരോചനം സ്ഥാപനം വാസനോപശമനം

6— ഒരു ദിക്കിൽ തന്നെ ജ്വരങ്ങളും മിണ്ടാതിരിക്കുകയും ന
ടക്കുകയാണെങ്കിൽ പതുക്കെപ്പതുക്കെ നടക്കുകയും വായിൽനിന്നും മൂ
ക്കിൽനിന്നും വെള്ളമെലിക്കുകയും ഭക്ഷണത്തിൽ ആഗ്രഹമില്ലാതി
രിക്കുകയും ആരും കാണാത്തേടത്തിരിക്കുവാനാഗ്രഹവും വൃത്തിയി
ല്ലായ്മയും മലമൂത്രവിസർഗ്ഗത്തിൽകൂടി ശൗചംചെയ്യുവാൻ മട്ടും
ഉറക്കം കാര്യവും മുഖത്തു നിറങ്ങാവുകയും കണ്ണിന്നു വിളർക്കു
ൺമിഴി ഒരു ദിക്കിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കുകയും പീള കലശലാവുകയും ന
വത്തെ കോപിപ്പിക്കുന്ന ചർമ്മത്തെ ശിലിപ്പൽ രോഗം വരുക്കു
കയും കരകോപം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ഉന്മാദത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങ
കുന്നു * 7— ഈ പറഞ്ഞ മൂന്നുതരം ലക്ഷണങ്ങളും കൂടി ലക്ഷ
ണാൽ അതു സന്നിപാതകോപം നിമിത്തമുണ്ടായ ഉന്മാദമാണെന്നു
മറിയണം. ആ ഉന്മാദം അസാദ്ധ്യമാണെന്നാണ് പൂർവ്വാചാര്യന്മാ
രുടെ അഭിപ്രായം*

8— സാദ്ധ്യങ്ങളായ ത്രിദോഷകോപം നിമിത്തമുണ്ടായ മൂന്നു
തരം ഉന്മാദങ്ങൾക്കും ഈ പറയുന്ന ചികിത്സ ചെയ്യുകയും വേണം.
അതുകൊണ്ടല്ലാമെന്നാൽ, സ്തിശ്ചത വരുത്തുക സേദിപ്പിക്കുക ച
മനം വിരോചനം കഷായവന്ധി സ്നേഹവന്ധി ഉപശമനങ്ങൾ
സ്യന്തേ പുകയേല്പിക്കുക ധൃമപനം അഞ്ജനം തിരുമ്മുക കുടിയ്ക്കുക
അദ്വംഗം നവരച്ചോരമുതലായതു തേക്കുക ധാര ആശംസ് പ്പിക്കുക

സുഷുപ്തപ്രധാനാഞ്ജനാവപീഡപ്രധാനാഭ്യംഗപ്രദോപരി-
ഷേകാൻലേപനവധവേസനാവരോധന വിത്രാസനവിസ്താപനവി-
സ്താരണാപതപ്പണസിരാവ്യധനാനി. 8

ഭോജനവിധാനഞ്ച യഥാസ്ഥം യുക്ത്യാ യച്ചാന്യദപി കി-
ഞ്ചിന്നിദാനവിപരീതമൃഷധം കാര്യം തൽ സ്യാദിതി. 9

ഭവതി ചാത്രം.

ഉന്മാദാൻ ദോഷജാൻ സാദ്ധ്യൻ സാധയേന്ദിഷ്ഠത്തമഃ
ജനേന വിധിയുക്തേന കർമ്മണാ തൽപ്രകീർത്തിതം. 10

യസ്യ ദോഷനിമിത്തേഭ്യ ഉന്മാദേഭ്യഃ സമുത്ഥാനപൂർവ്വരൂപലിം-
ഗവേദനോപശയവിശേഷസമനപിതോ ഭവതി ഉന്മാദസ്യമാഗത-
മാചക്ഷതേ. 11

അടിക്കുക വരിഞ്ഞുകൊട്ടുക ശ്വാസനിരോധം ചെയ്യുക ഭയപ്പെടുത്തു-
ക സന്തോഷിപ്പിക്കുക ഉന്മാദവേഗമുള്ളസമയം ചെയ്യുന്നതിനെപിന്നെ
ഓർമ്മിപ്പിക്കുക ശരീരത്തിന്നു കാര്യം വരുത്തുക അരമ്പാക്ക-
ക ടീക്കുവെച്ചു ഭക്ഷണത്തിന്നും ശരീരപ്രകൃതിക്കും അനുസരിച്ചു
തന്നെ അന്നപാനങ്ങളെ യുക്തിപോലെ പ്രയോഗിക്കുക ഇതുകളും
സാധാരണമായ മാത്ര പ്രവൃത്തികളും അതതുതരം ഉന്മാദം തുട-
ങ്ങുവന്നുള്ള കാരണങ്ങൾക്കു വിപരീതമായ മൃഷധങ്ങളും പ്രവർത്തി-
ക്കുക ഇവമാകുന്നു ചികിത്സകൾ *

ഇതുകൂടെ ധരിച്ചിരിക്കുകയും വേണം.

10.— ഉത്തമനായ ചൈത്ര്യൻ ത്രിദോഷകോപനിമിത്തമു-
ണ്ടായതായ മൂന്നുതരം ഉന്മാദവും സാദ്ധ്യങ്ങളാണെന്നറിയുകയും
അതുകൊണ്ട് ഈ പാഞ്ച ചികിത്സകൾ ചെയ്തു ഭേദപ്പെടുത്തുകയും
വേണം.*

11.—ആഗതജമായ ഉന്മാദത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—മുൻവിവരി-
ച്ചതായ വാതജം പിത്തജം കഫജം സന്നിപാതജമെന്ന ഉന്മാദങ്ങ-
ളുടെ നിദാനാദികളിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തങ്ങളായ സമുത്ഥാനം പൂർവ്വരൂ-

കേചിൽ പുനഃ പൂർവ്വകൃതം കർമ്മപ്രശസ്തമിച്ഛന്തി. തസ്യ നി
മിത്തം പ്രജ്ഞാപരാധ ഏവേതി ഭഗവാൻ പുനർവ്വസുരാത്രേയ ഉ
വാച. 12

പ്രജ്ഞാപരാധാദ്ധ്യതം ഭേദാർത്ഥിപിതൃഗന്ധർവ്വക്ഷരാക്ഷസപി
ശാചഗുരുവൃദ്ധസിദ്ധാചാർവ്വപൂജാനവമത്വ അഹിതാത്യാചരത്വ
ത്വദാ കിഞ്ചിൽ കർമ്മപ്രശസ്തമാരഭതേ. 13

തമാത്മനോപഹതമുപപ്ലന്തോ'ഭേദാഃ കുർവ്വന്ത്യന്മത്തം. തത്ര
ദേവാദിപ്രകോപനിമിത്തേനാഗ്നതുകോപാനമദേന പുരസ്കൃതസ്തേ
മാനി പൂർവ്വരൂപാണി. തദ്യഥാ—ഭേദഗോബ്രഹ്മണതപസ്വിനാം
ഹിംസാഭിതപം കോപനതപം ഹൃശംസാഭിപ്രായതാരതിരോജോവ

പം ആകൃതി വേദന ഉപശയം ഇതുകളോടുകൂടെ യാതൊരു ഉന്മാദ
മാടണോ ഉണ്ടാവുക അതിനെ ആഗ്നജമായ ഉന്മാദമാണെന്നറി
യുകയും വേണം * 12—ചില ആചാര്യന്മാരുടെ പക്ഷം ഈ ആഗ്
നജമായ ഉന്മാദമുണ്ടാകുവാനുള്ള കാരണം ജനാൻതരകൃതമായ മഹാ
പാപമാണെന്നാകുന്നു. ആത്രേയഭഗവാന്റെ സ്വന്തം അഭിപ്രായം
പ്രജ്ഞാപരാധംതന്നെയാണെന്നാകുന്നു * 13—പ്രജ്ഞാപരാധംനി
മിത്തം ഇവൻ (പ്രജ്ഞാപരാധം ശീലിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ) ദേവന്മാർ
ഋഷിമാർ പിതൃക്കൾ ഗന്ധർവ്വന്മാർ യക്ഷന്മാർ രാക്ഷസന്മാർ പിശാ
ചന്മാർ ഗുരുഭൂതന്മാർ വൃദ്ധന്മാർ സിദ്ധന്മാർ ആചാര്യന്മാർ പൂജ
ന്മാർ ഇവരെയെല്ലാം ത്രിവിധകരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് അവമാനിക്കുക
യും ഇവർക്കും ആത്മാവിന്നും അഹിതങ്ങളായ പ്രവൃത്തികളെ ചെയ്യു
കയും കസ്തിതങ്ങളായ മാര മദ്യപാനാദികൾ തുടങ്ങുകയും ചെയ്യും *
14—അവനവന്നു ദ്രോഹത്തെച്ചെയ്യുന്ന ഇവനെ ദേവന്മാർ—ദേവാ
ദികളായ മുൻവിവരിച്ചവർ കോപിച്ചു പലപ്രകാരവും പീഡിപ്പിക്കു
കയും ഉന്മാദമുള്ളവനാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യും *

ഇങ്ങിനെയുള്ള ആഗ്നജകാരണം ഹേതുവായിട്ട് കോപിച്ചു ദേ
വാദികൾനിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതായ ഉന്മാദത്തിന്ന് ഈ വിവരി
ക്കുന്ന പൂർവ്വരൂപം കാണുകയും ചെയ്യും. അതെന്നല്ലാതെ, ദേവന്മാർ—ദേവാലയങ്ങൾ ദേവാപൂജ ഭഗവത്ഭജനം മുതലായതുകൾ

സ്തോത്രാധാരാലവപുഷാഞ്ചോപതപ്തിഃ. സ്വപ്നേ ച ദേവാദിഭിരഭിഭൂ-
തസനം പ്രവർത്തനഞ്ചത്യാഗന്തുനിമിത്തസ്യാനമാസ്യേ പൂർവ്വരൂപാ-
ണി ഭവന്തി. തദതാനസരമുന്മാദോഭിനിവൃത്തിഃ. 14

തത്രാമമുന്മാദകരാണാം പൂത്രാനാമുന്മാദയിഷ്യതമാരംഭവിശേ-
ഷഃ. തദ്യഥാ—അവലോകയന്തോ ദേവാ ജനയന്ത്യന്മാദം. ഗുരുവ്യ-
ഭാസിഭാഷയോഭിശപന്തഃ പിതരോ ധർമ്മന്തഃ സ്വശന്തോ ഗന്ധ-

പത്തു കൾ ബ്രഹ്മണർ താപസന്മാർ ഇവരെയെല്ലാം ഉന്മൂലനാശം
ചെയ്യുവാനുള്ള ആഗ്രഹം എല്ലാസമയവും ഭോഷ്യം കലശലാവുക
മരണശ്വാസം കലശലാവാൻ മോഹം (ഇൻ സംസതീതി റുശംസഃ. ശം-
സു ഹംസയോം എന്നു ധാതു) താൻറ ഓജസ്സ് ശരീരവണ്ണം കാണി
വേലം ശരീരം ഇതുകൊള്ളപ്പാറി ശ്രദ്ധയില്ലാത്തവുക എല്ലാസ്തോടും
ദുഃഖം ('ഉപതാപോ ഗദേ താപേ' എന്നു ഹേമചന്ദ്രൻ) ഇതുകൊണ്ട്
സ്വപ്നത്തിൽ ദേവഷിപിത്രഗന്ധദ്വാദികൾ തന്നെ നിന്ദിക്കുവാനാ-
യി രൗദ്രാകാരത്തോടുകൂടിയ താൻറ അടുക്കൽ വരികയും അവർ പ-
ലേതരത്തിലും ഭയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നതായി സ്വപ്നം കാണുക
യുമാണ് ആഗന്തുനിമിത്തമായ ഉന്മാദത്തിൻറ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ.
ഈ പൂർവ്വരൂപലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം പൂർത്തിയായാൽ ഉടൻതന്നെ ഉ-
ന്മാദവും തുടങ്ങും *

15—ഉന്മാദത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നവരും ഉന്മാദത്തെ ചെ-
യ്ക്കുകാണ്ടു ശരീരത്തിൽ അധിവസിക്കുന്നവരുമായ ഭൂതങ്ങൾ ശരീര-
ത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത് എങ്ങിനെയെന്നാൽ, ഏതാങ്കിലും വിജ-
നസ്ഥലത്ത് അതിശയമായിട്ട് സാമ്രൂപത്തെ കാണിച്ചു ഭയപ്പെടു-
ത്തിക്കൊണ്ടാണ് ദേവന്മാർ ശരീരത്തെ പ്രാപിച്ചു ഉന്മാദത്തെ ചെ-
യ്യുക. അതുപോലെ ഗുരുഭൂതന്മാർ വൃദ്ധന്മാർ സിദ്ധന്മാർ ഋഷികൾ
ഇവരെല്ലാം ശപിച്ചിട്ടാകുന്നു—ശാപനിമിത്തം അവരിലുള്ള ചൈവ-
തന്ത്വം ക്രോധരൂപേണ് ഇവനിൽ പ്രാപിക്കുകയാകുന്നു. പിതൃക്കൾ
തങ്ങൾക്കുള്ള അപരക്രിയകളെ കലാചാരപ്രകാരം ചെയ്യാത്തനിമി-
ത്തം കോപിക്കുകയാൽ അവരുടെ രോഷവേഗത്തെ ഇവനിൽ പ്രേ-
രിപ്പിച്ചു ഇവനെ ഉന്മാത്തനാക്കിത്തീർക്കും. നേരവും സമയവും നോ-

യ്യാഃ സമാവിശന്തോ യക്ഷരാക്ഷസാസ്യ മരഗന്ധമാശ്രോപയന്തഃ
പിശാചാഃ പുനരധിഭക്ത്വ വഹേയന്തഃ. 15

തദസ്യമാനി രൂപാണി. തദ്വേദം—അമർത്ത്യമലവിദ്യപരതഃ

ക്കാത സഞ്ചരിക്കുകയാൽ ചൈത്യാദിസ്ഥാനങ്ങളിൽ അസമയ
ത്ത് ഏതുമുട്ടുകയാൽ ഗന്ധർവ്വന്മാർ ശരീരത്തിൽ കേറി ഉന്മാദത്തെ
ഉണ്ടാക്കും. യക്ഷന്മാരും രാക്ഷസന്മാരും വിശേഷകാരണങ്ങളൊന്നും
കൂടാതെത്തന്നെ ശരീരത്തിൽ ഏതാ വികാരത്തെ ചെയ്യും. പി.ശാ.
ചന്മാർ പച്ചമാംസത്തിന്റെ പ്രാണമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുകയും അസം
ഗതിയാക്കുകയായ ഗന്ധമന്താണെന്നു ശങ്കിച്ച ഭയപ്പെടുന്നസമയം
ശരീരത്തിൽ കേറിക്കൂട്ടുകയും ചെയ്യും. ഇപ്രകാരം ശരീരത്തിൽ കൂ
ടിയാൽ ഉന്മാദത്തെ ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും* 16—ഇങ്ങി
നെ ഭൂതാവശംനിമിത്തം സംഭവിച്ചതായ ഉന്മാദത്തിന്റെ ലക്ഷ
ണമെന്നുനാൽ, ബലം വീഴ്ചം പെരുത്തും പരാശ്രമം ഗ്രഹണാശ
ക്തി ധാരണാശക്തി സ്മരണാശക്തി ജ്ഞാനം വാഗ്വിജ്ഞാനം ഇതു
കളല്ലാം ഒരു മനുഷ്യനുണ്ടാകാവുന്നതിൽ കവിഞ്ഞിരിക്കുകയും ഉ
ന്മാദവേഗം തുടങ്ങുന്നതിന്നും മാറുന്നതിന്നും യാതൊരു കാരണവുമു
ണ്ടില്ലാതിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ വിഷയത്തിൽ ദേവഭിട്ടഹാരവേ
ശലക്ഷണങ്ങളെ ഗ്രന്ഥാന്തരത്തിൽ ഇവിടെ വർണ്ണിക്കുകയും ചെയ
യിരിക്കുന്നു. ‘സതുഷ്ടഃ ശുചിരത്ഭിപ്രമപ്യഗന്ധാൻ സുഗ്രീരവി
തഥസംസ്കൃതപ്രഭാഷിഃ തേജസപി സ്ഥിരനയനോ വരപ്രഭതാ ബ്ര
ഹ്മണ്യോ ഭവതി നരഃ സ ദേവജുഷ്ടഃ * ഇതവുൽഷ്ടിസിദ്ധാനാം ശം
പചിന്താനരൂപതഃ | വ്യാഹാരഹാരചേഷ്ടാഭിർയുഗാസം തൽഗ്ര
ഹം വദേൽ * പ്രേതാനാം സ ദിശതി സംസ്കാരേഷു പിണ്ഡാൻ ശാ
ന്താത്മാ ജലമപി ചരപസവ്യചന്ദ്രഃ | മരസസ്തസ്മി ലഗുഡപായ
സാഭികാമസ്തന്ദഃകതാ ഭവതി പിതൃഗ്രഹാഭിജുഷ്ടഃ * ഏവംതേ പു
ളിനവനന്തരോപസേവി സ പാചാഃ പ്രിയപരിശീതാസ്ഥാപ്യഃ |
നൃത്യൻ വൈ പ്രഹസതി ചാഭ ചാപ്യശബ്ദം ഗന്ധർവ്വഗ്രഹചർ വി
ഡിതോ മനുഷ്യഃ * മാംസാസ്യഗപിവിധിസുരവി കാലേ പ്ലവൻ പ്ലവജാ
ഭൂമതി. നിഷ്കരോതി. തുരഃ | ശ്രോധാജ്ജ്വലപഞ്ചലോ നിശാവിഹാരി

ഷപരാക്രമ ഗ്രഹണധാരണസ്മരണജ്ഞാന വചനവിജ്ഞാനാനുനീ
യതഃശ്ചന്ദ്രോദകഃലഭഃ. 16

ഉന്മാദവിഷ്വതാമപി ചല . ദേവഷിപിത്രഗന്ധവ്യയക്ഷരാ
ക്ഷസപി ശാചാനാം ഗുരുവൃദ്ധസിദ്ധാനാം വാ, ഏഷ അന്തരേ
ഷപഭിഗമനീയാഃ പുരുഷാ ഭവന്തി. തദ്യഥാപാപസ്യ കർമ്മണഃ
സമാരംഭേ പൂർവ്വകൃതസ്യ വാ കർമ്മണഃ പരിണാമകാലേ, ഏകസ്യ

ശൌചദിർ ഭവതി സ രാക്ഷസൈശ്ചഹീതഃ | ഹാസ്യനൃത്യപ്രിയം
രൌദ്രചേഷ്ടം ചരിദ്രവഹാരിണം | ആക്രോശിനം ശീഘ്രഗതം ദേവ
ഭിജ്ഭിഷഗഭിഷം | ആത്മാനം കാഷ്ടശസ്ത്രാദ്യർല്ലന്തം ഭോശ്ശബ്ദ
വാദിനം | ശാസ്ത്രവേദപഠം വിദ്വാൽ ഗൃഹീതം ബ്രഹ്മരാക്ഷസൈഃ*
ഉദ്ധസ്യഃ കൃശപര്യേഷാചിരപ്രലാപീ ഭഗ്ഗ്നേയാ ഭഗമശ്നുചിസ്മഥാ
തിലോലഃ | ബഹാശി വിജനവനാന്തരോപസേവി വ്യാചേഷ്ടൻ
ഭ്രമതി തദൻ പിശാചജ്ജഃ* പ്രേതാകൃതിക്രിയാഗന്ധം ഭീതമാഹാ
രവിഭിഷം | തുണച്ഛിദം ച പ്രേതേന ഗൃഹീതം നരമാദിശേൽ*
അസുരഗ്രഹാദി മാരം പല ഗ്രഹങ്ങൾനിമിത്തവും ഉന്മാദം സംഭ
വിക്കും. അതുകളുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ മന്ത്രശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നറി
യുകയും വേണം. ഗ്രന്ഥവിസ്മരണത്ത ഭയന്ന് അതുകളെ ഇവിടെ ചേ
ർക്കുന്നില്ല* 17—ഉന്മാദേത്ത ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുവാനായി ദേവന്മാർ ഋ
ഷികൾ പിതൃക്കൾ ഗന്ധർവ്വന്മാർ യക്ഷന്മാർ രാക്ഷസന്മാർ പിശാച
ന്മാർ ഗുരുഭൂതന്മാർ വൃദ്ധന്മാർ സിദ്ധന്മാർ ഇവരുടെ കോപശക്തി ഏ
തേതുസമയത്താണോ മനുഷ്യനിൽ പ്രാപിക്കുക എന്നുള്ളതിനേയും
വിവരിക്കാം: ഹിംസാസേവയാദി പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാൻ തുടങ്ങുന്ന
സമയം പൂർവ്വജന്മകൃതമായ പാപത്തിന്റെ ഫലാനുഭവകാലാരംഭം
ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത ഗൃഹത്തിൽ ഒറ്റയ്ക്കു താമസിക്കുക സന്ധ്യാസമ
യത്തു നാൽക്കൂട്ടപ്പരുവഴിയിൽ തനിയെ നില്ക്കുക ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം
ചെയ്യാതിരിക്കുക മലയിട*ൽ വെച്ചു സ്ത്രീസേവചെയ്യുക രജസ്വ
ലാഭിഗമനം ചെയ്യുക കലാചാരവിരുദ്ധമായ ശാസ്ത്രങ്ങളെ പഠിക്കു
കയും അതുകളിൽ വിധിക്കുന്നതായ ബലി മംഗളകർമ്മം ഹോമം ഇ

വാ ശുന്യഗൃഹവാസേ ചതുഷ്ടഥാധിഷ്ഠാനേ വാ സന്ധ്യാവേലായാമ
പ്രയതഭാവേ വാ പദ്യതസന്ധിഷു വാ മിഥുനീഭാവേ രജസ്-ലാഭി
ഗമനേ വാ വിഗ്രഹേ വാഭ്യയനബലിമംഗളഹോമപ്രയോഗേ നി
ഘമപ്രതബ്രഹ്മചര്യഭംഗേ വാ മഹാഹവേ വാ ദേശകലപുരവിനാ
ശേ വാ മഹാഗ്രഹോപഗമനേ വാ സ്രീയാഃ പ്രജനനകാലേ വിവി
ധഭൂതാശുഭാശുചിസ്സർവ്വേ വാ വചനവിരോചനരഹിതസ്രാവേ വാശു
ചേരപ്രയത്നേ വാ ചൈത്യദവായതനാഭിഗമനേ വാ മാംസമധു
തിലഗുളമദ്യോഷ്ടിഷ്ടേ വാ ഭിഗ്വാസന്ധി വാ നിശി നഗരനിഗമച
തുഷ്ടമോപവനശ്ശശാനായതനാഭിഗമനേ വാ ദ്വിജഗൃഹസുരവൃജാ

ഇതി അനുഷ്ഠിക്കുകയും കലാചാരപ്രകാരമുള്ള നിത്യകർമ്മാഭി നി
യമം വ്രതം ബ്രഹ്മചര്യം ഇതുകൾക്കു ഭംഗം വരുത്തുക പടക്കു
ത്തിൽ ചെല്ലുക അഗ്നിപർവ്വതം പൊട്ടുക പെള്ളറപ്പാടും വരിക മുത
ലായതുകൾ നിമിത്തം നാടുനശിക്കുന്ന സമയം കലവിനാശസമയം
അഗ്നിബാധാഭിനിമിത്തം ഞ്ഞാശം വരുന്ന സമയം ഗ്രഹണാഭി
ഗ്രഹപീഡാസമയം സ്രീകൾ പ്രസവിക്കുന്ന സമയം തീണ്ടാരിപ്പട്ട
പ്പുരുതലായ അശുഭവസ്തുക്കളെ തൊടുക ശുഭം മാറിയും ലേശം താ
ല്പിച്ചു മില്ലാതെയും വചനമോ വിരോചനമോ രക്തമോക്കുണമോ ശീലി
ക്കുക (അസമയത്ത്) ശുഭം മാറിയും ഭക്തികൂടാതെയും ചൈത്യ
ത്തിങ്കലേയ്ക്കോ—അഗ്നഗാരം, അരയത്ത്, ബുദ്ധവിഹാരം ഇതുകളിൽ
ലേയ്ക്കോ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഉള്ളിലേയ്ക്കോ കടന്നു ചെല്ലുക മാംസമോ
തേനോ ഏതൊ ശക്തരയോ മദ്യമോ കഴിച്ചു ശേഷിച്ചിട്ടുക നൃപ
ബന്ധം കൂടാതെ നില്ക്കുക നഗരം അങ്ങാടിത്തെരു (ചന്ദ്രസ്ഥലം)
നാൽക്കൂട്ടപ്പെരുവഴി ഉപവനം ചുട്ടുകാട് (ചുടല) ഇവിടങ്ങളിലേക്കു
രാത്രികാലത്തു പോവുക മഹാഭയത്താൽ ചെയ്യുന്നതായ ബ്രഹ്മണ
പൂജ ഗുരുശുശ്രൂഷ ദേവപൂജ ഇതുകൾ മുടക്കുക ധർമ്മശാസ്ത്രവിരു
ദ്ധമായി നടക്കുക മാരം ദുഷ്ടപുത്തികൾ തുടങ്ങി ഈ വക സമ
യത്താകുന്നു മനുഷ്യനു ദേവതാബാധയുണ്ടാവുക എന്നറിയണം.

ഭിഡംബ്ബേ വാ ധർമ്മാചാരവൃതിക്രമേ വാ അന്യസ്യ . കർമ്മണോ
പ്രശസ്തസ്യാരംഭേ വാ ഇത്യാഘാതകാലാഃ. 17

ത്രിവിധത്തു ചലുന്മാദകരാണാം ഭൂതാനാമുന്മാദനേ പ്രയോജ
നംഭവതി. തദ്യഥാ. ഹിംസാരതിരദ്യുച്ഛനഞ്ചേതി. തേഷാം തൽ
പ്രയോജനമുന്മാത്താചരണവിശേഷലക്ഷണൈർവിദ്യുതം. തത്ര ഹിം
സാരമുന്മാദ്യമാനേഹിം പ്രവിശത്യസ്തം വാ നിമജ്ജതി സ്ഥലാൽ

ഈ പറഞ്ഞതു സകലഗ്രഹങ്ങൾക്കും ബാധിക്കുവാനുള്ള സാമാന്യ
സമയവിധിയാകുന്നു. ഇന്നിന്ന ഗ്രഹങ്ങൾ ഇന്നിന്ന സമയത്തു
ബാധിക്കുമെന്നതിനെക്കുറിച്ച് വാഹടാചാര്യൻ ഇങ്ങിനെ വിവരി
ച്ചിരിക്കുന്നു: 'ശുക്ലേതി ശുക്ലപ്രതിപത്തയോദശ്യോഃ സുരാ നരം ।
ശുക്ലത്രയോദശീകൃഷ്ണപോദശ്യോദ്ദാനവാ ഗ്രഹാഃ । ഗന്ധർവാസ്തു ച
തുർത്ഥാം പോദ്യോം ചോരഗാഃ പുനഃ । പഞ്ചമ്യം ശുക്ലസപ്തമ്യേ
കാദശ്യോസ്തു ഗണേശപരാഃ । ശുക്ലാഷ്ടമ്യം ചാമീപുണ്യമാസീഷു ബ്രഹ്മ
രാക്ഷസാഃ । കൃഷ്ണ രക്ഷഃ പിശാചാദ്യാനവപോദശപവൃന്ധ । ദശാമാ
വാന്യുഃ ശരപ്പ നവമ്യഃ പിതരോപരേ । ഇരുവൃദ്ധാരയഃ പ്രായഃ കാ
ലാ സന്ധ്യാസുലക്ഷയേൽ' * । ൧൭—ഉന്മാദത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുവാനാ
യി ശരീരത്തിൽ ആവേശിച്ച് ഉന്മാദിപ്പിക്കുന്ന വോദിഗ്രഹങ്ങൾ
ആവശിക്കുന്നതിന്റെ പ്രയോജനം ഈ ശരീരത്തെ ഹിംസിക്കുവാ
ൻ വേണ്ടിയും ശരീരത്തിൽ സുചമായിരിപ്പാൻ വേണ്ടിയും ബലി
പൂജാദികൾ കിട്ടുവാൻ വേണ്ടിയും ഇങ്ങിനെ മൂന്നുതരത്തിലാകുന്നു.
ഈ മൂന്നുതരം ഗ്രഹങ്ങളുടെയും ലക്ഷണവ്യത്യാസം അതാതുരോഗി
കളുടെയും ഉന്മാലേക്ഷണവ്യത്യാസംകൊണ്ട് അറിയുകയും വേണം.
ഈ പറഞ്ഞതുകളിൽ ഹതുക്രാമനായഗ്രഹം ബാധിക്കുക നിമി
ത്തം ഉന്മാദം സംഭവിച്ചവൻ തിയിൽ ചാടുകയോ വെള്ളത്തിൽ മു
ങ്ങുകയോ പൊട്ടക്കുഴിയിൽ ചാടുകയോ ചർഗാദി ശസ്ത്രം ചമട്ടി
വടി കട്ട മുഷി ഇതു കാളക്കൊണ്ട് തന്നത്താൻ താഡിക്കുക ഇതുക
ളെചെയ്യും—ഈ പറഞ്ഞതുകളെ ശിഷ്യം മരിക്കുവാനുള്ള പലവിദ്യക

ശപഥേ വാ പതതി ശത്രുകശാകാഷ്ടലോഷ്ടമുഷ്ടിഭിർഹന്ത്യാത്മാനമ
 നൃച്ച പ്രാണവധാത്മമാരഭതേ. ഹിംസാത്മി നമുനത്തമസാദ്ധ്യം വി
 ദ്വാൽ. സാദ്ധ്യേ പുനർത്വാവിതരൗ. 18

തഃയാസ്സാധനാനി. മന്ത്രേഷധിമണിമംഗളബല്യപഹാ
 രഹോമനിയമവ്രതപ്രായശ്ചിത്തോപവാസസ്വപ്നയനപ്രണിപാ

ളം ചെയ്യും. 'തത്ര ഹിംസാത്മകേ ബാലോ മഹാൻ വാ സ്രുതനാസി
 കഃ। ക്ഷതജിഹ്വഃ കപണേൽ ബാധമസുഖീ സാശ്രുലോചനഃ ।
 ഭുവ്വണ്ണോ ഹീനവചനഃ പൂതിഗന്ധിച്ഛ ജായതേ । ക്ഷാമോ മൂത്രപുരി
 ഷംസ്ഥം മൃദനാതി നജുഗ്ദ്ധതേ । ഹന്യേ ചോദ്യമ്യ സംരജ്ഞോ
 ഹന്ത്യാത്മാനം തഥാ പരം । തപേച്ച ശത്രുകാഷ്ടാദ്യൈരഗ്നിം വാ ഭീ
 പ്തമാപിശേൽ! അപ്സ മജ്ജേൽ പതേൽ കൂപേ കർഷാദന്യേച്ച തദപിധം
 തുരഭാഹമോഹാൻ പുയസ്യ ഛർദ്ദനം ച പ്രവർത്തയേൽ । രക്ഷഞ്ച
 സർവ്വമാഗ്നേഭ്യോ രിഷ്ടോപത്തിശ്ച തം തൃജേൽ' എന്നു വാഹടാചാ
 യ്തൻ. ഈ ഹിംസാകാമഗ്രഹപീഡ തിരെ അസാദ്ധ്യമാകുന്നു. ര
 ണ്തുകാമഗ്രഹാവേശപീഡയും. ബലികാമഗ്രഹപീഡയും സാദ്ധ്യങ്ങ
 ള്ളമാണ്. വാഹടാചായ്തൻ ഇതുകളുടെ ലക്ഷണത്തെയും ഇങ്ങിനെ
 വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. 'രഹഃസ്രീരതിസല്ലാപഗന്ധസ്രഗ്ഭോഷണപ്രി
 യഃ। ഹൃഷ്ടഃ ശാന്തശ്ച ദിസ്സാദ്ധ്യോ രതികാമേന പീഡിതഃ * ഭീനഃപ
 റിമുശേഭക്രമം ശുഷ്കോഷ്ടഗുളതാലുകഃശങ്കിതം വിഷ്വതേ രൌതി ധ്വം
 യത്പ്രായാതിഭീനതാഃതന്നമന്നാഭിലാഷേപി തേസന പ്രതിഭാഷതേ
 ഗ്രാഹിതം ബലികാമേന തം വിദ്വാൽ സുചസാധനം' ഗ്രന്ഥാന്തര
 ത്തിൽ ഗ്രഹാവേശസ്വഭാവത്തെ ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. 'ഭ
 പ്തണാഭീൻ യഥാ മരായാ ശീതോഷ്ണം പ്രാണിനാ യഥാ സ്ഥമണിം
 ഭാസ്സരാച്ചിശ്ച തഥാ ദേഹഞ്ച ദേഹധൂക് വിശന്തി ച നന്ദന്യന്തേ
 ഗ്രഹാസുഭേച്ഛൂരിരി.ണ്ട' * 19-ആകാരണം ബലികാമേനായ
 ഗ്രഹം ബാധിച്ചാൽ മന്ത്രസിദ്ധിവരത്തായും ഭക്ഷണം ശീലിക്ക
 കയും മണികൾ ധരിക്കുകയും മംഗളബലികൾ ചെയ്യുകയും സൂര്യൻ

കഥ

ചരകസംഹിത(വാചസ്പത്യം)

114

തഗമനാദീനി. ഇത്യേവമേതേ പഞ്ചോന്മാദോ വ്യാചൃതാ ഭവന്തി. 19

തേ തു വലു നിജാഗ്നൗ വിശേഷേണ സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യവിശേഷേണ ച പ്രവിഭജ്യമനോഃ പഞ്ച സന്തോ ദോവേവ ഭവതഃ. 20

തൗ പരസ്പരമനുബല്ല്യീതഃ. കദാചിദ്വ്യഥോക്തഹേതുസംസ

നാദിഹോമം കഴിക്കുകയും നിയമങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കുകയും വൃതങ്ങളെ ശീലിക്കുകയും കർമ്മവിപാകാദി പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുകയുംക്കേത്രോപവാസാദി ഉപവാസം ശീലിക്കുകയും വേദവൃദ്ധന്മാരിൽനിന്നു സപ്തപ്രയനം സമ്പാദിക്കുകയും ആദിത്യനമസ്കാരാദികൾ ശീലിക്കുകയും തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുകയും വേണം. ഇതുപോലെ മറ്റു പരസ്പരങ്ങളായ ചട്ടുകളേയും ശീലിക്കണം. വാതജം പിത്തജം കഫജം സന്നിപതജം ആഗ്നജം എന്നിങ്ങിനെ ഉന്മാദം അഞ്ചുതരമെന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ വിവരണം ഇങ്ങിനെയാകുന്നു. ഈ വിഷയത്തിൽ മാധവാചാര്യൻ മനുഷ്യാവസ്ഥകളും വിഷ്ണുക്കളും കൂടാതെ ഉന്മാദരോഗാകരണപര്യായവും അതുകൂടെ ഇങ്ങിനെ വിവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ചോരൈർന്നരേന്ദ്രപുരുഷൈർഭിഷ്കൃമാന്യൈഃ പൂത്രാസിതസ്യ ധനബാധവസംക്ഷയാദോഘാഘം ക്ഷതേ മനസി ച പ്രിയയാ നിരംസോഽജായേതേ ചോൽകടതമോ മനസോ വികാരാചിത്രം ബ്രഹ്മീതി ച മനോനുഗതം വിസംശേതാ ഗായത്രിശ്ലോഹ സതീരോദിതി ചാപി ഭൂധഃ രക്ഷേതക്ഷണോ പാതഞ്ചലേന്ദ്രിയഭാഃ സുദീനഃ ശ്വാചാനനോ വിഷകൃതേഥ ഭവേദിസംജാതഃ ഇതുകൂടും ആഗ്നജത്തിൽ ചേരാവുന്നതായത് ഉന്മാദം അഞ്ചുതരം തന്നെയാകുന്നു * 20—ഉന്മാദരോഗം ഇങ്ങിനെ അഞ്ചുതരത്തിലാണെങ്കിലും നിജം ആഗ്നജം എന്നിങ്ങിനെയും സാദ്ധ്യം അസാദ്ധ്യം എന്നിങ്ങിനെയും നോക്കുന്നതായാൽ രണ്ടുപ്രകാരത്തിൽ തന്നെയാണെന്നും വിചാരിക്കാം * 21—അവ തമ്മിൽ ചേർന്നുകൊണ്ടു മിരിക്കും. നിജം തന്നെ സാദ്ധ്യമായിട്ടും അസാദ്ധ്യമായിട്ടുമുണ്ട്. ഇതുപോലെതന്നെ

ഗ്ലാമ്യതയോഃ സംസൃഷ്ടമേവ പൂർവ്വരൂപം ഭവതി സംസൃഷ്ടമേവ ലി
 ഞ്ഞേ. തത്രാസാദ്ധ്യസംയോഗം സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യസംയോഗം വാ അ
 സാദ്ധ്യം വിദ്വൽ. സാദ്ധ്യത്തു സാദ്ധ്യസംയോഗം തസ്യസാധനം
 സാധനസംയോഗമേവ വിദ്വാദിതി. 21

ഭവന്തി ചാത്ര.

നൈവ ഭവോ ന ഗന്ധർവാ ന പിശാചാ ന രാക്ഷസാഃ
 ന ചാന്യേ സ്വയമക്ലിഷ്ടമുപക്ലിശ്യന്തി മാനവം. 22
 യേ തേപനമനുവർത്തന്തേ ക്ലിശ്യമാനം സ്വകമ്ബ്നാ

ആഗുതും. നിജമായ ഉന്മാദവും ആഗുതവായ ഉന്മാദവും ഉണ്ടാ
 കുവാനുള്ള കാരണങ്ങൾ ചിലപ്പോൾ സംഗതിവശം ഇടകലൻ
 വരുന്നതായാൽ അവയുടെ പൂർവ്വരൂപവും ലക്ഷണവും ഇടകലൻ
 വരികയും ചെയ്യും. ഉന്മാദരോഗത്തിൽ അസാദ്ധ്യലക്ഷണമുള്ളതും
 സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യലക്ഷണങ്ങൾ ഇടകലനുള്ളതും അസാദ്ധ്യമെന്നുത
 നെ കരുതണം. സാദ്ധ്യലക്ഷണംമാത്രമായി കാണുന്നതിനെ മാത്ര
 മേ കേവലം സാദ്ധ്യമായി വിചാരിക്കാവുന്നതിനാൽ ദോഷജ്ഞിനു
 പറഞ്ഞവമനവിരോധനാദികളും ആഗുതജ്ഞിനു വിധിച്ചത്രും
 ഔഷധി മുതലായതും രണ്ടും അതിന്നു സാധനമാണെന്നറിഞ്ഞി
 രിക്കുകയും വേണം. അതിനാൽ ഏതുതരം ഉന്മാദത്തിലും ചികി
 ത്സയും മന്ത്രവാദാദികളും ഒരുപോലെ ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു സിദ്ധ
 മായിരിക്കുന്നു *

ഈ വിഷയത്തിൽ താഴെ പറയുന്നതുകൾക്കുള്ള ഗ്രഹിക്കുക
 യും വേണം.

22— മനസ്സിന്നു സ്വതഃ യാതൊരു തകരാറുമില്ലാത്തവനെ
 ഭവന്മാരോ ഗന്ധർവ്വന്മാരോ പിശാചന്മാരോ രാക്ഷസന്മാരോ മറ്റു
 ഗ്രഹങ്ങളോ ഒരുകാലത്തും ബാധിച്ച യാതൊരു ഉപദ്രവവും ചെ
 യ്കയില്ല * 23— അവനവന്റെ പ്രവൃത്തിദൃഷ്ട്യാനിമിത്തം ക്ലിശ്യ

- ന തന്നിമിത്തം ക്ലേശോന്മേഷം ന ഹ്യസ്തി കൃതകൃത്യതാം. 23.
 പ്രജ്ഞാപരായണം പ്രാപ്തേ വ്യാധൗ കർമ്മജ ആത്മനഃ
 നാഭിശംസേദ് ബുധോ ദേവൻ ന പിതൃന്നപി രാക്ഷസാൻ. 24.
 ആത്മാനമേവ മന്വേത കർത്താരം സുചിദഃചയോഃ
 തസ്മാശ്ചൈവസ്തരം മാഗ്ധം പ്രതിപദ്യേത നോത്രസേൽ. 25.
 ദേവാദീനാമുപചിതിഹിതാനാമുപസേവനം
 ന ച തേഭ്യോ വിരോധശ്ച സർവ്വമായത്ത്മാത്മനി. 26.

മാനനായ മനുഷ്യാനെ ഭൂതങ്ങൾ ബാധിക്കുമെങ്കിലും ഇവന്നുണ്ടാകു
 ന്ന കഷ്ടാരിഷ്ടങ്ങളൊന്നും അവർ നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നതല്ല; അ
 തെല്ലാം ഇവന്റെ കർമ്മദൃഷ്ടി നിമിത്തം സംഭവിക്കുന്നവതാണയാ
 ണ്. ഈ വികർമ്മകരണം ഒരിക്കലും കൃതകൃത്യതയെ ചെയ്യുകയുമി
 ല്ല * 24— അവനവന്റെ കർമ്മദൃഷ്ടി നിമിത്തം പ്രജ്ഞാപരായം
 സംഭവിക്കുകയാൽ തനിക്കുണ്ടായ രോഗത്തെക്കുറിച്ച് അറിവുള്ള
 വൻ ദേവന്മാരോടോ പിതൃക്കളോ രാക്ഷസന്മാരെയോ ഒരിക്കലും
 കുറാം പറയുകയുമരുത്. 'ഹേതാവീച്ഛേൽ ഫലേ ന തു' എന്ന വാ
 ക്യം ഈ ഘട്ടത്തിൽ പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണെന്നു സാരം * 25—
 അവനവന്റെ സുചിദഃചയങ്ങൾക്കുള്ള കാരണം അവനവൻ— അ
 വനവന്റെ പ്രവൃത്തി തന്നെയാണെന്നറിയണം. 'ആത്മൈവ ഹ്യാ
 ത്മനോ ബന്ധുരാത്മൈവ രിപുരാത്മനഃ' എന്നു ഭഗവദപോക്യം. അ
 തിനാൽ, തനിക്കു നല്ലതു വരുവാനുള്ള മാഗ്ധത്തെ താൻ തന്നെ ശ്ര
 മിച്ചു കണ്ടുപിടിച്ച് ആചരിക്കുകയും വേണം. ഒരു കാർഷ്വത്തിലും
 ഭയപ്പെട്ടു പിൻമടങ്ങുകയുമരുത് * 26— ഇഹത്തിലും പരത്തിലും
 ഒരുപോലെ ഹിതത്തെച്ചെയ്യുന്നവരായ ദേവന്മാരെ— സന്തുഷ്ടിക
 ല്ല പുജിക്കുകയും ഭജിക്കുകയും ത്രിവിധകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടും യാ
 തൊരു തൊറും ചെയ്യാതിരിക്കുകയും വേണം. ഇതെല്ലാം തന്നിക്ക്
 ആയത്സവ്യമാണ്— തന്നാൽ സാധിക്കുന്നതാണ്. പരപ്രേരണ
 കൊണ്ടു ചെയ്യാൽ പോരാ എന്നു സാരം.

തത്ര ശ്ലോകഃ.

സംഖ്യാ നിമിത്തം ദ്രവിധം ലക്ഷണം സാദ്ധ്യതാ ന ച
ഉന്മാദാനാം നിദാനേന്ദ്രിൻ ക്രിയാസൂത്രഞ്ച ഭാഷിതം.

27

ഇതി ചരകസംഹിതായാം

നിദാനസ്ഥാനേ.

ഉന്മാദനിദാനം നാമ സപ്തമോദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം 8. അപസ്താരനിദാനം.

അപ്താരോപസ്താരനിദാനം പൂർവ്വാദ്ധ്യായഃ.

ഇതി ഹ സ്താര ഭഗവാനാദിതഃ.

ഇഹ ചല ചതപാരോപസ്താര വാതപിതകഫസന്നിപാത
നിമിത്താഃ.

1

അദ്ധ്യായവിവരണം.

27— ഉന്മാദനിദാനമെന്ന ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഉന്മാദസം
ഖ്യയും നിജാഗതഭേദേന രണ്ടുപ്രകാരത്തിലുള്ള നിദാനവും ലക്ഷ
ണവും സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യലക്ഷണവും അതുകൾക്കുള്ള ചികിത്സയുടെ
ചുരുക്കവും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു *

ഇതി ചരകസംഹിതാപൂർവ്വാനേ

വാചസ്പത്യേ.

നിദാനസ്ഥാനേ സപ്തമോദ്ധ്യായഃ. (7)

അദ്ധ്യായം 8.

ഇനി അപസ്താരനിദാനമെന്ന അദ്ധ്യായത്തെ പായാം:—

1— മനുഷ്യനുണ്ടാകുന്ന അപസ്താരരോഗം വാതജം പിത്ത
ജം കഫജം സന്നിപാതജം ഇങ്ങിനെ നാലുതരത്തിലാകുന്നു *

ത ഏവംവിധാനാം പ്രാണഭൂതാം ക്ഷിപ്രമഭിനിവൃത്തന്തേ. ത
ദ്രുമാ— രജസുമോദ്യാമുപഹതസമുൽഭാത്തവിഷമബഹുഭോഷാ
ണാം സമലവികൃതോപഹിതാന്യശുചീന്യഭൂവഹാരജതാനി വൈ
ഷമ്യയുക്തേനോപയോഗവിധിനോപയുജാനാനാം തത്രപ്രയോഗ
മപി ച വിഷമമാചരതാമന്യാശ്ച ശരീരചേഷ്ടാ വിഷമാസ്സമാചര
താമത്യാപക്ഷിണഭോനാം വാ ഭോഷാഃ പ്രകുപിതാ രജസുമോദ്യാ
മുപഹിതചേതസാമന്തരത്മനഃ ശ്രേഷ്ഠതമായതനം ഹൃദയമുപസം
ശൃഛ്യ പശ്യവതിഷ്ടന്തേ തഥേന്ദ്രിയായതനാനി. തത്ര ചാവസ്ഥിതാ

2— ആ അപസ്സാരരോഗം ഈ പറയുന്ന തരക്കാക്കാണ് ക്ഷണ
ത്തിൽ ഉണ്ടാവുക. അവരാറെല്ലാമെന്നാൽ, രജോഗുണമോ. തമോ
ഗുണമോ കലശലായി വലിക്കുകനിമിത്തം സംഭവിച്ചതായ രാഗാ
ഭിദ്യുഗ്ഗുണങ്ങളിൽ മനസ്സു തകരാനായവർ ശ്രമത്തിലധികം വലിച്ചു
സ്ഥാനം വിട്ടു വിമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ കൂടി സഞ്ചരിക്കുന്ന വാതാദിഭോ
ഷങ്ങളോടുകൂടിയവർ മലിനങ്ങളും വേണ്ടതുപോലെയല്ലാതെ ഉ
ണ്ടാക്കിയവയും ശുചിത്വമില്ലാത്തവയും (സ്വതഃ തനിക്കു ഭക്ഷ്യ
ങ്ങളല്ലാത്തവയും) ആയ ഭക്ഷണപദാർത്ഥത്തെ വേണ്ടതുപോലെയ
ല്ലാതെ ശീലിക്കുന്നവർ മാത്രംഗീതീയം മുതലായ അല്പായങ്ങളിൽ
വിധിച്ചു ചർച്ചകളെ മനഃപൂർവ്വം തൊരിക്കുന്നവർ ഈ പറഞ്ഞതു
കൾക്കും പുറമെയുള്ള നിന്ദ്യങ്ങളായ ശരീരചേഷ്ടകളെ ചെയ്യുന്ന
വർ ശരീരം കലശലായി ക്ഷീണിച്ചവർ ഇവർക്കെല്ലാം വാതാദിഭോ
ഷങ്ങൾ കോപിക്കും. അങ്ങനെ കോപിച്ച ഭോഷങ്ങൾ രജസുമോ
ഭോഷങ്ങൾനിമിത്തം ദുഷിപ്പിക്കപ്പെട്ട മനസ്സോടുകൂടിയ അവന്റെ,
അന്തരാത്മാവിന്റെ പ്രധാനസ്ഥാനമായ ഹൃദയത്തിലും ചക്ഷുഃ
ശ്രോത്രാദി ഇന്ദ്രിയയന്ത്രങ്ങളിലും ചെന്നുകൂടി അതുകളെ സ്വ
വ്യാപാരകുലങ്ങളല്ലാതെയാക്കിത്തീർത്തുകൊണ്ട് അവിടങ്ങളിൽ
സ്ഥിതിചെയ്യും. മേൽപ്രകാരം ഹൃദയത്തിലും ഇന്ദ്രിയയന്ത്രങ്ങ
ളിലും ചെന്നുകൂടിയ ഭോഷങ്ങളെ അത്യാഗ്രഹം ഭേദവും ഭയം

സ്തനോ യദാ ഹൃദയമിന്ദ്രിയായതതാനി ചേരിതാഃ കാമക്രോധഭയ
ലോഭമോഹഹർഷശോകചിന്തോദേഹാദിഭിർഭൂതഃ സഹസാഭിപൂരയ
ന്തി തദാ ജന്തുരപസ്തരതി. 2

അപസ്താരം പുനഃ സ്മൃതിബുദ്ധിസത്തപസംപ്ലവൽ ബീഭത്സ
ചേഷ്ടമാവസ്ഥികം തമഃപ്രവേശമാചക്ഷതെ. 3

തസ്യേവമാനി പൂർവ്വരൂപാണി ഭവന്തി. തദ്യഥ— ഭൂപുരാസ
സ്തതമക്ലേഷ്ണൈർവ്യക്തമശബ്ദഗ്രവണം ലാലാസിംഘാണകപ്രസ്ര
വണമനന്നാഭ്യശമനമരോചകാവി.പാകൗ ഹൃദയഗ്രഹാഃ കഷേരോ

ലോഭം മോഹം സന്തോഷം ദുഃഖം വിചാരം പേടി മുതലായ (രാ
ജസങ്ങളും താമസങ്ങളുമായ) ദുർഗുണങ്ങൾ പ്രേരിപ്പിക്കുകനിമിത്തം.
ഹൃദയത്തെയും നേത്രാദിസ്ഥാനങ്ങളേയും അതിചേഗത്തിൽ നിറച്ചു
കളയും. അപ്പോൾ അവൻ അപസ്താരിയായിത്തീരുകയും ചെയ
യും * 3— അപസ്താരമെന്നത്, കാമശക്തിയും പദാത്മങ്ങളെ
വേർതിരിച്ചറിയുവാനും ഗ്രഹിക്കുവാനുമുള്ള മനശ്ശക്തിയും സത്തപ
വും— ഓജസ്സും ദോഷാവേശംനിമിത്തം നശിക്കുകയാൽ ബീഭത്സ
ചേഷ്ടകളെ ചെയ്യുകയും തന്റേടം ലാലാശബ്ദില്ലാതാവുകയും ചെയ
യുന്ന ഒരു അവസ്ഥാവിശേഷമാണെന്നാണ് പൂർവ്വാചാര്യന്മാർ
പറയുന്നത് *

4— ആ അപസ്താരരോഗത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപങ്ങളെന്തെല്ലാ
മെന്നും വിവരിക്കാം. പുരികക്കൊടികൾ മേല്പോട്ടു വളയുക കൺമി
ഴികൾ എല്ലാത്തോഴും മറിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുക ചെയ്ത കേൾപ്പാതാ
വുക വായിൽനിന്നും മൂക്കിൽനിന്നും വെള്ളമൊലിക്കുക ഭക്ഷണം
കഴിക്കാത്ത അരോചകം ഹേനക്ഷയം നെഞ്ഞെത്തു തടവ് വയ
റിൽ ഇരയ്ക്കുക ബലക്ഷയം അംഗമുട്ടം മോഹാവസ്ഥ കണ്ണിരുട്ടു
യ്ക്കുക മുട്ടു എല്ലാത്തോഴും തലതിരിച്ചിൽ ഇതുകളും സപ്താർത്തിൽ മ
രിക്കുക റുത്തവെയ്ക്കുക തന്നെ അന്യന്മാർ പിടിപുറക്കുക യേശു
ടുക ദുഃഖിക്കുക വീഴുക മുതലായ മനഃക്ലാജനകഗുണമായ സ. 100

ഭോപാ ദേവേന്ദ്രപ്രമംഗമദ്യോ മോഹസ്മരസോ ഭർന്നം മൂർച്ഛാ ഭൂമി
ശാഭീഷ്ണഞ്ച സപ്തേ മനേന്തനപീഡനവേപനവ്യഥനപതനം
ഭീന്ദ്യപസ്താരപൂർവ്വരൂപാണി ഭവന്തി. തതാനന്തരമപസ്താരാഭിനി
വൃത്തിഃ: 4

തദുത്രമപസ്താരവിശേഷലിംഗം ഭവതി. തദ്യഥാ—അഭീഷ്ണ
മപസ്താരന്തം ക്ഷണേ ക്ഷണേ സംജ്ഞാം പ്രതിലഭമാനമുൽപിണ്ഡം |
താക്ഷമസാഗ്ദ്ധാവാ വിലപനമുദമന്തം ചേനമതീവഭൂതഗ്രീവ
മാവിഭാശിരസ്ത്വം വിഷമവിനതാംഗുലിമനവസ്ഥിതസകുലിപാണി

കാണകയും ചെയ്യും. ഇതുകൊണ്ട് അപസ്താരരോഗത്തിന്റെ പൂ
ർവ്വരൂപങ്ങൾ. ഇതുകളെല്ലാം പൂർത്തിയായാൽ ലക്ഷണവ്യക്തിയോടു
കൂടിയ അപസ്താരവും കണ്ടുതുടങ്ങും. ‘രൂപമുൽപത്ത്യമാനേന്തിൻ
പുൽകമ്പഃ ശൂന്യതാ ഭൂമഃ | തമസോ ഭർന്നം ധ്യാനം ഭൂവ്വദാസോ
ക്ഷിഭൈവകൃതം | അശബ്ദശ്രവണം സേപഭോ ലാലാസിംഘാണകസ്യ
തിഃ | അവിചാകോരചിമൂർച്ഛാ കക്ഷ്യാഭോപോ ബലക്ഷയഃ | നിദ്രാ
നാശോംഗമദ്യസ്തം സപ്തേ ഗാനം സനന്തനം | പാനം മദ്യസ്യ
തൈലസ്യ തയോരേവ ച മോഹനം’ എന്നു വാഹടാചാർയ്വൻ *

5—ഈ പാഞ്ഞെ നാലുതരം അപസ്താരത്തിന്റേയും പ്രത്യേക
ലക്ഷണങ്ങൾ എന്തെല്ലാമെന്നാൽ, കൂടക്കൂടെ തന്റേടമില്ലാതാവുക
അപസ്താരരോഗം തുടങ്ങിയാൽ ക്ഷണത്തിൽ തന്റേടമുണ്ടാവുകയും
കണ്ണ് മേൽചോർച്ച മറിഞ്ഞുപോകയും വികൃതസ്ഥരത്തിൽ കരയുക
യും വായനിൽനിന്നും രൂക്ഷിതനിന്നും കലശലായി നരപുറപ്പടിക്കുക
യും പിൻകടുത്ത വീക്കുകളും തല ഉരുട്ടുകളും വിരലുകൾ തകരാറാ
യി പിണയ്ക്കുകയും സകുലി (തുട) കയ്ക്ക് കാലി ഇതുകൾ ഒരിടത്തു വെ
ണ്ണായ്ക്കയും (കയ്ക്കും കാലും നിലത്തിട്ടടിക്കുകയും) നഖം കണ്ണ് മുഖം
തലിച്ച് ഇതുകൾ അജ്ഞപൂർണ്ണമായും പര്യായം കരുവാളിച്ചും വ
രികയും ദേഹത്തും നില്ക്കുന്നതും ചപലവും പര്യായം അതിത്രക്ഷ
പുമായ ഒരു രൂപത്തെ (അന്യന്മാർക്ക് അടുപ്പമുള്ള ഒരു രൂപത്തെ)

പാദമുദ്രണപര്യന്തം ശ്വാപനം നയനവദനരൂപചമനവസ്ഥിതചപ
ലപര്യന്തരൂപദർശിനഃ വാതളനേപശയം വിപരീതോപശയം
വാതേനാപസ്മാരവന്തം വിദ്വാൻ.

അഭിഷേകപണ്ഡിതൻ ക്ഷണേ'ക്ഷണേ'സംജ്ഞാപ്രതിലഭമാന
 മനുഷ്യജനം ആസ്താപയന്തം ച ഭൂമിം ഹരിതഹാരിത്രതാമ്രരാചനയ
 സാവദനതപചം തധിരോക്ഷിതോഗ്രാഭരവപ്രദീപ്തശ്ചിതരൂപദർശി
 നം പിത്തജ്വാലാപശയം വിപരീതോപശയം പിത്തേനാപസ്താരിതം
 വിദ്വാൻ.

6

ചിരാദേവസ്തനം ചിരാച്ച സംജ്ഞാം പ്രതിലഭമാനം പതന്ത
മനതിവികൃതചേഷ്ടം ലാലാമുദ്രമന്തം ശുക്ലനഖനയനവദനരൂപം

കാണുകയും വാതകോപനങ്ങളായ ചയ്യുകളെ ശീലിച്ചു വർഷിക്കുകയും വാതശമനങ്ങളെക്കൊണ്ടു സുഖംകിട്ടുകയും ചെയ്യുന്നതായിരിക്കണം അതു വാതകോപംനിമിത്തം സംഭവിച്ചതായ അപസ്താരമാണെന്നറിയണം* 6—പിത്തകോപജാപസ്താരത്തെ വിവരിക്കുന്നു:—ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു തന്റേടമില്ലാത്തവുക തന്റേടക്കേടുവന്നാൽ ക്ഷണത്തിൽ തന്റേടമുണ്ടാവുക തന്റേടക്കേടുള്ളസമയം മുളിക്കൊണ്ടിരിക്കുക നിലത്തു കയ്യും കാലുമിട്ടിടുക നഖം കണ്ണ് വടനം തേല് ഇതുകൾ പച്ചനിറമോ മഞ്ഞനിറമോ ചെമ്പിച്ചനിറമോ ആയിത്തീരുക സർപ്പംഗവും നിണമണിഞ്ഞതായും ഉഗ്രമായും ദൈരവമായും ജപിക്കുന്നതായും ദോഷ്യസ്വഭാവത്തോടുകൂടിയുമുള്ള രൂപത്തെക്കാണ് പത്തകരങ്ങളായ ആഹാരവിഹാരങ്ങൾകൊണ്ടു വർഷിക്കുക തദിപരീതചയ്യകൊണ്ടു സുഖംകിട്ടുക ഇതുകളെല്ലാം പിത്താപസ്താരമുള്ളവന്റെ ലക്ഷണമാണെന്നറിയണം * 7—കഫകോപംനിമിത്തം അപസ്താരം ബാധിച്ചവൻ ഒരിക്കൽ അപസ്താരചേഷ്ടയുണ്ടായി അതു മാറിയാൽ പിന്നെ കുറേദിവസം കഴിഞ്ഞേ രണ്ടാമതുണ്ടാവുകയുള്ളൂ. അങ്ങിനെ അപസ്താരമുണ്ടായാൽ തന്റേടമുണ്ടാകുവാൻ വളരെ താമസവുമായിരിക്കും. വീണ്ടുകിടക്കുമ്പോൾ കിടന്നുറളുക നിലത്തടിക്കുക മുതലായ ദുഃശ്ചേഷ്ടകളൊന്നും കലശലായി സംഭവിക്കുകയില്ല. വായിൽനിന്നു (നരയും പതയുംകൂടിയ) വെള്ളം ധാരാളമായി

ഇക്ഷുരൂപസ്തിശ്ചരൂപദർശിനം ശ്ലേഷ്ഠജാനപശയം വിപരീതോപശയം ശ്ലേഷ്ഠജാനപസ്താരിതം വിദ്വാൽ. 7

സമവേതസർവ്വലിംഗമപസ്താരം സാന്നിപാതികം വിദ്വാൽ. തമസാഭ്യമാചക്ഷതേ. ഇതി ചതപാരോപസ്താരഃ. തേഷാമാഗത്തുരനുബന്ധോ ഭവത്യേവ. കദാചിത് സ ഉത്തരകാല ഉപദേക്ഷ്യതേ. തസ്യ വിശേഷവിജ്ഞാനം യഥോക്തകല്പിംഗൈരല്പിംഗാധികൃതമദോഷലിംഗാനുരൂപം കിഞ്ചിദ്വിതം തത്ത്വപസ്താരിത്വസ്മിന്നാ നി ചൈ

പുറപ്പെടും. ഈ രോഗമുള്ളവന്റെ നവനയനവദനതപക്കകൾ വിളത്തിരിക്കും. ഇവൻ കാണുന്ന സ്വരൂപം വെളുത്തും തടിച്ചും മിനുസമുള്ളതുമിരിക്കും. ശ്ലേഷ്ഠജങ്ങളായ ചർമ്മകൾകൊണ്ടു സുഖം കിട്ടുകയില്ല. തദപിപരീതങ്ങൾ ഉപശയങ്ങളായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ഇതാണ് കഫാപസ്താരത്തിന്റെ ലക്ഷണം * 8—ഈ പറഞ്ഞ ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം തികഞ്ഞുകണ്ടാൽ അതു സന്നിപാതകോപനിമിത്തമുള്ള അപസ്താരമാണെന്നു മറിയണം. സന്നിപാതാപസ്താരം അസാഭ്യമാണെന്നുതന്നെയാണ് പൂർവ്വാചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. ഈ വിഷയത്തിൽ മാധവാചാര്യൻ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു: ‘സരവ്വരേതസ്സമൈസ്സുശ്ച ലിംഗൈശ്ചൈതസ്മിദോഷജഃ | അപസ്താരഃ സ ചാസാഭ്യോ യഃ ക്ഷീണസ്യാനവശ്ച യഃ | പ്രസ്തുരന്തം സുബഹുശഃ ക്ഷീണം പ്രചലിതഭൃചം | നേത്രാഭ്യോ ച വികുർവാണമപസ്താരോ വിനാശയേൽ | പക്ഷാദോ ദാദശാഹാദോ മാസാദോ കപിതാ മലാഃ | അപസ്താരായ കുർവ്വന്തി വേഗം കിഞ്ചിദ്ഗ്രഹന്തരം | ദേവേ വർഷത്വപിയഥാ ഭ്രമൗ ബീജാനി കാന്തിചിത് | ശരദി പ്രതിരോഹന്തി തഥാ വ്യാധിസമുച്ഛയാഃ’. അപസ്താരം നാലുതരമെന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ പട്ടേതലകളാണ് ഇപ്രകാരമാകുന്നു. അപസ്താരരോഗത്തിലും ഈ നാലുതരത്തിന്നും പുറമെ ആഗത്തുജമായ ഒരുതരംകൂടിയുണ്ടാകും. അതിന്റെ സ്വഭാവം മേലിൽ വിവരിക്കുകയും ചെയ്യും. ആഗത്തുജമായ അപസ്താരത്തിന്റെ വിശേഷവിജ്ഞാനം ആഗത്തുജമായ ഉന്മാദത്തിന്നു പറഞ്ഞമാതിരിയായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ അപസ്താരത്തിൽ ത്രിദോഷകോപജങ്ങളായ അപസ്താരങ്ങൾക്കു പറഞ്ഞ

വ സംശോധനാസ്തുപശമനാനി യഥാസം മന്ത്രാദീനി ചാഗതൃ സംയോഗേ. 8

തസ്മിൻ ഹി ഭക്ഷാലപരോലപംസേ ദേഹിനാം നാനാദിക്ഷു വിദ്രവതാമതിസരണപ്ലവനലംഘനാദ്യദ്വേഹവിക്ഷോഭാഭാണഃ പൃ രാ ഗൃന്മോലൃത്തിരഭൂൽ. ഹവിഷ്വാശാമേഹകഷ്ടാനാം ഭയത്രാസശോ കൈരന്മാദാനാം വിവിധഭൂതാണുചിസംസ്യാദപസ്യാരാണാം. 9

ജപരസ്തു മഹേശ്വരലലാടപ്രഭവഃ. തത്സന്താപാദൃക്തപിത്തമ തിവ്യവായാൽ പുനൻക്ഷത്രരാജസ്യ രാജയക്ഷേതി. 10

ലക്ഷണങ്ങളിൽനിന്ന് അധികരിച്ചതായ ചില ലക്ഷണങ്ങൾക്കൂടെ കാണാവുന്നതാണ്. ഇങ്ങിനെ ആഗതൃസംയോഗം വരുമ്പോൾ തീക്ഷ്ണമായ സംശോധനങ്ങളും ഉപശമനങ്ങളും അതിന്നു വിധിച്ച മന്ത്രാദികളും ഹിതമാകുന്നു *

9—പണ്ടു ഭക്ഷയാഗത്തെ വീരഭദ്രാദിശിവഭൂതങ്ങൾചെന്നു ത കർത്തസമയം മരണഭയംനിമിത്തം അങ്ങുമിങ്ങും ഓടിപ്പോകുന്ന ജന ണ്ടർ ഓടുക ചാടുകകിടങ്ങും മതിലും കവിച്ചുചാടുക മുതലായ സാ ഹസങ്ങൾ ചെയ്യുകയാൽ അവർക്കു ഗുഹരോഗം തുടങ്ങി. തദ്ദുപജ്ഞ മാണു ഗുഹരോഗമെന്നു സാരം. ആ യാഗത്തിൽ സദാശിവൻ ഹവിർഭാഗം കൊടുക്കുന്നില്ല എന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ട് സ്വപാശങ്ങളെ ഭ ക്ഷിച്ചുവർക്കുണ്ടായവയാകുന്നു പ്രമേഹവും കുഷ്ഠവും. അവിടെ ശിവ ഭൂതങ്ങൾ വന്നുകണ്ടപ്പോൾ ഭയപ്പെടുകയും ഞെട്ടുകയും ദുഃഖിക്കുക യും ചെയ്യുപ്പോൾ തുടങ്ങിയതാണ് ഉന്മാദം. പലപ്രകാരത്തിലുണ്ടാ യ നാനാവിധങ്ങളെ തൊട്ടുവെച്ച് അപസ്യാരരോഗവും സംഭവിച്ചു *

10—ജപരമെന്ന രോഗം സദാശിവന്റെ മൂന്നാംതൃക്കണ്ണിൽനിന്നു ണ്ടായതാകുന്നു. ആ ജപരസന്താപംനിമിത്തം രക്തപിത്തവും തുട ണ്ടി. അതിനെമധുനംനിമിത്തം നക്ഷത്രനാഥനായ ചന്ദ്രന്നു തുടങ്ങി യ രോഗമാണ് രാജയക്ഷ്ണാവ്. ഇങ്ങിനെയാണ് ഈ സ്ഥാനത്തിൽ വിവരിച്ചതായ രോഗങ്ങളെല്ലാം ആദ്യമായി ലോകത്തിൽ തുടങ്ങിയ തെന്നു സാരം *

ഭവന്തി ചാത്ര.

- അപസ്തരതി വാതേന പിത്തേന ച കഫേന ച
ചതുർത്ഥഃ സന്നിപാതേന പ്രത്യാച്ഛേയസ്യമാവിധഃ. 11
- സാദ്ധ്യാംസു ഭിഷജഃ പ്രാജ്ഞാഃ സാധയന്തി സമാഹിതാഃ
തീക്ഷ്ണൈഃ സംശോധനൈശ്ച വയഥാസ്ഥം ശമനൈരപി. 12
- യദോ ദോഷനിമിത്തസ്യ ഭവത്യാഗതൂരനപയഃ
തദോ സാധാരണം കമ് പ്രവദന്തി ഭിഷഗപരാഃ. 13
- സർവ്വരോഗവിശേഷജ്ഞാഃ സർവ്വൗഷധവിശേഷവിൽ
ഭിഷക് സർവ്വായാൻ ഹന്തി ന ച മോഹം നിയച്ഛതി. 14

ഈ വിഷയത്തിൽ താഴെപറയുന്നതുകളുടെ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുകയും വേണം.

11—അപസ്തരരോഗം വാതം പിത്തം കഫം സന്നിപാതം എന്നിതുകളുടെ കോപംനിമിത്തം സംഭവിക്കും. അതിൽ നാലാമതായി പറഞ്ഞ സന്നിപാതകോപജം ലക്ഷണപരിപൂർത്തിയുള്ളതാണെങ്കിൽ തീരെ പ്രത്യാച്ഛേയം തന്നെയായിരിക്കുകയും ചെയ്യും * 12—നല്ല അറിവുള്ള വൈദ്യന്മാർ മനസ്സിരുത്തി വാതജാദികളായ ഏകദോഷകോപജാപസ്താരങ്ങളെ വേർതിരിച്ചറിയുകയും അതുകൾ സാദ്ധ്യങ്ങളാണെന്നറിയുകയും ചെയ്താൽ അതാതുകൾക്കു പറ്റിയതായ തീക്ഷ്ണസംശോധനൗഷധങ്ങളും ശമനൗഷധങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചു ഭേദപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും * 13—ദോഷനിമിത്തജമായ അപസ്താരത്തിൽ ആഗതൂകളുടെ ചേർന്നു കാണുന്നതായാൽ അവിടെ ഏതുദോഷത്തിന്റെ കോപലക്ഷണമാണോ കാണുക അതിനുള്ള ഔഷധംതന്നെയാണ് പ്രയോഗിക്കേണ്ടത് എന്നാണ് പൂർവ്വവൈദ്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായം * 14—എതുതരം രോഗംകണ്ടാലും അതിലെ ദോഷദൃഷ്ട്യാദിവിശേഷത്തെ ദർശനസ്സർന്നാദികളെക്കൊണ്ട് അറിയുവാൻ കഴിയുന്നവനും സകല ഔഷധങ്ങളുടേയും രസവീര്യാദികളെ നല്ലവണ്ണം അറിയുന്നവനുമായ വൈദ്യൻ ഏതുരോഗത്തെയും

- ഇത്യേതദേവിലേദനാക്തം നിദാനസ്ഥാനമുത്തമം
നിദാനാത്മകരോ രോഗോ രോഗസ്യാം പൃഥ്വ്യതേ. 15
- യദ്രഥാ ജപരസന്താപാദ്രുതപിത്തമുദീയ്തേ
രക്തപിത്താജപരസ്താദ്രാം ശോഷശ്ചാപ്തപജായതേ. 16
- പ്ലീഹാഭിവൃദ്ധ്യാ ജരം ജരാരോധം ഏവ ച
അശോഭ്യോ ജരം ദുഃഖം ഗുണശ്ചാപ്തപജായതേ. 17
- പ്രതിശ്യായാദഥോ കാസഃ കാസാൽ സംജായതേ ക്ഷയഃ
ക്ഷയോ രോഗസ്യാ ഹേതുത്വേ ശോഷശ്ചാപ്തപജായതേ. 18
- തേ പൂർവ്വം കേവലാ രോഗാഃ പശ്ചാദ്ഭേതപത്മകാരിണഃ

ചികിത്സിച്ഛമാനം. അങ്ങിനെയുള്ള വൈദ്യന് ഒര വിഷയത്തി-
ലും സംശയംവരികയുമില്ല * 15—പണ്ടു ദേവകൾക്കുള്ള സംഭവി-
ച്ചതായ രോഗങ്ങളുടെ നിദാനാദികളെ പറയുന്നതും വൈദ്യശാസ്ത്ര-
ത്തിൽ പ്രധാനവുമായ നിദാനസ്ഥാനം മുഴുവൻ—ഈ ദൈവീകവ്യാ-
ധികളുടെ വിവരണംമുഴുവൻ ഇവിടെ പറയുകയുണ്ടായി. എന്നാൽ
ഈ പറഞ്ഞ രോഗങ്ങൾതന്നെ ചേരാമില്ല രോഗങ്ങൾക്കു നിദാന-
ഭൂതങ്ങളായിത്തീരുകയും ചെയ്യും * 16—അതങ്ങിനെയെന്നാൽ,
പനിനിമത്തം രക്തപിത്തമുണ്ടാവും. രക്തപിത്തംനിമിത്തം പനി-
യും സംഭവിക്കും. ജപരംനിമിത്തവും രക്തപിത്തംനിമിത്തവും ശോ-
ഷംതുടങ്ങും. 17—പ്ലീഹാവൃദ്ധിക്കുനിമിത്തം മഹോദരവും മഹോ-
ദരംനിമിത്തം നീക്കം അശോരോഗനിമിത്തം കഷ്ടമായ മഹോദരവും
ഗുണവും സംഭവിക്കും*18—പീനസംനിമിത്തം കുരയും കുരനിമിത്തം
ക്ഷയവും തുടങ്ങും. ക്ഷയം അനേകം രോഗങ്ങൾക്കു കാരണഭൂതമാണ്.
എന്നാൽ ആദ്യമായുണ്ടാവുക ശരീരശോഷംതന്നെയാകുന്നു * 19—
ഈ രോഗങ്ങളെല്ലാം തുടങ്ങുമ്പോൾ അതുകൾ പൂർണ്ണവ്യാധികളായിട്ടു-
തന്നെയാണ് കാണുക. നിദാനഭൂതങ്ങളോ ഉപദ്രവരൂപങ്ങളോ ആ-
യിരിക്കുകയില്ല. കാച്ഛേവസം കഴിഞ്ഞാൽ മാനുരോഗങ്ങൾക്കു കാ-
രണഭൂതങ്ങളാവുകയും ചെയ്യും. ചില രോഗങ്ങൾ പ്രബലങ്ങളായി.

- ഉഭയാത്മകരാ ഓഷ്ഠാസ്യമൈവകാത്മകാരിണഃ. 19
- കശ്ചിദ്ധി രോഗോ രോഗസ്യ ഹേതുർത്ഥാ പ്രശാമ്യതി
നപ്രശാമ്യതി ചാപ്യന്യോ ഹേതുത്വം കരുതേപിച്ഛ. 20
- ഏവം കൃഷ്ടതമാ നൃണാം ഔശ്യന്തേ വ്യാധിസങ്കരാഃ
പ്രയോഗാപരിശുദ്ധതാത്തഥാ ചാനന്യസംഭവാൽ. 21
- പ്രയോഗഃ ശമയേദ്വ്യാധിം യോന്യമന്യമഭീരയേൽ
നാസൗ വിശുദ്ധശുദ്ധസ്യ ശമയേദ്യോ ന കോപയേൽ. 22
- ഏകോ ഹേതുരനേകസ്യ തന്മൈകൈസ്യക ഏവ ഹി
വ്യാധേരേകസ്യ ചാനേകോ ബഹുനാം ബഹവോപി ച. 23

നിലകയും മറചില രോഗങ്ങൾക്കു കാരണങ്ങളാലുകയും ചെയ്യും. ചിലത് ഒരുകിൽ സലക്ഷണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുനിലകും. അല്ലങ്കിൽ മറചില രോഗങ്ങളെ പുറപ്പെടുവിക്കും. 20—വേറെ ചിലത് മറചില രോഗങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തി താൻ യന്തൊരു ചികിത്സയും കൂടാതെ മാർകയും ചെയ്യും. മറചിലത് മാർകയില്ല; മറവ്യാധികളെ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും * 21—വൈദ്യദോഷത്താലും മൊറാരു രോഗം അനുബന്ധിയായി സംഭവിക്കാത്തവിധം ചികിത്സ പ്രയോഗിക്കുന്തോലും മനുഷ്യർ അത്യന്തം കൃഷ്ടതമങ്ങളായ വ്യാധികളുടേതും പിടിപെട്ടു കാണുന്നു * 22—പ്രയോഗമെന്നു പറഞ്ഞതിനെ വിവരിക്കുന്നു:—ഒരു ചികിത്സചെയ്താൽ ഒരു വ്യാധി ശമിക്കും. എന്നാൽ മറചില രോഗങ്ങൾ തുടങ്ങുകയും ചെയ്യും. ഈ ചികിത്സാസമ്പ്രദായം വിശുദ്ധമായതല്ല. പരിശുദ്ധമായ ചികിത്സാപ്രയോഗസമ്പ്രദായമെന്തെന്നാൽ, ചിലതു ശീലിച്ചാൽ അപ്പോഴുള്ള രോഗങ്ങളെല്ലാം ശമിക്കും. വേറെ യന്തൊരു രോഗവും പുതുതായിത്തുടങ്ങുകയുമില്ല. ഇതാണ് പരിശുദ്ധപ്രയോഗം * 23—വ്യാധികാരണങ്ങളായിപ്പറഞ്ഞതുകളിൽ, ഒന്നു പലേവ്യാധികളുടേയും കാരണമായും ഒന്ന് ഒരു രോഗത്തിന്റെ മാത്രം കാരണമായും

- ജപരഭമപ്രലാപാദ്രോ ദൃശ്യന്തേ ത്രക്ഷഃഹേതുജാഃ
 ത്രക്ഷേണൈകേന ചാപ്യേകോ ജപര ഏവോപജാഃതേ. 24
- ഹേതുഭിഞ്ചുഹേതുഭിശ്ചൈകോ ജപരോ ത്രക്ഷാഭിഭിദ്വേൽ
 ത്രക്ഷാഭിഭിജ്ജപരാദ്രാശ്ച വ്യാധയഃ സംഭവന്തിഹി. 25
- ലിംഗൈഞ്ചൈകമനൈകസ്യ തൈലകൈസ്യകമുച്യതേ
 ബഹുന്യേകസ്യ ച വ്യാധേ ബ്ജഹുനാം സ്യബ്ജഹുനി ച. 26
- വിഷമാരംഭമൂലാനാം ലിംഗമേകം ജപരോ മതഃ
 ജപരൈസ്യകസ്യ ചാപ്യേകഃ സന്താപോ ലിംഗമുച്യതേ. 27
- വിഷമാരംഭമൂലൈശ്ച ജപര ഏകോ നിരൂപ്യതേ.
 ലിംഗൈരേതൈജപരശ്ചാസഹിക്കാദ്രാഃ സന്തി ചാമയാഃ. 28

പലതുംകൂടി ഒരു രോഗത്തിന്റെയും പലതുംകൂടി പലേരോഗങ്ങളുടേയും കാരണമായും സംഭവിക്കും * 24—ഈ അർത്ഥത്തെത്തന്നെ വിവരിക്കുന്നു: പനി തലതിരിച്ചിൽ പ്രലാപം മുതലായതുകൾ ശരീരത്തിന്നു , ത്രക്ഷതസംഭവിക്കുകനിമിത്തമുണ്ടാകുന്നവയാകുന്നു. എന്നാൽ ഔഷധ്വംനിമിത്തം പനി ഒന്നുമാത്രമേ സംഭവിക്കുകയുള്ളൂ എന്നും വരാം * 25—അതുപോലെ ത്രക്ഷതമുതലായ അനേകം കാരണങ്ങളാൽ പനിയുണ്ടാകും. ത്രക്ഷാദികാരണങ്ങളാൽ പനിമുതലായ പലേരോഗങ്ങളും സംഭവിച്ചു എന്നും വരാം * 26—അതുപോലെതന്നെ അനേകരോഗങ്ങൾക്കും ആകൃതി ഒന്നായിരിക്കും. ഒരു രോഗത്തിന്ന് ഒരു ലക്ഷണം മാത്രമായി എന്നും വരും. ഒരു രോഗത്തിന്നു വളരെ ലക്ഷണങ്ങളായും വളരെ രോഗങ്ങൾക്കു വളരെ ലക്ഷണങ്ങളായും സംഭവിക്കും * 27—അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, വിഷമാരംഭമൂലങ്ങളായ അനേകം രോഗങ്ങൾക്കും ജപരമുണ്ടായിരിക്കും. പനിക്കുള്ള ലക്ഷണം തൊട്ടുനോക്കിയാൽ ചൂടുമായിരിക്കും * 28—പനിയിൽ ആരംഭമൂലങ്ങൾക്കു വൈഷമ്യമുള്ള പലേ രോഗങ്ങളുമുണ്ടായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടല്ലാം പനി ഏക്കും ഇക്കിട്ടും മുതലായ പലേ

ഏകാ ശാന്തിരനേകസ്യ തന്മൈകൈകസ്യ ലക്ഷ്യതേ	
വ്യാധേരേകസ്യ ചാനേകോ ബഹുനാം ബഹു ഏവ ച:	29
ശാന്തിരാമാശയോത്ഥാനാം വ്യാധീനാം ലംഘനക്രിയാ	
ജപരന്ധ്രകസ്യ ചാച്ഛകാ ശാന്തില്ല്യംഘനമുച്യതേ.	30
തഥാ ലംഘപശ്നാദിയാ ജപരന്ധ്രകസ്യ ശാന്തയഃ	
ഏതാശ്ചൈവ ജപരശ്വാസാധിക്കാദീനാം പ്രശാന്തയഃ	31
സുഖസാദ്ധ്യോസ്സുഖോപായാഃ കാലേനാല്പേന സാദ്ധ്യതേ	
സാദ്ധ്യതേ കൃഷ്ടസാദ്ധ്യസ്തു യത്തോ മഹതാ ചിരൽ.	32
യാതി നാശേഷതാം വ്യാധിരസാദ്ധ്യോ യാപ്യസംജ്ഞിതഃ	
പരോസാദ്ധ്യഃ ക്രിയാഃ സർവ്വാഃ പ്രത്യാച്ഛേയോതിവർത്തതേ.	33

രോഗത്തിലും കാണുകയും ചെയ്യും * 29—അതുപോലെ ഒരു ചികിത്സ അനേകരോഗങ്ങൾക്കു പാറിയതായും ഓരോന്നിന്നു പ്രത്യേകമായും ഭവിക്കും. ഒരു രോഗത്തിന്ന് അനേകവിധമായും വളരെ രോഗങ്ങൾക്കു വളരെ പ്രകാരത്തിലായും കാണാം * 30—അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ, ആമാശയത്തിൽനിന്നുണ്ടാവുന്ന സകല രോഗങ്ങൾക്കും ലംഘനക്രിയ ഹിതമാകുന്നു. പനിക്കുള്ള ചികിത്സ ലംഘനം ഒന്നുമാത്രമാകുന്നു. 31— അതുപോലെ ജപരത്തിന്ന് ലഘുവായ ഭക്ഷണം ശീലിക്കുക മുതലായ പലതും നല്കാകുന്നു. ഈ ലംഘപശ്നാദികൃത്യകൾ പനി ശ്വാസമുട്ടൽ ഇക്കിട്ടം മുതലായ പലതിന്നും നല്പതാണ്. * 32— സാദ്ധ്യയാപ്യചരിത്രാജ്യങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെ വിവരിക്കുന്നു:— സുഖകരമായ ചികിത്സകൊണ്ടു ക്ഷണത്തിൽ ഭേദപ്പെടുത്താവുന്ന രോഗം സുഖസാദ്ധ്യമാകുന്നു. വളരെ പണിപ്പെട്ട ചികിത്സിച്ചാൽ കുറാ കാലതാമസംകൊണ്ടു മാറാവുന്നത് കൃഷ്ടസാദ്ധ്യരോഗമാകുന്നു. 33— എത്രതന്നെ ചികിത്സിച്ചാലും തീരെ വിട്ടുമാറാത്തതായ (ചികിത്സിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ ഉപദ്രവം ചെയ്യാത്തതായ) രോഗം യാപ്യമാകുന്നു. ഇതും അസാദ്ധ്യത്തിൽ പെട്ടതുതന്നെയാണ്. വേദം ഒരുതരം അസാ

നാസാദ്ധ്യഃ സാദ്ധ്യതാം യാതി സാദ്ധ്യോ യാതി തപസാദ്ധ്യതാം
പാദാവചാരാദൈദവാദോ യാന്തി ഭാവാന്തരം ഗദാഃ. 34

വൃദ്ധിസ്ഥാനക്ഷയാവസ്ഥാം ഭോഷാണാമുപലക്ഷയേൽ
സുസൂക്ഷ്ണാമപി ച പ്രാജ്ഞോ ദേഹാഗ്നിബലചേതസാം. 35

വ്യാദ്ധ്യവസ്ഥാവിശേഷാൻ ഹി ജ്ഞാതാ ജ്ഞാതാ വിചക്ഷണഃ
തസ്യാം തസ്യാമവസ്ഥായാം തത്തൽ ശ്രേയഃ പ്രപദ്യതേ. 36

പ്രായസ്മിത്സ്മഗ്താ ഭോഷാഃ ക്ലേശയന്ത്യാതുരാംശ്ചിരം
തേഷു ന തപരയാ ക്ഷു്യാദേഹാഗ്നിബലവിൽ ക്രിയാം. 37

ദ്ധ്യേരാഗമുണ്ട്. അതിന്നു് എന്തുതന്നെ ചെയ്യാലും ഭേദം കിട്ടുക
യില്ല എന്നുമാത്രമല്ല ചികിത്സിക്കുംതോറും ഉപദ്രവം വർദ്ധിക്കുക
യും ചെയ്യും. ഈ അസാദ്ധ്യരോഗം പ്രത്യാച്ഛേധവുമാകുന്നു *

34—ഈ പറഞ്ഞതുകളിൽ അസാദ്ധ്യരോഗം— യാപ്യപ്രത്യാച്ഛേ
ധരോഗങ്ങൾ ഒരിക്കലും സാദ്ധ്യമായിത്തീരുകയില്ല. സാദ്ധ്യരോഗം
അസാദ്ധ്യമായി എന്നും വരാം. വൈദ്യാദിപാദപരിപൂർത്തിയില്ലാ
യ്ക്കയോ പാദങ്ങൾക്കു സ്വഗുണപൂർത്തിയില്ലായ്ക്കയോ ദൈവകോപം
വരികയോ സംഭവിച്ചാൽ രോഗങ്ങൾ ഭാവാന്തരത്തെ പ്രാപിക്കും.
സാദ്ധ്യമായ രോഗങ്ങൾക്കുടി അസാദ്ധ്യങ്ങളായിത്തീരമെന്നു സാ
രം *

35— അറിവുള്ള വൈദ്യൻ വാതാദിഭോഷങ്ങളുടേയും രോ
ഗിയുടെ ശരീരബലം അഗ്നിബലം മനസ്സ് ഇതുകളുടേയും അതി
സൂക്ഷ്മങ്ങളായ വൃദ്ധി സ്ഥാനം ക്ഷയം എന്ന അവസ്ഥാവിശേഷ
ങ്ങളെ മനസ്സിൽ അറിയുകയും വേണം * 36— സമർത്ഥനായ
വൈദ്യൻ വ്യാധികളുടെ അവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളെ അതാതുസമ
യം നല്ലവണ്ണം അറിയുകയും അതാതിന്നുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യുക
യും ചെയ്താൽ അതാതുസമയം തന്നെ സുഖം കിട്ടുകയും ചെയ്യും *

37— ഭോഷങ്ങൾ കോപിച്ചു സ്വസ്ഥാനത്തിൽനിന്നിളകി ശരീര
ത്തിൽ പ്രാപിക്കുന്ന സമയത്ത് കാരണാന്തരത്താൽ വിലങ്ങിട്ടു
സഞ്ചിച്ച് എന്നുവരികിൽ ആ രോഗം രോഗിയെ കലശലായി

പ്രയോഗൈഃ ക്ഷപയേദോ താൻ സുഖം വാ കേഷോമാനയേൽ
ജ്ഞാതാ കോഷപ്രപന്നാംസ്യാത്യാമാസന്നം ഹരേൽ ബുധഃ. 38
ജ്ഞാനാത്മം യാനി ചോക്താൻ വ്യാധിലിംഗാനി സംഗ്രഹേ
വ്യാധയസ്യേ തദാതേപ തു ലിംഗാനീഷ്ഠാനി നാമയാഃ. 39
വികാരാഃ പ്രകൃതിശ്ചൈവ ദ്വയം സർവ്വം സമാസതഃ
തദ്യേതുവശഗം ഹേതോരഭാവാനന്തരവർത്തതേ. 40

തത്ര ശ്ലോകാഃ.

ഹേതവഃ പൂർവ്വരൂപാണി രൂപാഞ്ചൂപശയസ്യമാ
സംപ്രപ്തീഃ പൂർവ്വമുൽപത്തിഃ സൂത്രമാത്രം ചികിത്സിതം. 41

അധികകാലം ക്ലേശിപ്പിക്കും. ഹേതവലത്തേയും അഗ്നിമലത്തേയും തിരിച്ചറിവാൻ സാമർത്ഥ്യമുള്ള വൈദ്യൻ ഈ തിര്യഗ്ഗതദോഷങ്ങൾ നിമിത്തമുണ്ടായ വ്യാധികളിൽ പെട്ടന്നു ചികിത്സിക്കരുത്. 38— തിര്യഗ്ഗതങ്ങളായ ദോഷങ്ങളെ എന്തു ചെയ്യേണമെന്നു പറയുന്നു:— ശമനചികിത്സചെയ്ത് അതാതു സ്ഥാനങ്ങളിൽപ്പെട്ടു തന്നെ അതുകളെ ശമിപ്പിക്കുകയോ— നേരെയൊക്കുകയോ അതിന്നു സാധിക്കാത്തവിധം വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ സ്നേഹസേവാദികളെ ശീലിപ്പിച്ചു കോഷത്തിൽ കൊണ്ടുവരികയോ ചെയ്യുന്നതാണോ ബുദ്ധിമാനായ വൈദ്യൻ അതുകൾ വമനാർഹങ്ങളോ വിരോധാർഹങ്ങളോ എന്നു മനസ്സിലാക്കി അതേവിധം പുറത്തുകളയുകയുമാണ് ചെയ്യേണ്ടത് * ഈ സ്ഥാനത്തിൽ പറഞ്ഞതായ എട്ടുതരം വ്യാധികളും ഇതുകളൊഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള വ്യാധികളും അതാതുകളുടെ ചുരുക്കമായ ലക്ഷണത്തോടുകൂടെ സൂത്രസ്ഥാനത്തിലെ രോഗാദ്ധ്യായചതുഷ്ഠത്തിൽ സംഗ്രഹിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതാതു ലക്ഷണങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ അതാതു വ്യാധികൾക്ക് ആനാമങ്ങളെ പറയുകയും വേണം * 40— രോഗങ്ങളും അതുകളുടെ സഭാവങ്ങളും മുഴുവൻ ഇങ്ങിനെ ചുരുക്കത്തിൽ പറയപ്പെട്ട ആ വ്യാധികളെല്ലാം നിദാനത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഹേതുക്കൂടാതെ യാതൊന്നും അനുവർത്തിച്ചുനില്ക്കുകയുമില്ല— നിദാനംകൂടാതെ രോഗം സംഭവിക്കുകയുമില്ല *

അദ്ധ്യായവിവരണം.

41-43—അപസ്തംഭനിദാനമെന്ന ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ അപസ്തംഭത്തിന്റെ നിദാനം പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ രൂപം ഉപശയം സം

ജരാദീനാം വികാരാണാമഷ്ടാനാം സാദ്ധ്യതാ ന ച
പൃഥഗ്വൈകകശശ്ചോക്താ ഹേതുലിംഗോപശാന്തയഃ. 42

ഹേതുപ്തായനാമാനി വ്യാധീനാം ലക്ഷണസ്വ് ച
നിദാനസ്ഥാനമേതാവത്സംഗ്രഹേണോപദിശ്യതേ. 43

അഗ്നിവേശകൃതേ തന്ത്രേ ചരകപ്രതിസംസ്കൃതേ
നിദാനസ്ഥാനമേതാവദിതിയം സമ്പ്രദാഷിതം. 44

ഇത്യഗ്നിവേശകൃതേ ചരകപ്രതിസംസ്കൃതേ
ചരകസംഹിതായാം
നിദാനസ്ഥാനേ
അപസ്മാരനിദാനം നാമ
അഷ്ടമോദ്ധ്യായഃ.

പ്രാപ്തി അപസ്മാരത്തിന്റെ ആദ്യോല്പത്തി ഇതുകളും ചികിത്സാ
സൂത്രവും, ജപരം മുതലായ എട്ടു വ്യാധികളുടെയും സാദ്ധ്യസാദ്ധ്യ
വിഭാഗവും ഓരോന്നിന്നുമുള്ള ഹേതു ലിംഗം ഉപശാന്തി ഇതുകളും
വ്യാധികളുടേയും ലക്ഷണങ്ങളുടേയും ഹേതുപ്തായനാമങ്ങളും പാ
യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ എട്ടു അദ്ധ്യായങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിദാന
സ്ഥാനം ചുരുക്കത്തിൽ ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

44— അഗ്നിവേശമഹഷി ഉണ്ടാക്കിയതായ ആദ്യതന്ത്രത്തെ
ചരകമഹഷി കാലാനുരൂപമായ വിധം പരിഷ്കരിച്ചു. അങ്ങിനെയു
ള്ള ചരകസംഹിതയിൽ ഇതുവരെ പറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു രണ്ടാ
മത്തെ സ്ഥാനമായ നിദാനസ്ഥാനം മുഴുമാക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഇതി അഭിനവവാചസ്പതി
ടി. സി. പരമേശ്വരശർമ്മണാ
തത്ത്വാഗിനേയേന
പണ്ഡിത സി. കെ. വാസുദേവശർമ്മണാ ച കൃതേ
ചരകസംഹിതാച്ചാച്ചാനേ
വാചസ്പത്യേ
നിദാനസ്ഥാനേ അഷ്ടമോദ്ധ്യായഃ. (8)

ചരകസംഹിതയിൽ
നിദാനസ്ഥാനം
സമ്പൂർണ്ണം.

